

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

mag. Janja Rebić Avguštin

**Analiza delovanja Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov pri avtorizaciji
uporabe vojaške sile: izziv realističnemu pristopu**

Doktorska disertacija

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

mag. Janja Rebić Avguštin

Mentor: red. prof. dr. Zlatko Šabič

**Analiza delovanja Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov pri avtorizaciji
uporabe vojaške sile: izziv realističnemu pristopu**

Doktorska disertacija

Ljubljana, 2016

IZJAVA O AVTORSTVU

doktorske disertacije

Podpisani/-a Janja Rebič Avguštin, z vpisno številko 21091266, sem avtor/-ica doktorske disertacije z naslovom: Analiza delovanja Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov pri avtorizaciji uporabe vojaške sile: izziv realističnemu pristopu.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predložena doktorska disertacija izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (UL RS, št. 16/07-UPB3, 68/08, 85/10 Skl.US: U-I-191/09-7, Up-916/09-16)), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko doktorske disertacije ter soglašam z objavo doktorske disertacije v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne 6. junija 2016

Podpis avtorja/-ice: _____

Analiza delovanja Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov pri avtorizaciji uporabe vojaške sile: izziv realističnemu pristopu

Povzetek

Varnostni svet Organizacije združenih narodov (VS OZN) je že od svojega nastanka predmet proučevanja, raziskovanja in kritične presoje. V pričujoči disertaciji delovanje VS OZN proučim z vidika avtorizacije uporabe vojaške sile ter skozi koncept nacionalnega interesa, kot ga razume realizem. Na ta način skušam odgovoriti na osrednje raziskovalno vprašanje: ali je v primerih dogodkov, ko je VS OZN avtoriziral uporabo vojaške sile, mogoče ovreči prevladujoči realistični diskurz in trditi, da delovanje VS OZN ni bilo odvisno izključno od nacionalnih interesov stalnih držav članic VS OZN in je razloge za delovanje posamezne države mogoče najti v drugih vrstah dejavnikov, ki vplivajo na oblikovanje in izvajanje zunanje politike posamezne države. Na videz enostavno vprašanje pa je odkrilo celo vrsto nadaljnjih osmisлитvenih vprašanj in metodoloških problemov.

V pričujoči disertaciji za raziskovanje uporabim model mešanih metod, in sicer sem s pomočjo kodiranja in vzorčenja pridobila podatke, na podlagi katerih sem oblikovala novo kategorizacijo ter določila študije primera, ki sem jih potem proučila s kvalitativnimi metodami (zgodovinsko-razvojna deskriptivna analiza, primerjalna analiza) kar pomeni, da uporabljam t.i. opisni zaporedni raziskovalni načrt modela mešanih metod. Raziskovanje v pričujoči disertaciji je tako razdeljeno na dva večja dela: v prvem delu se ukvarjam z analizo resolucij VS OZN, v drugem pa je osnovna enota analize dogodek v posamezni študiji primera. Prvi del je namenjen operacionalizaciji, to je: a) oblikovanju nove kategorizacije dogodkov s ciljem zadostiti osnovnim zahtevam proučevanja glede ponovljivosti in primerljivosti ter b) določitvi študij primera. Drugi del je namenjen analizi študij primera s ciljem kritične obravnave pomena nacionalnega interesa kot dejavnika pri avtorizaciji uporabe vojaške sile (kot ga razume realistična teorija), najprej skozi analizo mednarodnega institucionalnega okolja ter nato skozi obnašanje posamezne stalne članice.

V središču proučevanja v tem raziskovalnem delu je specifična uporaba sile v mednarodnih odnosih, in sicer v obliki avtorizacije oblikovanja multinacionalne vojaške operacije (MNF) in uporabe vseh potrebnih sredstev, ki jo VS v odziv na grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti podeli skupini držav in, ki poteka pod poveljstvom ene od držav. Študije primera tako ne zajemajo operacij, ki jih izvajajo OZN ali druge (regionalne) organizacije, in tudi ne operacij za ohranjanje miru, ustvarjanje ali graditev miru. Gre torej za operacije za vsiljevanje miru, ki jih v primerih grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti z avtorizacijo VS izvajajo oborožene sile *ad hoc* skupine držav in ki ne potekajo pod poveljstvom ali v organizaciji OZN (ali kake druge organizacije).

Pregled obstoječe literature in drugih raziskovalnih pristopov je na tej točki prikazal predvsem nekonsistentnost in neenotnost pri uporabi poimenovanj za mirovne operacije vseh vrst in pri klasifikaciji operacij. Tako ugotovljeno stanje je postalo izhodiščni del vsega raziskovanja in je prispevalo k obširni operacionalizaciji – z vsebinsko analizo besedil samih resolucij je bila oblikovana nova kategorizacija, neodvisna od sekundarnih virov in interpretacij drugih avtorjev.

Da bi bila analiza ponovljiva in primerljiva, pregledam vse resolucije, ki jih je VS sprejel v obdobju 1946-2012, in jih najprej razdelim na vsebinske (ki obravnavajo dogodke) in postopkovne (ki obravnavajo administrativne, tehnične in druge zadeve). Za proučevanje v

pričujoči disertaciji so osrednjega pomena vsebinske resolucije, ki jih VS v danem obdobju sprejel 1710. Iz teh resolucij sem nadalje izluščim dogodke, ki so v tej disertaciji razumljeni kot dogajanje ali situacija v eni ali med večimi državami, o kateri je VS razpravljal in glede katere je VS sprejel vsaj eno resolucijo. Nadaljnja analiza se je osredotočila na kategorizacijo dogodkov po ključnih kriterijih oziroma po prisotnosti ključnih besednih zvez. Na podlagi posamezne besedne zveze oblikujem naslednje kategorije: 1. dogodki, ki so jih resolucije definirale kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, 2. dogodki, za katere so resolucije avtorizirale ustanovitev multinacionalne sile, in 3. dogodki, za katere so resolucije avtorizirale uporabo vseh potrebnih sredstev. Proučevanje dogodkov po kategorijah in primerjalno med kategorijami glede na čas in regijo prikaže nekaj osnovnih značilnosti glede delovanja VS pri odzivanju na grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti. Na primer: dogodkov, ki jih je od 1946 do 2012 VS v svojih resolucijah definiral kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, je skupno 46, pri čemer za afriško regijo doslej še ni bilo ugotovljene kršitve (le številne grožnje) mednarodnega miru in varnosti. V nekaterih primerih ugotovitve potrjuje že znane procese in dogodke – na primer močan porast aktivnosti (definicij groženj mednarodnemu miru in varnosti) VS za Afriko v 1970ih kot posledica dekolonizacije ali pa nenaden močan pojav avtorizacije mednarodne vojaške sile (MNF) v 1990ih kot posledica konca hladne vojne in povečanega splošnega sodelovanja med vsemi državami. Hkrati pa zgoraj prikazane ugotovitve nakažejo tudi nekaj trendov, ki bi zahtevali nadaljnje raziskovanje – na primer, zakaj je trend avtorizacije MNF za Evropo nesorazmerno večji od števila definiranih groženj ali kršitev ali pa zakaj je število definiranih groženj in kršitev v 1980ih pomembno upadlo za ves svet.

Ob upoštevanju vseh zgoraj opisanih ključnih besed in na podlagi dodatnih kriterijev (ključne besede si morajo slediti v določenem zaporedju in morajo biti vsebovane v isti resoluciji) sem za študije primera avtorizacije uporabe vojaške sile določim in obravnavam:

- Haiti (1994): operacija *Uphold Democracy* (pod vodstvom ZDA),
- Vzhodni Timor (1999): Mednarodna sila za Vzhodni Timor, angl. *International Force for East Timor*, INTERFET (pod vodstvom Avstralije),
- Irak (2003): Mednarodna sila v Iraku, angl. *Multi-National Force – Iraq*, MNF-I (pod vodstvom ZDA),
- Haiti (2004): Mednarodna začasna sila, angl. *Multinational Interim Force*, MIF (pod vodstvom ZDA).

Pregled obstoječe literature prikaže tudi problem teoretskega izhodišča pri obravnavi VS OZN. Razumevanje delovanja VS je namreč večinoma pod vplivom realističnega diskurza, kar se kaže pretežno s pogosto prisotnim strinjanjem, da je VS zgolj podaljšek stalnih članic, ki ga uporabijo, kadar to ustreza njihovim nacionalnim interesom, ter v kritikah VS in njegovega delovanja, ki jih avtorji večinoma najdejo v dejavnih zunanjskih okoljih, kar nadalje potrjuje, da obstoječa literatura večinoma reproducira realistični diskurz. Vendar nekateri avtorji kljub temu na VS gledajo drugače – kot na samostojno entiteto, akterja, ki ni odvisen zgolj od volje in interpretacije držav (stalnih) članic VS. Pričujoča disertacija sicer izhaja iz realizma, vendar to dejstvo in stanje, ugotovljeno ob pregledani obstoječi literaturi, problematizira; osnovna predpostavka disertacije namreč je, da delovanje VS OZN v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile ni pogojeno izključno z nacionalnimi interesi držav stalnih članic. Realizem se namreč osredotoča na dejavnike zunanjskega okolja in s konceptom nacionalnega interesa pravzaprav zanemari vlogo drugih dejavnikov, predvsem preferenc, interesov in idej, ki nastajajo v družbi. V pričujoči disertaciji izzovem realizem in sprašujem, ali primere avtorizacije uporabe vojaške sile vendarle bolje obrazložijo drugi teoretski pristopi, ki večji pomen in vlogo pripisujejo družbenim dejavnikom (to je, liberalizem in konstruktivizem). Pri

tem ne proučujem konkretnih dejavnikov, pač pa skušam ugotoviti le njihovo prisotnost in ključnost pri odločanju posamezne države stalne članice ob podpori avtorizaciji uporabe vojaške sile.

Ta del proučevanja in raziskovanja zajema drugi del disertacije, kjer najprej poskušam ugotoviti, ali je zunanje institucionalno okolje vplivalo na sprejem ključne resolucije. Z zgodovinsko-razvojno analizo raziščem vsako študijo primera v iskanju ključnega dejavnika in skušam ugotoviti, ali je na odločitev stalnih članic v katerem od izbranih primerov bistveno vplivalo mednarodno okolje oziroma sistem OZN ali celo katera druga mednarodna organizacija oziroma druga mednarodna aktivnost. V vseh izbranih študijah primera lahko pritrdim realističnemu razumevanju mednarodnih odnosov, ki sicer priznavajo obstoj mreže mednarodnih režimov in institucij, vendar imajo minimalen vpliv na obnašanje držav. Analiza kaže, da mednarodno okolje oziroma mednarodne organizacije ne vplivajo neposredno in/ali bistveno na delovanje VS OZN oziroma odločanje stalnih članic o uporabi vojaške sile. Ker pa je vzorec analize v pričujoči disertaciji relativno majhen, ne morem na splošno trditi, da je vpliv mednarodnega okolja in drugih mednarodnih organizacij večinoma zanemarljiv kot dejavnik pri odločanju VS.

V naslednji izziv realizmu se nadalje osredotočim na dejavnike notranjega okolja, kot so posamezniki in skupine posameznikov, organizirane skupine, interesne skupine, organizacije in institucije ter njihove aktivnosti in ki se kažejo kot javno mnenje, rezultati volitev, vloga različnih akterjev in deležnikov v političnih procesih ter skušam identificirati ključni dejavnik, ki je pri posamezni državi stalni članici vplival na odločitev o avtorizaciji uporabe vojaške sile. Pri nobeni od študij primera ni pri državah stalnih članicah šlo za vprašanje preživetja ali neposredne nacionalne varnosti. Ker so v nekaterih primerih na glasovanje o avtorizaciji uporabe vojaške sile jasno in odločilno vplivali dejavniki, ki izhajajo iz notranjega okolja posamezne države, trdim, da realizem ne more biti edina razlaga obnašanja držav VS OZN, ko odločajo o uporabi sile. Glavna ugotovitev pričujoče disertacije je zato, da koncept nacionalnega interesa v obravnavanih primerih avtorizacije uporabe vojaške sile ni vedno ključni dejavnik odločanja v VS OZN, kot to predpisuje realizem in kot to reflektira večina pregledane literature. Ključno končno sporočilo disertacije pa je potreba po sintezi.

Ključne besede: Varnostni svet Organizacije združenih narodov, mirovne operacije, uporaba vojaške sile, realizem, nacionalni interes, družbene ideje, model mešanih metod

Analysis of the United Nations Security Council authorisation of the use of force: Challenging the realistic approach

Summary

The United Nations Security Council (UN SC) has been subject to of studying, research and critical judgment since its establishment. In this dissertation the activities of the UN SC are studied from the viewpoint of authorisation of the use of military force and through the concept of national interest as described by realism. In this manner I am attempting to answer the main research question: Is it possible to disprove the dominating realistic discourse in the cases of the authorisation of the use of military force by the UN SC, and claim that the UN SC activities were not dependant exclusively on national interests of the permanent members of the UN SC, but that the reasons for the activities of these individual states can be found in other kind of factors influencing the shaping and execution of foreign policies of these states? This seemingly simple query revealed a whole array of further conceptual questions and methodological problems.

The mixed methods model is used for research in this dissertation; I obtained data with coding and sampling which I then used to establish a new categorisation and define case studies. These I then studied with qualitative methods (historical-descriptive analysis, comparative analysis) which means I am using the so-called descriptive consequential research plan of the mixed methods model. Research in this work is thus divided into two bigger parts: in the first part I am analysing UN SC resolutions, and in the second part the basic unit of analysis become the event in each of the case studies. The goal of the former is operationalisation that is a) establishment of the new categorisation of events with the aim of fulfilling the basic conditions of research in regards to repeatability and comparability, and b) determination of case studies. The latter aims to analyse the case studies with a view to critical study of the significance of national interest as a factor in authorisation of the use of military force (as explained by the realist theory), firstly with an analysis of the international institutional environment and then from the viewpoint of behaviour of each of the UN SC permanent member.

The focus of study in this research is a specific use of force in international relations – in the shape of authorisation to form a multinational military operation (MNF) and to use all necessary means as bestowed by the UN SC in cases of threats or breaches of international peace and security to a group of states, and which is ran by one of the states. The involved cases studies hence do not include operations ran by the UN or other (regional) organisations, nor peace-keeping, peace-making and peace-building operations. The case studies are peace enforcement operations executed by the armed forces of ad hoc groups of states with UN SC authorisation in cases of threats or breaches of international peace and security that are not ran under the command or in the organisation of the UN (or any other organisation).

Review of existing literature and of other research approaches on this point demonstrated predominantly inconsistency and discord in the use of names for peace operations of all kinds and in the classification of these operations. This established state of affairs therefore became the starting point of all the research and has contributed to an extensive operationalisation; a new categorisation was designed with the content analysis of UN SC resolutions, independently of secondary sources and interpretations of other authors.

In order to make the analysis repeatable and comparable, I examined all the resolutions the UN SC adopted in the period 1946-2012; firstly, I divide them into substantive resolutions

(involving events) and procedural resolutions (involving administrative, technical and other matters). The former are central to the study in this dissertation; the UN SC has adopted 1710 of such resolutions in the given time period. From these resolution I continue to extract events which are understood as happenings or situations in one or between several states on which the UN SC has deliberated and adopted at least one resolution. The following analysis focuses on the categorisation of events according to crucial criteria that is by presence of crucial phrases. On the basis of each of the phrases I propose the following categories: 1. events, determined in resolutions as threats to and breaches of international peace and security; 2. events, for which the resolutions include authorisation of establishing an MNF; 3. events, for which the resolutions include authorisation of the use of all necessary means. Studying events by category and comparatively according to time period and region demonstrates some basic characteristics about activities of the UN SC when responding to threats to and breaches of international peace and security. For instance, the number of events, determined as threats to and breaches of international peace and security in the UN SC resolutions in the period from 1946 to 2012, is 46. With that in mind, the resolutions for Africa have so far determined only (numerous) threats to, but no breaches of international peace and security. To some degree these findings confirm already established processes and events, e.g. a strong increase of activities (determinations of definitions of threats to international peace and security) of the UN SC for Africa in the 1970s as a consequence of decolonisation, or a sudden strong occurrence of MNF in the 1990s as a consequence of the end of the Cold War and increase in general cooperation between states. At the same time these results point at some important trends which call for further study and research – for instance, why is the occurrence of authorisation of MNF disproportionately higher than presence of determined threats to and breaches of international peace and security for Europe. Also, why has the number of determined threats to and breaches of international peace and security significantly fallen in the 1980s for the entire world?

Taking into account all the crucial phrases described above and using additional criteria (the phrases must follow each other in a specific sequence within a resolution and they must all be found in the same resolution) I established the following case studies of the authorisation of the use of military force to study and research:

- Haiti (1994): Operation Uphold Democracy (led by the USA);
- East Timor (1999): International Force for East Timor, INTERFET (led by Australia);
- Iraq (2003): Multi-National force – Iraq, MNF-I (led by the USA);
- Haiti (2004): Multinational Interim Force, MIF (led by the USA).

The literature review also demonstrated the problem of the theoretical perspective when studying the UN SC. Understanding of UN SC activities is namely strongly influenced by the realist discourse which is often shown through presence of common agreement that the UN SC is merely an extension of the permanent members which they use when it suits their national interests. This can also be understood from the criticism of the UN SC and its activities which are usually rooted in factors of the external environment, confirming the reproduction of the realist discourse in the majority of the reviewed literature. However, some authors regard the UN SC in a nonetheless different manner – as an autonomous entity, an actor independent of will and interpretation from UN SC (permanent) member states. This dissertation originates in realism, but in relation to the issues discovered with the literature review this study problematizes this state of affairs. The underlying assumption of this dissertation is that UN SC activities in the cases of the authorisation of the use of military force are not shaped and conditioned exclusively by the national interests of the permanent members. Namely, realism focuses on the factors of the external environment and with the concept of national interest in this regard neglects the role of other factors, mostly preferences, interests and ideas stemming

from the society. In this dissertation I challenge realism and examine whether the cases of the authorisation of the use of military force would be better understood and explained by other theoretical approaches which infer a bigger meaning and role for societal factors (e.g. liberalism, constructivism). In this respect, I am not researching concrete factors; I am merely attempting to establish their presence and the centrality of their role in the decision-making of each of the permanent members when authorising the use of military force.

This analysis encompasses the second part of the dissertation where I first attempt to establish whether the external institutional environment in any way influenced the adoption of the crucial resolution. With a historical-descriptive analysis of each of the case studies I strive to establish whether the decision of the permanent members was significantly influenced by the international environment, i.e. by the UN system or other involved international organisation or international activity. For all the case studies I can agree with realism's understanding of international relations which recognises the existence of a network of international regimes and institutions, but which has minimal influence on state behaviour. The analysis shows that the international environment that is international organisations haven't directly or significantly influenced the UN SC activities or the decision-making of the permanent members when authorising the use of military force. However, since the number of cases is small in this dissertation, I cannot claim that the influence of the international environment and other international organisations is in general negligible as a factor in the UN SC decision-making.

A further challenge to realism is in focusing on the factors of the internal environment, such as individuals and groups of individuals, organised groups, interest groups, organisations and institutions and their activities which are manifested through public opinion, election results, the role of different actors and stakeholders in political processes. In this regard I attempt to identify the key factor which influenced the decision on authorisation of the use of military force for each of the permanent members. In none of the case studies was the issue at hand a question of survival or direct national security. But since in some of the cases the voting on authorisation of the use of military force was influenced clearly and decisively by factors of the domestic environment, I can claim that realism cannot be and remain the only explanation of UN SC members' behaviour when deciding on the use of force. The main conclusion of this dissertation is therefore that the concept of national interest in the chosen case studies of UN SC authorisation of the use of military force is not always the crucial factor in UN SC decision-making as explained by realism and as reflected by the majority of the reviewed literature. The final key conclusion of this dissertation is the need for synthesis.

Keywords: United Nations Security Council, peace operations, use of military force, realism, national interest, society ideas, mixed methods model

Kazalo

Kazalo	9
Kazalo grafov, prikazov in tabel	12
Seznam kratic	14
1 Uvod	17
1.1 Opredelitev problema.....	18
1.2 Ključni pojmi.....	24
1.3 Raziskovalno vprašanje, cilji in teza disertacije.....	27
1.4 Struktura disertacije.....	28
1.5 Metodološki pristop.....	31
1.5.1 Raziskovalni načrt.....	32
1.5.2 Operacionalizacija.....	33
1.5.3 Proučevanje študij primera.....	34
1.6 Izvirni prispevek disertacije k razvoju znanosti o mednarodnih odnosih.....	35
2 Problematike proučevanja Varnostnega sveta OZN	38
3 Teoretsko-konceptualna osmislitev	48
3.1 Realizem in nacionalni interes.....	55
3.2 Liberalizem in preference.....	59
3.3 Konstruktivizem in družbene ideje.....	62
3.4 Pristop pričujoče disertacije.....	65
4 Operacionalizacija in nova kategorizacija dogodkov	68
4.1 Problematika nekonsistentnosti definicij.....	68
4.2 Osnovni pregled resolucij.....	75
4.2.1 Obravnava vseh resolucij z dogodki glede na čas in regijo.....	77
4.3 Analiza resolucij dogodkov.....	79
4.4 Nova kategorizacija dogodkov.....	82
4.4.1 Grožnje in kršitve mednarodnega miru in varnosti.....	83
4.4.2 Avtorizacija ustanovitve MNF.....	87
4.4.3 Avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev.....	90
4.4.4 Primerjava med dogodki po kategorijah.....	93
4.4.5 Značilnosti dogodkov v presečni množici kategorij.....	95
5 Študije primera	98
6 Avtorizacija uporabe vojaške sile - sinteza	107
7 Vloga mednarodnega okolja pri izbranih študijah primera	113
7.1 Haiti, operacija <i>Uphold Democracy</i> , 1994.....	114

7.1.1 Obravnava v VS OZN	116
7.1.2 Obravnava pri ostalih organih OZN	119
7.1.3 Obravnava pri drugih mednarodnih organizacijah in institucijah	120
7.1.4 Druge aktivnosti	123
7.1.5 Časovnica (1990–1999).....	123
7.1.6 Analiza in epilog	131
7.2 Vzhodni Timor, INTERFET, 1999	134
7.2.1 Obravnava v VS OZN	136
7.2.2 Obravnava pri ostalih organih OZN	140
7.2.3 Obravnava pri drugih mednarodnih organizacijah in institucijah	141
7.2.4 Druge aktivnosti	141
7.2.5 Časovnica (1999–2012).....	142
7.2.6 Analiza in epilog	150
7.3 Irak, <i>Multinational Force – Iraq</i> , 2003	152
7.3.1 Obravnava v VS OZN	154
7.3.2 Obravnava pri ostalih organih OZN	159
7.3.3 Obravnava pri drugih mednarodnih organizacijah in institucijah	160
7.3.4 Druge aktivnosti	163
7.3.5 Časovnica (2003–2012).....	163
7.3.6 Analiza in epilog	168
7.4 Haiti, <i>Multinational Interim Force</i> , 2004.....	170
7.4.1 Obravnava v VS OZN	171
7.4.2 Obravnava pri ostalih organih OZN	174
7.4.3 Obravnava pri drugih mednarodnih organizacijah in institucijah	175
7.4.4 Druge aktivnosti	176
7.4.5 Časovnica (2004–2012).....	177
7.4.6 Analiza in epilog	181
7.5 Primerjalne ugotovitve	183
8 Ali je nacionalni interes ključni dejavnik pri avtorizaciji uporabe vojaške sile v okviru VS OZN?	187
8.1 Francija.....	189
8.2 Kitajska.....	193
8.3 Ruska federacija	196
8.4 Velika Britanija	199
8.5 ZDA.....	203
8.6 Primerjalna analiza.....	207

9 Zaključek.....	215
Seznam literature	227
Stvarno in imensko kazalo.....	249
Priloge.....	254
Priloga A: Seznam držav po regijah.....	254
Priloga B: Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z opredeljeno kršitvijo	258
Priloga C: Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z opredeljeno grožnjo	259
Priloga Č: Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z avtorizacijo ustanovitve MNF.....	271
Priloga D: Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev	273
Priloga E: Resolucije GS OZN za Haiti v obdobju 1990–2000	276
Priloga F: Sklepi ECOSOC in resolucije UNCHR za Haiti v obdobju 1990–2000	277
Priloga G: Resolucije GS OZN za Vzhodni Timor v obdobju 1975–2012.....	278
Priloga H: Resolucije GS OZN za Irak v obdobju 1981–2006	279
Priloga I: Sklepi ECOSOC in resolucije UNCHR za Irak v obdobju 1991–2010.....	280
Priloga J: Resolucije GS OZN za Haiti v obdobju 2000–2012	281
Priloga K: Sklepi in resolucije ECOSOC za Haiti v obdobju 2000–2012	282
Priloga L: Seznam generalnih sekretarjev OZN (1945–2012)	283
Priloga M: Seznam nestalnih članic VS OZN (1990–2012)	284
Priloga N: Nabor opredelitev groženj in kršitev v resolucijah (v angleškem jeziku).....	288

Kazalo grafov, prikazov in tabel

Graf 4.1: Dinamika števila resolucij po desetletjih glede na osnovno razlikovanje med resolucijami	77
Graf 4.2: Deleži resolucij, ki obravnavajo dogodke, glede na regijo	78
Graf 4.3: Dinamika števila sprejetih resolucij, ki obravnavajo dogodke, glede na regijo in desetletje	79
Graf 4.4: Grožnje in kršitve mednarodnega miru in varnosti po regijah in desetletjih	84
Graf 4.5: Avtorizacija MNF po regijah in desetletjih	88
Graf 4.6: Avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev po regijah in desetletjih	90
Graf 4.7: Dogodki v presečni množici kategorij po regijah in desetletjih	96
Prikaz 1.1: Prikaz analiz za izbrane študije primera	34
Prikaz 1.2: Razumevanje delovanja VS OZN	36
Prikaz 4.1: Pregled števila resolucij glede na opredelitev grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti	81
Prikaz 4.2: Deleži dogodkov po kategorijah za celotno obdobje po regijah	94
Prikaz 5.1: Pregled števila resolucij z opredelitvami presečno po kategorijah	98
Tabela 4.1: Osnovno razlikovanje med vsemi resolucijami	76
Tabela 4.2: Število sprejetih resolucij, ki obravnavajo dogodke, glede na regijo in desetletje	78
Tabela 4.3: Pregled števila resolucij, ki obravnavajo dogodke, opredeljene kot grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, glede na avtorizirano aktivnost	81
Tabela 4.4: Grožnje in kršitve mednarodnega miru in varnosti po regijah in desetletjih	84
Tabela 4.5: Dogodki, ki so jih resolucije opredelile kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti	85
Tabela 4.6: Avtorizacija MNF po regijah in desetletjih	88
Tabela 4.7: Dogodki, za katere so resolucije avtorizirale ustanovitev MNF	89
Tabela 4.8: Avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev po regijah in desetletjih	90
Tabela 4.9: Dogodki, za katere so resolucije avtorizirale uporabo vseh potrebnih sredstev	91
Tabela 4.10: Primerjava deležev dogodkov po regijah in kategorijah	94
Tabela 4.11: Primerjava deležev dogodkov po desetletjih in kategorijah	95
Tabela 4.12: Dogodki v presečni množici kategorij po regijah in desetletjih	96
Tabela 5.1: Dogodki presečne množice kategorij	99
Tabela 5.2: Primerjava števila dni, potrebnih za realizacijo obravnavanih študij primera	102

Tabela 5.3: Primerjava dolžine mandatov obravnavanih študij primera	102
Tabela 5.4: Primerjava števila pripadnikov in prispevajočih držav v obravnavanih študijah primera	103
Tabela 5.5: Primerjava mandatov obravnavanih študij primera, kot jih določajo resolucije	104
Tabela 5.6: Primerjava avtorizacij uporabe sile v ključnih resolucijah obravnavanih študij primera	105
Tabela 7.1: Resolucije VS OZN za Haiti v obdobju 1993–1999	116
Tabela 7.2: Pregled nekaterih dokumentov OAS, sprejetih za Haiti v obdobju 1990–1999	121
Tabela 7.3: Resolucije VS OZN za Vzhodni Timor v obdobju 1999–2012	137
Tabela 7.4: Resolucije VS OZN za Irak v obdobju 2003–2012	156
Tabela 7.5: Resolucije VS OZN za Haiti v obdobju 2004–2012	172
Tabela 7.6: Pregled nekaterih dokumentov OAS, sprejetih za Haiti v obdobju 2000–2011	175
Tabela 8.1: Ključne resolucije VS OZN za študije primera, predsedujoče države VS OZN v času sprejetja teh resolucij in rezultati glasovanj za te ključne resolucije	188
Tabela 9.1: Primerjava problema in aktivnosti OZN pri obravnavanih študijah primera	219
Tabela 9.2: Primerjava števila resolucij pred avtorizacijo uporabe vojaške sile in v kateri resoluciji je bil dogodek opredeljen kot grožnja mednarodnemu miru in varnosti pri obravnavanih študijah primera	219

Seznam kratic

AU	Afriška unija
CARICOM	Karibska skupnost in skupni trg, angl. <i>Caribbean Community and Common Market</i>
CPA	Koalicijska začasna oblast, angl. <i>Coalition Provisional Authority</i>
COW	Korelacije vojne, angl. <i>Correlates of War</i>
DR	Demokratska republika
ECOSOC	Ekonomski in socialni svet, angl. <i>Economic and Social Council</i>
ECOWAS	Ekonomska skupnost zahodnoafriških držav, angl. <i>Economic Community of West African States</i>
EU	Evropska unija
EUFOR	Sila Evropske unije, angl. <i>European Union Force</i>
EUFOR Chad/CRA	Sila Evropske unije v Čadu/Centralnoafriški republiki, angl. <i>European Union Force Chad/Central African Republic</i>
EUFOR RD Congo	Sila Evropske unije v Demokratični republiki Kongo, angl. <i>European Union Force DR Congo</i>
EUJUST LEX	Integrirana misija EU za vladavino prava za Irak, angl. <i>European Union Integrated Rule of Law Mission for Iraq</i>
GS OZN	Generalna skupščina Organizacije združenih narodov
GSek OZN	Generalni sekretar Organizacije združenih narodov
IAEA	Mednarodna agencija za jedrsko energijo, angl. <i>International Atomic Energy Agency</i>
ICJ	Meddržavno sodišče, angl. <i>International Court of Justice</i>
ICRC	Mednarodni odbor Rdečega križa, angl. <i>International Committee of the Red Cross</i>
IFOR	Izvršitvena sila, angl. <i>Implementation Force</i>
INTERFET	Mednarodna sila za Vzhodni Timor, angl. <i>International Force for East Timor</i>
MICAH	Mednarodna civilna podporna misija na Haitiju, angl. <i>International Civilian Support Mission in Haiti</i>
MICIVIH	Mednarodna civilna misija na Haitiju, angl. <i>International Civilian Mission in Haiti</i>
MIF	Mednarodna začasna sila, angl. <i>Multinational Interim Force</i>
MINUSTAH	Stabilizacijska misija OZN na Haitiju, angl. <i>United Nations Stabilization Mission in Haiti</i>

MIPONUH	Civilno-policijska misija OZN na Haitiju, angl. <i>United Nations Civilian Police Mission in Haiti</i>
MNC-I	Mednarodna enota v Iraku, angl. <i>Multi-National Corpse – Iraq</i>
MNF	Mednarodna oborožena sila, angl. <i>multinational force</i>
MNF-I	Mednarodna sila v Iraku, angl. <i>Multi-National Force – Iraq</i>
MNSTC-I	Mednarodno poveljstvo za varnostno tranzicijo v Iraku, angl. <i>Multi-National Security Transition Command – Iraq</i>
MZZ	Minister za zunanje zadeve
NATO	Organizacija severnoatlantske pogodbe, angl. <i>North Atlantic Treaty Organization</i>
NTM-I	misija zveze NATO za usposabljanje v Iraku, angl. <i>NATO Training Mission - Iraq</i>
OAS	Organizacija ameriških držav, angl. <i>Organization of American States</i>
ONUC	Operacija OZN v Kongu, angl. <i>The United Nations Operation in the Congo</i>
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
OZN	Organizacija združenih narodov
PR VS OZN	Predsednik Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov
PKO	Operacije za ohranjanje miru, angl. <i>peace-keeping</i>
PRIO	Mirovni raziskovalni inštitut v Oslu, angl. <i>Peace Research Institute in Oslo</i>
RF	Ruska federacija
SIPRI	Mednarodni mirovni raziskovalni inštitut v Stockholmu, angl. <i>Stockholm International Peace Research Institute</i>
SP	Stalni predstavnik
UCDP	Program Univerze Uppsala za podatke o konfliktih, angl. <i>Uppsala Conflict Data Program</i>
UNAMET	Podporna misija OZN na Vzhodnem Timorju, angl. <i>United Nations Assistance Mission in East Timor</i>
UNAMI	Podporna misija OZN za Irak, angl. <i>United Nations Assistance Mission for Iraq</i>
UNCHR	Komisija OZN o človekovih pravicah, angl. <i>United Nations Commission on Human Rights</i>
UNIKOM	Iraško-kuvajtska opazovalna misija OZN, angl. <i>United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission</i>
UNMIH	Misija OZN na Haitiju, angl. <i>United Nations Mission in Haiti</i>
UNMISET	Podporna misija OZN na Vzhodnem Timorju, angl. <i>United Nations Mission of Support in East Timor</i>

UNMIT	Integrirana misija OZN na Vzhodnem Timorju, angl. <i>United Nations Integrated Mission in Timor-Leste</i>
UNMOVIC	Komisija OZN za nadzor, preverjanje in inšpekcijo, angl. <i>United Nations Monitoring, Verification and Inspection Commission</i>
UNOTIL	Pisarna OZN na Vzhodnem Timorju, angl. <i>United Nations Office in Timor-Leste</i>
UNPROFOR	Zaščitna sila OZN, angl. <i>United Nations Protection Force</i>
UNSCOM	Posebna komisija OZN, angl. <i>United Nations Special Commission</i>
UNSMIH	Podporna misija OZN na Haitiju, angl. <i>United Nations Support Mission in Haiti</i>
UNTAET	Začasna uprava OZN na Vzhodnem Timorju, angl. <i>United Nations Transitional Administration in East Timor</i>
UNTMIH	Tranzicijska misija OZN na Haitiju, angl. <i>United Nations Transition Mission in Haiti</i>
USD	Ameriški dolar
VB	Velika Britanija
VS OZN	Varnostni svet Organizacije združenih narodov
ZDA	Združene države Amerike

1 Uvod

Odkar sta se Organizacija združenih narodov (OZN) in njen Varnostni svet (VS) pričela oblikovati kot nov poskus institucionalne uresničitve ideje o zagotavljanju mednarodnega miru in varnosti, ju spremljajo številne polemike in dvomi. Za OZN večinoma velja, pravijo avtorji, da je »... v svojem bistvu orodje svojih članic, ki se morajo na koncu odločiti, kako ga želijo uporabiti,« (Snow in Brown 1996, 541)¹ ali pa zgolj »... mikrokozmos 'realnega sveta' vlad in njihovih politik; kot taka bolj ali manj neposredno odseva realnosti v tem svetu« (Roper *et al.* 1993, 67).² Zgodovina zadnjih desetletij je polna primerov, ko so države stalne članice VS OZN delovale mimo VS OZN in tako še bolj podkrepile vero, da se svet ne spreminja: glavni akter ostaja suverena država, ki nujno in vedno skrbi le za lastne nacionalne interese (predvsem v relaciji do varnosti ali moči). Kar nekaj je tudi primerov, ko so države članice OZN kljubovale odločitvam VS in nadaljevale z aktivnostmi, ki so jih resolucije VS OZN obsojale ali celo prepovedovale, in ko zaradi bolj ali manj jasno izraženega nacionalnega interesa države članice ni prišlo do resnejših odgovorov mednarodne skupnosti tudi v primerih nekaterih najhujših kršitev Ustanovne listine (UL) OZN.³ Še več, nekaterih zgodovinsko zelo odmevnih dogajanj v mednarodni skupnosti, ki so ogrožali mednarodni mir in varnost, VS OZN, ki seveda sam določa svoj dnevni red, sploh ni obravnaval (na primer vietnamska vojna, 1955–1975).

Vendar pa večina do sedaj proučene literature pokaže dokaj presenetljivo pomanjkljivost – večina avtorjev svoja razmišljanja in zaključke o delovanju VS zelo redko podkrepí s študijami konkretnih primerov, ki bi nam pomagali razmišljati o VS kot o institucionalnem okviru za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, pa čeprav bi težko rekli, da dogodkov za proučevanje v več kot 60-letni zgodovini VS OZN ni bilo. Luck (2006, xv) zapiše celo, da je »... malo institucij sprožilo toliko komentiranja pa vendar tako malo sistematične analize.« Diehl in Balas (2014, 80) pri tem opozarjata, da je naraščajoča vloga mednarodnih organizacij več kot le kozmetična. V razpoložljivi literaturi večinoma najdemo samo reprodukcije že skoraj poljudnoznanstvenih člankov in prispevkov, ki se zgolj na takšni podlagi opredeljujejo glede sposobnosti in zmožnosti VS, da deluje v korist ohranjanja mednarodnega miru in varnosti.

¹ Že prvi generalni sekretar (GSek) OZN Trygve Lie je trdil, da OZN ne more biti nič močnejša, kot pa je kolektivna volja njenih članic (Amstutz 1999, 341). Podobno trdi tudi Hanhimäki (2008, 147).

² Podobno trdijo tudi Goldstein (1994), Malanczuk (1997), Türk (2007) ter Šabič in Roterjeva (2002).

³ Med take primere bi lahko šteli dogodke desetletja trajajočega izraelsko-palestinskega konflikta ali pa vojaški konflikt med Rusijo in Gruzijo avgusta 2008 ter trenutno situacijo med Ukrajino in Rusijo glede Krimskega polotoka.

Avtorji se v svojih analizah osredotočajo tudi na ozko in po vsebini podobno število⁴ praktičnih primerov delovanja VS: največkrat tako najdemo obravnavo ali pa navajanje primerov Afganistana, Bosne in Hercegovine, Iraka (leta 1990 in še pogosteje iz leta 2003), Koreje,⁵ Kosova, Ruande ter Somalije. Za osnovno primerjavo je treba povedati, da trenutno po vsem svetu poteka 15 mirovnih operacij in ena posebna politična misija (Mirovne operacije OZN v teku), v svoji zgodovini pa je OZN izvedla več kot 50 mirovnih operacij (Pretekle mirovne operacije OZN). Blokker (2005, 27–29) na tako stanje odgovarja z ugotovitvijo, da si čez leta operacije za ohranjanje miru (PKO) in operacije z avtorizacijo uporabe sile⁶ postajajo vse bolj podobne. Ker pa '*Realpolitik*-računica' ostaja pomemben dejavnik politične volje pri odločanju o mirovnih operacijah (Diehl in Balas 2014, 219), je nujno proučevati različne, tudi do sedaj manj raziskane, primere ter jih celostno obravnavati.

1.1 Opredelitev problema

Osrednji problem, ki ga disertacija postavlja v središče proučevanja in izvira iz stanja po pregledu obstoječe literature, je v tem, da je razumevanje delovanja VS OZN, ko gre za uporabo vojaške sile, pod vplivom realističnega diskurza⁷ – delovanje VS je večinoma pojasnjeno skozi prizmo nacionalnih interesov (za pojmovanje glej 1.2) ali pa zgolj kot rezultanta⁸ le-teh. Ker je osnova razumevanja mednarodnih odnosov in akterjev ključno odvisna od tega, kakšno je razumevanje mednarodnega sistema, kot poudarja na primer Kissane (2007, 85–6), in ker je anarhičnost mednarodnega okolja pravzaprav najbolj splošno sprejeta predpostavka, je prevladujoč realistični pogled na mednarodno dogajanje pričakovan. Vendar realizem ne ponuja zadovoljive analize razvoja mednarodnih odnosov in mednarodne skupnosti, predvsem ko gre za razvoj norm in institucij (Keohane 1986b, 169), zato je tudi realistično strukturirane koncepte treba podvreči kritični presoji. Nacionalni interes je v kontekstu te disertacije razumljen kot interes države, večinoma vezan na zaščito njene suverenosti, ki se v realističnem

⁴ Pri tem Osman (2002, 1) utemeljeno trdi, da je obdobje hladne vojne upravičeno šibko proučevano, saj je primerov avtorizirane uporabe sile oziroma primerov ukrepov po 7. poglavju Ustanovne listine (UL) OZN dejansko zelo malo.

⁵ V pričujoči disertaciji se ob navajanju primera Koreje nanašam na korejsko vojno v letih 1950 do 1953.

⁶ V pričujoči disertaciji avtorizacijo uporabe vojaške sile razumem kot avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev pripadnikom mednarodne vojaške operacije; več o tem in drugih opredelitvah, ki jih uporabljam v disertaciji v podpoglavju 1.2.

⁷ Da realizem ostaja primarna teorija v vseh večjih in pomembnejših virih za naslavljanje splošnih teorij o svetovni politiki, še posebej glede varnostnih zadev, se strinjata tudi Legro in Moravcsik (1999, 5).

⁸ Rezultanta nacionalnih interesov je razumljena kot stanje, iz katerega je razvidno, da so nacionalni interesi izključni motiv za izvedbo akcije, pri čemer v VS med stalnimi članicami ni eksplicitnega nasprotovanja vojaški akciji; z drugimi besedami, gre za seštevek nacionalnih interesov/sil, ki delujejo na nek dogodek.

diskurzu kaže skozi sposobnosti države (večinoma ekonomske in vojaške razsežnosti) ter v nenehni tekmi za absolutno (pre)moč (povzeto po Mingst 2004, 320). Kot tak je nacionalni interes seveda ključen dejavnik za odločanje o nekem mednarodnem dogodku glede na determinante njene zunanje politike (npr. strateška lega, ideološka opredeljenost, sosedska politika, koristi, članstvo v mednarodnih organizacijah, ekonomska situacija, vojaška moč).

Opisano stanje je problematično iz naslednjih dveh razlogov, ki jih v disertaciji skušam razrešiti: 1. realizem s konceptom nacionalnega interesa zanemarja vlogo družb, idej, ki se ustvarjajo v njih, interesov, ter institucij, ki lahko vplivajo na obnašanje države in njene preference;⁹ 2. študije primerov, na katerih večina avtorjev utemeljuje svoje zaključke, se večinoma ponavljajo, celo zgolj reproducirajo, zajemajo malo število dogodkov¹⁰ ter so analitično gledano pomanjkljive.

Med proučevalci mednarodnih odnosov je razširjeno mnenje, da je VS OZN v času hladne vojne lahko deloval le na točkah, kadar je prišlo do zlitja nacionalnih interesov (npr. operacije na korejskem polotoku v letih 1950–53) ali kot posledica ravnotežja moči (Mearsheimer 2004, 54–73). Od tod tudi izvirajo pogosto tudi popularna sklepanja o tem, da je bil VS OZN v času hladne vojne 'neučinkovit', 'nesposoben', 'omejen' itd. (glej drugo poglavje). Po drugi strani pa na primer Rupesinghe in Anderlini ugotavljata, da je OZN pogostejše in hitreje razumljena kot kohezivna mednarodna organizacija in ne kot seštevček vseh njenih delov. Barnett in Finnemore (1999) podobno zagovarjata tezo, da so mednarodne organizacije, torej tudi OZN, lahko več kot le odsev nacionalnih interesov in da so lahko avtonomni akterji.¹¹

Realisti sicer identificirajo nekatere, po njihovem mnenju koristne, funkcije, ki jih (v imenu držav) opravljajo mednarodne organizacije in njihovi organi (povzeto po Schweller in Priess v Pease 2003, 53).¹² Bolj optimistične ugotovitve in napovedi ter pričakovanja glede VS OZN od konca hladne vojne in v novem tisočletju pa vseeno ostajajo v domeni drugih teoretskih

⁹ Za opredelitev dejavnikov notranjega okolja glej 1.2.

¹⁰ Dogodek je v disertaciji razumljen kot dogajanje v neki državi ali med dvema oziroma več državami, o čemer je VS OZN razpravljal in sprejel resolucijo; raziskovanje v pričujoči disertaciji je pri tem omejeno na posebne kategorije, ki te pojave nadalje definirajo. Glej tudi poglavje 1.2.

¹¹ Pri tem sta se naslonila na celo vrsto avtorjev z različnimi argumentacijami (gramscianski pristopi, sociološki pristopi, perspektiva racionalne izbire itd.); za več glej Barnett in Finnemore (1999, 700).

¹² Tako predstavljajo mehanizem za kontinuirano sodelovanje in dogovarjanje med velesilami, so koristne pri doseganju malih sprememb znotraj obstoječega reda, so lahko agenti mednarodne socializacije (legitimizacija obstoječega reda), ipd. Po tej logiki bi se realisti lahko celo strinjali, da VS OZN v tem smislu velja za učinkovitega, saj je dejansko preprečil (neposredno) vojskovanje med velesilami in to svojo funkcijo (kljub pojavu novih sil, ki leta 1945 še zdaleč niso bile na obzorju) še vedno dobro opravlja.

pristopov. Bosco (2009, 6–7) na primer trdi, da sistem VS OZN deluje in bo deloval tudi naprej – kljub težnjam držav, da maksimizirajo svojo moč, že zato, ker mu uspeva preprečevati tretjo svetovno vojno, ker neguje sistem reševanja sporov in diplomacije in ker »generira vodilne diplomate«. Malone (2004b, 645) ugotavlja, da kljub vsem napakam in izgubljenim priložnostim UL OZN ostaja referenčna točka za večino držav pri njihovem delovanju v mednarodni skupnosti in avtoriteta UL večinoma ostaja upoštevana. Tudi Luck (v 2008, 85) se strinja, da je VS OZN že mogoče videti nezanesljiv, neodgovoren in nereprezentativen – vendar pa hkrati ostaja prostor, kjer se ukvarjajo s pomembnimi tematikami, in forum, brez katerega države članice pravzaprav ne bi zmogle vzdrževati mednarodnih odnosov. Realisti na to odgovarjajo, da je o perspektivnosti VS OZN (predvsem glede mednarodnega miru in varnosti) mogoče govoriti le, če bi obstajali dokazi, da je ta institucija resnično dosegala svoje cilje (Mearsheimer 1995).

Delovanje VS OZN daje vtis problematičnosti zaradi prevladujočega realističnega razumevanja mednarodnih odnosov. Blin in Marino (2009, 29) tako trdita, da je za OZN nemogoče preseči razsežnosti države, s katerimi je 'zarobljena'. Thakur pa med drugim pravi, da je za OZN »najbolj pomembno, kako se sooča z močjo Združenih držav Amerike« (2006, 176). Lahko bi celo sklepali, da bo realistično koncepcijo obravnave VS OZN težko spodnesti, dokler bo obstajal VS OZN kot manifestacija ravnotežja moči med najmočnejšimi državami ob koncu druge svetovne vojne. Z vidika klasičnega realizma bi torej lahko razumeli, da je realistični diskurz v literaturi prevladujoč ravno zato, ker VS OZN sam v procedurah in sestavi ostaja zakoreninjen v miselnosti boja za moč in prevlado. Neorealizem se je ob razvoju mednarodnih institucij in organizacij 'prilagodil' do te mere, da te strukturne omejitve razume kot osrednji razlog za obnašanje držav. Vendar tudi na ta način OZN še vedno dojema kot zgolj orodje držav članic v anarhičnem mednarodnem sistemu, ki zaradi logike samopomoči še vedno primarno stremijo k vzpostavitvi ravnotežja moči v tem istem sistemu.¹³

Več kot pol stoletja kasneje je ista refleksija še vedno ustoličena in skorajda nevprašljiva, alternativne razlage in drugi teoretski pristopi pa, kot se zdi, ne ponujajo prepričljivih analiz oziroma odgovorov.¹⁴ Angleška šola (povzeto po Brems Knudsen 2006, 320–1) vidi OZN kot nenadomestljivo (pri vzpostavljanju konsenza, mednarodni legitimizaciji in post-konfliktnemu vzpostavljanju mira) in kot ključni forum za kolektivno upravljanje z mednarodnimi konflikti

¹³ Več o problematiki proučevanja VS OZN v drugem poglavju.

¹⁴ Več o teoretsko-konceptualni osmislitvi v tretjem poglavju.

ter za vzdrževanje ravnovesja med velesilami. Hkrati pa poudarja, da je (tudi ta) organizacija sposobna le toliko, kot je volja vodečih sil, in zato ne more delovati neodvisno od podpore velesil. Namen OZN torej ni v tem, da služi kot pot k neki 'svetovni vladi', pač pa v tem, da s podporo šibkejšim skrbi, da ta sodobni (vendar v osnovi še vedno anarhični) sistem deluje bolje (Buzan 1991, 157). Države sicer sledijo svojim interesom, vendar jih ne uresničujejo za vsako ceno, saj je vzdrževanje ravnotežja moči v 'družbi suverenih držav' s pomočjo mednarodnih institucij in mednarodnih organizacij na dolgi rok bolj zaželeno (Linklater 2013, 93–103). Liberalne teorije so v svojem bistvu naklonjene mednarodnim organizacijam, ki po njihovem sicer ne morejo nadomestiti držav kot primarnih akterjev v mednarodnih odnosih, vendar pa ponujajo »uresničevanje drugih kolektivnih aktivnosti« (Mingst 2004, 194) in lahko delujejo kot samostojni akterji. Hkrati liberalne teorije poudarjajo reševanje konfliktov in vojn z reševanjem njihovih vzrokov, za katere pa vseeno priznavajo, da so rezultat uresničevanja posameznih interesov držav oziroma posameznikov (povzeto po Steans in Pettiford 2001, 56). Konstruktivisti pa se osredotočajo na mednarodne organizacije s svojstvenega vidika, in sicer ne v smislu objektivnih, materialnih dejstev, pač pa so jim pomembne zaradi njihovih določenih družbenih pomenov (Slaughter 2011). Hkrati zagovarjajo stališče, da so mednarodne institucije samostojni akterji v mednarodnih odnosih, saj v nekaterih primerih zasledujejo celo lastne interese,¹⁵ in imajo sposobnost vplivanja na prilagajanje interesov države glede na mednarodno sprejete norme (Finnemore 1996). Radikalne teorije, ki izhajajo iz marksistične tradicije (povzeto po Mingst 2004, 192–3), so na drugi strani že v osnovi skeptične glede vloge in pomena mednarodnih organizacij in jih vidijo predvsem kot orodje močnih držav, da uresničujejo svoje (nacionalne) interese ter zatirajo šibkejše države kot refleksija političnega in ekonomskega hegemonizma.

Četudi bi kolektivna varnost lahko bila uresničljiv koncept,¹⁶ je kontekst, v katerem je nastajala OZN, pravzaprav onemogočal močno vlogo tej organizaciji pri vzdrževanju takega sistema oziroma uresničevanje 7. poglavja UL OZN (Ryan 2000, 48). Večina teh avtorjev se strinja, da lahko realizem malo ponudi v okoliščinah novega tisočletja,¹⁷ vendar taisti realizem ostaja

¹⁵ Ti interesi so včasih celo v nasprotju z interesi držav članic, ki so dotične organizacije ustanovile, na primer na področju proste trgovine in človekovih pravic (*ibid.*)

¹⁶ Claude (v Ryan 2000, 47) celo trdi, da je »očitno, da v nobenem trenutku niso bili realizirane vse ali vsaj osnovne predpostavke kolektivne varnosti in da kolektivna varnost ni nikoli postala delujoč sistem mednarodnih odnosov.«

¹⁷ Vasquez (v Richmond 2008, 56) trdi, da je bil realizem neuspešen pri napovedi konca hladne vojne in razlagi multipolarnega okvira mednarodnih odnosov.

privlačen za pragmatične in hitre rešitve ter je še vedno prevladujoča razlaga dogajanja v mednarodnih odnosih, še posebej, ko gre za uporabo vojaške sile.¹⁸

Avtorji, ki proučujejo odzive VS OZN na grožnje mednarodnemu miru in varnosti z uporabo vojaške sile, za analizo uporabljajo različno terminologijo.¹⁹ Iste študije primerov so tako nekatere označene kot humanitarne intervencije, druge kot prisilno vzpostavljanje miru (angl. *peace enforcement*),²⁰ zatem kot različne generacije tradicionalnih mirovnih operacij, ki so se osredotočale na ohranitev miru oziroma *statusa quo* (angl. *peace-keeping*), nekateri avtorji pa v svojih analizah razlikujejo med orodji kriznega upravljanja in orodji razreševanja konfliktov (Jeong 2008, Butler 2009). Spet drugi svoje študije primerov analizirajo skozi prizmo mirovne operacije kot procesa. Snow in Brown (1996, 531) na primer uporabljata dinamično klasifikacijo, ki predpostavlja medsebojno povezanost različnih stopenj nastajanja, eskalacije in umirjanja konflikta ter vloge mirovnih sil OZN pri tem:²¹ preventivna diplomacija, mirno reševanje spora (angl. *peace-making*), ohranitev miru, vzpostavitev miru s silo ter post-konfliktna obnova. Enak pristop ubere tudi Bercovitch (v Thakur 1998, 50–4).

Podobno situacijo najdemo pri večini primerov, ki se nanašajo na avtorizacijo uporabe vojaške sile s strani VS OZN. Malone (2004a, 10) na primer kot edina primera avtorizacije uporabe sile navaja le Korejo leta 1950 in Kongo v zgodnjih 60-ih (Operacija OZN v Kongu, angl. *The United Nations Operation in the Congo*, ONUC, 1960–1964). Türk (2007, 349–50) na primer operacijo v Iraku leta 1991 poimenuje »avtorizirana in *ad hoc* koalicija držav, ki ... je izvedla kolektivno vojaško akcijo z avtorizacijo Varnostnega sveta, vendar brez zastave OZN«. Trent (2007, 161) kot edini primer avtorizacije uporabe sile poleg Koreje navaja Irak po invaziji Kuvajta leta 1990. Podobno ugotavljata Doyle in Sambanis (2006, 2). Roberts in Zaum (2008, 81–3) pa navajata več kot dvajset primerov, ki jih opredelita kot avtorizacijo vojaške sile s strani VS OZN; med njimi sta tudi Koreja in Kuvajt leta 1990, ne pa tudi na primer ONUC v Kongu. Podobno navajata Bailey in Daws (1998, 375–6), ki kot avtorizirane akcije prisile (angl. *authorized enforcement action*) naštejeta manj primerov – devet.

¹⁸ Morda zato Buzan (v Richmond 2008, 55) celo vidi realizem kot sposobnega preseči obstoječe alternativne pristope na način, da dognanja alternativnih pristopov vključi v svoja realistična razumevanja.

¹⁹ Za več o problematiki definicij glej podpoglavje 4.1.

²⁰ Pugh (v Weiss in Daws 2008, 371) pa na primer kot *peace enforcement* opredeli vse operacije, ki imajo za cilj vzpostavitev volje VS OZN z neposredno vojaško ali ekonomsko akcijo.

²¹ Gre za poročilo generalnega sekretarja OZN *An Agenda for Peace* iz leta 1992.

Še več nekonsistentnosti se pojavi ob natančnejšem pregledu kategoriziranja posameznih akcij. Karnsova in Mingstova (2004, 297–327) razlikujeta med kolektivnimi varnostnimi ukrepi, ki vključujejo uporabo sile (kamor štejeta na primer Korejo in Irak leta 1990), in ukrepi v obliki sankcij (na primer ekonomske sankcije v obliki embargov na uvoz določenih predmetov); mirovne operacije (angl. *peace-keeping*) pa razdelita v tri generacije: prva generacija je bila namenjena vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti brez uporabe kolektivnih varnostnih ukrepov, ki vključujejo uporabo sile, druga generacija je definirana kot »integralna komponenta mirovnega sporazuma z namenom dopolnitve mirovnega procesa skozi mednarodno vojaško okrepitev s tretje strani« (Karns in Mingst 2004, 312), tretjo generacijo pa določata potreba po večji uporabi sile, tudi če ni soglasja vseh strank, udeleženih v sporu oziroma konfliktu.

Že samo primer operacije v Kongu (ONUC) v zgodnjih 60-ih ponazori nedoslednost uporabe terminologije in primerov pri avtorjih: medtem ko ga Malone (2004a, 10) šteje v avtorizacijo vojaške sile oziroma kolektivni varnostni ukrep, ki vključuje uporabo sile, ga Karnsova in Mingstova (2004, 313) štejeta v primere druge in tretje generacije mirovnih operacij. V drugem viru ga Mingstova (2004, 173) celo šteje med primere mirovnih operacij prve generacije, Bailey in Daws (1998, 375–6) pa prav tako med mirovne operacije (brez razlikovanja med generacijami) in ne med primere avtorizirane akcije prisile. Tudi *Basic Facts About the United Nations* te operacije ne našteva pri primerih avtorizirane vojaške akcije, pač pa pod to definicijo našteva le naslednje primere: Kuvajt/Irak leta 1991, Somalija leta 1992, Ruanda leta 1994, Haiti leta 1994, Albanija leta 1997 in Vzhodni Timor leta 1999 (2004, 77). Tako stanje predstavlja tudi poseben metodološki problem, saj obstoječa literatura ne obravnava tovrstnih dogodkov, ki jih je obravnaval VS OZN, po kaki enotni klasifikaciji. Pravzaprav obstoječa literatura dokazuje zgolj to, da ni enotno sprejetih kriterijev, na podlagi katerih bi dogodke proučevali sistematično in primerljivo.

Dejstvo, da različni raziskovalci in analitiki uporabljajo različne tipologije za klasifikacijo operacij, ki jih avtorizira OZN, kot ugotavljata tudi Thakur in Schnabel (2001, 9), povzroča probleme na večih ravneh. Če ne obstajajo enotno sprejeti kriteriji razlikovanja med operacijami, to lahko vodi v pristransko raziskovanje – izbiranje primerov, ki služijo le določenemu argumentu. Posledično postane vprašljiva tudi vrednost primerljivosti in ponovljivosti, ki je osnova za verodostojno raziskovanje. Posledice pa so potencialno tudi širše: taka nekonsistentnost in netransparentnost pri tako pomembni politiki, kot je zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti, prav gotovo ne prispevata k ugledu VS OZN tudi med širšo

javnostjo. Tako stanje ustvarja tudi videz, da je VS OZN pretežno stvar politike držav članic ter da odločitve VS OZN ne sledijo nujno siceršnjim zavezam načelom UL OZN ter vrednotam in normam mednarodnega prava. V tem smislu obstoječa literatura vpliva na proučevanje in razumevanje delovanja VS OZN, ki zaradi izkušenj z ravnanjem držav v praksi utrjuje realistične koncepte. Pričujoča disertacija v tem smislu presega obstoječe tipologije in posledične nekonsistentnosti, saj se za osnovo raziskovanja nasloni na besedila samih resolucij in ne na interpretacije drugih avtorjev ali okoliščine v mednarodnih odnosih.

V pričujoči disertaciji delovanje VS OZN tako proučujem skozi dvoplastno problematiko, ki je prisotna v večini literature: VS je večinoma razumljen z vidika konceptov realizma in VS je hkrati večinoma proučevan skozi ene in iste dogodke ter brez enotne klasifikacije dogodkov oziroma aktivnosti, ki so bile avtorizirane. Na ta način neposredno naslavljam realistično teorijo oziroma preko nje opredeljeni koncept nacionalnega interesa pri razlagi delovanja VS na primerih avtorizacije uporabe vojaške sile, realizem pa kritiziram na podlagi predpostavke, da ta (realistični) pristop ne zazna pomanjkljivosti empirije in metodoloških pristopov, ki bi potrdili teze, iz katerih izhaja.

1.2 Ključni pojmi

Dogodek je v pričujoči disertaciji razumljen kot dogajanje ali situacija v eni ali med večimi državami, o katerem je VS razpravljala in glede katerega je VS sprejel vsaj eno resolucijo. Tako dogajanje je večinoma vezano na grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti ter s sprejetimi ukrepi neposredno naslavlja konkretne države. Dogodek v tem smislu je tako na primer iraška invazija Kuvajta, ne pa tudi na primer drugi pojavi, povezani z mednarodnim mirom in varnostjo, ki jih VS prav tako obravnava v svojih resolucijah.²² Prav tako kot dogodke ne štejem vsebin, sprejetih v resolucijah VS, ki so administrativne, postopkovne ali tehnične narave.²³

Mednarodna sila (angl. *multinational force*, MNF) je vojaška operacija, ki vključuje pripadnike oboroženih sil večih držav. VS OZN ustanovi tako misijo oziroma operacijo na podlagi 7.

²² Na primer resolucije na temo žensk ter miru in varnosti (S/RES/1325) ali pa na temo neširjenja nuklearnega orožja (S/RES/255).

²³ Na primer resolucije, ki obravnavajo ustanovitev in delovanje tribunalov, sprejem novih članic v OZN, imenovanje generalnega sekretarja OZN, spremembe mesta zasedanja VS ipd.

poglavja UL OZN, pri čemer se predvideva upoštevanje načel, ki veljajo za mirovne operacije (soglasje vpletenih strank, nepristranskost, neuporaba sile razen v primeru samoobrambe in obrambe podeljenega mandata).

Avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev je vrsta odziva VS OZN, s katero preseže omejitve glede neuporabe sile in za izvedbo podeljenega mandata učinkovito avtorizira uporabo sile. V tem smislu izvajalcem avtorizirane misije ali operacije dovoli ofenzivno (in ne le obrambno) uporabo sile za uresničitev zadanih nalog.

*Mednarodne vojaške operacije*²⁴ izvajajo pripadniki oboroženih sil večih držav, potekajo pod vodstvom ene od držav in jih avtorizira VS OZN. Gre za vojaške operacije, ki jih v resolucijah o nekem dogodku sicer ustanovi VS OZN in jim podeli mandat, vendar potekajo neodvisno od OZN in tudi ne v okviru kake druge mednarodne oziroma regionalne organizacije. Država, ki vodi tako MNF, ponavadi tudi poroča VS o napredku operacije. Take MNF so večinoma tudi kratkotrajne, z zelo specifičnimi nalogami, po opravljenih nalogah pa jih nadomestijo mirovne operacije v različnih oblikah. Včasih MNF potekajo ob hkratni prisotnosti drugih misij in operacij OZN ter drugih organizacij v dotični državi.

Avtorizacija uporabe vojaške sile, kot osrednji pojem raziskovanja in proučevanja v pričujoči disertaciji, razumem kot avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev pripadnikom mednarodne vojaške operacije. Operacionalizacija, ki je na podlagi te opredelitve vodila do študij primera, zajema četrto poglavje disertacije.

Nacionalni interes, katerega vpliv proučujem v pričujoči disertaciji, je razumljen skozi realistično prizmo proučevanja mednarodnih odnosov. Nacionalni interes je tisti interes države, ki na prvo mesto postavlja zaščito suverenosti in ozemeljske celovitosti države. Država ta cilj uresničuje skozi svoje ekonomske in vojaške zmogljivosti, ki ji v anarhični mednarodni skupnosti omogočajo prevlado v bojih za moč. Na oblikovanje nacionalnega interesa prvenstveno vpliva zunanje oziroma mednarodno okolje, ki je anarhično in v katerem prevladujejo grožnje ter ogrožajoče ravnanje drugih držav. Z uresničevanjem nacionalnega

²⁴ VS OZN avtorizira oblikovanje MNF na več načinov: 1. v obliki mirovnih operacij (t. i. modre čelade), ki potekajo pod vodstvom Oddelka za mirovne operacije znotraj Sekretariata OZN ter se financirajo na podlagi prispevkov vseh držav članic OZN; 2. na podlagi 53. člena UL OZN v obliki operacij v organizaciji in pod vodstvom regionalnih organizacij; 3. v obliki mednarodnih sil (t. i. *ad hoc* koalicije), ki potekajo pod vodstvom ene od držav.

interesa, ki je usmerjen v preživetje in povečevanje zmogljivosti oziroma povečevanje moči v takem okolju, se države odzivajo na obnašanje drugih držav in grožnje, ki jih zaznavajo v brezvladnem mednarodnem sistemu.²⁵

Zunanje ali mednarodno okolje je v pričujoči disertaciji razumljeno kot mednarodna skupnost, ki jo sestavljajo predvsem države in kjer nedržavni akterji sicer obstajajo in delujejo, vendar je njihova vloga v mednarodni politiki obrobna. To okolje je anarhično, brez neke osrednje oblasti. Države med seboj prvenstveno tekmujejo, ne sodelujejo, za moč in prevlado, da bi si zagotovile obstoj in blaginjo v obliki ekonomskih in vojaških zmogljivosti. Zunanja politika oziroma obnašanje države služi uresničevanju nacionalnega interesa. V pričujoči disertaciji raziskujem možnost, da v nekaterih primerih na nacionalni interes in njegovo uresničevanje vplivajo dejavniki mednarodnega okolja, na primer vloga regionalnih organizacij na vsebino in sprejem resolucije VS OZN. V sedmem poglavju disertacije tako raziščem vlogo zunanjega institucionalnega okolja v obliki organov OZN in agencij v sistemu OZN ter drugih mednarodnih organizacij pri sprejemanju resolucije v VS OZN, s katero je bila avtorizirana uporaba vojaške sile, ter ocenim njihov vpliv na sprejem take resolucije.

Notranje okolje se v tej disertaciji nanaša na dejavnike, ki izhajajo iz akterjev znotraj države. Med take akterje sodijo posamezniki in skupine posameznikov, organizirane skupine, interesne skupine, organizacije in institucije ter njihove aktivnosti. Dejavniki, ki jih akterji ustvarjajo in oblikujejo, se izražajo v obliki družbenih idej in družbenih interesov. Te dejavnike merimo z različnimi kazalci, na primer javno mnenje, rezultati volitev, vloga različnih akterjev in deležnikov v političnih procesih. V pričujoči disertaciji raziskujem možnost, da v nekaterih konkretnih primerih notranji dejavniki (in ne nacionalni interes kot produkt percepcije zunanjega okolja) bistveno vplivajo na oblikovanje zunanje politike države oziroma ravnanje države v mednarodnem okolju. V osmem poglavju disertacije zato raziščem vlogo oziroma pojav nekaterih kazalcev notranjega okolja v stalnih članicah VS v primerih sprejemanja resolucij VS OZN, s katero je bila avtorizirana uporaba vojaške sile, ter ocenim njihov vpliv na ravnanje posamezne države.

²⁵ O teoretsko-konceptualni osmislitvi bo več govora v tretjem poglavju disertacije.

1.3 Raziskovalno vprašanje, cilji in teza disertacije

Rdeča nit raziskovanja in analize v disertaciji bo iskala odgovor na osrednje raziskovalno vprašanje: ali je v primerih dogodkov, ko je VS OZN avtoriziral uporabo vojaške sile, mogoče ovreči prevladujoči realistični diskurz in trditi, da delovanje VS OZN ni bilo odvisno izključno od nacionalnih interesov stalnih držav članic VS OZN in je razloge za delovanje posamezne države mogoče najti v drugih vrstah dejavnikov, ki vplivajo na oblikovanje in izvajanje zunanje politike posamezne države?²⁶

Pri tem je proučevanje razdeljeno na dva dela oziroma na analizo zunanjega okolja in na analizo notranjega okolja. Mednarodno okolje proučim v sedmem poglavju skozi aktivnosti samega VS pri posameznem primeru in skozi aktivnosti ostalih mednarodnih organizacij ter drugega dogajanja v mednarodni skupnosti z namenom identificiranja vpliva okolja na avtorizacijo uporabe vojaške sile. Analiza notranjega okolja v osmem poglavju pa zajema proučevanje dogajanja v posamezni državi stalni članici v obliki poskusa identifikacije ključnega dejavnika, ki je vplival na ravnanje posamezne države, ter proučitvi, ali je le-ta deloval v obliki nacionalnega interesa, kot ga razume realizem, ali pa je možno potrditi prisotnost in vpliv drugih, družbeno pogojenih dejavnikov. Na tej podlagi skušam oblikovati sklepanje, ali je nacionalni interes dejansko bil najbolj ključen dejavnik pri sprejemanju resolucije, s katero je bila avtorizirana uporaba vojaške sile.

Cilji pričujoče doktorske disertacije so tako naslednji:

1. preseči problematiko obstoječe terminologije in vzpostaviti novo kategorizacijo dogodkov, kjer je VS OZN avtoriziral uporabo vojaške sile skupini držav;
2. določiti študije primera na podlagi nove kategorizacije dogodkov, utemeljeni na besedilih resolucije VS OZN;
3. ugotoviti in analizirati okoliščine (čas in regija), v katerih so posamezni dogodki nastali, ter jih primerjalno proučiti;
4. ugotoviti in analizirati delovanje VS OZN in drugih relevantnih mednarodnih organizacij v času obravnave dogodkov študij primera ter jih primerjalno proučiti;

²⁶ S tem mislim dejavnike notranjega okolja, kot je opisano v podpoglavju 1.2, na primer: mnenje domače javnosti, vloga socialnih partnerjev, osebna občutljivost izvajalcev zunanje politike za določene norme in vrednote, pritiski političnih grupacij itd. O družbenih dejavnikih med drugim glej Putnam (1988), Moravcsik (1997), Mingst (2004), Smith *et al.* (2012), Burchill (2013), Linklater (2013). Za več o preferencah v okviru mednarodnega institucionalnega okolja glej Barnett in Finnemore (1999).

5. ugotoviti, ali so dejavniki mednarodnega institucionalnega okolja vplivali na sprejem resolucij, ki avtorizirajo uporabo vojaške sile;
6. ugotoviti in analizirati delovanje stalnih članic VS OZN v času obravnave dogodkov študij primera ter jih primerjalno proučiti;
7. ugotoviti, ali je delovanje stalnih članic VS OZN ob sprejemanju resolucij, ki avtorizirajo uporabo vojaške sile, omogočalo uresničevanje nacionalnega interesa posamične države, kot ga opredelijo njihove vlade, ali pa so na njihovo delovanje v teh konkretnih primerih bistveno vplivali drugi dejavniki notranjega okolja;
8. soočiti rezultate z razumevanjem delovanja VS OZN, kot ga ponuja realizem.

Disertacija se bo tako posvetila proučevanju naslednje zaznane problematike v pregledani obstoječi literaturi: tautologiji realizma na točki določanja nacionalnih interesov kot nujnega in vedno odločujočega faktorja pri odločanju VS OZN s prevladujočo (realistično) percepcijo avtorjev, pogosto pa tudi širše javnosti, da je VS OZN 'nepomemben'. S to disertacijo zato soočam realistično razumevanje delovanja VS OZN z rezultati tu opravljenih kvantitativnih in kvalitativnih analiz.²⁷ V osnovi želim odgovoriti na vprašanje, ali so interesi, ki so jim stalne članice VS OZN sledile v primerih avtorizirane uporabe vojaške sile, nastali in bili uresničevani v skladu z realističnimi koncepti obnašanja države. Ambicija disertacije je v tem smislu torej dopolniti prevladujoče pojasnjevanje in razumevanje delovanja VS OZN pri avtorizaciji uporabe vojaške sile s preseganjem realističnih premis. Teza disertacije se zato glasi: delovanje VS OZN v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile ni pogojeno izključno z nacionalnimi interesi držav stalnih članic.

1.4 Struktura disertacije

Disertacija ima skupno devet poglavij. V uvodnem poglavju opredelim problem, raziskovalno vprašanje, tezo in cilje disertacije ter opišem uporabljeno metodologijo, omejitve disertacije in pa prispevek disertacije k znanosti o mednarodnih odnosih. Drugo poglavje je namenjeno pregledu obstoječe literature in izpostavlja problematike proučevanja VS OZN. VS OZN je v obstoječi literaturi večinoma obravnavan z dveh vidikov, in sicer kot relativno samostojni akter v mednarodnih odnosih ali kot orodje (stalnih) držav članic.

²⁷ Disertacija bo namreč poskusila združiti razlago, ki skozi vzročno analizo išče splošne vzorce, z razumevanji podrobne proučitve pomenov posameznih razlogov in povodov za določene dogodke (za več glej Kurki 2008, 1–20).

Tretje poglavje je namenjeno teoretsko-konceptualni osmislitvi. V tem delu predstavim teoretske pristope (realizem, liberalizem in konstruktivizem), skozi katere na študijah primera proučujem delovanje VS OZN in relevantnost realističnega koncepta nacionalnega interesa pri razumevanju avtorizacije uporabe vojaške sile. Realizem opišem natančneje v podpoglavju 3.1, da bi bolje razumela obstoječo literaturo in predvsem zato, ker ga priznavam kot pomembni pristop pri proučevanju avtorizacije uporabe vojaške sile ter ga izzivam z vidika morebitne prisotnosti in pomembnosti drugih vplivov, ki utegnejo (bolje) pojasniti avtorizacijo uporabe vojaške sile. Ti drugi vplivi so identificirani v liberalističnem pristopu (podpoglavje 3.2), kjer se uresničevanje interesov države utemeljuje skozi t. i. preference, ki se oblikujejo v okviru civilne družbe. Da bi raziskala morebitni vpliv družbenih idej, ki izhajajo iz družbenih identitet, v podpoglavju 3.3 predstavim še konstruktivizem. Tretje poglavje tako tvori teoretsko osnovo za osredotočanje na ključne dejavnike pri avtorizaciji uporabe vojaške sile, in sicer na dejavnike, ki prihajajo iz okolja (torej iz VS oziroma sistema OZN, drugih mednarodnih organizacij in drugega dogajanja v mednarodni skupnosti kot proučevano v sedmem poglavju), in na dejavnike, ki izhajajo iz okolja znotraj stalnih članic VS samih (glej osmo poglavje).

V četrtem poglavju sledi operacionalizacija oziroma obdelava primarnih virov, to je resolucij VS OZN, da bi pridobila podatke, ki bodo omogočili nadaljnje analize oziroma bodo služili kot kriterij za določitev študij primera. Da bi preseгла težave obstoječe pregledane literature glede definicij posameznih vrst dogodkov, pri katerih je VS OZN avtoriziral uporabo vojaške sile, sem najprej oblikovala lastno kategorizacijo dogodkov. Na tej podlagi sem oblikovala model za sistematično, od drugih interpretacij neodvisno, proučevanje in razumevanje ukrepov, ki jih sprejema VS OZN v svojih resolucijah. Namesto interpretacije kategorij dogodkov v obstoječi literaturi sem kategorije vzpostavila na podlagi besedil samih resolucij ter izbranih ključnih besed. V tem poglavju predstavim tudi nekaj osnovnih značilnosti (glede na čas in regijo) dogodkov v posameznih kategorijah, ki ponujajo širši vpogled v delovanje VS v primerih groženj in kršitev mednarodnega miru in varnosti.

Na podlagi vsebinske analize iz četrtega poglavja in dodatnih kriterijev v petem poglavju oblikujem seznam dogodkov z avtorizacijo uporabe vojaške sile. Študije primera so torej operacije, ki jih je VS avtoriziral v odziv grožnji ali kršitvi mednarodnega miru in varnosti, za katere je VS avtoriziral ustanovitev mednarodne sile in uporabo vseh potrebnih sredstev ter ki potekajo pod poveljstvom ene od držav.

V šestem poglavju ponudim obnovo ugotovitev iz prvih petih poglavij ter prikažem povezave na nadaljnje proučevanje delovanja VS pri avtorizaciji uporabe vojaške sile.

V sedmem poglavju preidem k poskusom razumevanja konteksta posameznega identificiranega dogodka in s tem v proučevanje pomena mednarodnega okolja in mednarodnih organizacij oziroma VS OZN pri avtorizaciji oborožene sile v konkretnih primerih. S pomočjo analitičnega modela namreč vsakega od teh dogodkov podrobno raziščem in proučim z vidika okoliščin v mednarodnih odnosih (predvsem z vidika vpletenih mednarodnih organizacij) v času, ko se je dogodek odvijal in ga je obravnaval VS. Ta zgodovinsko-razvojna analiza posameznega dogodka ter primerjalna analiza glede na posamezne akterje, vključene v vsakega izmed obravnavanih dogodkov, sta ključnega pomena za razumevanje delovanja VS OZN v smislu iskanja ključnih dejavnikov in vplivov pri avtorizaciji uporabe vojaške sile, ki izhajajo iz mednarodnega institucionalnega okolja. V tem delu predvsem iščem odgovore na vprašanje, ali je mednarodno okolje oziroma katera od mednarodnih organizacij in institucij, vključno s sistemom OZN, ključno vplivala na odločanje VS, predvsem njegovih stalnih članic v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile.

V osmem poglavju ravnanje študije primera opišem z vidika posamezne stalne članice VS in njenega ravnanja v VS ob sprejemanju ključne resolucije. S pomočjo tako razširjenega analitičnega modela na tej stopnji poskusim identificirati dejavnik, ki je ključno vplival pri posamezni stalni članici, da je sprejela/podprla resolucijo, ki je avtorizirala uporabo vojaške sile. Nadalje pa skušam ugotoviti, skozi katerega od treh obravnavanih teoretskih pristopov je ta ključni vpliv mogoče opredeliti in razumeti. V tem delu torej iščem odgovore na vprašanja, ki bodo lahko potrdila ustreznost posamezne teoretske razlage za posamezno študijo primera. Na ta način skušam ugotoviti, ali realistični diskurz, ki prevladuje v razumevanju delovanja VS OZN, obrazloži obnašanje držav stalnih članic VS, ko gre za avtorizacijo uporabe vojaške sile, kadar je ta interpretirana kot neposreden izraz nacionalnega interesa države.

V zadnjem, devetem, poglavju disertacije najprej predstavim rezultate proučevanja in analiz ter primerjave, ki so temelj zaključkom disertacije. Na tem mestu med drugim ocenim tudi uporabnost in omejitve ponujene izvirne kategorizacije dogodkov ter aplikativnost analitičnega modela. Z odgovori na raziskovalna vprašanja podam tudi sklepne ugotovitve.

1.5 Metodološki pristop

V disertaciji sledim deduktivnemu pristopu raziskovanja, izhajam iz teorije realizma in pod vprašaj postavim eno izmed osnovnih premis te teorije, aplicirano na primeru organa mednarodne organizacije, in sicer odločilno vlogo nacionalnega interesa pri stalnih članicah VS OZN pri avtorizaciji uporabe vojaške sile. S pomočjo modela mešanih metod sem pridobila podatke, ki omogočajo zaključke, relevantne za postavljeno hipotezo. S pomočjo procesa indukcije sem potem zaključke v sklepih vpela nazaj v teoretsko-konceptualni okvir.

Model mešanih metod zajema raziskovanje, ki vključuje kvantitativno in kvalitativno raziskovanje istega pojava (Bryman 2012, 628). Tak model je širok in kreativen ter ne omejuje, je vključujoč, pluralističen in dopolnilen (Johnson in Onwuegbuzie 2004, 16). Interdisciplinarno raziskovanje kompleksnih pojavov pravzaprav zahteva uporabo metodologij obeh osnovnih paradigem – kvantitativne in kvalitativne (Creswell 2011, 275). V okviru takega načina raziskovanja se zbere in analizira kvalitativne in kvantitativne podatke ter se jih potem združi v sestavljeno besedilo (integrirano ali sosledno) v okviru vseh ali v katerikoli fazi raziskovanja (Creswell 2011, 271). Tako raziskovanje ima nekaj bistvenih prednosti: številčni podatki se lahko dopolnijo z zgodbo konteksta in številke lahko podkrepijo argumente v besedilu, kar pomeni, da raziskovalec lahko odgovori na širša in bolj celostno zastavljena raziskovalna vprašanja (Johnson in Onwuegbuzie 2004, 21). Najbolj očitna prednost je v tem, da ponudi več gradiva, kot bi ga raziskovanje, ki uporablja le kvalitativne ali le kvantitativne metode (Creswell in Plano Clark 2011, 12), ter na ta način omogoči boljše raziskovanje kompleksnih vprašanj, saj upošteva dinamične povezave, ki jih osnovni paradigmi ne moreta v celoti zajeti vsaka zase (Hesse-Biber 2010, 2). Pri tem raziskovalnem modelu gre za t. i. 'tretjo alternativo', ki je osnovana na pragmatizmu in trdi, da kvantitativno in kvalitativno raziskovanje nista izključujoča, pač pa se lahko pomembno dopolnjujeta (Teddlie in Tashakkori 2011, 285).

Ima pa ta model seveda tudi nekaj slabosti: tako široko raziskovanje terja več kot enega raziskovalca, kar pomeni, da je tako raziskovanje tudi dražje in vzame več časa, 'metodološki puristi' pa bodo v vsakem primeru vztrajali, da je treba raziskovati ali kvalitativno ali kvantitativno (Johnson in Onwuegbuzie 2004, 21). Največje težave s tem modelom pa so v dejstvu, da ni enotno sprejete definicije o tem, kaj natanko model mešanih metod je, kateri in kakšni so elementi raziskovalnega procesa in metod ter kakšna je filozofija za raziskovalnim načrtom (Creswell in Plano Clark 2011, 2). Pri vzpostavljanju modela mešanih metod kot tretje paradigme je odprtih mnogo vprašanj, od tega, ali je tako raziskovanje res novo, ali favorizira

pozitivizem, do tega, ali omogoča preširok nabor možnih raziskovalnih načrtov (Creswell in Plano Clark 2011, 37). Kljub navedenim slabostim tega modela sem ga izbrala za raziskovanje in proučevanje v pričujoči disertaciji predvsem zato, ker obstoječa literatura ne ponuja modela raziskovanja primerov avtorizacije uporabe vojaške sile in je z vsebinsko analizo za potrebe te disertacije najprej treba sploh določiti osnovne enote proučevanja ter jih šele nato nadalje (kvalitativno) raziskati in proučiti. Model mešanih metod tako v pričujoči disertaciji zagotavlja doslednost in široko analizo delovanja VS OZN, celovitost pristopa, večjo integriteto in kredibilnost proučevanja ter bolj osredotočeno raziskovanje.

V pričujoči disertaciji model mešanih metod uporabim na naslednji način: s pomočjo kodiranja in vzorčenja sem pridobila podatke, na podlagi katerih sem oblikovala novo kategorizacijo ter določila študije primera, ki sem jih potem proučila s kvalitativnimi metodami (zgodovinsko-razvojna deskriptivna analiza, primerjalna analiza) kar pomeni, da sem uporabila t. i. opisni zaporedni raziskovalni načrt modela mešanih metod.²⁸

Vsebinska analiza je pristop, ki ga v pričujoči disertaciji uporabim za analizo resolucij, da bi identificirala specifične vsebine v obliki ključnih besed, na podlagi katerih sem oblikovala novo kategorizacijo dogodkov, ki jih obravnavajo resolucije VS OZN. Da bi našla relevantne dogodke in oblikovala kategorije, sem najprej določila ključne besede in jih poiskala v resolucijah. Cilj kodiranja je namreč identificirati in dodeliti podatke o vsaki kategoriji v skupine (Bryman 2012, 709). Ključne besede v resolucijah so tako postale kode za posamezno kategorijo dogodkov, skupine resolucij pa so postale skupine dogodkov. Za določitev študij primera pa sem ta postopek nadaljevala z vključitvijo dodatnih kriterijev, ki so omogočili izbor dogodkov za nadaljnje proučevanje oziroma vzorčenje.

1.5.1 Raziskovalni načrt

Raziskovanje v pričujoči disertaciji je razdeljeno na dva večja dela: v prvem delu se ukvarjam z analizo resolucij VS OZN (četrto poglavje), v drugem pa je osnovna enota analize dogodek v posamezni študiji primera (sedmo in osmo poglavje). Prvi del je namenjen operacionalizaciji, to je: a) oblikovanju nove kategorizacije dogodkov s ciljem zadostiti osnovnim zahtevam proučevanja glede ponovljivosti in primerljivosti ter b) določitvi študij primera. Drugi del je

²⁸ Za več o raziskovanju z modelom mešanih metod glej Teddlie in Tashakkori 2011 ter Creswell in Plano Clark 2011.

namenjen analizi študij primera s ciljem kritične obravnave pomena nacionalnega interesa kot dejavnika pri avtorizaciji uporabe vojaške sile (kot ga razume realistična teorija), najprej skozi analizo mednarodnega institucionalnega okolja ter nato skozi obnašanje posamezne stalne članice.

1.5.2 Operacionalizacija

Operacionalizacija zajema celotno četrto poglavje. Pridobivanje podatkov sem pričela z analizo primarnih virov, to je resolucij VS OZN. Pregledala sem vse resolucije, sprejete v obdobju od 1946 do 2012, ter oblikovala lastno kategorizacijo dogodkov, ki jih je v tem času obravnaval VS OZN. V ta namen sem morala najprej vzpostaviti osnovni skupini resolucij:

1. tiste resolucije, ki obravnavajo dogodke v državi oziroma med večimi državami, in
2. tiste, ki obravnavajo druge vsebine (administrativne, proceduralne, druge teme, povezane z vzdrževanjem mednarodnega mira in varnosti).

Vse nadaljnje proučevanje je namreč osredotočeno na resolucije, ki obravnavajo dogodke oziroma na dogodke same.

Postopek je bil naslednji:

1. določitev ključnih vsebin glede na teme, ki jih resolucije obravnavajo, in določitev dveh osnovnih skupin resolucij;
2. določitev prisotnosti ključnih besed pri resolucijah, ki obravnavajo dogodke;
3. oblikovanje skupin oziroma identificiranje naslednjih izvirnih kategorij dogodkov.

V tem delu disertacije sem proučila tudi nekaj osnovnih značilnosti dogodkov po kategorijah glede na regijo in čas. Rezultati te analize ponudijo nekaj pomembnih ugotovitev za širše razumevanje delovanja VS.

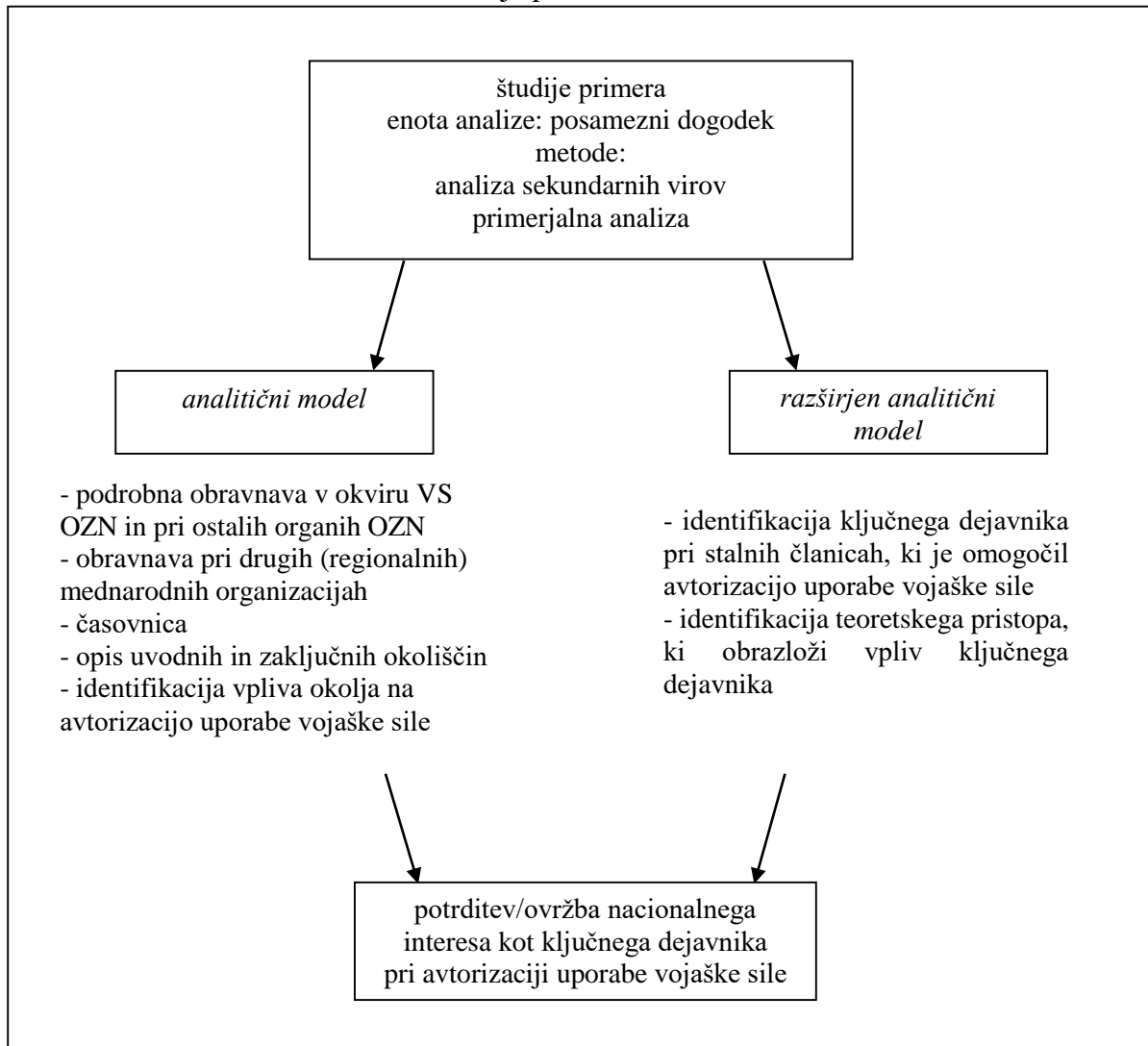
Študije primera so bile v nadaljevanju določene kot presečna množica dogodkov vseh kategorij v novi kategorizaciji ob upoštevanju dodatnih kriterijev:

- a) vse ključne besede so zapisane v eni resoluciji in si v resoluciji sledijo v zaporedju, kot so zapisane kategorije,
- b) aktivnosti, ki jih avtorizira dotična resolucija, niso potekale pod okriljem ali pod vodstvom mednarodne organizacije ali v podporo takim aktivnostim.

1.5.3 Proučevanje študij primera

Analizo delovanja VS OZN sem nadaljevala z obdelavo študij primera, da bi odkrila ključni dejavnik pri avtorizaciji uporabe vseh potrebnih sredstev v zunanjem, mednarodnem okolju.

Prikaz 1.1: Prikaz analiz za izbrane študije primera

V sedmem poglavju je bil vsak dogodek v izbranih študijah primera najprej raziskan z zgodovinsko-razvojno deskriptivno analizo, kjer je enota analize posamezni dogodek, proučevan po naslednjih postavkah: zgodovinski opis okoliščin, podrobna obravnava v okviru VS OZN, obravnava pri ostalih organih OZN, obravnava pri drugih (regionalnih) mednarodnih organizacijah, druge aktivnosti, sestava časovnice in zaključni opis okoliščin. Ta model raziskovanja in proučevanja v središče postavlja VS OZN oziroma organizacijsko okolje kot izhodišče za sklepanje. Metodologija tu iz vsebinske analize primarnih dokumentov prehaja v presečno primerjalno analizo izbranih primerov, vendar ostaja v kvalitativnem modelu.

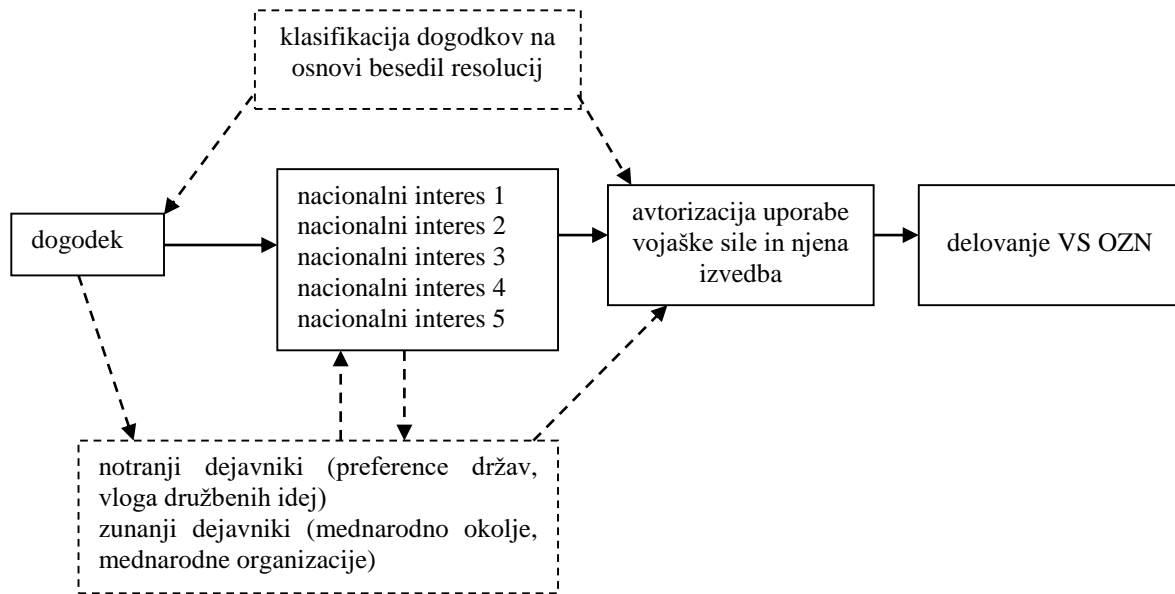
V osmem poglavju razširjen analitični model v središče postavi posamezne stalne članice VS OZN ter njihovo ravnanje ob posameznem izbranem dogodku. Enota analize ostaja dogodek posamezne študije primera, vendar se v tem poglavju osredotočim na ključni dejavnik, ki je vplival na glasovanje posamezne stalne članice v podporo avtorizaciji uporabe vojaške sile. Nadalje z analizo sekundarnih virov skušam ugotoviti, skozi katerega od treh obravnavnih teoretskih pristopov je ta ključni dejavnik mogoče opredeliti in razumeti glede na koncepte, podane v delu teoretske osmislitve disertacije (tretje poglavje). Z induktivnim razmišljanjem potem skušam vpeti rezultate analize v teoretske koncepte, da bi potrdila najboljši pristop za razlago obnašanja stalnih članic VS.

1.6 Izvirni prispevek disertacije k razvoju znanosti o mednarodnih odnosih

Izvirni prispevek disertacije se kaže v izzivu prevladujočemu realističnemu diskurzu, saj v pričujoči disertaciji soočim realistične premise razumevanja mednarodnih odnosov v okviru odločanja VS OZN z analizo primarnih virov in ne zgolj s pogledi drugih teoretskih šol, kot je to najpogosteje prisotno v večini pregledane literature. Pomembno pa prispevam tudi z vidika v literaturi zaznanega nezadovoljstva nad razvojem realistične šole mednarodnih odnosih, širjenjem razlag znotraj pristopa in vključevanjem predpostavk in mehanizmov drugih pristopov z namenom ostati najbolj dominantna teorija v znanosti o mednarodnih odnosih. V pričujoči disertaciji namreč uporabljam osnovne predpostavke realističnega pristopa in njegove osrednje vzročne mehanizme ter prispevam k empirični potrditvi predpostavk, ki jih realisti tradicionalno zavračajo. V tem smislu je pomembna dodana vrednost pričujoče disertacije v empiričnem prispevku, ki razkriva in negira v literaturi zaznano splošno, skoraj že poljudno, uporabo realističnega poimenovanja ter razumevanja pojmov in dogajanj v svetovni politiki.

Pregledana obstoječa literatura proučuje delovanje VS na način in skozi dejavnike, kot je prikazano v spodnji skici s polnimi črtami. V pričujoči disertaciji bom razumevanje delovanja VS raziskala in proučila z vidika elementov in povezav, ki so v spodnjem prikazu označeni s prekinjeno črto. Na ta način omogočim sklepanje o dejavnikih zunanjega in notranjega okolja.

Prikaz 1.2: Razumevanje delovanja VS OZN

Najpomembnejša dodana vrednost proučevanja te problematike in njen prispevek k znanosti o mednarodnih odnosih pa leži v samem dejstvu, da v disertaciji proučujem povezave med pojmi in dogajanji, ki se nam večinoma zdijo tako samoumevni, da jih redko kateri avtor sploh problematizira. Na ta način odgovorim na vprašanje, ali večina avtorjev pristaja na realistični diskurz zato, ker ta dejansko drži,²⁹ ali zato, ker druge teoretske šole niso ponudile zadostne, boljše razlage, ali pa mogoče zato, ker je ne glede na vse spremembe v mednarodnih odnosih (in v proučevanju le-teh) to še vedno najbolj 'udobna' verzija delovanja držav, ko gre za najpomembnejša vprašanja – vprašanje mednarodnega miru in varnosti ter vprašanje oboroženega posredovanja ob identificiranih grožnjah in kršitvah. Na študijah primera zato najprej identificiram ključni dejavnik, ki je vplival na avtorizacijo uporabe vojaške sile pri posamezni državi (stalni članici), ter nato ugotavljam, ali je ta dejavnik možno razumeti kot uresničevanje nacionalnega interesa ali skozi koncept preferenc ali pa skozi koncept družbenih idej, da bi ugotovila, ali realistično razumevanje v izbranih primerov tudi dejansko razloži delovanja VS OZN v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile.

V pričujoči disertaciji prispevam k znanosti mednarodnih odnosov tudi metodološko z oblikovanjem lastnega orodja v obliki novo vzpostavljene kategorizacije dogodkov, kar zapolni očitno in problematično pomanjkanje enotnih kriterijev za klasifikacijo dogodkov, ki jih je

²⁹ Oziroma je podpora za prevladujoč realistični diskurz moč najti v empiričnih raziskavah.

obravnaval VS OZN. Da bi zagotovila sistematično in primerljivo proučevanje delovanja VS v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile, je bilo pravzaprav nujno vzpostaviti kategorizacijo, ki ni odvisna od sekundarnih virov. Nadalje metodološko prispevam tudi s proučitvijo dogodkov skozi posebej razvit model analize, ki bo kot prvi obravnaval posamezni dogodek celostno – z upoštevanjem notranjih dejavnikov v posamezni državi članici (npr. vpliv družbenih idej in preferenc) in zunanjih dejavnikov (npr. zahteve druge mednarodne organizacije). Pomemben prispevek disertacije k literaturi s področja mednarodnih odnosov je tudi v podrobni proučitvi skupine dogodkov, za katere so resolucije avtorizirale uporabo vojaške sile – nikjer v literaturi jih pravzaprav ni moč najti obravnavanih skupaj. Primeri teh dogodkov, katerih kategorija bo izhajala iz besedil samih resolucij VS OZN, so v disertaciji torej prvič analizirani pod isto definicijo in kot posebna skupina odzivov VS OZN pri vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti.

V metodološkem smislu je pričujoča disertacija poskus preseganja tistih študij, ki svoja spoznanja pridobivajo bodisi zgolj na podlagi kvantitativne bodisi zgolj kvalitativne analize. V iskanju odgovorov na zastavljeni problem skušam empirično pridobljene vzorce dopolniti in nadgraditi s kontekstualnim razumevanjem okoliščin ter s konceptualno primerjavo z vidika teorij o mednarodnih odnosih ter s tako kombinacijo doseči razumevanje delovanja VS OZN. Pregled obstoječe literature je namreč na primer pokazal, da študija, ki bi proučevala delovanje VS OZN z upoštevanjem možnih t. i. preferenc države zaenkrat še ne obstaja.³⁰ Prav tako v literaturi, ki sem jo proučila za pripravo pričujoče disertacije, nisem zasledila analiz o razumevanju delovanja VS OZN, ki bi spodbujal sintezo kvalitativnih in kvantitativnih analiz, torej t. i. modela mešanih metod. V pričujoči disertaciji pa je raziskovanje in proučevanje zajelo tudi dejavnike in dogodke, ki so bili do sedaj morebiti zapostavljeni, pa bi vendarle mogoče lahko bili ključni za celovito razumevanje delovanja VS OZN pri avtorizaciji uporabe vojaške sile.

³⁰ Po drugi strani pa obstajajo študije o preferencah držav v okviru drugih institucij oziroma mednarodnih organizacij, na primer vloga preferenc držav pri institucionalizaciji monetarne unije v Evropski uniji (Walsh 2001), vloga preferenc v Evropski skupnosti (Moravcsik 1993), vloga preferenc pri povečevanju članstva v zvezi NATO (Kydd 2001).

2 Problematike proučevanja Varnostnega sveta OZN

Ko razmišljamo o mednarodnih odnosih, vedno izhajamo iz določene percepcije, ki je vezana na naše razumevanje zgodovine mednarodnih odnosov ter znanosti o mednarodnih odnosih. Kako razumemo sistem mednarodnih odnosov in dogajanje v mednarodni skupnosti skozi stoletja, je nujno vezano na naše osnovno razumevanje bistvenih konceptov. Na proučevanje in raziskovanje ne vplivajo samo epistemološki, ontološki in metodološki razmisleki, pač pa tudi etične in vrednostne postavke posameznega raziskovalca, predvsem pa izhodiščni teoretični okvir.³¹ Naše predpostavke o obstoju in naravi ključnih akterjev ter značilnostih mednarodnega sistema bistveno vplivajo na naše razumevanje mednarodnih odnosov in obnašanja držav. Zgodovino pisje dokazuje, da ima teoretsko ozadje lahko konkretne praktične posledice, kar pomeni, da sta razumevanje teorij ter hkratni skepticizem najboljši način opisovanja in analize mednarodnih odnosov. Večino pisane zgodovine smo mednarodne odnose razumeli skozi realistično perspektivo, skozi elemente moči in nacionalnih interesov. Ravno zaradi tega je treba vedno upoštevati realistično šolo pri proučevanju mednarodnih odnosov – zato, ker je »politični realizem ukoreninjen globoko v Zahodni misli« in ker sta realizem in neorealizem tako široko sprejeta v akademskem in političnem svetu (Keohane 1986a, 4).

Realizem je temeljni pristop v razumevanju mednarodne politike, ki tvori osnovo za vse ostale (Wohlforth 2012, 35) – zato je realizem treba razumeti, upoštevati in ga vedno znova preizkušati. Četudi danes obstaja več etabliranih teoretskih šol in smeri,³² ki so si med seboj tudi zelo različne, je treba upoštevati in razumeti realistične koncepte, ker smo do trenutka proučevanja nekega fenomena v izhodišču mednarodne odnose razumeli ravno skozi okvir teh konceptov. Realizem v znanosti o mednarodnih odnosih je tako skoraj neke vrste 'izvirna pristranskost', ki se jo je treba zavedati in do katere je treba biti kritičen. Prevladujoče realistično razumevanje delovanja VS se v literaturi kaže predvsem v obravnavi vprašanja, ali je VS zgolj podaljšek stalnih članic, ki ga uporabijo, kadar to ustreza njihovim nacionalnim interesom.

³¹ Osnova razumevanja mednarodnih odnosov in akterjev je ključno odvisna od tega, kakšno je razumevanje mednarodnega sistema (Kissane 2007, 85–6).

³² Pri tem sta širše gledano pomembni dve vprašanji: ali je znanost o mednarodnih odnosih res pluralistična v smislu teorij in ali je ta pluralizem sam po sebi zaželen (Smith 2013, 10). Podobno se sprašuje tudi Frost (2015) – ali v znanosti o mednarodnih odnosih pravzaprav raziskujemo in proučujemo dejanska dogajanja ali pa le diskurz o dogajanjih.

Analize in opisi VS OZN se največkrat začnejo z obrazložitvijo zgodovinskih okoliščin, v katerih je ta organ bil osmišljen in ustanovljen. Nekatere od teh okoliščin se potem skozi literaturo ponavljajo in preoblikujejo v razloge, da je VS danes pač tak, kot je. Avtorji tako pogosto sprejemajo stališče, da je delovanje VS opredeljeno z zunanjim (anarhičnim) okoljem. Mnenja in utemeljitve imajo razpon od trditve, da VS OZN ni toliko odvisen od sposobnosti zagotavljati kolektivno varnost ali ekonomsko moč (kar bi ustrezalo nacionalnim interesom vsake države), kolikor je njegova »sposobnost pridobiti priznanje kot telo z legitimno avtoriteto« (Cronin in Hurd 2008, 3), do trditve, da VS OZN za svojo »vlogo, funkcije in mandate uživa nesporno legitimnost« (Dedring 2008, 196). Taka mnenja sprožajo pomembna vprašanja o motivih držav članic, še posebej stalnih članic VS, glede njihovega delovanja v VS ter seveda obratno – vprašanja o potencialni legitimizaciji posamičnih nacionalnih interesov skozi tako razumevanje VS. Manusama (2006, 5–6) na primer oporeka legitimnosti VS OZN iz treh razlogov: 1. vprašljivost njegove kvazi-zakonodajne in kvazi-pravosodne avtoritete; 2. kreativnost uporabe njegovih moči; 3. upoštevanje omejitev, ki jih postavlja mednarodno pravo.³³

Cronin in Hurd (2008, 6–10) razložita, da je legitimnost (mednarodne) organizacije možna, ko so njeni nameni in cilji konsistentni s širšimi normami in vrednotami družbe³⁴ – v taki situaciji organizacija k svoji legitimizaciji prispeva s tremi mehanizmi: posvetovanje, procedura in učinkovitost. Legitimnost VS OZN je torej deloma v sami funkciji tega, da VS sledi svojim notranjim predpisom in proceduram,³⁵ kar samo po sebi nasprotuje razumevanju, da VS deluje, ko in ker ga za uresničevanje svojih interesov uporabijo stalne članice. Gre torej za neke vrste zaokroženo razlago: VS OZN ima legitimnost, ker temelji na pravilih, ki so legalna, ker jih vsaka država članica sprejme in potrdi s svojim članstvom – z aktivnostmi, ki sledijo tem pravilom; VS torej samemu sebi potrjuje legitimnost.³⁶ Manusama (2006, 46) dodaja, da je VS

³³ Četudi je VS OZN politično telo, ki sprejema politične odločitve, ki razrešujejo politične vsebine, je VS neločljivo vpet v sistem kolektivne varnosti na način, da je hkrati tudi sestavni del mednarodnega pravnega reda (Blokker 2005, 11).

³⁴ Avtoriteta VS OZN je tako utemeljena v pravilih, ki so (bila) legalno in pogodbeno potrjena s samim članstvom v OZN – Cronin in Hurd zato sklepata, da je VS OZN sposoben razširjati svojo avtoriteto (npr. z razširjanjem definicije kršitve miru) natanko zato, ker članstvo OZN »verjame«, da je VS OZN pri tem sledil pravilnim/legalnim proceduram (2008, 8).

³⁵ Pri tem ne gre pozabiti, da se UL OZN praktično ni spreminjala od ustanovitve OZN, pravila delovanja VS OZN pa se niso spremenila že od 1982. Manusama (2006, 319) zato na primer dvomi, da je obstoječi pravni okvir UL OZN legitimno in legalno zadosten za moderne izzive.

³⁶ Gre za t. i. kolektivno legitimizacijo – Inis (v Thakur 2006, 6 in v Hurd 2007, 6) razloži, da ima VS OZN moč ravno zato, ker njegova dejanja in mnenja predstavljajo kolektivna razmišljanja, predstavljajo nek skupni imenovalec dela mednarodne skupnosti, o katerem se države pravzaprav posebej ne izrekajo. Ta legitimnost sama po sebi daje tudi moč/avtoriteto.

OZN celo sam sebi razlagalec lastnih pristojnosti ter ima posledično diskrecijo razširiti te pristojnosti³⁷ (v okviru omejitev mednarodnega prava in UL OZN). Tako razumevanje predvideva obravnavo VS kot samosvojega akterja. Če pa VS razumemo kot orodje stalnih držav članic, se na tem mestu ponovno pojavi vprašanje, ki izhaja iz realističnega razumevanja: ali torej VS služi stalnim članicam za legitimizacijo uresničevanja lastnih nacionalnih interesov. Luck (2006, 5) se na primer čudi, do kako visoke stopnje večina sveta enostavno sprejema predpostavko, da je avtorizacija VS OZN na primer obvezna za uporabo sile tudi v situaciji, ko sta javno mnenje in zaupanje v VS po razpravah o uporabi sile v Iraku leta 2003 močno upadla.³⁸ Z drugimi besedami, četudi ne zaupamo VS kot organu, ki naj bi bdel nad mednarodnim mirom in varnostjo, zaupamo legitimizaciji uporabe vojaške sile s strani tega istega organa, ker naj bi to samo po sebi izničilo možnost uresničevanja realistično opredeljenih nacionalnih interesov.

V resnici pa temu ni tako, čeprav tudi VS ne more početi vsega, kar se mu zahoče. Povedano drugače, mednarodna avtoriteta VS OZN naj bi bila pripoznana v svoji osnovi že zaradi skoraj univerzalnega članstva OZN – vendar to ne pomeni, da ima VS zaradi tega tudi neovirano pravico in mandat odločanja o globalnih problemih. V prvi vrsti je omejen s členi UL OZN, ki mu določajo domeno delovanja in obseg aktivnosti, ki so mu na razpolago. Seveda se najbolj razpravlja o tem, v kakšnem smislu in v kakšni meri je VS OZN omejen, če sploh, ko odloča o aktivnostih na podlagi 7. poglavja UL OZN.³⁹ UL tako VS določa, da mora po 39. členu UL najprej opredeliti stanje, da bi lahko odločal o odzivu po 40., 41. in 42. členu.⁴⁰ De Wetova (2004, 133) meni, da ima VS OZN tako diskrecijsko pravico odločati o tem, kdaj bo deloval, in o tem, kako bo deloval.⁴¹ Taka mnenja nakazujejo, da bi bilo treba VS obravnavati kot akterja, ki ni odvisen zgolj od volje in interpretacije stalnih članic, ki ima svoje pravice in dolžnosti in ki ni zgolj prizorišče za uresničevanje nacionalnih interesov. Vendar pri tem ne gre

³⁷ VS je na primer opredelitev in posledično ukrepe zagotavljanja mednarodnega miru in varnosti razširil na področja, ki niso neposredno vojaškega značaja. Resolucije, ki na primer obravnavajo pravice žensk in otrok v okviru vzdrževanja mednarodnega miru in varnosti, tako odpirajo vprašanje, ali si VS na ta način posredno širi območje pristojnosti.

³⁸ Čeprav raziskave javnega mnenja večinoma niso bile v prid VS pa so rezultati hkrati tudi pokazali, da javnosti niso bile niti nezainteresirane niti neinformirane o naporih VS, da bi razrešil to krizno situacijo (*ibid.*).

³⁹ Pri tem je treba poudariti, da ima VS OZN pravzaprav le implicitno pristojnost prenašanja svojih pristojnosti iz 7. poglavja UL OZN na države članice (Sarooshi 1999, 143–53).

⁴⁰ Nadaljnja omejitev, ki izhaja iz UL OZN, je v tem, da naj bi se vojaška sila (torej ukrepi v skladu z 42. členom) uporabila le takrat, ko VS OZN ugotovi oziroma odloči, da nevojaške rešitve niso ali ne bi zadostovale (Manusama 2006, 37).

⁴¹ Podobno tudi Thakur (2006, 362).

pozabiti, da so (stalne) članice VS tiste, ki odločijo, ali bodo neko vprašanje sploh obravnavale (Manusama 2006, 35).

Ravno obseg pravice postavljanja svojega dnevnega reda sproža vroče debate – nekateri menijo, da ima v smislu teh členov VS absolutno pravico odločanja (Dedring 2008, 196); drugi (Luck 2006, 24) pravijo, da VS sicer ima zelo široko polje odločanja in delovanja, vendar da so se že ustanovitelji zavedali, da je kredibilnost in legitimnost treba zaslužiti in torej ni avtomatična; tretji trdijo, da je VS v tem pogledu širše omejen tudi s kodificiranim mednarodnim pravom, z običajnim mednarodnim pravom in s splošnimi pravnimi načeli.⁴² Med slednjimi De Wetova (2004, 215) na primer ugotavlja, da so izvršilni ukrepi v vsakem primeru omejeni z *jus cogens* in pa s samo UL OZN – VS OZN pač ne more sprejeti ukrepov, ki bi na primer imeli za posledico genocid, ki bi kršili mednarodno humanitarno pravo ali ki jih ne bi bilo moč izvrševati v dobri veri. Tudi Manusama (2006, 18) trdi, da je VS obvezan spoštovati pravila in načela splošnega mednarodnega prava, saj je tudi OZN sama podrejena mednarodnemu pravu.⁴³ V razširitvi svojih moči, nadaljuje Manusama (2006, 46), mora VS prav tako ostati znotraj omejitev mednarodnega prava in UL OZN.

Cronin in Hurd (2008, 200) poudarjata, da povečana vloga VS OZN nujno ne sovпада s povečano avtoriteto in legitimnostjo,⁴⁴ kljub temu da je VS v zadnjih desetletjih razširil obseg svojega delovanja v nova področja mednarodne politike⁴⁵ in da je celo povečal zadolžitve svojih članic.⁴⁶ UL OZN definira legalno strukturo VS, vendar je njegova legitimnost odvisna od samega odnosa med VS in članicami OZN, njegova avtoriteta pa je zato odvisna od politične realnosti.⁴⁷ Sklepali bi lahko torej, da je avtoriteta VS OZN v bistvu politična avtoriteta, ki vedno odseva razmerja in odnose v neki politični realnosti. Kljub temu se del debate ukvarja

⁴² Pri tem sklepamo, da so UL OZN in vsi notranji akti OZN skladni s temi normami.

⁴³ To se da utemeljiti tudi s tem, da je OZN ustanovljena z mednarodno pogodbo (Manusama 2006, 18) – če UL interpretiramo na tak način.

⁴⁴ Manusama (2006, 304) sicer trdi, da je percepcija, da si je VS OZN razširil moči, napačna – te moči da so vedno bile zelo široke.

⁴⁵ Cronin in Hurd (*ibid.*) v tem smislu naštevata, da se je VS pomembno pričel »vpletati v preganjanje vojnih zločinov, promocijo človeških pravic, lajšanje humanitarnih nesreč, zaščito civilistov znotraj suverenih držav ter naslavljanje političnega nasilja, ki so ga sprožili ne-državni akterji«.

⁴⁶ Med drugim na primer glede »sprejemanja domačih politik glede terorizma, izročanja osumljencev vojnih zločinov, omejevanja gospodarskih aktivnosti z državami, ki so vpletene v večje kršitve človekovih pravic« (*ibid.*). Pri tem je pomembno, da VS ni uporabljal metod prisile (Cronin in Hurd 2008, 201). Barnett (v Hurd 2007, 14) podobno pravi, da moč OZN primarno izvira iz njegove sposobnosti prepričati in ne sposobnosti prisiliti. Hurd (*ibid.*) meni, da Nye meni podobno, ko opisuje vidik »mehke moči« OZN.

⁴⁷ Luck (2006, 8) pravi celo, da se vse vrsti okrog politike – lokalne, regionalne in globalne; zgodba VS OZN je po njegovem mnenju tako pripoved o evoluciji globalne geopolitike.

tudi s tem, v kakem obsegu lahko VS OZN državam članicam naloži obveznosti (Manusama 2006, 40). Ena od večjih težav pri razumevanju avtoritete VS OZN je povezana s tem, da večina njegovega bistvenega delovanja in odločanja poteka za zaprtimi vrati. Dedring (2008, 3) to na primer opravičuje z dejstvom, da se je članstvo OZN in VS povečalo do te mere, da je bilo nemogoče organizirati učinkovite razprave, ter da so zaprte seje omogočile doseganje vsaj nekega konsenza tudi v najbolj problematičnih časih unipolarnega sveta. Podobno trdi tudi Manusama (2006, 4).

Pri proučevanju tega, kako VS OZN izpolnjuje svoje naloge, seveda naletimo na težave – pravila so preohlapna za operacionalizacijo in meritve, UL OZN ne vsebuje nobenega besedila o tem, kako naj bi se definiralo ali merilo delovanje VS. Cronin in Hurd zato priročno opredelita uspešno delovanje kot »kriterije, ki si jih organizacija postavi sama zase« (2008, 10). Sklepali bi lahko torej, da je VS OZN delujoč toliko in tako, kot so si države članice same pripravljene to priznati ali očitati, kar ponovno nakazuje realistično razlago. Dedring (2008, VIII) trdi, da je delovanje VS OZN lahko razumljeno le v kvaliteti sprejemanja odločitev ali pa je o tem treba sklepati glede na rezultate implementacije, ki pa so izven dosega in obsega VS OZN (in zato VS ali njegovih članic ni mogoče imeti za odgovorne – krive za uspeh ali neuspeh). Luck (2006, 5) pa pravi, da naj se uspeh meri glede na to, ali je VS OZN uspel vzpodbuditi zaveze članic, ki podpirajo njegove odločitve, uspel kompetentno in učinkovito izvršiti operacijske aktivnosti ter misije in dejansko prispeval k vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti. Dodaja pa tudi (2006, 128), da je VS mogoče primerjati le z njim samim in da je treba priznati, da kljub vsem kritikam VS OZN napreduje in se prilagaja realnosti v več pogledih.⁴⁸ Prantl (2006, 9) po drugi strani trdi, da VS zelo pogosto igra le stransko vlogo pri obravnavi konfliktov in da »projekcija moči« s strani posameznih držav ali koalicij brez pomembnejše vključitve VS postaja vse pogostejši pojav. Legitimnost in avtoriteta VS izhajata iz odločitve držav, da vprašanja mednarodnega miru in varnosti tudi dejansko (in ne samo načelno, kot članice OZN) obravnavajo v okviru VS. Izhaja pa po drugi strani legalnost vzdrževanja mednarodnega miru in varnosti izključno iz VS.

Narava delovanja VS OZN, njegova struktura in zgodovina njegovih dejavnosti na področju vzdrževanja mednarodnega miru in varnosti ter tudi čas, ki je pretekkel od nastanka OZN, so že

⁴⁸ Med drugim je VS OZN je razvil in uporablja nova interaktivna orodja, kot so poročanje, nadzor in krepitev zmogljivosti, poleg tega so postala srečanja VS veliko bolj odprta in vključujoča – v razpravah na primer prisluhnejo strokovnjakom in lokalnim akterjem (*ibid.*).

v osnovi vzpostavili prepad med določbami v UL OZN, med pričakovanji vedno večjega števila držav članic in zmožnostmi VS OZN, da se na izzive mednarodnemu miru in varnosti 'zadovoljivo' odzove. Ta prepad se po mnenju mnogih veča. Največkrat se obravnavani razlogi iščejo v naraščajočem članstvu (Snow in Brown 1996, Ziring *et al.* 2005), širšem in kompleksnejšem razumevanju varnosti (Rothgeb 1993, Roper *et al.* 1993, Cortright in Lopez 2002, Smillie in Minear 2004, Thakur 2006, Trent 2007, Roberts in Zaum 2008), prisotnosti novih akterjev oziroma spremembi okoliščin v mednarodnih odnosih (Rothgeb 1993, Rupesinghe in Anderlini 1998, Hirst 2001, Malone 2004a, Schoenbaum 2006, Trent 2007, Richmond 2008), spremembi narave oboroženega konflikta (Snow in Brown 1996, Galtung, Jacobsen in Brand-Jacobsen 2002, Roberts in Zaum 2008), omrtvičenem VS v času hladne vojne (Roper *et al.* 1993, Kegley in Raymond 1994, Snow in Brown 1996, Ryan 2000, Weiss in Collins 2000, Cortright in Lopez 2002, Malone 2004a, Roberts in Zaum 2008) ali preprosto zaradi nekaterih nikoli uresničenih členov UL (na primer glede lastnih oboroženih sil; Kegley in Raymond 1994, Luard 1994, Snow in Brown 1996) oziroma nasprotij in nejasnosti, ki jih vsebuje že samo besedilo UL.⁴⁹

Med najbolj pogosto navajanimi kritikami pri proučevanju delovanja VS OZN so, da se VS odziva počasi in je neodločen (Snow in Brown 1996, Weiss in Collins 2000, Hirst 2001), da je VS v svojem delovanju omejen (Goldstein 1994, Luard 1994, Snow in Brown 1996, Brown *et al.* 1998, Galtung, Jacobsen in Brand-Jacobsen 2002, Malone 2004a, Roberts 2004, Evans 2006, Hanhimäki 2008),⁵⁰ da je nesposoben in neučinkovit (Grizold 1998, Hirst 2001, Schoenbaum 2006), da je v svojem delovanju in odločanju nekonsistenten ter da je nagnjen k uporabi dvojnih standardov (Weiss in Collins 2000, Leopard 2002, Malone 2004a, Smillie in Minear 2004, Wallensteen in Johansson 2004, Richmond 2008), da je zgolj orodje Združenih držav Amerike (ZDA) (Ryan 2000, Al-Qaq 2009), da mu manjka kredibilnosti (Roper *et al.* 1993) in da v resnici sploh ni udeležen ne v preprečevanju mednarodnih konfliktov ne v upravljanju z njimi (Rosecrance 1973).

⁴⁹ Bailey in Daws (1998, 6) kot primere naštejeta: prvi odstavek 2. člena govori o enakopravnosti držav članic, hkrati pa člena 27.3 in 108 govorita o pravici do veta in do amandmajev za UL samo za nekatere države; sedmi odstavek 2. člena prepoveduje vmešavanje v notranje zadeve suverene države, hkrati pa člena 55 in 56 zahtevata od članic, da si prizadevajo za univerzalno spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

⁵⁰ Podobno je ugotovil že nekdanji generalni sekretar OZN U Thant, ko je v svojem govoru leta 1969 dejal, da se je vrednost OZN kot instrumenta kolektivne varnosti pokazala za omejeno (v Bailey in Daws 1998, 6).

Vsi avtorji pa vseeno niso bili skeptični glede delovanja VS, še posebej po koncu hladne vojne, ki je VS postavil v povsem novo okolje, ki mu načeloma omogoča, da bolje izkoristi svoje 'potenciale'.⁵¹ Nekateri trdijo, da so končno nastopili pogoji za uresničitev 43. člena UL⁵² in da bi prav to lahko dalo nov zagon VS OZN; Kegley in Raymond (1994, 223) na primer trdita, da bi na ta način OZN lahko celo spremenila parametre globalnega reda in ne zgolj vzdrževala mednarodni mir in varnost.⁵³ Prav zato se je po koncu hladne vojne razživela razprava o reformah strukture, dolžnostih in nalogah VS OZN. Avtorji prav tako opažajo, da VS vedno pogosteje razpravlja o humanitarnih krizah v luči vzdrževanja mednarodnega miru in varnosti ter tako širi definicijo mednarodnega miru in varnosti pa tudi svoje pristojnosti (Roper *et al.* 1993, Weiss in Collins 2000, Galtung, Jacobsen in Brand-Jacobsen 2002, Smillie in Minear 2004, Richmond 2008). Vprašanje, ki se pri tem postavi, je, ali se to širjenje odraža tudi v načinu, kako se VS odzove na posamezno krizo.

Literatura o VS OZN se pogosto osredotoča na vprašanje, ali je VS OZN le seštevček svojih članic ter v tem smislu zgolj orodje za izvajanje zunanje politike stalnih članic ali pa ima neko svojo vsebnost in avtoriteto. Kot je razvidno iz pregleda literature zgoraj, se pri tem večinoma naslanjajo na dejavnike, ki izhajajo iz okolja (omejitve mednarodnega sistema, spremembe svetovnega reda, spremembe v okoliščinah delovanja ipd.). To osrednje vprašanje v svoji osnovi skriva realistično predpostavko oziroma izhaja iz testiranja realističnega razumevanja mednarodnih organizacij s preizkušanjem dejavnikov. Večina literature torej na tak ali drugačen način izhaja iz realističnega diskurza, ga bodisi reproducira bodisi problematizira.

V tej disertaciji sama problematiziram še en prevladujoče prisoten trend, in sicer uporabo omejenega števila primerov pri obravnavi delovanja VS ter pomanjkljivo terminologijo oziroma njeno nekonsistentno uporabo (in posledično manj uporabno primerjalno vrednost) pri proučevanju teh primerov. MacQueenova (2010, 74) kot primere operacij za ohranjanje miru (angl. *peace-keeping*) in humanitarne intervencije našteje Bosno, Somalijo, Ruando in Vzhodni Timor. Pri tem ne navede, katera operacija se je zgodila kje in kdaj ter da je krize v teh državah

⁵¹ Večinoma tako razmišljanje podkrepijo z opaznim povečanjem števila sprejetih resolucij ter posledičnim večjim številom sprejetih sankcij in intervencij (Galtung, Jacobsen in Brand-Jacobsen 2002, Malone 2004a, Wallenstein in Johansson 2004, Thakur 2006) ter z zmanjšanjem števila uporabe pravice veta (Malone 2004a).

⁵² Ta v svojem tretjem odstavku govori o oblikovanju vojaških sil, ki bi bile VS stalno na razpolago.

⁵³ Snow in Brown (1996, 538) dodajata, da bi stalne oborožene sile poleg učinka zastraševanja in odvritve (angl. *deterrence*) prispevale tudi k prominentnosti vloge OZN. Nekateri avtorji pa v otoplitvi mednarodnih odnosov po koncu hladne vojne vidijo priložnost za sistemsko ureditev delovanja ter za popravke pravilnikov in postopkovnikov delovanja tako VS kot OZN kot celote (Roper *et al.* 1993, Snow in Brown 1996, Galtung, Jacobsen in Brand-Jacobsen 2002).

OZN reševala v okviru več različnih operacij. Foley (2010) kot primere humanitarnih intervencij (tako kot MacQueenova brez klasifikacije operacij in razlikovanja med njimi) obravnava Kosovo, Afganistan, Šrilanko in Indonezijo. Al-Qaq (2009) kot primere mirovnih operacij po koncu hladne vojne obravnava in primerja operacije OZN v Somaliji, Ruandi in Angoli. Thakur in Schnabel (2001) pa za primerjavo operacij za ohranjanje miru (angl. *peace-keeping*) uporabita primere Kambodžo, nekdanjo Jugoslavijo in Vzhodni Timor. Antoninijeva (2009) kot primere operacij 7. poglavja UL OZN obravnava dogodke v Afganistanu, Slonokoščeni obali, na Kosovu in v Sierr Leone. V poglavju o velikih operacijah OZN v Malone (2004, 391–591) so različni avtorji obravnavali primere mirovnih procesov na Bližnjem vzhodu, v Namibiji, Salvadorju, Mozambiku, Bosni in Hercegovini, na Haitiju, v Ruandi, Sierr Leone, na Kosovu, v Vzhodnem Timorju in pri konfliktu med Etiopijo in Eritrejo. Pri tem ponovno ni podane enotne klasifikacije vseh obravnavanih operacij in ni primerjalne analize med posameznimi (istovrstnimi) operacijami, čeprav urednik v začetnem in končnem poglavju sklepa o delovanju VS na podlagi teh primerov.

Ziring *et al.* (2005, 167–264) v poglavju o kolektivni varnosti naštevajo le primere Koreje in Iraka (ponovno brez klasifikacije operacij in razlikovanja med njimi). Kot edini kriterij pri razlikovanju med vrstami razreševanja konfliktov Ziring *et al.* (2005) uporabijo časovno obdobje – med hladno vojno ali po njenem koncu. V slednjem obdobju (2005, 303–312) kot študije primerov uporabijo Bosno, Abhazijo, Angolo, Liberijo, Ruando, Somalijo in Vzhodni Timor, vendar ponovno brez klasifikacije operacij in razlikovanja med njimi. Doyle (2001, 529–561) med t. i. operacije tretje generacije prišteva aktivnosti v Koreji, Iraku, nekdanji Jugoslaviji in Somaliji. Bellamy *et al.* v *Understanding Peacekeeping* (2012, 214–230) med operacije za vsiljevanje miru (angl. *peace enforcement*) naštevajo primere Koreje, Konga, Iraka, Somalije in Haitija. Diehl in Balas (2014, 81–141) mirovne operacije razlikujeta glede na naslednje kriterij: kdo jih izvaja, koliko osebja jih izvaja (kakšne vrste osebje in katere države ga prispevajo) in financiranje. Več o problematiki različnih terminologij ter različnih kategorizacijah pišem predvsem v četrtem poglavju.

V poglavju študij primerov v *The United Nations Security Council and War* (Lowe *et al.* (ur.) 2008, 265–519) so obravnavani: korejska vojna, sueška kriza, arabsko-izraelske vojne, indijsko-pakistanske vojne, Vzhodni Timor, iransko-iraška vojna, vojni v Iraku (1991 in 2003), vojne v nekdanji Jugoslaviji, konflikt v Bosni, afganistanski konflikt, tri vojne v zahodni Afriki ter primeri nevmešavanja VS v vojne. Za obravnavo teh primerov ponovno ni podane enotne

klasifikacije vseh obravnavanih operacij in ni primerjalne analize med posameznimi (istovrstnimi) operacijami niti skupno niti posamično, čeprav uredniki v uvodnem poglavju sklepajo o delovanju VS na podlagi teh primerov. Za pričujočo disertacijo je ta vir pomemben predvsem zaradi dodatka (str. 672–678), ki našteva 25 vojaških operacij, ki jih je avtoriziral VS (do leta 2006), vendar niso potekale pod poveljstvom in nadzorom OZN. Pod to definicijo prištejejo tudi: 1. operacije, ki jih je VS avtoriziral po tem, ko so jih avtorizirale regionalne organizacije; 2. operacije, ki jih je VS podprl, vendar ne avtoriziral; 3. operacije, ki jih je avtoriziral VS, vendar se niso izvedle; 4. ameriško intervencijo v Afganistanu, ki jo je VS naknadno priznal, ne pa tudi avtoriziral. Tako razlikovanje med operacijami se še najbolj približa pristopu v pričujoči disertaciji, kjer pa operacije v dotični kategoriji tudi raziščem in primerjalno proučim.

V tem poglavju je bil namen prikazati nekatere težave s proučevanjem VS, ki izhajajo iz latentnih predpostavk in navad. Realizem je temeljni pristop raziskovanja in proučevanja mednarodnih odnosov z zelo dolgo zgodovino in je kot tak zakoreninjen v razumevanje sveta pri različnih javnostih, tudi znanstvenih. Pričujoča disertacija postavlja to spoznanje v središče proučevanja, iz njega izhaja in ga podvrže kritični presoji na izbranih študijah primera. Obravnava VS v večini literature se razlikuje predvsem v odgovoru na vprašanje, ali je VS zgolj sredstvo stalnih članic, ki ga izkoriščajo za uresničevanje svojih nacionalnih interesov, ali pa je VS samosvoja entiteta, kjer stalne članice sodelujejo ne glede na svoje nacionalne interese. Zagovorniki slednjega utemeljujejo svoje mnenje v dokazovanju tega, da ima VS svojo legitimnost in avtoriteto, s tem pa tudi določeno odgovornost glede na pričakovanja ostalih držav po zagotovitvi mednarodnega miru in varnosti. Po drugi strani pa kritiki iščejo razloge, da tako sodelovanje večinoma ne deluje, v zunanjih dejavnikih (sprememba mednarodnega okolja, povečano članstvo, prevelika odvisnost od ZDA itd.). Glede na opravljeni pregled literature je možno sklepati, da večina literature pristaja na realistično obarvan pristop, ki obravnava delovanje VS (zgolj) kot posledico dejavnikov zunanjega okolja oziroma rezultanto volje stalnih članic. Izhajajoč iz tega, pričakovano, večina avtorjev obravnava VS kot neuspešnega pri vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti, kar se ravno tako sklada z realističnim razumevanjem vloge in vpliva mednarodnih organizacij.

Večina avtorjev delovanje VS proučuje z obravnavo konkretnih primerov vzdrževanja mednarodnega miru in varnosti. Če upoštevam večinsko mnenje, da ti primeri dokazujejo, da VS deluje kot podaljšek nacionalnih interesov stalnih članic, potem je problematično vsaj

naslednje: 1. avtorji ne uporabljajo enotne klasifikacije dogodkov, pri katerih je VS avtoriziral neko operacijo ali misijo; 2. avtorji uporabljajo omejeno število primerov takih dogodkov. Kar se tiče slednjega, je seveda možno, da VS dejansko ni obravnaval drugih oziroma več dogodkov, kot jih opisujejo avtorji, s čimer se v pričujoči disertaciji ukvarjam v četrtem poglavju. V vsakem primeru pa problematika klasificiranja dogodkov oziroma operacij in misij, kot je opisano zgoraj, ni zanemarljiva ne metodološko ne z vidika morebitnih posledic za (večinoma realistično) razumevanje delovanja VS. Opaziti je celo, da ima skoraj vsak avtor bolj ali manj svojo kategorizacijo in da nekateri avtorji iste dogodke v različnih delih različno klasificirajo. Nekateri avtorji se sploh ne ukvarjajo z dejstvom, da je reševanje nekaterih konfliktov in kriz potekalo v okviru več operacij in misij ter da so si te med seboj v osnovi različne.

Torej, četudi bi se strinjali, da je sklepanje o delovanju VS možno s proučevanjem omejenega števila primerov, nekonsistentnost pri terminologiji onemogoča kredibilno primerjalno analizo in s tem postavlja pod vprašaj sklepanje o dejavnosti VS pri vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti. Posredno to pomeni tudi, da obstoječe analize (ki potrjujejo ali problematizirajo realistični pristop) večinoma temeljijo na metodološko šibkih temeljih, kar nadalje prispeva k težavam pri proučevanju in razumevanju delovanja VS ter pravzaprav prispeva zgolj k nadaljevanju razumevanja VS kot podaljška stalnih držav članic. Cilj pričujoče disertacije je zato predvsem preseči obstoječi metodološki okvir z operacionalizacijo, ki ni pod vplivom drugih avtorjev (glej četrto poglavje), ter z zavedanjem o primarnosti realističnega razumevanja mednarodnih odnosov podvreči koncept nacionalnega interesa analizi na študijah primera. Na ta način se bom posredno dotaknila tudi prevladujoče problematike pri proučevanju VS in odgovorila na vprašanje, ali je VS tudi v izbranih študijah primera zgolj prostor za uresničevanje nacionalnih interesov, kot to razume realizem.

3 Teoretsko-konceptualna osmislitev

Ker nobena od teorij ne more ponuditi celostnega razumevanja mednarodnih odnosov,⁵⁴ je treba predpostaviti, da lahko vsaka teorija kaj ponudi k razumevanju mednarodnih odnosov. Aktersko splošne teorije (Bojinović Fenko 2010, 78) ponujajo percepcijo, da se vse države v zunanji politiki obnašajo enako in predvidljivo glede na njihov položaj v mednarodnem sistemu (realizem, liberalizem) ali pa glede na pravila v tem sistemu (konstruktivizem). Realistični pristop je zelo privlačen za uporabo ravno zaradi svoje praktične aplikativnosti (Keohane 1986a, 7), vendar to ne pomeni, da vedno ponudi najboljšo možno razlago. Realizem zanemarja ali zmanjšuje pomembnost nekaterih relevantnih konceptov, ki so empirično podprti, predvsem pa se slabo odziva na spremembe in njihove obrazložitve. Realizem in njegova neorazličica pravzaprav ostale teoretske pristope negirata, ker so po mnenju avtorjev te šole bodisi nelegitimni (ker niso del 'pravega' načina raziskovanja) ali ker se ne osredotočajo na najbolj pomembne elemente svetovne politike, ki so najpogosteje opredeljeni kot meddržavne vojne (Smith 2013, 6). Večina polemik med konkurenčnimi teoretskimi pristopi se pravzaprav konča z ugotovitvijo, kdo ima bolj prav oziroma katera od teorij najbolj drži za osnovno razlago dogajanja v mednarodni skupnosti in katera ponuja le dopolnilno in dodatno razlago. V resnici je realizem dominiral, medtem ko so ostali pristopi pokrivali le sekundarne pojave, povezane z institucijami in trgovino ter ekonomsko močjo in strukturnimi neenakostmi (Smith 2013, 4).

Proučevanje uporabe sile v okviru OZN je prav tako pod prevladujočim vplivom realističnega razumevanja mednarodnih organizacij, kjer, kot smo videli, prevladuje mnenje, da VS služi le kot mehanizem stalnim članicam za uveljavljanje njihovih interesov, ne pa interesov mednarodne skupnosti. V uvodnih besedah UL se ljudstva Združenih narodov obvežejo z nameni, da bodo določila načine, ki bodo zagotovili, da se oborožena sila ne bo uporabljala, razen če je to v splošnem interesu, ter se v prvem poglavju (Cilji in načela) nadalje obvežejo, da bodo izvajala učinkovite kolektivne ukrepe z namenom vzdrževanja mednarodnega miru in varnosti (če se le da, z mirnimi sredstvi), vse članice pa naj bi se vzdržale grožnje s silo ali uporabe sile. Kolektivna uporaba sile je bila zamišljena kot lepilo, ki drži skupaj to globalno organizacijo, pravi Luck (2006, 55), vendar se je izkazalo, da je le-ta postala ena od tem, ki povzročajo največje delitve in največ nerazrešenih zadev. Thakur (2006, 2) pravi, da je

⁵⁴ Nobena teorija ne more niti bi smela trditi, da obrazloži vso svetovno politiko ali da je empirijsko prevladujoča v vseh pogledih (Legro in Moravcsik 1999, 49).

naraščajoč prepad med zakonito in legitimno uporabo sile dokaz zmanjševanja razuma v mednarodni skupnosti.

Sedmo poglavje UL OZN omogoča avtorizacijo t. i. prisilnih (angl. *enforcement*) ukrepov, ki lahko vsebujejo tudi uporabo vojaške sile, da bi se vzpostavila in vzdrževala mednarodni mir in varnost, ter omogoča uveljavitev pravice do individualne ali kolektivne samoobrambe.⁵⁵ Pravzaprav že sam sklic na dotično poglavje v neki resoluciji VS OZN nakazuje pripravljenost na uporabo sile, četudi je na voljo širši nabor ukrepov v okviru poglavja, naslovljenega Akcija v primeru ogrožanja miru, kršitve miru in agresivnih dejanj. Vendar Antoninijeva (2009, 4) pravi, da tak sklic ni niti predpogoj niti zadostna podlaga za dejansko uporabo sile – osnovni elementi za uporabo sile so: 1. mandat, 2. pravila delovanja⁵⁶ in 3. odločitev poveljnikov OZN na terenu, ki jo sprejmejo v posvetu s političnim vodstvom misije⁵⁷ ter z mislijo na avtorizacijo VS. Manusama (2006, 215) dodaja, da tudi avtorizacija uporabe vseh sredstev ne pomeni avtomatično tudi avtorizacije uporabe sile.

Še pred tem se poraja vprašanje, kaj pomeni, ko se uporaba sile zgodi, preden jo (če jo sploh) VS avtorizira – kot v primeru Afganistana (Tadjbakhsh 2009, 57).⁵⁸ Cronin in Hurd (2008, 12) odgovarjata v legalističnem smislu: tudi brez resolucije (ki uveljavlja uporabo sile po 7. poglavju UL), države lahko delujejo unilateralno ali kolektivno – če pri tem spoštujejo UL OZN ter mednarodno pravo.⁵⁹ Z drugimi besedami, VS OZN pravzaprav nima moči niti besede glede uporabe sile v situaciji, ko ni resolucije o dotični krizi. Sklepam torej lahko, da ima VS moč vzpostaviti pravno obvezujoče stanje za države članice, ko gre za uporabo sile, le takrat, ko o dotični temi sprejme resolucijo in se o tem izreče. VS OZN v tem smislu nima ekskluzivne pravice ali monopola odločanja o uporabi sile, dokler se o neki situaciji ne izreče.

⁵⁵ Primeri uporabe ene ali druge podlage za uporabo oborožene sile niso tako jasni, kot bi se zdelo na prvi pogled – uporaba sile v Afganistanu s strani koalicije z ZDA na čelu je bila na primer prepoznana, ne pa tudi avtorizirana, na podlagi 51. člena UL OZN (Antonini 2009, 21). Pravzaprav je kar nekaj debate na to temo – ali je uporaba oborožene sile akcija kolektivne samoobrambe ali kolektivne *enforcement* akcije (za več glej Manusama 2006, 202).

⁵⁶ T. i. *Rules of Engagement*.

⁵⁷ Te definicije so problematične že zaradi tega, ker se že izhodišča oddelkov Sekretariata, ki vodijo posamezno misijo, dostikrat razlikujejo: DPA in DPKO na primer na različne načine definirata težave in rešitve za *state-building* (Antonini 2009, 22).

⁵⁸ Prantl (2006, 19) v takih primerih opozarja posebej na vlogo in moč neformalnih skupin držav, ki bi lahko tekmovala z VS – primer Kosova tako ilustrira decentralizacijo reševanja te krize v neformalne okoliščine.

⁵⁹ Države lahko v skladu z 51. členom UL OZN na primer uporabijo silo v primeru samoobrambe tudi brez resolucije VS, ki bi to izrecno dovoljevala. Podobno lahko države vojaško posredujejo tudi v drugi državi na prošnjo te države. Primerjava okoliščin v takih primerih ter razumevanje konsenza glede uporabe sile v takih primerih bi bila vsekakor potrebna za boljše razumevanje delovanja VS.

Podrobnejši pregled resolucij, ki ga primerjamo s seznamami oziroma številom konfliktov in vojn, kot jih beležijo analitiki in vojaški zgodovinarji od druge svetovne vojne naprej, nam že takoj nakaže odstopanje, kar omogoča sklepanje, da se delovanje VS izkazuje tako v svoji aktivnosti kot v svoji pasivnosti. Tak sklep ponovno potrjuje realistično razumevanje, da je VS pravzaprav popolnoma odvisen od nacionalnih interesov stalnih članic. Najbolj eklatanten primer take pasivnosti, poleg na primer neobravnave vietnamske vojne, je situacija med Izraelom in Palestino. V celotni obravnavi odnosov med Palestino in Izraelom, v okviru česa so bile sprejete številne resolucije,⁶⁰ VS v eni sami opredeli situacijo kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti (S/RES/54 (1948)). Od takrat naprej je VS sicer »zgrožen« ali pa »obsoja« aktivnosti ali dejanja Izraela, se pa ne izreče v okviru 7. poglavja, tudi ko so opisana dejanja v jasnem nasprotju z mednarodnim pravom. Ker pa se VS ne izreče s terminologijo 7. poglavja, dejanja Izraela niso v nasprotju s kriteriji VS in načeli UL o uporabi sile.

Praznine, nejasnosti in nekonsistentnosti najdemo tudi pri razlogih in povodih za sprejem resolucije VS OZN, ki vsebuje sklic na 7. poglavje, opredeli ukrepe po tem poglavju oziroma avtorizira uporabo sile. Nekaj zmede nastane že pri sami definiciji pojmov, kot jih zapiše UL, ter njihovi uporabi. De Wetova (2004, 144) izpostavi na primer naslednjo dilemo: opredelitev grožnje miru v smislu 39. člena UL OZN je lahko pravno obravnavana le, če je mir definiran kot odsotnost oboroženega konflikta med državami – če ne, potem je vsak notranji problem lahko določen kot grožnja miru, ne glede na posledice za mednarodne odnose (kar bi vodilo k absolutni diskreciji VS OZN po tem členu UL). Manusama (2006, 50) podobno razlaga, da je razlika med ogrožanjem in kršitvijo miru sicer pomembna za pravne posledice, vendar so v praktičnem smislu razlike majhne – izbor je pravzaprav prepuščen političnim razmislekom. Pri tem ne gre pozabiti, da VS do sedaj še ni sprejel resolucije, kjer bi dogodek bil določen kot kršitev ali grožnja miru ter bil hkrati v resoluciji opredeljen ali opisan kot državljanska vojna.⁶¹ Je pa zato definicija kršitve miru, razlaga Manusama (2006, 64), glede na debate v VS in s tem povezane resolucije, jasno osnovana v definiciji kršitve mednarodnega prava. De Wetova dodaja še (2004, 175), da VS OZN konsistentno predvsem uporablja dvojna merila pri

⁶⁰ Po natančnem pregledu vseh resolucij, ki se nanašajo na Bližnji vzhod, ter z upoštevanjem različnih poimenovanj za Palestino ugotavljam, da je VS sprejel 56 resolucij, ki se nanašajo neposredno na Palestino ter konflikt z Izraelom.

⁶¹ Kršitev mednarodnega miru in varnosti je dobesedno moč najti le v resolucijah (v obdobju 1946 do 2012), ki opisujejo situacije med državami (in ne znotraj držav): invazija Severne Koreje na Južno Korejo (S/RES/82 (1950), S/RES/83 (1950), S/RES/84 (1950)), napad na Falklandske otoke (S/RES/502 (1982)), vojna med Irakom in Iranom (S/RES/598 (1987)) ter invazija Iraka na Kuvajt (S/RES/660 (1990)).

določanju, katera notranja (humanitarna) situacija predstavlja grožnjo regionalni stabilnosti.⁶² Manusama se strinja, ko pravi, da VS svoje diskrecijske moči uporablja arbitrarno in nepredvidljivo – glede na politično situacijo bo resolucija mogoče lažje ali pa raje vsebovala definicijo nevarnosti miru kot pa grožnjo miru (2006, 50). Ta, pravzaprav terminološka, razprava pa odseva pomembno problematiko pri proučevanju delovanja VS: ko razpravljamo o dogodkih v okviru mednarodnega miru in varnosti, večinoma uporabljamo pojme, kot so vojna, konflikt, državljanska vojna ipd., vendar teh pojmov v besedilih resolucij VS OZN ni zaznati. Kako je torej možno, da proučujemo in razpravljamo o delovanju VS glede konfliktov med državami ali pa državljskih vojn, ko pa VS ne uporablja te terminologije? Z vidika VS v okviru mednarodnega miru in varnosti namreč obstajajo le primeri ogrožanja in kršenja mednarodnega miru in varnosti. Ugotavljam, da večina pregledane literature ta pomemben terminološki razmislek pravzaprav spregleda.

Čeprav je sam generalni sekretar (GSek) OZN izjavil, da je morebiti celo sprejemljiv obstoj potrebe po uporabi sile v situacijah, ko so vsa ostala sredstva za razreševanje konfliktov in sporov odpovedala,⁶³ in da obstajajo okoliščine, v katerih je uporaba sile morebiti legitimna v prizadevanju za mir,⁶⁴ ostajajo vprašanja glede vpliva uporabe sile na politični mandat ter aktivnosti ukrepov za graditev miru (angl. *peace-building*) pomembna (Antonini 2009, 10). Herring (2008, 56) opozarja, da v politiki ZDA v povojnem Iraku uporabi sile in represiji pogosto in povezano sledi gospodarska razsežnost. Al-Qaq (2009, 34) zato na primer opozarja na to, da so aktivnosti OZN pravzaprav odraz zelo specifičnih političnih mehanizmov, ki ustrezajo zelo specifični Zahodni in kapitalistično-liberalni viziji⁶⁵ svetovnega reda.⁶⁶ Medtem ko bi Zahod najraje prepovedal uporabo sile kot orodje za domače vzdrževanje reda v posamični državi, bi razvijajoče se države najraje prepovedale uporabo sile s strani zunanjih akterjev, ki prinašajo pravico s silo – za večino slednjih je načelo nevmešavanja še vedno moralni imperativ in ne zgolj pravni problem, ki se ga da tudi zaobiti (Thakur 2006, 279).

⁶² Pri tem je treba spomniti, da je tudi Meddržavno sodišče v desetletjih hladne vojne v večini svojih odločitev potrjevalo doktrino, da legitimni razlogi za intervencijo v notranje zadeve (četudi iz humanitarnih razlogov) ne morejo obstajati (Chandler v Pugh *et al.* 2008, 338).

⁶³ Kofi Annan januarja 1999 še pred začetkom aktivnosti zveze NATO zaradi problematike Kosova.

⁶⁴ Kofi Annan marca 1999, ko so se zračni napadi zveze NATO na Zvezno republiko Jugoslavijo že pričeli.

⁶⁵ Haiti je npr. zahteval umik sklica na 7. poglavje iz 'svojih' resolucij, da bi obdržal zaupanje investorjev (Antonini 2009, 57).

⁶⁶ Thakur (2006, 352) pravi celo, da so »ZDA po 1945 poudarjala zaščito demokratične skupnosti z omejevanjem uporabe sile 'druge strani', medtem ko je po 11. septembru 2001 uporaba sile postala najljubše orodje za promocijo in izvoz demokratične franšize«.

Operacije za ohranjanje miru (angl. *peace-keeping*) so se razvile kot odgovor na nezmožnost VS OZN, da se dogovori o uporabi sile v intervencijske namene v času hladne vojne. Skladno s tem, kot je zapisano v *Agendi for Peace* (1992, 14–5) in v Brahimijevem poročilu (2000, 9), so bili kot osnovni temelji mirovnih operacij opredeljeni privolitev strank v sporu, da se na kriznem območju razporedijo sile OZN, nepristranskost in neuporaba sile (razen v primeru samoobrambe pripadnikov modrih čelad oziroma obrambe podeljenega mandata) ter jasen mandat. Z razvojem mirovnih operacij ter razširitvijo situacij, ko so le-te uporabljene kot odziv mednarodne skupnosti, pa se pojavijo tudi vprašanja glede uporabe sile pri mirovnih operacijah (Tadjbakhsh 2009, 53), torej kdaj uporaba sile iz samoobrambne preide v dejansko vojskovanje. Avtorizacija uporabe sile za pripadnike mirovnih operacij se mogoče zdi paradoksalna (Teixeira 2003, 89), vendar je razumljiva z vidika sprememb v mednarodni skupnosti po koncu hladne vojne in s tem povečano aktivnostjo VS OZN, dodatno pa so jo podkrepile grenke izkušnje mirovnih operacij v začetku 90-ih. Vendar z večjo uporabo sile upada stopnja nepristranskosti, opozarja Thakur (2006, 37). Poleg tega je mednarodna skupnost že v osnovi sumničava pri uporabi sile s strani velikih sil, saj le-ta največkrat pomeni predvsem zasledovanje njihovih nacionalnih interesov. Thakur (2006, 216) se strinja, da je odločitev uporabiti silo v prvi vrsti politično dejanje. Ravno zato so v pričujoči disertaciji študije primera še kako pomembne za razumevanje vloge nacionalnih interesov pri delovanju VS OZN – proučujem namreč primere avtorizacije MNF in uporabe vseh potrebnih sredstev skupini držav, torej primere uporabe vojaške sile z mandatom VS OZN, kjer operacije potekajo pod vodstvom ene od držav v MNF in ne pod vodstvom OZN ali kake druge (regionalne) organizacije. Pogostost takih primerov, osnovni podatki glede časa, regije in okoliščin, v katerih so take aktivnosti avtorizirane, ter analiza mednarodnega okolja in dejavnikov, ki izhajajo iz samih držav (stalnih članic VS), so zato bistveni kazalci pri identifikaciji ključnega dejavnika, ki je vplival na sprejem resolucije VS s tako avtorizacijo.

Raznolikost pristopov pri raziskovanju mednarodnih odnosov med statističnimi/'znanstvenimi'/pozitivističnimi in komparativnimi/zgodovinskimi/kontekstualnimi metodami raziskovanja (King *et al.* 1994, 4) je rezultirala v dveh zgodbah o mednarodnih odnosih – ena poskuša 'obrazložiti' mednarodne odnose skozi vzročno analizo splošnih vzorcev, druga pa 'razumeti' svetovno politiko z ugotavljanjem pomenov in vzrokov (Kurki 2008, 4).⁶⁷ Če

⁶⁷ Pri tem povzema Hollisa in Smitha (1992, 1–16), ki zagovarjata holistični pristop pri obrazložitvi in razumevanju mednarodnih odnosov – kombinacijo zunanjega sveta, ki v slogu naravoslovnih znanosti išče razloge, in interpretativnega notranjega sveta, ki izhaja iz človeških in družbenih okoliščin.

pogledamo literaturo, tudi v okviru pričujoče disertacije, ugotovimo, da večina še vedno obravnava mednarodne odnose z realistične perspektive, kljub temu da naj bi se mednarodni odnosi in njihovo proučevanje drastično spremenili po koncu hladne vojne, ki naj bi prinesel tudi zaton relevantnosti realizma.⁶⁸ Če se svet ves čas spreminja – »spreminjajo se torej dejstva, spreminjajo se vrednote, spreminjajo se problemi in spreminjajo se teorije« (Russett in Starr 1992, 115), kako je torej možno, da večina literature še vedno uporablja terminologijo realistične šole za obrazložitev delovanja držav? In širše gledano: kakšne posledice ima prevladujoči realistični diskurz za razvoj znanosti o mednarodnih odnosih?

Znanost o mednarodnih odnosih se v klasičnem smislu ukvarja z analizo vzrokov vojne in pogojev miru (Smith 2013, 1) in je že od samega začetka prizorišče velikih teoretskih razprav (Burchill in Linklater 2013, 1). Dominacija realizma se je prevesila v t. i. veliko debato med racionalisti⁶⁹ in reflektivisti, ki pa je večinoma epistemološka in metodološka, pozablja pa se na še eno pomembno ločnico med teorijami mednarodnih odnosov, ki se kaže v odnosu do pozitivističnih dognanj (Smith 2013, 5). Pozitivizem⁷⁰ naj bi bil omejen, saj brez zadostnega razumevanja načina, na katerega so uporabljeni koncepti, razlogov, zaradi katerih uporabimo določene koncepte, ter pripoznanja prednosti in slabosti uporabe teh konceptov tvegamo empirično raziskovanje, ki ga ne moremo osmisлити (Kurki 2008, 9). Čeprav obstajajo pomembne posledice in razlike, ki izvirajo iz izbora med kvantitativnim in kvalitativnim, so te razlike največkrat pretirane in precenjene (Bryman 2012, 620). Četudi gre v nekaterih primerih za dejansko ločeni in nezdružljivi paradigmi raziskovanja in čeprav ima izbor vrste raziskovalne metode pomemben epistemološki vpliv, postaja model mešanih metod vse bolj pogost, kar bi lahko nakazovalo tudi konec debate o paradigmah (Bryman 2012, 649).

Pričujoča disertacija torej ne prispeva k tekmovanju za dominantnost določenega teoretskega in metodološkega pristopa, pač pa prispeva k razumevanju, da različni pristopi pravzaprav raziskujejo in proučujejo *isti svet*.⁷¹ Splošni vzorec intelektualne zgodovine je namreč v tem, da se spremembe redko zgodijo z nastopom popolnoma novih konceptov, pač pa gre največkrat

⁶⁸ Donnelly (2013), Fierke (2013), Lebow (2013), Reus-Smit (2013).

⁶⁹ Racionalnost, ki predpostavlja povezavo med strukturo sistema in obnašanjem akterjev, omogoča teoretikom predvidevanje glede spodbud in omejitev, ki jih predstavlja okolje (Keohane 1986, 167). Racionalisti sprejemajo tudi pojem temeljnosti, ki narekuje, da obstajajo zaključki o svetu, ki so ločeni od teoretskih komentarjev (Smith 2013, 5).

⁷⁰ Pozitivizem je za prvo mesto lestvice znanstvene veljavnosti izzval znanstveni realizem (Kurki in Wight 2013, 24).

⁷¹ Tudi Legro in Moravcsik (1999, 50) se strinjata, da je multi-vzročna, ali celo multi-paradigmatska, sinteza zaželena in potrebna za prihodnost znanosti o mednarodnih odnosih.

za postopna združevanja in razdruževanja ter spremembe pri določanju primarnosti za dejavnike in razlike pa še to v največjem obsegu znotraj posamezne teoretske šole (Wæver 2013, 318–22). V tem smislu so 'velike debate' med prevladujočimi teoretskimi pristopi pravzaprav izginile iz kazal publikacij, racionalizem pa je postal zgolj eden od polov v znanosti o mednarodnih odnosih. Pričujoče raziskovanje in proučevanje sicer izhaja iz racionalizma, vendar skuša prispevati k znanosti z analizo, ki presega klasično neo-neo debato. Ugotovljeni prevladujoči realistični diskurz predstavlja izhodišče in hkrati osrednji raziskovalni problem. Pričujoča disertacija prispeva tudi k t. i. neo-neo sintezi, saj na izbranih primerih skuša prikazati pomembne razlike med neorealizmom in neoliberalizmom, ki sta postala nerazdružljiva in pravzaprav medsebojno dopolnjujoča se pristopa.

Obstoječa literatura se z VS OZN v glavnem ukvarja na dva načina: 1. proučuje pomen mednarodnih organizacij, ki dopušča dva zaključka – VS je ali pa ni zgolj seštevek svojih članic in predvsem orodje stalnih članic ter se skozi to prizmo 2. osredotoča na študije primerov, ki pogosto obravnavajo iste dogodke brez enotne klasifikacije. Večina literature pristaja na realistični diskurz ali pa vsaj pri izbranih primerih večinoma ugotavljajo, da velja realistični vidik pomena VS v mednarodni skupnosti, medtem ko so koncepti drugih teoretskih izhodišč večinoma sekundarnega pomena. Namen pričujoče disertacije pa je identificirati razlike in pomanjkljivosti prevladujočega diskurza s ciljem dopolnitve, ne pa izključevanja obstoječih konceptov. Kjer večina literature pozablja na osnovno realistično pristranskost in se osredotoča na to, katera teorija ima bolj prav, pričujoča disertacija jasno izhaja iz realizma, ki ga z ugotovitvami na izbranih študijah primera skuša izzvati in dopolniti. Kjer obstoječa literatura proučuje ponavljajoče se primere in razpravlja o reprodukcijah interpretacij, se v tej disertaciji pozornost vrne na primarne vire. Kjer pregledana literatura primere obravnava predvsem z enega vidika ali z eno metodo, se pričujoča disertacija izbranih študij loteva celostno – z vidika institucionalnega okolja in z vidika stalnih članic z modelom mešanih metod.

V tej disertaciji poskušam preseči osnovne delitve med kvantitativnim in kvalitativnim ter realističnim in liberalističnim s poskusom sinteze, ki temelji na originalni kategorizaciji dogodkov. V tem smislu neposredno izzovem tudi raziskovalno skupnost, ki se ukvarja s klasifikacijo, obravnavo in primerjavo odzivov, kot jih avtorizira VS OZN. Primeri avtorizacije uporabe sile skupini držav pod vodstvom ene od držav, ki so središče raziskovanja v pričujoči disertaciji, niso nikjer obravnavani kot posebna skupina odzivov VS in prav tako niso nikjer proučevani s tega vidika. Bistveni prispevek te disertacije je zato v operacionalizaciji v četrtem

poglavju, ki ponudi izviren in od drugih interpretacij neodvisen način izbire študij primera, ki ima tudi širšo aplikativnost. Najpomembnejše izhodišče v pričujoči disertaciji je namreč v dejstvu, da obstoječe študije in obravnave niso zadostne za celostno razumevanje VS OZN, ter nadalje, da koncept nacionalnega interesa ni zadosten za raziskovanje in proučevanje delovanja VS OZN. Bistvena vrednost te disertacije je ravno v tem, da tako stanje ne samo ugotavlja, pač pa nakazuje, da je treba to stanje sprejeti in o njem razpravljati.

3.1 Realizem in nacionalni interes

Realizem kot teorija v znanosti o mednarodnih odnosih izhaja iz razumevanja posameznika kot primarno sebičnega in naravnanelega v smer pridobivanja moči. Država, kot ključni akter v mednarodnih odnosih, je tako podaljšek posameznikov in v tem smislu ima za primarni cilj zasledovanje nacionalnega interesa, ki se izraža v (iz)meri moči (Mingst 2004, 65). Mednarodna skupnost je od Hobbesa naprej razumljena kot anarhično stanje, v katerem si države, kot racionalni in unitarni akterji, prizadevajo za stabilnost mednarodnega sistema na osnovi ravnotežja moči. Ker osrednja mednarodna avtoriteta ne obstaja, je mednarodna politika v bistvu stalen boj za moč in prevlado. Pridobivanje moči in uporaba moči sta primarni nacionalni interes vsake države. Nacionalni interes države je tako hkrati razlog in orodje za uresničevanje ciljev zunanje politike s ciljem doseganja prevlade.

V tem smislu so mednarodni odnosi stalno prizadevanje za ravnotežje, ki je dinamično. Ta boj za moč se da opazovati na treh ravneh analize z vidika realizma: 1. posameznik, ki se v naravnem stanju bori za obstoj in preživetje; 2. država, ki se z uravnoteževanjem moči v anarhičnem okolju bori za uresničitev svojih nacionalnih interesov; 3. anarhično okolje, ki povzroča, da je ta boj konstanten (Mingst 2004, 67). Jedro realizma izhaja iz sovpadanja egoizma in anarhije ter posledične nujnosti politike moči (Donnelly 2013, 33). Kot v Hobbesianskem svetu obstaja posameznik z željo po ohranitvi in varnosti, tako analogno v anarhičnem mednarodnem okolju obstaja država, ki se v prvi vrsti bori za preživetje in nacionalno varnost ter nadalje za ohranitev ali povečanje moči. Vsi ti cilji so individualni interesi na ravni posameznika in nacionalni interesi na ravni države. V osmem poglavju bom zato za vsako stalno članico VS pri avtorizaciji uporabe vojaške sile v izbranih primerih poskušala ugotoviti tudi, ali je taka odločitev služila preživetju oziroma ohranjanju nacionalne varnosti posamezne članice.

Klasični realizem v svojih osnovah obsega 2500 let razvoja misli o mednarodnih odnosih in le realistični teoriji je »uspelo ohranjati kontinuiteto znanstvenega razmišljanja o mednarodnem pojavu« (Benko 2000, 9). Že Tukidid je postavil osnovne predpostavke realizma: država je glavni akter v (mednarodni) politiki ter je unitarni in racionalni akter, glavna naloga države pa je zaščita pred domačimi in zunanjimi sovražniki, kar vodi v povečevanje ekonomskih in vojaških zmogljivosti države (Mingst 2004, 66). Nacionalna varnost (ozemeljska celovitost in suverenost) in preživetje sta tako osnova za razumevanje nacionalnega interesa. Izhajajoč iz te klasične realistične tradicije, Morgenthau (1995) zato kot osrednji motiv obnašanja države razume pridobivanje in uporabo moči, ki je primarni nacionalni interes. Države v tem smislu lahko razdelimo na tiste, ki si prizadevajo za ohranjanje svoje ravni moči, in tiste, ki si prizadevajo za več moči. Moč se pri tem meri glede na lokacijo države, naravne resurse znotraj njenega območja vpliva, ravni tehnološkega napredka, politično vodstvo in prestiž. Morgenthau (1995, 84) opredeli prestiž kot vidik moči, ki je pomemben zato, ker je za obnašanje posameznega akterja v mednarodnih odnosih percepcija moči (svoje in tuje) ravno toliko odločilna kot dejanska moč.

Od Tukidida naprej pa klasični realisti poudarjajo tudi podobnosti, in ne le razlike, med domačo in mednarodno politiko ter poudarjajo pomembnosti etike in skupnosti pri napredku v obeh sferah (Lebow 2013, 60). V tem smislu domača politika in notranje dogajanje v neki državi bistveno vplivata na uresničevanje nacionalnih interesov in s tem na razporeditev moči v mednarodni skupnosti. Za klasične realiste vsa politika izhaja iz uresničevanja človeških/posameznikovih motivov, zato je več variacije pravzaprav znotraj sistemov (domačih in mednarodnega) kot pa med njimi (Lebow 2013, 61). V klasičnem realizmu tako ni bistvene razlike med mednarodno in domačo politiko v razumevanju zasledovanja nacionalnih interesov. Morgenthau (in Tukidid) kot kritične determinante reda vidi v skupnosti ter v identitetah in normah, ki skupnosti ustvarjajo in ohranjajo (Lebow 2013, 62). Nacionalni interes potemtakem pomeni natanko to, kar odkrito nakazuje: tiste interese in vrednote, ki so pomembni za nek narod (Donnelly 2013, 52). Na ta način klasični realizem ponudi tudi podobnost s konstruktivističnim pristopom, ki zagovarja, da se obnašanje države oblikuje skozi vrednote, identitete in družbene norme – kar pomeni, da so nacionalni interesi rezultat družbene identitete. Podobnost se kaže v tem, da je meddržavna politika odsev družbene identitete za oba pristopa, pomembna razlika pa je v tem, da realisti družbeno identiteto razumejo v obliki države (oziroma družbena identiteta je enako država), za konstruktiviste pa je družbena identiteta fluidna in se zgolj naključno v kakem trenutku v celoti prekrije z državo.

Struktura mednarodne politike, ki je v bistvu sistem samopomoči, omejuje sodelovanje med državami, ker se države ukvarjajo predvsem z razdelitvijo možnih koristi in skušajo postati čim manj odvisne od drugih, da bi si zagotovile varnost in preživetje (Waltz 1979, 104–7). Če Morgenthau razume izvor želje oziroma potrebe države po moči v človeški naravi, strukturni realisti (ali neorealisti) razumejo, da je arhitektura mednarodnega sistema tista, ki prisili države, da si prizadevajo za moč (Mearsheimer 2013, 77–8). Struktura sistema namreč bistveno omejuje delovanje države (Mingst 2004, 86), določena je z mednarodnim redom (Karns in Mingst 2004, 46), red pa se spreminja glede na polarnost sistema (Donnelly 2013, 37), kar je z drugimi besedami sprememba v razdelitvi zmogljivosti pri enotah v sistemu (Waltz 1979, 144). Ker je struktura sistema ključno zaznamovana z odsotnostjo centralne oblasti in distribucijo zmogljivosti med državami (torej z anarhičnim mednarodnim redom), ravno ta distribucija določa položaj države v sistemu (Mingst 2004, 68). Posledično tudi ravnotežje moči izhaja iz strukture, položaj in 'količina' moči pa se merita z relativnimi (in ne absolutnimi) rezultati. Zaradi anarhičnosti sistema morajo države vzdrževati svojo relativno moč ali pa postati žrtve drugih (Lebow 1994, 260).

Najbolj enostavno povedano, realizem razume države kot osnovne avtonomne in racionalne akterje, ki obstajajo v anarhičnem okolju (brez neke centralne vlade), ki je pretežno sovražno – da bi čim bolje preživele in se razvijale, mora biti osnovni interes vsake države razvijati in razširjati svojo moč in vpliv ali pa vsaj videz svoje moči in vpliva v obliki prestiža.⁷² Obnašanje držav se da obrazložiti na ravni države (zgodovina, ideologija, režim), ravni sistema (anarhija sproža zasledovanje ravnotežja relativnih koristi) in ravni posameznika (vpliv posameznega voditelja),⁷³ vendar tudi z vmesnimi elementi, npr. s t. i. procesnimi spremenljivkami⁷⁴ (Donnelly 2013, 45–6). Zasledovanje interesov in jasno artikuliranje le-teh je tako najmanjši skupni imenovalac, s katerim države lahko merijo in pričakujejo obnašanje drugih držav (Kinsella in Carr 2007, 15). Zunanja politika držav je zato namenjena zasledovanju nacionalnih interesov (Dower 2009, 29). Tudi mednarodne organizacije so v bistvu le orodja, ki so na voljo državam (Karns in Mingst 2004, 46), da dosežejo uresničitev svojih interesov. Mednarodna politika je sinonim za politiko moči (Mearsheimer 2013, 77).

⁷² V tem realističnem smislu obstaja namreč le en uniformni nacionalni interes, ki ga oblikuje država in na katerega ne vplivajo civilna družba, gospodarske entitete ali druge notranje in zunanje strukture (Mingst 2004, 107).

⁷³ Hans Morgenthau je trdil, da je cilj nacionalnega interesa zakoreninjen globoko v človeški naravi in zato v dejanjih državnika (True 2013, 254).

⁷⁴ Procesne spremenljivke so koncept Glena Snyderja, s katerimi opiše vzorce interakcij, ki niso niti strukturne niti niso na posamezni ravni analize. Te spremenljivke oblikujejo učinke osnovnih strukturnih elementov na procese interakcij, niso pa interakcije same (Snyder 1996, 169).

V osnovi se moč torej nanaša na vojaške kapacitete, na njo pa vplivajo tudi drugi elementi, kot že zgoraj omenjeni ekonomska moč, geostrateški položaj, naravni resursi, velikost populacije, mednarodni prestiž. Na moč vplivajo tudi druge komponente: tehnološki dosežki, kvalitetno vodstvo in celo morala (Sobek 2009, 21). Moč med državami se meri relativno – torej, neka država je močna, ko so viri njene moči večji od države, s katero se primerja.⁷⁵ Mednarodno sodelovanje zato ni nemogoče, ni pa preferirano (Karns in Mingst 2004, 46); tudi zato, ker se velesile zaradi pomanjkanja zaupanja pravzaprav bojijo druga druge (Mearsheimer 2013, 79). Država bo zasledovala svoje interese tudi, ko krši moralne in normativne standarde skupnosti, v kateri obstaja, vendar le do mere, ko se ji to splača.⁷⁶ Lahko bi rekli, da je uresničevanje lastnih interesov za vsako ceno, tudi z orožjem, omejeno na podoben način.⁷⁷ V nekem smislu je torej spoštovanje pravil mednarodne skupnosti lahko tudi vir moči neke države (Kinsella in Carr 2007, 14). Moč je namreč sredstvo in cilj (Sobek 2009, 19), vendar moralnost ni nujno podrejena moči – države kdaj sledijo moralnim normam ali za svoje dobro ali zaradi strahu pred stroški nespoštovanja (Donnelly 2013, 50). Tudi Carr (1981, 168) zapiše, da je »... v mednarodnem redu vloga moči večja in vloga moralnosti manjša«. Obstaja pa subtilna razlika med tem, ali se državi splača spoštovati mednarodna načela in norme zato, ker ima od tega več koristi, ali zaradi tega, ker ima v tem primeru manj škode. Čeprav so normativni elementi redko edini motiv zunanje politike, so vseeno lahko pomemben element računice (Donnelly 2013, 51). Realisti vseeno večinoma trdijo, da je intervencija za zaščito prebivalcev druge države vsaj nepraktična, četudi moralno upravičena, v svetu, ki ga oblikuje zasledovanje nacionalnih interesov (Nardin 2013, 305).

Neoklasični realizem pri obrazložitvi obnašanja držav združuje predvsem raven sistema in raven države (Donnelly 2013, 45), pri čemer je ključna determinanta obseg zmogljivosti posamezne enote – države. Identiteta države in interesi so bolj ali manj fiksni, pomembne so le materialne zmogljivosti države (Karns in Mingst 2004, 46). Nacionalni interes vsake države pa je zato pridobivanje moči in iskanje priložnosti, ki bi nagnile ravnotežje moči sebi v prid ali pa vsaj onemogočile, da katera druga država pridobi relativne koristi. Ker se države v osnovi bojijo

⁷⁵ Moč je osnovana na materialnih sposobnostih, ki jih država nadzira – pri ravnotežju moči gre predvsem za funkcijo oprijemljivih vojaških sredstev (oklepne divizije, nuklearno orožje); vendar imajo države tudi drugo vrsto moči – latentno moč, ki se nanaša na socialno-ekonomske sestavine, ki prispevajo k večanju vojaške moči (Mearsheimer 2013, 78).

⁷⁶ Pravičnost je za klasične realiste sicer pomembna, ker določa, kako te drugi razumejo in se nate odzivajo, in ker omogoča ozadje za inteligentno konstrukcijo interesov (Lebow 2013, 66–7), vendar strukturalni realisti kmalu izpustijo etičnost, predvsem v relaciji do vojne – od tega, da uporabiš vojno kot orodje, do tega, kako vojno izvajaš (Dower 2009, 29).

⁷⁷ Na splošno se realisti izogibajo vojni, če je le možno, razen ko jih prevzame militarizem (Dower 2009, 31).

druga druge in ne poznajo pravih medsebojnih namenov, se zato v mednarodnih odnosih zanašajo predvsem same nase in na svoje zmogljivosti (Mearsheimer 2013, 80). Možnost sodelovanja med državami je zato precej omejena, vendar ne nemogoča (Karns in Mingst 2004, 47). Waltz (1999, 695) tako na primer trdi, da je svet veliko manj povezan in medsebojno odvisen, kot se ponavadi predvideva. Že Carr (1981, 80) pa je trdil, da t. i. doktrina harmonije interesov zgolj 'moralna past', s katero privilegirane skupine upravičujejo in vzdržujejo svoj dominanten položaj.

Mednarodne organizacije so v realistični tradiciji (npr. Morgenthau) zgolj orodje držav, ki jih uporabijo, ko in če jih potrebujejo – sicer lahko vplivajo na porast moči, vendar ker v osnovi odražajo stanje oziroma ravnotežje moči v skupnosti, organizacije niso in ne morejo biti več kot le seštevek svojih članic (Karns in Mingst 2004, 46). Države so avtonomne v relaciji do sistema, v katerem delujejo in ga oblikujejo (Mingst 2004, 86). Nekateri neorealisti sledijo takemu prepričanju, Mearsheimer na primer dopušča le minimalen vpliv institucij na obnašanje držav, saj institucije predstavljajo zgolj prizorišča za izvajanje politik moči. Hkrati tudi nasprotuje trditvam, da so mednarodne institucije končno razvile mehanizme, s katerimi tudi velesile 'prisilijo' k delovanju po črki prava (Mearsheimer 2013, 91). Sicer pa neorealisti pripoznavajo porast mreže mednarodnih režimov⁷⁸ in institucij, vendar poudarjajo, da se jim pripisuje prevelik pomen (Karns in Mingst 2004, 47).

3.2 Liberalizem in preference

Izhajajoč iz razsvetljenstva in idealizma, liberalizem v osnovi trdi, da so posamezniki v svoji naravi dobri, kar je podlaga za možnost sodelovanja na vseh ravneh. Država, ki sicer ostaja ključni akter, ni več le unitarni, pač pa pluralistični akter (Karns in Mingst 2004, 37). Za liberalno teorijo mednarodnih odnosov so odnosi med družbo (notranjo in zunanjo) in državo temeljnega pomena za obnašanje države v mednarodni skupnosti. Liberalisti menijo, da so vplivi civilne družbe, interesov in interesnih skupin ter institucij tisti, ki oblikujejo t. i. preference države, ključna determinanta v svetovni politiki in ne razporeditev sposobnosti, kot trdijo realisti (Moravcsik 1997, 513). Ko razmišljamo o tem, kako države oblikujejo svoje

⁷⁸ Koncept režimov ter teorija o tem, kako vplivajo na mednarodne odnose, je tudi sicer močno kritizirana. Strange (1982, 479) izpostavi naslednje problematike veljavnosti in uporabnosti koncepta režimov: so le trenutna modna muha proučevanja brez dolgoročnega prispevka k znanosti, so nenatančni, temeljijo na vrednotah, preveč poudarjajo statične in premalo dinamične elemente sprememb v svetovni politiki in so ozko naravnani, zakoreninjeni v paradigmi državocentričnosti.

interese, je potrebno raziskati tako učinke mednarodnih struktur na te interese kot tudi učinke drugih mednarodnih dejavnikov in domače, notranje strukture (Keohane 1986b, 195). Gre za pristop, ki primarnost podeli notranjim dejavnikom, ki potem ključno oblikujejo zunanje (Burchill 2013, 84). Liberalizem je v bistvu teorija o notranjem, domačem dogajanju (Doyle 2012, 65). Poleg samega sistema in države v tem razumevanju pa postanejo institucije, ki omogočajo sodelovanje, ključen akter v mednarodnih odnosih. V liberalnem razumevanju mednarodnih odnosov tekmovalne kategorije niso zmogljivosti ter vojaška in ekonomska moč, pač pa možnosti za sodelovanje in medsebojno korist. Kjer realizem predpiše strategijo vkopavanja (in kopičenja zmogljivosti), liberalizem zagovarja koristi sodelovanja.

Mednarodno okolje je lahko mirno in stabilno, skladno s Kantovsko liberalno perspektivo⁷⁹ – promocija demokracije, poglobitev vezi mednarodnega trgovanja ter razširitev mreže mednarodnih organizacij ponujajo tako stanje brez uporabe vojaške moči (Russett 2013, 111). Tako razumevanje mednarodnih odnosov je začrtalo različne smeri liberalne teorije, ki se je med drugim razvila v demokratično teorijo miru (demokracije naj bi redkeje sprožile oborožene konflikte z drugimi demokracijami; Burchill 2013), teorijo kozmopolitanske demokracije (proces globalizacije demokracije hkrati z demokratizacijo globalizacije; Archibugi in Held 1995, Held 1995) in teorijo mednarodnih režimov (sodelovanje je možno v anarhičnem okolju zaradi zблиževanja pričakovanj; Hasenclever *et al.* 1997, Rittberger 1995). Odgovor na vprašanje, zakaj države večino časa v anarhičnem mednarodnem okolju v bistvu sodelujejo, ponuja neoliberalni institucionalizem: sodelovanje se zgodi ravno zato, ker so akterji v stalnih medsebojnih interakcijah – sodelovanje je v interesu vsakega akterja (Mingst 2004, 64).

Liberalisti pričakujejo naraščanje vzajemnih interesov z večjo soodvisnostjo, kar pripelje do več sodelovanja (Karns in Mingst 2004, 37). Institucije v tem primeru omogočijo, ne pa tudi jamčijo, sodelovanje tudi pri bistvenih vprašanjih, kot je varnost. Neoliberalisti zato zagovarjajo idejo, da med akterji oziroma državami osnovno vodilo nista medsebojni strah in nezaupanje, saj institucije predstavljajo zadosten okvir, ki omogoči predvidevanje interakcij in obnašanje držav. Države v svojem ravnanju niso omejene samo z anarhijo mednarodnega okolja in njihovo obnašanje ne temelji v enem samem razlogu, pač pa gre za prepletanje, kombinacijo preferenc in omejitev, ki oblikujejo obnašanje države (Moravcsik 1997, 542). Putnam govori o

⁷⁹ T. i. Kantovski trikotnik medsebojno povezuje mednarodne organizacije, demokracijo in ekonomsko soodvisnost, središčna točka ravnotežja pa zagotavlja mir (Russett 2013, 106).

t. i. igrah na dveh ravneh.⁸⁰ na nacionalni ravni skupine pritiskajo na vlado, na mednarodni ravni pa država skuša maksimizirati lastno sposobnost, da bi zadovoljila domače pritiske (1988, 434). S tem se deloma strinjajo tudi realisti, vendar tudi ko vztrajajo pri odločilni vlogi interesov, poskusi predvidevanja izidov, ki izhajajo iz interesov in moči, vodijo v nejasnosti in nepravilna predvidevanja (Keohane 1986b, 190).

V liberalistični tradiciji obstajajo tri različna razumevanja mednarodnega sistema: mednarodni sistem kot proces, mednarodni sistem kot prizorišče in proces za pozitivne interakcije, neoliberalni institucionalizem pa vidi mednarodni sistem kot anarhijo, v kateri vsaka država deluje v lastnem interesu, kjer so rezultati interakcij pretežno pozitivni in kjer institucije služijo zmernosti obnašanja držav (Mingst 2004, 85). Liberalisti na splošno zagovarjajo mednarodne organizacije in mednarodno pravo (Karns in Mingst 2004, 37). Mednarodne organizacije pravzaprav igrajo ključno vlogo pri omogočanju in izvedbi sodelovanja, medsebojne koristi, ki izhajajo iz takega sodelovanja, pa so možne, ker države niso konstantno osredotočene na relativne koristi (Burchill 2013, 69). Pri tem je treba poudariti, da se tudi neoliberalisti zavedajo, da institucije niso vedno ključno pomembne in učinkovite ter da v osnovi služijo interesom držav (Sterling-Folker 2013, 129).

Države, ki so v stalnih medsebojnih stikih, se odločijo za sodelovanje ravno zaradi tega, ker predvidevajo bodoče interakcije z istimi akterji (Karns in Mingst 2004, 39). Obstoj drugih držav sam po sebi ne predstavlja grožnje, pač pa priložnost za vzajemno koristno sodelovanje – trgovanje (Doyle 2012, 66). Države namreč v svojem ravnanju niso omejene samo z anarhijo mednarodnega okolja in njihovo obnašanje ne temelji v enem samem razlogu, pač pa gre za prepletanje, kombinacijo preferenc in omejitev, ki oblikujejo obnašanje države (Moravcsik 1997, 542). Kljub temu se neoliberalisti strinjajo z neorealisti, da je ravno zaradi anarhičnosti sistema sodelovanje včasih težko doseči (Sterling-Folker 2013, 114).⁸¹

Neoliberalizem tako temelji na predpostavkah povečane interakcije in izmenjave informacij med akterji ter potencialne koristi, ki jih prinaša učinkovit mednarodni režim v smislu neformalne institucionalne ureditve (Sterling-Folker 2013, 115). Ena od bistvenih razlik med

⁸⁰ Tak pristop pripoznava neizogibnost domačega konflikta o tem, kaj zahteva 'nacionalni interes' (Putnam 1988, 460).

⁸¹ Pri čemer neorealisti trdijo, da se bodo države izogibale sodelovanju, če bi pridobile manj kot njihovi tekmeči (Burchill 2013, 67).

neoliberalizmom in neorealizmom je v vprašanju, kako države osmislijo uresničevanje svojih interesov (Burchill 2013, 67): pri prvih gre za maksimiziranje absolutnih koristi (katera možnost prinese največjo korist), pri drugih pa za pridobivanje koristi v relativnem smislu (kdo pridobi več in v primerjavi s kom).⁸² Uresničevanje interesov neoliberalni pristop razume kot izbiro in uresničevanje najboljših možnosti glede na verjetnost institucionalnega sodelovanja. Neoliberalisti pri tem poudarjajo, da institucije lahko državam ponudijo koristi, ki jih same ne bi mogle doseči. Institucije lahko zato pomembno vplivajo na oblikovanje obnašanja držav (Karns in Mingst 2004, 39).

3.3 Konstruktivizem in družbene ideje

Konstruktivisti utemeljujejo svoje razumevanje mednarodnih odnosov s predpostavko, da je obnašanje držav pogojeno z oziroma odvisno od prepričanj elit, identitet in družbenih norm, kjer posamezniki v kolektivih oblikujejo kulturo z idejami in s prakso – države in nacionalni interesi so v tem pogledu rezultat družbenih identitet (Mingst 2004, 75). Bistven prispevek konstruktivizma je v poudarku družbenih dimenzij v mednarodnem delovanju, ki ga realisti in liberalisti vidijo predvsem skozi prizmo materialnega in racionalnega (Reus-Smit 2013, 233). Konstruktivisti verjamejo, da so interesi in identiteta države družbeni konstrukti ter da so kot taki oblikovani s kulturo, z normami, idejami in interakcijami, medtem ko imajo strukturne spremembe manjši vpliv (Karns in Mingst 2004, 50). Struktura kot taka ne obstaja in nima vzročnih sposobnosti, če in ko je ločena od procesov (Wendt 1992, 395). Mednarodne institucije kot kolektivni subjekti mednarodnih odnosov so ravno tako družben pojav, ki ga je treba razumeti kot produkt človeških interakcij v družbenem svetu (Fierke 2013, 189). Ključna norma za oblikovanje obnašanja držav je za konstruktiviste multilateralizem, institucije in organizacije pa so pri tem ključni agenti (Karns in Mingst 2004, 51). Mednarodne organizacije imajo zato celo potencial biti namenski akterji z neodvisnimi posledicami na mednarodne odnose (Karns in Mingst 2004, 52).

Konstruktivizem pa poleg poudarka strukturam enak pomen daje normativnemu – vlogi identitete pri oblikovanju političnih aktivnosti in poudarku na medsebojno ustvarjanih odnosih

⁸² Če so neorealisti in neoliberalisti v bistvu nezainteresirani, od kod prihajajo preference, ki (so)oblikujejo obnašanje države (in jih zanima samo strategija njihovega uresničevanja), pa na primer konstruktivisti trdijo, da je razumevanje vpliva nematerialnih struktur in pogojev na identiteto akterja ključno, ker so identitete ključne pri oblikovanju interesov, le-ti pa ključni za izvajanje aktivnosti (Reus-Smit 2013, 224).

med agenti in strukturami (Reus-Smit 2013, 217). Ključni akterji so torej posamezniki, ki z idejami in vrednotami ustvarjajo socialno identiteto, katere rezultat je nacionalni interes (Mingst 2004, 75). »Identitete so osnova interesov,« zapiše Wendt (1992, 398). Mednarodno okolje in mednarodne institucije pri tem niso ključnega pomena, mednarodni odnosi so socialni konstrukt (Fierke 2013, 188). Za konstruktiviste »moč izhaja iz razdelitve interesov (ki so idejno pogojeni) in ne iz razporeditve materialnih virov in zmogljivosti akterjev« (Bojinović Fenko 2010, 111). Pri proučevanju mednarodnih organizacij se konstruktivisti osredotočajo na družbene vsebine organizacij, prevladujoče norme, ki oblikujejo obnašanje in interese (Karns in Mingst 2004, 51). Če so si konstruktivisti podobni s klasičnimi realisti, ker bistveno ne razlikujejo med domačo in mednarodno politiko, se pomembno med drugim razlikujejo v razumevanju ključnega akterja, ki je pri konstruktivistih posameznik, v razumevanju vloge mednarodnega okolja, ki je pri konstruktivistih relativno nepomembno oziroma ne daje značilnih odgovorov, in pa v razumevanju moči, ki jo konstruktivisti razumejo tudi kot diskurziven pojem (Mingst 2004, 75). Če realisti razumejo nacionalne interese in identitete kot samoumevne, jih konstruktivisti razumejo kot produkte kulture, norm, idej in interakcij (Karns in Mingst 2004, 50).

V enaki meri kot (materialne) strukture oblikujejo obnašanje držav in posameznikov, lahko na akterje vplivajo tudi normativne in idejne strukture; če so neorealisti in neoliberalisti v bistvu nezainteresirani, od kod prihajajo preference, ki (so)oblikujejo obnašanje države (in jih zanima samo strategija njihovega uresničevanja), konstruktivisti trdijo, da je razumevanje vpliva nematerialnih struktur in pogojev na identiteto akterja ključno, ker so identitete ključne pri oblikovanju interesov, le-ti pa ključni za izvajanje aktivnosti (Reus-Smit 2013, 224). Razumevanje oblikovanja preferenc skozi oblikovanje identitete akterja je tako ključno za razumevanje obnašanje države. Države so več kot le sistem oziroma skupek strateških interakcij, pogojenih z anarhičnostjo okolja, pač pa so družbe (Reus-Smit 2013, 239). Konstruktivizem mednarodnim odnosom dodaja socialno dimenzijo, ki jo racionalni pristopi zanemarijo ali sploh štejejo za nepomembno (Fierke 2013, 192). Človeško trpljenje na primer bi lahko odločilno vplivalo na konsolidiranje identitete in rezultiralo v mobilizaciji vojaške sile (Fierke 2013, 202).

Da bi proučila avtorizacijo uporabe vojaške sile v izbranih primerih v konstruktivističnem smislu, bi se morala najprej odmakniti od poudarka na državah in interesih ter raziskati, kako so se identitete, aktivnosti in odzivi oblikovali skozi proces interakcij v posamičnem primeru.

Aktivnost je kreativni odziv akterjev na okoliščine, ki se definirajo skozi ukrepanje (Dessler in Owen 2005, 607). Za razliko od racionalističnih pristopov, ki razumejo obnašanje kot posledico dejavnikov in okoliščin, ki ga oblikujejo, bi se v okviru konstruktivizma torej morala osredotočiti na to, kako akterji sodelujejo in ne na akterje same, na proces, ki je pripeljal do odziva, in ne na odziv sam. »Konstruktivizem vidi svet kot projekt v gradnji, ki nastaja, in ne zgolj obstaja.« (Adler 2006, 95) Proučevanje delovanja VS oziroma obnašanja stalnih članic VS v izbranih študijah primera bi zato moralo zajeti proučevanje družbenega konteksta v primeru vsake avtorizacije, oblikovanja družbene ideje ter oblikovanja družbene identitete ob izbruhu dotične grožnje mednarodnemu miru in varnosti ter nadalje proces v mednarodni skupnosti, ki je rezultiral v oblikovanju MNF. Taka predpostavka nakazuje, da posamezniki in družbene skupine v vsaki situaciji, ko se pojavi potreba po odzivu na kršitev ali grožnjo mednarodnemu miru in varnosti, oblikujejo mnenje in kontekst ter na tej podlagi sooblikujejo odziv mednarodne skupnosti. Nadalje je odziv potem spet interpretacija nove situacije, kar pomeni, da svet v konstruktivizmu pravzaprav ni viden kot obstoječe stanje (Flockhart 2012, 82).

Pogoji vsake aktivnosti torej niso v obstoječih strukturah in vzpostavljenih vzročnih mehanizmih, pač pa so vsakič znova odvisni od interpretacije akterjev – članov družbe. Z drugimi besedami, kreativnost in interpretativnost akterjev je pomembnejša od določujočih učinkov strukture (Dessler in Owen 2005, 607). Konstruktivistična analiza obnašanja države bi se tako osredotočila na to, kako pričakovanja, ki jih oblikujejo ta obnašanja, vplivajo na identitete in interese (Wendt 1992, 417). Tako široko razumevanje mednarodnih odnosov je problematično, saj kot izhodiščni koncept izpostavi osmislitev vsakega dogajanja – šele ko se neko realnost osmisli z interpretacijo, je ta realnost znana (Pouliot 2004, 322). Hipotetično torej, če družbeni akterji v posamezni stalni članici VS ob dogodkih v izbranih primerih ne bi prepoznali grožnje mednarodnemu miru in varnosti, VS ne bi mogel avtorizirati uporabe vojaške sile. Na ta način v ospredje kot glavnega akterja konstruktivizem postavi posameznika (in njegovo razumevanje dogajanja ter interpretacijo uresničevanja njegovih pričakovanj glede obnašanja nekega akterja), medtem ko se proučevanje v pričujoči disertaciji osredotoča na države. Zato pričakujem, da bi konstruktivizem lahko ponudil le omejeno alternativno razlago za ravnanje držav v študijah primera.

Nadalje konstruktivizem prav tako ne zna pojasniti, kakšno znanje in vedenje vplivata na interpretacijo družbenih akterjev, kar pomeni, da je pravzaprav sama interpretacija v osnovi

odvisna od dojemanja realnosti v obliki akterjev in struktur. Pri tem se konstruktivizem ujame v krožno zanko, ki je pravzaprav voda na mlin strukturnemu realizmu: če se države zavedajo, da je obnašanje drugih večinoma funkcija njihovih domačih procesov, potem morajo biti države še toliko bolj pazljive glede svojih zmogljivosti (Copeland 2000, 204). Države so ves čas v stanju pripravljenosti, saj je obnašanje drugih v anarhičnem okolju ter v odvisnosti od družbenega konteksta vedno nepredvidljivo – konstruktivisti na tako stanje gledajo z vidika preteklih interakcij, realisti pa nikoli ne izključijo potencialnega zaostrovanja v prihodnosti. Konstruktivizem tudi zato empirično ni močan pristop (Guzzini 2000).

Konstruktivizem namreč, ironično, zanemari bistveno predpostavko: spremenljivost družbenih idej ter posledično identitet in interesov; torej bo kontekstualna spremenljivost na domači ravni kvečjemu vplivala na povečanje nepredvidljivosti glede obnašanja držav, kar pomeni, da bodo države še toliko bolj negotove glede namenov drugih držav. V tem smislu konstruktivizem zadostno ne obravnava problematike negotovosti (Copeland 2006, 2). Anarhično okolje in razporeditev zmogljivosti zato učinkujeta na obnašanje držav ne glede na konkretno interpretacijo realnosti. Konstruktivizem je zato zelo omejen pri obrazložitvi obnašanja stalnih članic VS pri avtorizaciji uporabe vojaške sile, saj pravzaprav razen kritike tega obnašanja z vidika vloge posameznika pri oblikovanju družbenih idej, ki naj bi ključno vplivale na oblikovanje preferenc, ki naj bi potem bistveno oblikovale zunanjo politiko, ne prispeva k razumevanju ravnanja držav v izbranih primerih. Brglez (2008, 107) pravi celo, da pri konstruktivizmu »... gre predvsem za splošno družbeno teorijo ali metateorijo mednarodnih odnosov, ki jo je treba v znanost o mednarodnih odnosih šele 'prevesti'.« Tudi Flockhartova (2012, 80) se strinja, da je konstruktivizem pravzaprav bolj pristop kot pa teorija; gre za skupek različnih razmišljanj, ki se razlikujejo v odtenkih perspektiv in zato se posledično tudi osredotočajo na različne pojave (Behraves 2011). V osmem poglavju pričujoče disertacije bom sicer pustila odprto možnost za nadaljnje raziskovanje, v okviru katerega bi razumevanje obnašanja stalnih članic lahko izhajalo iz družbenih identitet oziroma iz predpostavk konstruktivizma. Takšno raziskovanje bi močno preseгло obseg pričujoče disertacije in zato tudi ni predmet raziskovanja v tej disertaciji.

3.4 Pristop pričujoče disertacije

Osrednji problem proučevanja v pričujoči disertaciji izhaja iz prevladujoče prisotnosti realizma pri raziskovanju delovanja VS, kar se kaže predvsem v obravnavi VS OZN kot zgolj seštevka

nacionalnih interesov držav stalnih članic. Za mojo analizo je zato ključnega pomena razumeti realizem in koncept nacionalnega interesa. Skozi to prizmo večinoma razumemo delovanje VS tudi v primerih avtorizacije uporabe sile. Bistveno pri tem pa je, da v pričujoči disertaciji opozarjam na prevladujoč realistični diskurz ter ga pri svojem proučevanju obravnavam kot izhodišče in pristranskost hkrati. Največja prednost realističnega pristopa je tako ravno v dejstvu, ki ga problematiziram – da ga reflektira večina obstoječe literature. Ker pa nobena teorija ne ponuja celostnega odgovora na vprašanja o vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti, ga tudi realizem ne more. Zato v tej disertaciji v konkretnih študijah primera preverjam, ali v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile nacionalni interes ostaja koncept, s katerim se da zadostno obrazložiti delovanje VS. Prednost realizma pri tem je, da uresničevanje nacionalnega interesa vidi relativno enostavno – nacionalni interes se prevede v uresničitev osnovnih ciljev države: obstoj/preživetje in pa ohranitev ali povečanje moči. Raziskovanje prisotnosti teh ciljev in njihovo uresničevanje za stalne članice VS je tako bistvenega pomena za ugotavljanje ključnosti koncepta nacionalnega interesa in s tem realizma pri proučevanju delovanja VS. S takim pristopom pravzaprav pomembno prispevam k razpravam o tem, kaj danes realizem sploh je – je zgolj splošni komentator obnašanja, ki temelji na racionalnih predpostavkah (Legro in Moravcsik 1999, 53), ali pa je še vedno teoretski pristop, ki zagovarja, da so materialni viri tisti, ki ustvarjajo našo realnost in ki s svojim »eksogenim« vplivom vodijo države ne glede na to, kaj države preferirajo ali verjamejo (Legro in Moravcsik 1999, 18).

Glede na hipotezo disertacije pričakujem, da v izbranih študijah primera sklepanje ne bo tako enostavno. Naslednji korak bo zato poskus obrazložitve glavnega dejavnika pri odločanju o avtorizaciji uporabe vojaške sile pri stalnih članicah VS tudi glede na predpostavke liberalizma. Pričakujem, da bo v katerem izmed primerov katera od stalnih članic sledila kakemu drugemu dejavniku ali pojavu, ki ne bo služil uresničevanju nacionalnega interesa, kot ga razume realizem. Pri osmislitvi tega 'drugega' je liberalizem pravzaprav zelo uporaben. Realističnemu pristopu je zadosti podoben (saj sloni na racionalističnih predpostavkah; mednarodno okolje je anarhično, glavni akterji so države), ponuja pa pomembno razliko pri dejavnikih, ki vplivajo na obnašanje države. Za liberalizem država ni več unitarni, pač pa pluralistični akter, v katerem notranji, družbeni dejavniki vplivajo na oblikovanje t. i. preferenc države, ki potem vodijo obnašanje države. Pri tem je pomembno razumeti, da se te preference v določenih primerih lahko izražajo tudi kot nacionalni interes (preferenca države je v določenih okoliščinah ravno tako lahko obstoj/preživetje ali pa ohranitev/povečanje moči). Vendar, z drugimi besedami, tudi če bi v tu proučevanih študijah primera ugotovila, da so stalne članice v vseh primerih

uresničevale svoje nacionalne interese, kar je vodilo v avtorizacijo uporabe vojaške sile, je za razumevanje delovanja VS še vedno koristno in pomembno raziskati, ali so se ti nacionalni interesi uresničevali kot posledica iz družbe izhajajočih dejavnikov oziroma preferenc.

Ker torej pričakujem, da v proučevanih študijah primera ne bo možno potrditi uresničevanja nacionalnih interesov v realističnem smislu, te iste primere oziroma obnašanje držav analiziram z vidika liberalizma ter skušam ugotoviti, ali je ključni dejavnik pri posamezni stalni članici izhajal iz družbe oziroma iz posameznika. S koncepti družb, idej, ki se ustvarjajo v njih, interesov ter institucij bi namreč lahko obrazložili delovanje držav v primerih, ko ne sledijo nacionalnim interesom, kot jih opredeli realistična šola teorij mednarodnih odnosov. Omejitve raziskovanja pa na tej točki izhaja iz tega, da v pričujoči disertaciji ne bom merila in proučevala vseh in konkretnih možnih dejavnikov, ki izhajajo iz družbe, ter jih primerjalno in sistematično analizirala, pač pa bom ugotavljala le njihovo prisotnost ter nakazala njihov potencial za obrazložitev ravnanja držav. V tej disertaciji namreč izhajam iz teoretskega okvira realizma in ostajam v njem pri proučevanju delovanja VS, vendar ga na konkretnih primerih izzivam in nakazujem, da obstajajo primeri, ko realizem s konceptom nacionalnega interesa ne ponudi zadostne razlage obnašanja držav stalnih članic in s tem delovanja VS. Delovanje VS oziroma prisotnost uresničevanja nacionalnih interesov stalnih članic tako proučim z analizo nekaterih dejavnikov zunanjega okolja (vpliv mednarodnih organizacij na sprejemanje resolucij VS v sedmem poglavju), potem pa se osredotočim na možnost dejavnikov, ki izhajajo iz družbenega okolja znotraj stalnih članic (v osmem poglavju). Pričujoča disertacija se tako osredotoča na delovanje VS skozi problematiko oblikovanja in uresničevanja nacionalnega interesa pri državah stalnih članicah VS ter na konkretnih primerih avtorizacije uporabe vojaške sile izpostavlja možnost, da so na ravnanje stalnih članic vplivali dejavniki, ki izhajajo iz zunanjega in/ali družbenega okolja.

Razlike med teorijami načeloma ne dopuščajo, da bi hkrati veljale argumentacije dveh (ali vseh treh) pristopov: če velja liberalizem, potem ne more hkrati veljati realizem (in obratno). Namen proučevanja v tej disertaciji se osredotoča na možnost, da se razlike v razumevanju narave dejavnikov, ki vplivajo na ravnanje stalnih članic (kot jih razumejo realizem, liberalizem in konstruktivizem v teoriji in kot je opisano zgoraj), dejansko izkazujejo tudi v konkretnih primerih. V zaključnem poglavju ponudim sklepe, kako ugotovitve raziskovanja v naslednjih poglavjih vplivajo na naše razumevanje delovanja VS ter seveda na prednosti in kritike realizma, liberalizma in konstruktivizma kot teoretskih pristopov pri obravnavi delovanja VS.

4 Operacionalizacija in nova kategorizacija dogodkov

Z namenom določiti študije primera in zapolniti praznino ter nejasnosti v obstoječi literaturi, ko gre za empirično proučevanje delovanja VS OZN, v tem poglavju najprej vzpostavim lastno kategorizacijo dogodkov, ki je omogočila nadaljnje sistematično proučevanje delovanja VS OZN. Ker različni avtorji uporabljajo različna poimenovanja za iste operacije, je primerjava med takimi operacijami in dogodki vprašljiva. Iz obstoječe literature je namreč razvidna precejšnja zmeda v sami terminologiji, saj ne obstaja nek univerzalni dogovor – ne med državami niti na akademski ravni o tem, kaj vse obsegajo t. i. mirovne operacije (angl. *peace operations*) in katere operacije naj bi spadale v katero od kategorij. Jelušičeva (2005, 14) jih na primer definira zelo široko kot »vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti za vzpostavitev ter ohranjanje mednarodnega miru ...«. ⁸³

4.1 Problematika nekonsistentnosti definicij

Weiss (2004, 47) na primer trdi, da operacije za vsiljevanje miru (angl. *peace enforcement*) obsegajo naloge tradicionalnih operacij za ohranjanje miru (angl. *peace-keeping*), vendar vključujejo tudi kompleksne naloge, katerih uresničitev zahteva uporabo vojaške sile. Ziring *et al.* (2005, 260) podobno trdijo, da se operacije za ohranjanje miru za razliko od operacij za vsiljevanje miru naslanjajo na diplomacijo ter dobro vero in ne na vojaške zmogljivosti. Lowe *et al.* (2008, 22) opozorijo tudi na prepletanje obojih vrst operacij v praksi v primerih ko operacije za ohranjanje miru opravljajo tudi naloge za vsiljevanje miru (ONUC; Zaščitna sila OZN, angl. *United Nations Protection Force*, UNPROFOR; Operacija OZN v Somaliji II, angl. *United Nations Operation in Somalia II*; Misija OZN v Sierr Leone, angl. *United Nations Mission in Sierra Leone*), ko operacije za ohranjanje miru sodelujejo z drugimi operacijami (ki jih avtorizira VS OZN – v Bosni od 1992 do 1995, v Somaliji od 1992 do 1993 in v Ruandi leta 1994) in ko operacije za ohranjanje miru sodelujejo z drugo nacionalno silo (v Namibiji leta 1989 in v Sierr Leone leta 2000). Tudi Evans (2008, 123) opozori tudi, da vse operacije za ohranjanje miru niso izvajane znotraj poveljniške strukture OZN. V literaturi se pogosto pojavlja tudi razlikovanje med operacijami na tiste za ohranjanje miru in na humanitarne intervencije (MacQueen 2010, 73–92), pri čemer tudi za slednje obstajajo nesoglasja med avtorji glede definicije (Foley 2010, 47–48).

⁸³ V celotni disertaciji uporabljam slovensko izrazoslovje za vse vrste mirovnih operacij, kot jih zapiše Jelušičeva (2005).

Tudi priznani akademski programi, ki se ukvarjajo s proučevanjem konfliktov in ki niso obremenjeni s političnim dogovorom v VS, kaj ogroža mednarodni mir in varnost in kaj ne, ne ponudijo enovitega pristopa. Program švedske univerze v Uppsali⁸⁴ za podatke o konfliktih, (angl. *Uppsala Conflict Data Program*, UCDP) prispeva pomembni del raziskovanja in podatkov glede nasilnih konfliktov od 70-ih dalje, njihova prosto dostopna spletna baza pa vsebuje podrobne podatke o oboroženih konfliktih, mirovnih sporazumih in drugih vidikih organiziranega nasilja po vsem svetu od 1946 naprej. *Peace Research Institute* (PRIO) je neodvisni raziskovalni inštitut s sedežem na Norveškem,⁸⁵ ki skupaj z Oddelkom za raziskovanje miru in konflikta na univerzi v Uppsali ustvarja UCDP/PRIO *Armed Conflict Dataset*, ki prikazuje informacije o oboroženih konfliktih, kjer je vsaj ena stran vlada neke države. Za obdobje 1946–2012 njihov program našteje 276 takih dogodkov.⁸⁶

Spletne strani UCD/PRIO omogočajo tudi ustvarjanje lastnih seznamov s podatki glede na izbrane kriterije oziroma omejitve. Omejitve oziroma kriteriji izbire vključujejo tako značilnosti konflikta (regija, lokacija, ime, obdobje, intenzivnost, stopnja aktivnosti itd.) kot diadne omejitve ter tudi značilnosti vojskujočih se strani.⁸⁷ Če ne izberemo nobenih omejitev, baza najde 181 konfliktov. Baza UCD/PRIO torej našteje bistveno več dogodkov, klasificiranih kot konflikt, kot pa jih kot kršitve in/ali grožnje mednarodnemu miru in varnosti opredelijo resolucije VS OZN. Med njimi so konflikt glede Falklandskih otokov leta 1982, konflikt na Korejskem polotoku v začetku 50-ih, Bosna in Hercegovina, ki je kot grožnja opredeljena tudi od leta 1995 naprej (ko dejansko ni več vojnega stanja), konflikt na Cipru, konflikt v Maliju itn. Po drugi strani pa baza UCD/PRIO pokaže tudi vojne, ki jih VS ni uvrstil med grožnje ali kršitve, najbolj znane med njimi so najbrž vietnamska vojna, državljanska vojna na Šrilanki in vojna med Rusijo in Čečenijo.

Baze podatkov projekta Korelacije vojne (angl. *Correlates of War*, COW) so tako razdeljene na:

1. nedržavne vojne (drugi tipi geopolitičnih enot, kot so odvisni teritoriji ali nedržavne avtonomne entitete, neteritorialne entitete ali nedržavne oborožene skupine z definiranim teritorijem),

⁸⁴ Za več glej: *Uppsala Conflict Data Program*.

⁸⁵ Za več glej: *Peace Research Institute Oslo*.

⁸⁶ Za več glej: *UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset*.

⁸⁷ Za več glej: *UCDP/PRIO Customized Report in UCDP/PRIO Customized Report Manual*.

2. znotrajdržavne vojne (vojne, ki se dogajajo znotraj priznanega teritorija neke države),
3. meddržavne vojne (vojne, ki se dogajajo med priznanimi državami),
4. zunajdržavne vojne (vojne, ki se dogajajo med priznanimi državami in nedržavnimi entitetami zunaj meje dotične države).

Obdobje 1946–2006⁸⁸ zajame 236 vojn in pokaže naslednje podatke:

1. nedržavne vojne: 9,
2. znotrajdržavne vojne: 167,
3. meddržavne vojne: 38,
4. zunajdržavne vojne: 22.

Že na prvi pogled opazimo veliko razliko v številu dogodkov – COW jih v obdobju 1946–2006 zajame 236, VS OZN pa je v istem obdobju opredelil le 20 dogodkov kot kršitev in/ali grožnjo mednarodnemu miru in varnosti. Pri tem je razloge za tako razliko možno seveda iskati v dejstvu, da vsaka vojna (ne glede na njeno kategorizacijo) ne ogroža nujno mednarodnega miru in varnosti, in v dejstvu, da je pri obravnavi groženj in kršitev mednarodnega miru in varnosti v okviru VS potrebno upoštevati politično voljo držav (stalnih) članic. A razlike pri obravnavi dogodkov so vseeno (pre)velike.

Selektivnost VS OZN oziroma držav (stalnih) članic se izkazuje tudi v tem, da VS ni obravnaval večine zabeleženih vojn in jih večinoma tudi ni določil za grožnjo ali kršitev mednarodnemu miru in varnosti. Še bolj pa je pomembno poudariti, da se ta selektivnost potrjuje v tem, da določitev nekega dogodka kot kršitve ali grožnje mednarodnemu miru in varnosti ni odvisna od tega, za kakšne vrste konflikt gre v smislu vojskujočih se strani. Ta ugotovitev je zanimiva, ker VS v tem smislu torej na enak način obravnava znotrajdržavne konflikte in meddržavne konflikte ter konflikte med državami in drugimi entitetami, pregledana literatura pa ne ponudi natančnega in konsistentnega razlikovanja med njimi.

Avtorji uporabljajo različne izraze za aktivnosti, ki jih prištevajo med t. i. ukrepe za vsiljevanje miru: širše operacije za ohranjanje miru, robustne operacije za ohranjanje miru, operacije za ohranjanje miru tretje generacije, operacije za ohranjanje miru z mišicami ipd. Največkrat se te aktivnosti in operacije definira z vzpostavitvijo razlik v odnosu do tradicionalnih operacij za

⁸⁸ Prešteto po seznamu *Correlates of War New War List*.

ohranjanje miru⁸⁹ in vojaških operacij kot takih, saj tudi sami dokumenti OZN ne ponudijo kake definicije (Osman 2002, 17, Malone 2004b, 620). Razlikovanje največkrat vzpostavijo glede na prisotnost uporabe sile⁹⁰ in glede na pridobitev soglasja v konflikt vpletenih strani (Karns in Mingst 2004: 308). Boulden (2001, 3) glede na različne značilnosti loči med naslednjimi vrstami operacij:

- a) operacije za ohranjanje miru: nevtrarno delovanje izvajalcev, s soglasjem vpletenih strani in z uporabo sile, izključno z namenom samoobrambe;
- b) operacije za vsiljevanje miru: nevtrarno delovanje izvajalcev, z zaželenim, vendar ne zahtevanim, soglasjem vpletenih strani ter z uporabo sile v namene samoobrambe in avtorizacijo za specifično uporabo sile;
- c) operacije prisile: pristransko delovanje izvajalcev, brez zahtevanega soglasja vpletenih strani ter z avtorizacijo za polno uporabo sile.

Mednarodni mirovni raziskovalni inštitut v Stockholmu (angl. *Stockholm International Peace Research Institute*, SIPRI) se ukvarja z raziskovanjem konflikta, oborožitve, nadzora nad orožjem in razorožitvijo.⁹¹ Njihove baze podatkov vsebujejo informacije o operacijah, ki so izvajane s strani OZN oziroma ki jih nalaga ali avtorizira VS OZN v svojih resolucijah z namenom:

- a) služiti kot instrument omogočanja implementacije mirovnih sporazumov, ki že veljajo,
- b) podpreti mirovne procese,
- c) pomagati preprečevati konflikte in/ali izvajati operacije za graditev miru (angl. *peace-building*).⁹²

Baza podatkov omogoča iskanje zadetkov po desetih različnih kriterijih oziroma kombinacijah med njimi.⁹³ Za kategorije izvajalcev loči med: *ad hoc* koalicijami, Afriško unijo (AU), Ekonomsko in monetarno skupnostjo centralne Afrike (angl. *Economic and Monetary Community of Central Africa*), OZN, Oddelkom OZN za politične zadeve (angl. *United Nations*

⁸⁹ Operacije za ohranjanje miru (*The Blue Helmets* 1990: 4–5) zajemajo operacije, ki vključujejo vojaško osebje, vendar brez ukrepov prisile, ki jih odpošlje OZN, da bi prispevale k vzdrževanju ali ponovni vzpostavitvi mednarodnega miru in varnosti na konfliktnih območjih; te operacije so prostovoljne ter temeljijo na soglasju in sodelovanju – čeprav vključujejo uporabo vojaškega osebja, svojih ciljev ne uresničujejo s silo orožja (za razliko od prisilnih aktivnosti v skladu z 42. členom UL OZN).

⁹⁰ Evans (2008, 123) zapiše celo, da je za operacije za vsiljevanje miru znano že vnaprej, da je primarna vloga takih operacij vojskovanje.

⁹¹ Za več glej: *SIPRI*.

⁹² Za več glej: *SIPRI Database on Multilateral Peace Operations*.

⁹³ Za več glej: *SIPRI Multilateral Peace Missions Overview*.

Department of Political Affairs), Ekonomsko skupnostjo centralnoafriških držav (angl. *Economic Community of Central African States*), Skupnostjo neodvisnih držav (angl. *Commonwealth of Independent States*), Ekonomsko skupnostjo zahodnoafriških držav (angl. *Economic Community of West African States*, ECOWAS), Evropsko unijo (EU), Organizacijo severnoatlantske pogodbe (angl. *North Atlantic Treaty Organization*, NATO) in pod vodstvom zveze NATO, Organizacije ameriških držav (angl. *Organization of American States*, OAS), Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE). Za tip operacije pa ločuje na podlagi avtorizacije v UL OZN, in sicer loči med sklici na: 7. poglavje, 6. in 7. poglavje, 6. poglavje.

Tipologije mirovnih operacij so tako posledica uporabe različnih kriterijev – operacije za ohranjanje miru se največkrat razvrščajo kar glede na obdobje, v katerem so se zgodile (med ali po hladni vojni), glede na stopnjo oboroženosti pripadnikov ter glede na število in raznovrstnost udeležencev (Jelušič 2005, 20). Novejše tipologije mirovne operacije razvrščajo tudi glede na intenzivnost uporabe sile in glede na stopnjo strukturne razvitosti države sprejemnice (Goulding 1993, 456–9), in sicer na naslednje kategorije: 1. preventivna namestitev sil OZN, 2. tradicionalna vmesna razmestitev sil, 3. operacije za uresničevanje sprejetih sporazumov, 4. operacije za zaščito dostave humanitarne pomoči, 5. operacije za stabilizacijo in vzpostavitev državnosti, 6. operacije za preprečevanje kršitev dogovorov. Več primerov različnih tipologij sem opisala tudi v pregledu literature v drugem poglavju. Vsaka od teh tipologij ima svoje razloge za razlikovanje med operacijami – v pričujoči disertaciji s tega vidika problematiziram dvoje: primerjalna analiza operacij je glede na pregledano literaturo vsaj vprašljiva (kar pomeni, da so sklepi takih analiz glede delovanja VS prav tako vprašljivi), primeri avtorizacije uporabe vojaške sile, opredeljeni⁹⁴ v tej disertaciji, pa niso nikjer zajeti.

Dosti avtorjev zato kot točko razlikovanja med vrsto operacij uporablja obdobje,⁹⁵ v katerem so se operacije zgodile, ali pa celo, kje so se zgodile.⁹⁶ Berdal (2008, 177–8) operacije OZN ravno tako loči glede na to, kdaj so se zgodile: 1. klasične oziroma tradicionalne operacije za ohranjanje miru od začetkov OZN do sredine 80-ih, 2. tranzicijsko obdobje od 1987 do 1991, 3. operacije od leta 1992 naprej. Pravzaprav se avtorji večinoma strinjajo le o tem, da je za obdobje hladne vojne značilen pojav tradicionalnih operacij za ohranjanje miru (za katere velja

⁹⁴ Za ključne pojme glej podpoglavje 1.2.

⁹⁵ Bellamy *et al.* govorijo celo o razlikovanju med westfalsko in postwestfalsko uporabo sile pri mirovnih operacijah (2012: 220).

⁹⁶ Nekateri avtorji so razlikovali med operacijami celo glede na odnos držav v soseščini konflikta ter jih tako ločili na težave na dvorišču, težave v klubu, prepiri v soseski, težavna križišča (James v Diehl in Balas 2014: 13).

klasična in relativno enotno sprejeta definicija)⁹⁷ ter nekaj primerov izjemoma avtorizirane uporabe sile oziroma primerov avtorizacije ukrepov iz 7. poglavja UL OZN. Pri tem ne gre pozabiti, da nobene od teh operacij niso eksplicitno opredeljene v UL OZN. Razlikovanje med operacijami zgolj na podlagi poglavja (in s tem implicitnih ali eksplicitnih nalog), ki služi za avtorizacijo, »ne odseva sodobne stvarnosti« (Türk 2007, 348) in danes ni več zadostno.

Nekateri avtorji za razlikovanje uporabijo tudi določitev, kdaj v življenjskem ciklu konflikta oziroma krize se je neka operacija zgodila. Diehl in Balas (2014, 10) tako na primer pravita, da se prisilne vojaške intervencije zgodijo v času, ko oborožen konflikt še poteka, medtem ko se tradicionalne operacije za ohranjanje miru odpošlje, ko je konflikt že končan. Grizold pa na primer poudari razlikovanje med operacijami, ki so posledica mehanizmov kolektivne varnosti, ki se aktivirajo z določitvijo skupnega sovražnika, in operacijami za ohranjanje miru, ki predpostavljajo, da sovražnika ni, pač pa obstajajo le sprte strani (1999, 44). Pri tem je treba poudariti, da se spreminjajo tudi same operacije v času svojih mandatov (obseg, naloge, sestava) in seveda da posamezni konflikt večinoma 'doživi' več različnih vrst operacij v okviru odziva mednarodne skupnosti. Razlikovanje na taki osnovi ob pojavu kompleksnih situacij, ki jih VS OZN določa kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, danes ne zadostuje več.

Različne operacije včasih celo potekajo istočasno. Bellamy *et al.* tako ugotavljajo tudi, da je zato treba mirovne operacije proučevati iz različnih vidikov hkrati (2012, 21). Tudi z vidika, kateri od oddelkov Sekretariata OZN jih upravlja in vodi.⁹⁸ Lowe *et al.* (2008, 25) v osnovi razlikujejo med silami OZN in silami, ki jih avtorizira OZN; slednje se lahko uporabijo kot: podpora uresničevanju sankcij (pomorske operacije v podporo sankcijam proti Iraku od 1990 do 2003), bojne aktivnosti (aktivnosti pod vodstvom ZDA v Koreji od 1950 do 1953 in v Iraku leta 1991), intervencijske sile znotraj tretje države (operacija ZDA v Somaliji od 1992 do 1993, francoska operacija v Ruandi leta 1994) in uresničevanje mirovne pogodbe (operacije zveze NATO v Bosni od 1995 do 2004 ter na Kosovem od 1999 naprej). Bellamy *et al.* (2012, 7) podobno aktivnosti ločijo glede na njihov namen ter tako razlikujejo med naslednjimi vrstami operacij: preventivne operacije, klasično ohranjanje miru, širše ohranjanje miru, operacije za vsiljevanje miru, pomoč tranzicijam, administracija tranzicij, operacije v podporo miru.

⁹⁷ Tradicionalne operacije za ohranjanje miru v tem smislu so operacije mednarodnih vojaških sil, ki potekajo pod vodstvom OZN in so poslana na območje konflikta po sklenitvi premirja z namenom vzpostavitve varnostnega območja med vojskujočimi stranmi (Diehl in Balas 2014: 4).

⁹⁸ Publikacije OZN tako nakazujejo razlikovanje na 1. operacije za ohranjanje miru in 2. politične misije in misije za graditev miru (Jelušič 2005, 26).

Zanimivo pri tem pregledu literature pa je, da se avtorji večinoma držijo osnovne tipologije in izrazoslovja kot v *Agendi for Peace* (1992, 2), in sicer razdelitev mirovnih operacij na operacije, ki preprečujejo konflikte (angl. *conflict prevention*) in ustvarjajo mir (angl. *peacemaking*), operacije za ohranjanje miru (angl. *peace-keeping*) in operacije za graditev miru (angl. *peace-building*). Težave pravzaprav izvirajo iz tega, da med avtorji ni soglasja o tem, katere od operacij sodijo v katero od teh kategorij. Bistvena težava, ki je postala predmet proučevanja v pričujoči disertaciji, pa je, da v tej osnovni tipologiji ni predvidenih operacij za vsiljevanje miru (angl. *peace enforcement*).⁹⁹ Klasificiranje operacij oziroma izbor ključnih kriterijev ima lahko namreč pomembne posledice na to, kako operacije analiziramo, vrednotimo in razumemo (Diehl in Balas 2014, 16–7). Posledično to lahko bistveno vpliva tudi na naše analize in razumevanje delovanja VS OZN. Da bi se izognila metodološkim pristranskostim v obstoječi literaturi, presešla obstoječo raznolikost definicij, zajela vse tipe operacij ter prispevala k znanosti o mednarodnih odnosih, v tem poglavju razvijem model raziskovanja oziroma metodologijo, ki temelji na primarnih virih in zagotavlja primerljivost, ponovljivost ter veljavnost.

Pri raziskovanju in proučevanju dokumentov, kot so resolucije VS, je posebno pozornost treba posvetiti vprašanju, kako so ti dokumenti sestavljeni in arhivirani, da bi analize, ki iz tega sledijo, bile kar se da transparentne in kredibilne. Najprej je pri obdelavi takih »surovih, primarnih podatkov treba preveriti, ali obstajajo kake očitne napake« (Bryman 2012, 13). Prva težava, ki se je pojavila pri obdelavi resolucij VS, je nekonsistentno poimenovanje resolucij v kazalnih resolucij za vsako leto, kot so dostopne na spletnih straneh VS OZN.¹⁰⁰ Zato je bilo treba natančno pregledati vsako resolucijo, saj poimenovanja večkrat ne odražajo dejanske vsebine, zelo pogosto pa so tudi nekonsistentna ali celo vsebinsko zavajajoča. Na primer, za resolucije na temo Palestine indeksacije uporabljajo vrsto imen v različnih obdobjih: Palestina, Okupirani arabski teritoriji, Teritoriji, okupirani s strani Izraela, včasih pa enostavno Bližnji vzhod. Z oznako Bližnji vzhod so večkrat označene tudi resolucije, ki zadevajo Sirijo in/ali Libanon – da bi jih razločili, je treba pogledati vsako resolucijo posebej. Nerodno pri tem je, da se resolucije v istih zadevah pojavljajo tudi pod oznako z imenom posamične države, resolucije pa poleg tega obdržijo svoja poimenovanja, ki vključujejo tudi imena držav, ki več ne obstajajo

⁹⁹ Taki ukrepi so omenjeni le v točki 53 Brahimijevega poročila (2000, 10), ki prosto prevedeno pravi naslednje: »Ta Odbor prepozna, da se OZN ne vojskuje. Kjer so potrebne aktivnosti prisile, je to konsistentno zaupano koalicijam voljnih držav z avtorizacijo VS na podlagi 7. poglavja UL OZN.«

¹⁰⁰ Vse resolucije VS OZN so na razpolago na spletnih straneh *Resolucije Varnostnega sveta OZN*.

(na primer Zaire, Južna Rodezija ali nekdanja Jugoslavija). Vse to bistveno oteži identifikacijo aktivnosti VS glede nekega dogodka na podlagi imen resolucij in zahteva natančen pregled vseh resolucij. V nadaljevanju tega poglavja, kjer identificiram dogodke po posameznih kategorijah, uporabljam poimenovanja resolucij, kot jih najdemo zapisane na spletnih straneh VS OZN.

Prvi možen razlog za nekonsistentnosti v obstoječi literaturi bi se tako dalo pripisati dejstvu, da obstaja verjetnost, da za določene dogodke raziskovanje ni zajelo vseh relevantnih resolucij, v kolikor avtor ne razišče vseh sprejetih resolucij. Gre torej za vprašanje kredibilnosti dokumentov, četudi samo na ravni poimenovanja resolucij, ki lahko bistveno vpliva na kvaliteto raziskovanja in proučevanja ter posledično na ugotovitve in sklepe o delovanju VS OZN.

4.2 Osnovni pregled resolucij

Da bi pridobila osnovne podatke, na podlagi katerih sem s pomočjo ključnih besed oblikovala kategorizacijo, je bilo najprej treba večkrat in natančno pregledati vse resolucije in vzpostaviti osnovno razlikovanje med njimi – 1. na resolucije, ki opisujejo konkretne dogodke v neki državi ali med večimi državami,¹⁰¹ in 2. na resolucije, ki se dotikajo drugih tem (na primer administrativni postopki, imenovanje generalnih sekretarjev, sprejem novih članic, proceduralne vsebine mednarodnih tribunalov in druge teme,¹⁰² ki jih je v vseh teh letih obravnaval VS OZN).¹⁰³

Če v 50-ih in 60-ih še opazimo približno enakomerno naraščanje obeh vrst resolucij, se v 70-ih zgodi obrat – kljub valu novonastajajočih držav in posledičnemu naraščanju članstva OZN (ki se zrcali v resolucijah VS OZN), število resolucij, ki obravnavajo dogodke, bistveno naraste. Upadu v 80-ih sledi skokovit (skoraj štirikraten) porast v 90-ih. Omembe vredna je tudi dinamika v prvem desetletju 21. stoletja, kjer skupno število resolucij rahlo pade in kjer resolucije, ki obravnavajo dogodke, upadejo¹⁰⁴ za slabih 10 odstotkov, medtem ko resolucije z drugimi temami dodatno porastejo za slabih 50 odstotkov.

¹⁰¹ Kot je že omenjeno v podpoglavju 1.2, dogodek opredelim kot dogajanje ali situacijo v eni ali med večimi državami, o katerem je VS razpravljal in glede katerega je VS sprejel vsaj eno resolucijo.

¹⁰² VS OZN je sprejel številne resolucije na temo terorizma, otrok in njihovih pravic v vojnah, zaščite pripadnikov mirovnih operacij OZN, žensk in njihovih pravic itd.

¹⁰³ Po vzoru Manusame (2006) resolucije torej razločujem na vsebinske in postopkovne, kot sem to opisala tudi v podpoglavju 1.5.2.

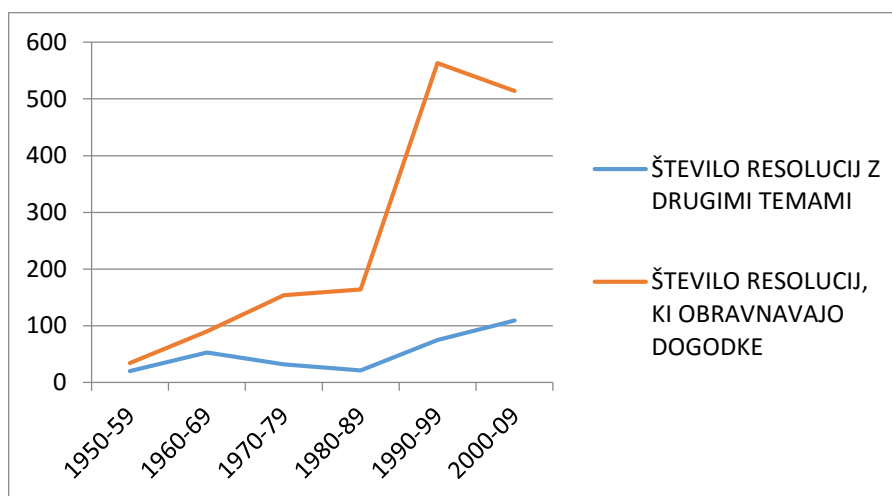
¹⁰⁴ Število resolucij, ki obravnavajo dogodke, tako pade prvič po stalnem naraščanju od 50-ih naprej.

Taka statistika omogoča več možnih sklepanj: 1. VS je pričel sprejemati manj resolucij za posamezni dogodek, 2. VS se bolj ukvarja z drugimi vsebinami kot pa z dogodki, ki so grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti, 3. dogodkov, ki ogrožajo ali kršijo mednarodni mir in varnost, je dejansko manj. Pri tem ne gre pozabiti, da število resolucij nujno ne odseva števila dejanskih obravnavanih dogodkov – VS za različne dogodke namreč sprejema različno število resolucij. Vsako od teh vprašanj bi zahtevalo nadaljnje podrobno proučevanje resolucij in dogodkov; za pričujočo disertacijo je pomembno predvsem razumevanje dejstva, da se je VS vedno – ne glede na obdobje ter ne glede na ravnotežje sil v mednarodni skupnosti – več ukvarjal z dejanskimi dogodki med državami kot z drugimi temami in administracijo. Ta ugotovitev je predvsem v prid zagovornikom mnenja, da VS izpolnjuje svoje naloge in ni zgolj debatni klub, ki je sam sebi namen.

Tabela 4.1: Osnovno razlikovanje med vsemi resolucijami

	ŠTEVILO VSEH RESOLUCIJ	ŠTEVILO RESOLUCIJ Z DRUGIMI TEMAMI	ŠTEVILO RESOLUCIJ, KI OBRAVNAVAJO DOGODKE
1946–49	78	27	51
1950–59	54	20	34
1960–69	143	53	90
1970–79	186	32	154
1980–89	185	21	164
1990–99	638	75	563
2000–09	623	109	514
2010–12	178	38	140
1946–2012	2085	375 (18 %)	1710 (82 %)

Graf 4.1: Dinamika števila resolucij po desetletjih¹⁰⁵ glede na osnovno razlikovanje med resolucijami

4.2.1 Obravnava vseh resolucij z dogodki glede na čas in regijo

Za celostno razumevanje dinamike dogodkov in okoliščin, v katerih so bili dogodki obravnavani oziroma resolucije sprejete, je poleg časovnega okvira pomembna tudi krajevna določenost. Pri določanju regije sem uporabila sistem Oddelka OZN za statistiko, ki uporablja 3-števlično kodo UN M.49 kot standard za določanje regij in držav v regijah.¹⁰⁶ Pri tem ne prikazujem regije Oceanija, saj za to regijo v nobenem obdobju ni bilo sprejetih resolucij, ki obravnavajo dogodke. Resolucije, ki obravnavajo dogodke v Republiki Kosovo, ki ni članica OZN (in torej še ni prepoznana v omenjeni statistični metodi), pa sem vštela med dogodke v Evropi. Treba je poudariti tudi, da uporabljena metodologija OZN države Bližnjega vzhoda šteje v regijo Azije. Spomnim naj še, da v tem podpoglavju proučujem le resolucije, v katerih je VS OZN od 1946 do 2012 obravnaval dogodke v neki državi ali med večimi državami. Seznam držav po regijah se nahaja v Prilogi A.

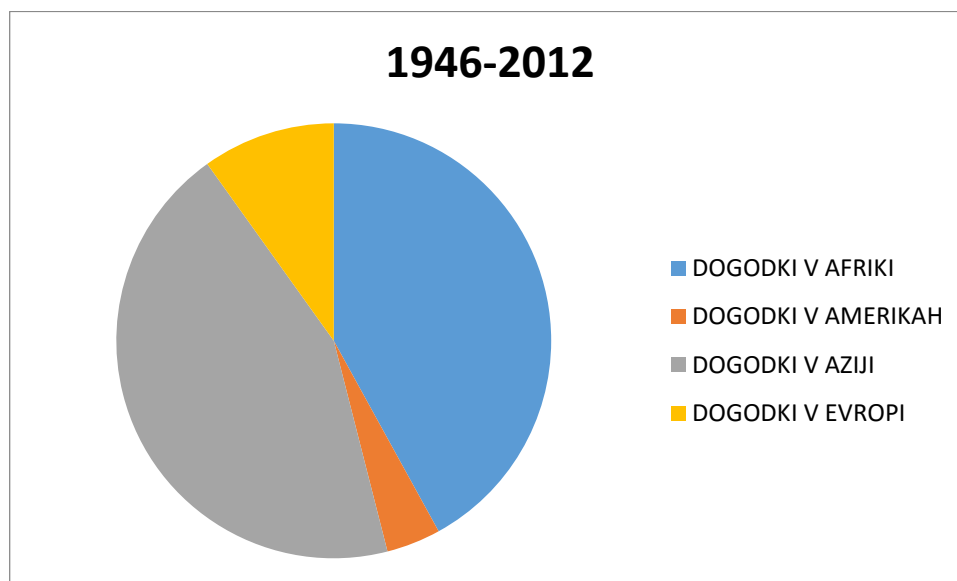
¹⁰⁵ V celotni disertaciji uporabljam podatke le za polna desetletja, kadar gre za prikaze v obliki grafov, saj trendi glede sprejetih resolucij v 40-ih in drugem desetletju 21. stoletja niso primerljivi in bi lahko ponudili le pomanjkljivo (ali celo zavajajočo) interpretacijo dinamike.

¹⁰⁶ Za več glej: *Statistična divizija OZN*.

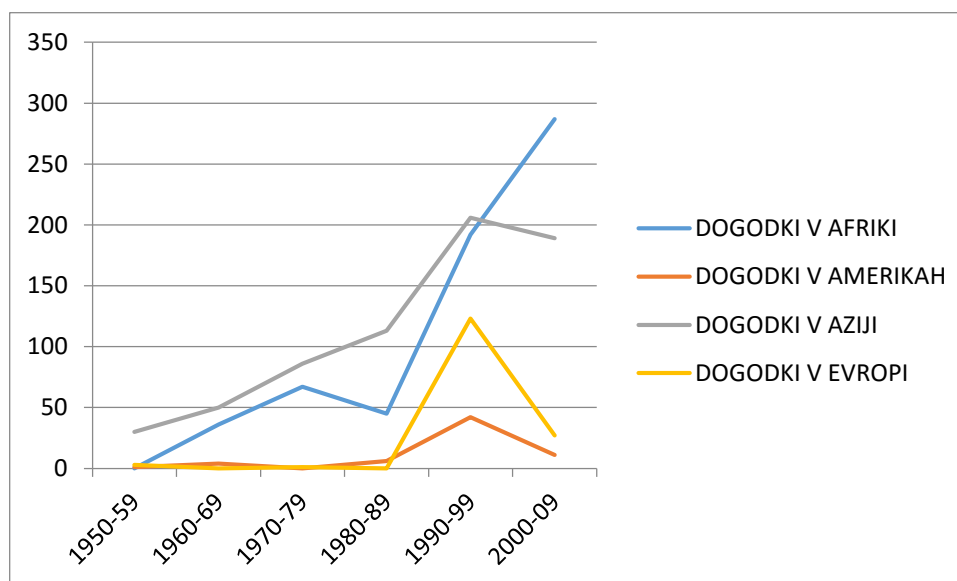
Tabela 4.2: Število sprejetih resolucij, ki obravnavajo dogodke, glede na regijo in desetletje

	ŠTEVILO RESOLUCIJ Z DOGODKI	DOGODKI V AFRIKI	DOGODKI V AMERIKAH	DOGODKI V AZIJI	DOGODKI V EVROPI
1946–49	51	0	0	39	12
1950–59	34	0	1	30	3
1960–69	90	36	4	50	0
1970–79	154	67	0	86	1
1980–89	164	45	6	113	0
1990–99	563	192	42	206	123
2000–09	514	287	11	189	27
2010–12	140	91	5	41	3
1946–2012	1710	718 42 %	69 4 %	754 44 %	169 10 %

Graf 4.2: Deleži resolucij, ki obravnavajo dogodke, glede na regijo

Graf 4.3: Dinamika števila sprejetih resolucij, ki obravnavajo dogodke, glede na regijo in desetletje¹⁰⁷

Zgornji prikazi omogočijo kar nekaj relevantnih sklepov o delovanju VS OZN: če spomnim na Tabelo 4.2, ki pokaže, da je več kot polovica dogodkov, opredeljenih kot grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, lociranih v Afriki, je zanimivo ugotoviti, da je za Azijo kljub vsemu VS sprejel več resolucij. Pomembno je na tem mestu ponovno poudariti, da število resolucij ne odseva dejanskega števila dogodkov, ki jih te resolucije obravnavajo. Bistveno pri tem pa je opaziti trend, ki nakazuje rahlo upadanje števila takih resolucij za Azijo (ki vključuje dogajanje na Bližnjem vzhodu), medtem ko za Afriko nakazuje nadaljnjo strmo rast. Ko torej govorimo o proučevanju delovanja VS OZN v odnosu do njegove odgovornosti za vzdrževanje mednarodnega miru in varnosti, je treba razumeti, kot izhaja iz zgornje osnovne statistike, da se bo večina sprejetih resolucij nanašala na dogajanje na afriškem kontinentu.

4.3 Analiza resolucij dogodkov

Vse nadaljnje proučevanje in raziskovanje temelji na resolucijah, ki obravnavajo dogodke v neki državi ali med večimi državami, saj le v teh primerih lahko govorimo o avtorizaciji vojaške sile. Kategorizacija temelji na dejanskih besedilih resolucij ter izbranih ključnih besedah

¹⁰⁷ V celotni disertaciji uporabljam podatke le za polna desetletja, kadar gre za prikaze v obliki grafov, saj trendi glede sprejetih resolucij v 1940ih in 2010ih niso primerljivi in bi lahko ponudili le pomanjkljivo (ali celo zavajajočo) interpretacijo dinamike.

oziroma besednih zvezah, ki so zajeli pojem »uporaba vojaške sile«, ki je kot besedno zvezo v samih resolucijah sicer ni moč najti. Postopek oblikovanja kategorizacije sem opisala v podpoglavju 1.5, same ključne besedne zveze pa izhajajo iz opredelitev ključnih pojmov v podpoglavju 1.2. V nadaljevanju tega podpoglavja pa podrobneje opisujem način, kako sem na osnovi analize besedil resolucij oblikovala novo kategorizacijo dogodkov.

Prvi pogoj za določitev dogodkov, ki me v pričujoči disertaciji zanimajo, je sprejem resolucije z besedno zvezo, ki neko dogajanje ali situacijo določi kot »grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti«. Taka opredelitev v skladu z UL omogoči članicam VS, da odločajo o ukrepih iz 7. poglavja UL OZN. Zato sem na podlagi ključnih besed najprej poiskala vse resolucije, ki vsebujejo tako besedilo. Med najdenimi 404 resolucijami glede na te ključne besede sem ugotovila, da je med njimi 6 takih, ki opredelijo kršitev, in 398 takih, ki opredelijo grožnjo mednarodnega miru in varnosti.¹⁰⁸

Ker pa ukrepi po določitvi grožnje ali kršitve po sedmem poglavju UL niso nujno le oborožene narave in ker me v pričujoči disertaciji zanima vloga nacionalnega interesa stalnih članic pri sprejemanju takih resolucij, sem kot naslednje ključne besede določila avtorizacijo ustanovitve mednarodne oborožene sile (MNF). Gre torej za primere, ki se najbolj dotikajo držav kot posameznih akterjev, saj gre za vojaške sile, sestavljene iz pripadnikov oboroženih sil večih držav, ki ne delujejo pod okriljem mednarodne organizacije (regionalne organizacije ali OZN) in ki delujejo pod vodstvom ene od držav (in ne pod zastavo OZN). Domnevam namreč, da bo nacionalni interes stalnih članic v takih situacijah najbolj izrazit.

Da bi se izognila primerom, kjer je bil namen takih operacij le prisotnost (na primer nadzor premirja ali zaščita dostave humanitarne pomoči) v neki situaciji, in z mislijo na zaplete pri definiciji operacij, ki jih je moč najti v literaturi, sem kot nadaljnje ključne besede določila uporabo vseh potrebnih sredstev.¹⁰⁹ Ta kriterij pravzaprav pomeni bistveno razliko med operacijami, ki so predmet raziskovanja v pričujoči disertaciji (torej primeri avtorizacije uporabe vojaške sile za MNF), in vsemi drugimi operacijami. Taki primeri oziroma dogodki doslej še niso bili obravnavani kot posebna oblika odziva VS OZN na grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti ter tudi niso bili še primerjalno proučevani.

¹⁰⁸ Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z opredeljeno kršitvijo, se nahaja v Prilogi B, seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z opredeljeno grožnjo, pa se nahaja v Prilogi C.

¹⁰⁹ Angl. *use of all necessary means* ali *use of all necessary measures*.

Prikaz 4.1: Pregled števila resolucij glede na opredelitev grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti

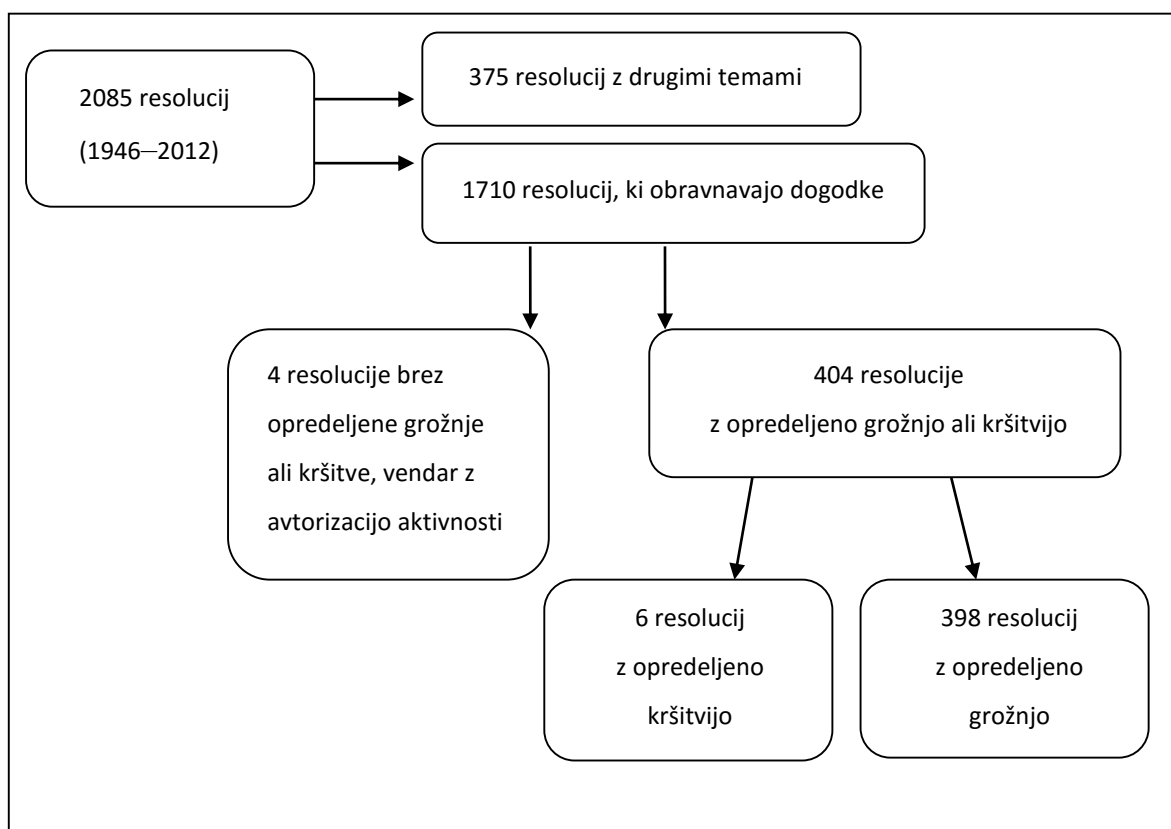

Tabela 4.3: Pregled števila resolucij, ki obravnavajo dogodke, opredeljene kot grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, glede na avtorizirano aktivnost

AVTORIZIRANA AKTIVNOST	AVTORIZACIJA MNF	AVTORIZACIJA UPORABE VSEH POTREBNIH SREDSTEV
Z OPREDELJENO KRŠITVIJO	2	1
Z OPREDELJENO GROŽNJO	34	80
SKUPAJ	36	81

Če upoštevamo, da je VS OZN sprejel 404 resolucije, ki so opredelile dogodke kot grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti, potem Tabela 4. nazorno prikaže, da 30 odstotkov takih resolucij vključuje tudi odziv VS OZN v obliki avtorizacije aktivnosti, ki pomenijo uporabo vojaške sile. Na tej podlagi lahko sklepam tudi, da se VS OZN v primeru dogodkov, ki jih

določi za grožnjo ali kršitev mednarodnega miru, večinoma odzove z avtorizacijo drugih vrst ukrepov, v skladu z UL, ali pa ne 'predpiše' nikakršnih posebnih ukrepov. Nadaljnje proučevanje tega vprašanja bi bilo koristno pri iskanju argumentov v polemiki, ali VS dejansko uresničuje svoja pooblastila ter – posledično – ali je pri tem uspešen.

Pri tem naj ponovno poudarim, da število resolucij nikakor ne nakazuje dejanskega števila obravnavanih dogodkov. Ker je končno število obravnavanih dogodkov pravzaprav težko izluščiti iz samih resolucij¹¹⁰ in ker je treba upoštevati, da se dogodki včasih prelivajo v več držav ter da se nekateri dogodki vedno znova vračajo na dnevni red VS OZN, po pregledu vseh resolucij ocenjujem, da VS OZN slabo polovico dogodkov, ki jih obravnava, dejansko določi za grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti. Nadalje lahko na podoben način po analizi vseh resolucij trdim, da za slabo polovico teh istih dogodkov (torej za slabo četrtno vseh obravnavanih dogodkov) VS OZN dejansko avtorizira aktivnosti, ki pomenijo uporabo vojaške sile v obliki MNF. Ta ugotovitev je pomembna za pričujočo disertacijo zaradi izhodiščne domneve, da je avtorizacija MNF z uporabo vseh potrebnih sredstev pravzaprav redko in izredno sredstvo, o katerem se stalne članice VS izrečejo v izjemnih primerih. Ker gre v teh primerih za najbolj oborožen odziv na izjemno urgentno dogajanje in ker do takega odziva mora priti s soglasjem stalnih članic, je vlogo nacionalnega interesa v takih okoliščinah nujno treba proučiti za razumevanje VS OZN in njegovega delovanja.

4.4 Nova kategorizacija dogodkov

Naslednji korak v proučevanju delovanja VS je nadaljnja analiza resolucij, ki je pripeljala do določitve dogodkov po na novo vzpostavljenih kategorijah. Pri tem dogodka poimenujem po državi oziroma v skladu s poimenovanjem resolucij, uporabljenim na spletnih straneh VS OZN, ter seveda upoštevam, da je za posamezni dogodek bilo sprejetih več resolucij.

Podroben in večkratni pregled besedil resolucij ter analiza vseh vsebinskih 1710-ih resolucij VS OZN, sprejetih v letih 1946–2012, ki obravnavajo dogodka v neki državi ali med državami, ter uporaba zgoraj opisanih ključnih besed so rezultirali v naslednji izvorni kategorizaciji dogodkov:

¹¹⁰ Če bi število obravnavanih dogodkov šteli po poimenovanjih resolucij, kot jih ponujajo spletne strani VS OZN, potem bi število obravnavanih dogodkov naraslo na čez 200. Če tem poimenovanjem odstranimo celo vrsto tehničnih in vsebinskih napak, potem število obravnavanih dogodkov pade na približno 100.

1. dogodki, ki so jih resolucije opredelile kot grožnjo ali kršitev mednarodnemu miru in varnosti,¹¹¹

2. dogodki, za katere so resolucije avtorizirale ustanovitev mednarodne sile,

3. dogodki, za katere so resolucije avtorizirale uporabo vseh potrebnih sredstev.

Pri tem je treba poudariti, da kategorije niso medsebojno izključljive – posamezni dogodek je lahko kategoriziran v eno ali več kategorij hkrati.

Kot zanimivost in možnost za nadaljnje proučevanje je treba omeniti, da so rezultati analize resolucij prinesli možnost razlikovanja med dogodki tudi za naslednje dodatne kategorije:

a) dogodki, za katere so resolucije avtorizirale uporabo vseh potrebnih sredstev, vključno z uporabo sile,

b) dogodki, za katere so resolucije avtorizirale uporabo sile,

c) dogodki, ki v isti resoluciji niso določeni kot grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti, vendar kljub temu vsebujejo avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev in/ali sile.¹¹²

4.4.1 Grožnje in kršitve mednarodnega miru in varnosti

Z analizo 1710-ih resolucij, ki jih je od 1946 do 2012 obravnaval VS OZN, sem oblikovala novo kategorizacijo dogodkov na podlagi ključnih besed v samih resolucijah. Prva kategorija obsega dogodke, za katere je VS v resolucijah določil, da predstavljajo kršitev ali grožnjo mednarodnemu miru in varnosti. Tabela 4.4 in Graf 4.4 spodaj prikazujeta značilnosti glede na obdobje in regijo za tako opredeljenih 46 dogodkov. Pri vseh podatkih v tem podpoglavju je treba upoštevati, da se dogodki prelivajo tudi med desetletji ter se zato podvajajo v skupnem seštevku.

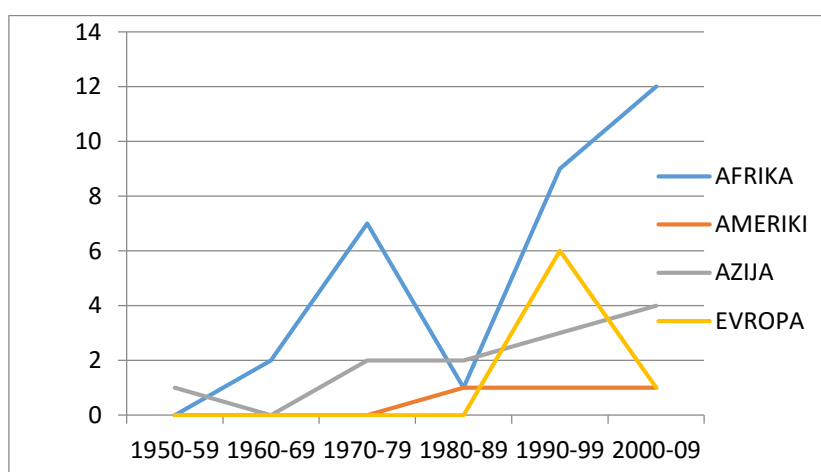
¹¹¹ Pri tem vse različice (glej Prilogo N) štejem za enakovredne in torej v tej isti kategoriji.

¹¹² Take resolucije oziroma dogodki so: S/RES/678 (1990) za Irak, ki za države članice, ki sodelujejo s kuvajtsko vlado, avtorizira uporabo vseh potrebnih sredstev; S/RES/871 (1993) za nekdanjo Jugoslavijo, ki za UNPROFOR avtorizira uporabo vseh potrebnih sil, vključno z uporabo sile; S/RES/908 (1994) in S/RES/981 (1995) za Hrvaško, kjer resoluciji avtorizirata uporabo vseh potrebnih sredstev v podporo zračnim operacijam.

Tabela 4.4: Grožnje in kršitve mednarodnega miru in varnosti po regijah in desetletjih

	SKUPAJ	AFRIKA	AMERIKI	AZIJA	EVROPA
1946–49	1	0	0	1	0
1950–59	1	0	0	1	0
1960–69	2	2	0	0	0
1970–79	9	7	0	2	0
1980–89	4	1	1	2	0
1990–99	19	9	1	3	6
2000–09	18	12	1	4	1
2010–12	14	10	1	2	1

Graf 4.4: Grožnje in kršitve mednarodnega miru in varnosti po regijah in desetletjih

Najbolj zanimiv pojav, ki ga zasledim v Tabeli 4.4 in Grafu 4.4, je močan upad aktivnosti (določitev kršitev in/ali groženj mednarodnemu miru in varnosti) v Afriki v 80-ih. Pravzaprav se sprejemanje resolucij s tako opredelitvijo v tem obdobju opazno zmanjša za vse regije¹¹³ – kot da bi ves svet v zatišju pred nevihto čakal na padec Berlinskega zidu in novo ravnotežje sil ter s tem 'priložnosti' za novo reševanje starih in nastajajočih (medsebojnih) težav. Kot je razvidno iz tabele, pa se trend bistveno večjega števila določitev kršitve in/ali grožnje mednarodnemu miru in varnosti nadaljuje za Afriko tudi v tem desetletju.

¹¹³ Kljub temu da je bilo v primerjavi z 60-imi sprejetih 42 resolucij več in le ena manj kot v 70-ih (ter hkrati 3,5 krat manj kot v 90-ih). Tudi število obravnavanih dogodkov v 80-ih je zelo primerljivo z obema desetletjema pred tem (25 v 60-ih, 26 v 70-ih in 80-ih).

Resolucije, ki vsebujejo opredelitev grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti, tvorijo dogodke iz prve kategorije in so naštet v Tabeli 4.5. Zraven so navedena leta, v katerih so bile sprejete resolucije, ki vsebujejo to opredelitev za dotični dogodek – za posamezni dogodek VS ponavadi sprejme več resolucij in večina teh resolucij vsebuje to isto opredelitev grožnje ali kršitve.¹¹⁴

Tabela 4.5: Dogodki, ki so jih resolucije opredelile kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti

	OPREDELJENA KRŠITEV	LETO
1.	Falklandski otoki	1982
2.	Irak in Kuvajt	1990
3.	Iran in Irak	1987
4.	Koreja	1950
	OPREDELJENA GROŽNJA	LETO
1.	Afganistan	2001–2012
2.	Albanija	1997
3.	Angola	1993, 1997–2002
4.	Angola in Republika Južna Afrika	1979, 1980, 1985, 1987
5.	Bosna in Hercegovina	1992–1996, 1998–2012
6.	Bocvana in Južna Rodezija (danes Zimbabve) ¹¹⁵	1977
7.	Burundi	2004–2006
8.	Ciper	1974
9.	Čad, Srednjeafriška republika, Sudan	2007–2010
10.	Demokratska ljudska republika Koreja	2006
11.	Demokratska republika (DR) Kongo	2000–2012
12.	Eritreja	2011
13.	Eritreja in Džibuti	2009
14.	Eritreja in Etiopija	1999, 2000
15.	Haiti	1994, 2004–2011
16.	Hrvaška	1993, 1994, 1996, 1997

¹¹⁴ Prisotnost določitve grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti v resolucijah, ki obravnavajo nek dogodek, bi skorajda lahko služila kot indikator de-/eskalacije posameznega problematičnega dogodka oziroma situacije.

¹¹⁵ Kot že pojasnjeno zgoraj, v pričujoči disertaciji uporabljam poimenovanja resolucij, kot jih najdemo na spletnih straneh VS OZN.

17.	Indija in Pakistan	1971
18.	Irak	1991, 2003–2007
19.	Izrael in Tunizija	1985, 1988
20.	Južna Rodezija (danes Zimbabve)	1966, 1968, 1970, 1973, 1976–1979
21.	Južni Sudan in Sudan	2011, 2012
22.	Kongo ¹¹⁶ (danes DR Kongo)	1961
23.	Kosovo	1998, 1999
24.	Libanon	2005–2012
25.	Liberija	1992, 1993, 2002–2012
26.	Libija	1992, 2011
27.	Mali	2012
28.	Mozambik in Južna Rodezija (danes Zimbabve)	1977
29.	nekdanja Jugoslavija	1995
30.	Palestina	1948
31.	Republika Južna Afrika	1977
32.	Ruanda	1994
33.	Socialistična federativna republika Jugoslavija	1992
34.	Sierra Leone	1997, 1999–2002, 2004, 2005
35.	Slonokoščena obala	2003–2012
36.	Somalija	1992–1994, 2003–2012
37.	Srednjeafriška republika	1997, 1998
38.	Sudan	2004–2012
39.	Vzhodni Timor	1999
40.	Zair (danes DR Kongo)	1996
41.	Zambija	1973
42.	Zambija in Južna Rodezija (danes Zimbabve)	1979

Dogodkov, ki jih je od 1946 do 2012 VS v svojih resolucijah določil za grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, je torej skupno 46. Pri tem je treba upoštevati, da so nekateri

¹¹⁶ Belgijski Kongo je leta 1960 postal Republika Kongo, ki je leta 1965 postala Zair, ta pa je leta 1997 postal DR Kongo. Kongo in Zair se tako nanašata na današnjo DR Kongo – tako naštevanje dogodkov oziroma poimenovanje resolucij pa je ena izmed že omenjenih večjih težav pri raziskovanju VS OZN, ki lahko resno vplivajo na razumevanje delovanja VS.

od teh dogodkov medsebojno povezani in jih literatura lahko obravnava tudi kot skupen konflikt (na primer dogodki v Bosni in Hercegovini ter na Hrvaškem so velikokrat obravnavani kot dogodki v nekdanji Jugoslaviji). Prav tako je treba upoštevati, da se v nekaterih državah odvije več različnih dogodkov in da se nekateri dogodki v isti državi ponavljajo oziroma ponovno eskalirajo. Podatki v zgornji tabeli so za pričujočo disertacijo pomembni zaradi proučevanja selektivnosti VS OZN. Ker VS sam sebi določa dnevni red, je izbor dogodkov, ki jih obravnava, lahko pomemben pokazatelj vloge nacionalnih interesov stalnih članic. Primerjava dogodkov v tem smislu se nahaja v sedmem poglavju.

Vsekakor pa so zgornji podatki zanimivi tudi z vidika literature o percepciji VS OZN in njegovega delovanja – sodeč po teh podatkih oziroma opredelitvah v resolucijah VS OZN, so bila v letu 2012 najbolj problematična območja na svetu: Afganistan, Bosna in Hercegovina, DR Kongo, Južni Sudan, Libanon, Liberija, Mali, Slonokoščena obala, Somalija in Sudan. Razen Bosne in Hercegovine se vse države nahajajo v Afriki,¹¹⁷ ni pa na primer Iraka.

4.4.2 Avtorizacija ustanovitve MNF

Druga kategorija dogodkov je opredeljena s prisotnostjo besedila v resoluciji, ki avtorizira ustanovitev MNF. Seznam teh 16 dogodkov se nahaja v Tabeli 4.7.

Avtorizacija ustanovitve MNF je bila glede na podatke iz Tabele 4.6 in Grafa 4.5 dokaj neznan odgovor na kršitve in/ali grožnje mednarodnemu miru in varnosti do 90-ih, ko to 'orodje' postane prevladujoč odziv na krize v Evropi. Kljub temu da so se poskusi reševanja težav z enako avtorizacijo v Afriki v 90-ih dostikrat izjalovili, je zanimivo opaziti bistveno povečanje avtorizacije teh istih aktivnosti v prvem desetletju 21. stoletja.¹¹⁸

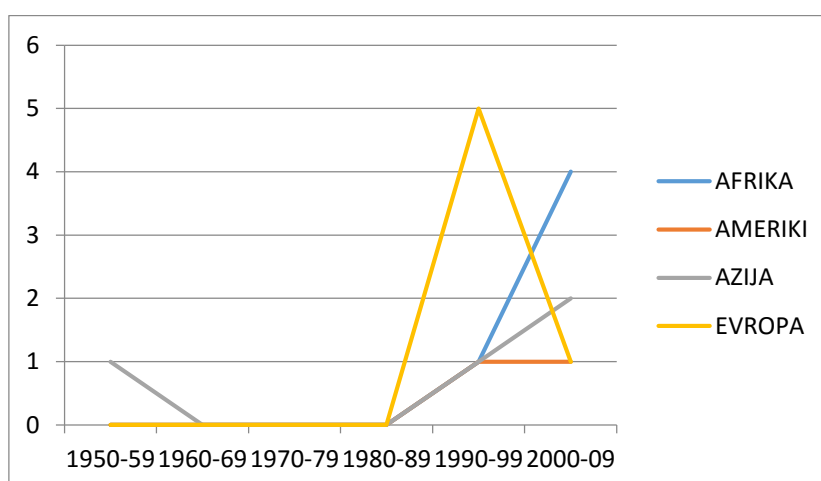
¹¹⁷ Zanimiva je tudi ugotovitev, da za Afriko doslej še ni bilo ugotovljene kršitve (le številne grožnje) mednarodnega miru in varnosti.

¹¹⁸ Al-Qaq (2009) opaža, da je o širših posledicah velikih projektov OZN v t. i. 'južnih' državah izjemno malo napisanega – tam so mirovne operacije že praktično naturalizirane: zdi se, da je samoumevno, da nekatere države potrebujejo 'pomoč', da se razvijejo do zadostne in sprejemljive mere. Pod vprašaj nadalje postavlja tudi predpostavko, da je aktivnosti OZN v postkolonialnih državah mogoče razlikovati od političnega projekta ustvarjanja držav po določenih liberalnih politično-ekonomskih modelih.

Tabela 4.6: Avtorizacija MNF po regijah in desetletjih

	SKUPAJ	AFRIKA	AMERIKI	AZIJA	EVROPA
1946–49	0	0	0	0	0
1950–59	1	0	0	1	0
1960–69	0	0	0	0	0
1970–79	0	0	0	0	0
1980–89	0	0	0	0	0
1990–99	8	1	1	1	5
2000–09	8	4	1	2	1
2010–12	3	2	0	0	1

Graf 4.5: Avtorizacija MNF po regijah in desetletjih

Resolucije, ki so avtorizirale ustanovitev MNF, obravnavajo skupno 16 dogodkov, ki so naštetih v spodnji tabeli skupaj z leti, v katerih so bile dotične resolucije sprejete. Ponovno je treba upoštevati, da so za določene dogodke včasih potekale različne MNF (včasih tudi hkrati) ter da so nekatere MNF pokrivala dogodke, ki so se dogajali v več državah. Pomembna pa je ugotovitev tega dela raziskovanja, da VS od 1946 do 2012 ni avtoriziral MNF za dogodek, ki ni bil hkrati opredeljen kot grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti. Taka ugotovitev se morda zdi samoumevna, vendar to celotno poglavje nazorno prikazuje, da je pri takih domnevah še kako treba poiskati podrobnosti, ki se skrivajo v podatkih. Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z avtorizacijo ustanovitve MNF, se nahaja v Prilogi Č.

Tabela 4.7: Dogodki, za katere so resolucije avtorizirale ustanovitev MNF

	OPREDELJENA KRŠITEV	LETO
1.	Koreja	1950
	OPREDELJENA GROŽNJA	LETO
1.	Afganistan	2001
2.	Albanija	1997
3.	Bosna in Hercegovina	1996, 2004–2012
4.	Čad, Srednjeafriška republika, Sudan	2007
5.	DR Kongo	2003, 2006
6.	Haiti	1994, 2004
7.	Irak	2003-2005
8.	Kosovo	1999
9.	Liberija	2003
10.	Mali	2012
11.	Nekdanja Jugoslavija	1995
12.	Socialistična federativna republika Jugoslavija	1992
13.	Somalija	2007, 2008, 2010-2012
14.	Vzhodni Timor	1999
15.	Zair (danes DR Kongo)	1996

Kategorizacija dogodkov, izhajajoč iz resolucij, že na tem mestu prikaže pomemben trend v odzivih VS na dogodke, ki kršijo ali ogrožajo mednarodni mir in varnost – za manj kot polovico takih dogodkov je VS v odziv na grožnjo oziroma kršitev mednarodnega miru in varnosti avtoriziral MNF. Hkrati je iz zgornjih podatkov možno sklepati o eskalacijah dogodka, če primerjamo 'trajanje' opredeljene grožnje ali kršitve s pojavom (in ponavljanjem) avtorizacije MNF. V letu 2012 sta bili (ponovno) avtorizirani dve MNF – v Bosni in Hercegovini ter v Somaliji. Če s temi podatki primerjam pojav ter geografsko razpršitev kršitev in groženj mednarodnemu miru in varnosti iz Tabele 4.4,¹¹⁹ ponovno potrdim domnevo, da je avtorizacija MNF redek in izjemen odziv VS OZN, ki zahteva visoko stopnjo soglasja med stalnimi članicami. V tem smislu ugotovitve iz tega dela disertacije tudi pomembno vplivajo na razumevanje vloge nacionalnega interesa pri odločanju v VS OZN.

¹¹⁹ Približno tretjina dogodkov, ki so bili opredeljeni kot grožnja ali kršitev mednarodnega mira in varnosti, je doživela odziv v obliki avtorizacije MNF. Če primerjam samo leto 2012, pa je le za petino takih dogodkov dejansko bila avtorizirana MNF.

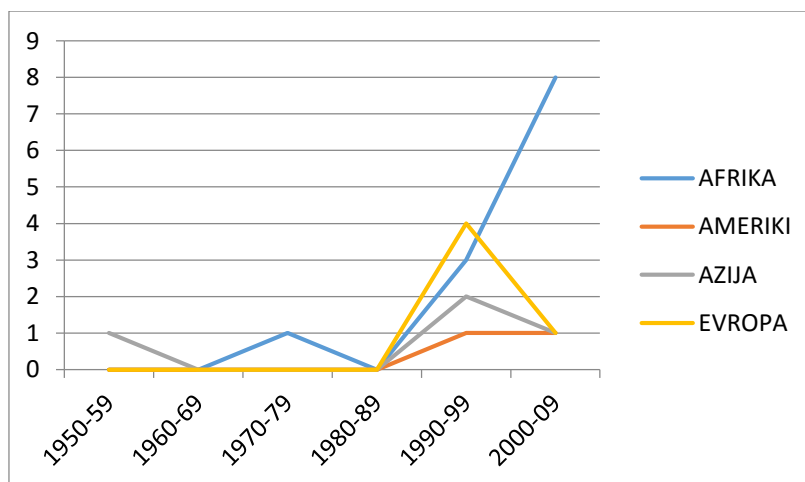
4.4.3 Avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev

Dogodki, za katere je VS OZN v resoluciji avtoriziral uporabo vseh potrebnih sredstev, sodijo v tretjo kategorijo v pričujoči disertaciji. Seznam teh 26 dogodkov se nahaja v Tabeli 4.9.

Tabela 4.8: Avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev po regijah in desetletjih

	VSE	AFRIKA	AMERIKI	AZIJA	EVROPA
1946–49	0	0	0	0	0
1950–59	1	0	0	1	0
1960–69	0	0	0	0	0
1970–79	1	1	0	0	0
1980–89	0	0	0	0	0
1990–99	10	3	1	2	4
2000–09	11	8	1	1	1
2010–12	6	5	0	0	1

Graf 4.6: Avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev po regijah in desetletjih

Avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev nekako združuje opažene trende prvih dveh kategorij: do 80-ih se praktično ne pojavljajo, ravno tako skorajda izgine v 80-ih in doseže bistveno povečanje v 90-ih. Najbolj opazno je povečanje tega odziva v Afriki v prvem desetletju 21. stoletja ter trend, ki ga nakazuje. Sicer pa lahko za ostale regije trdim, da je uporaba tega mehanizma praktično neobstoječa.

Resolucije so torej za 26 dogodkov avtorizirale uporabo vseh potrebnih sredstev – razvidni so iz Tabele 4.9 skupaj z letnicami, v katerih so bile sprejete resolucije s to opredelitvijo. Ponovno je seveda treba upoštevati, da dogodki v svojem razvoju doživijo več različnih odzivov s strani VS in da avtorizirane aktivnosti prav tako doživijo spremembe v obsegu svojih aktivnosti ter posledično v svojih pooblastilih. Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev, se nahaja v Prilogi D.

Prva pomembna ugotovitev, ki jo ponuja spodnja tabela (v primerjavi s Tabelo 4.4), je v dejstvu, da je VS za določene dogodke avtoriziral uporabo vseh potrebnih sredstev v resolucijah, ki v tej isti resoluciji niso označevale dotičnega dogodka kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti. To so resolucije: S/RES/678 (1990), S/RES/871 (1993), S/RES/908 (1994) in S/RES/981 (1995). Ta ugotovitev je ključna predvsem za razprave o legitimnosti (in legalnosti) delovanja VS OZN oziroma delovanja posameznih operacij; prav tako je za dotične primere lahko bistvena glede proučevanja VS z vidika konsistentnosti, transparentnosti ter posledične relevantnosti. Pomembno je izpostaviti tudi razlike v letnicah (glede na letnice avtorizacije MNF v Tabeli 4.7), ki nakazujejo spreminjanje pooblastil izvajalcev aktivnosti, za katere je bila v nekem trenutku avtorizirana uporaba vseh potrebnih sredstev.

Tabela 4.9: Dogodki, za katere so resolucije avtorizirale uporabo vseh potrebnih sredstev

	BREZ OPREDELJENE KRŠITVE ALI GROŽNJE	LETO
1.	Hrvaška	1994, 1995
2.	Irak	1990
3.	nekdanja Jugoslavija	1993
	OPREDELJENA KRŠITEV	LETO
1.	Koreja	1950
	OPREDELJENA GROŽNJA	LETO
1.	Afganistan	2001–2012
2.	Bosna in Hercegovina	1993, 1996, 1998–2012
3.	Burundi	2004
4.	Čad, Srednjeafriška republika, Sudan	2007, 2009
5.	DR Kongo	2003–2009
6.	Haiti	1994, 2004
7.	Hrvaška	1994

8.	Irak	2003, 2004
9.	Južna Rodezija (danes Zimbabve)	1978, 1979
10.	Južni Sudan in Sudan	2011, 2012
11.	Kosovo	1999
12.	Liberija	2003
13.	Libija	2011
14.	Mali	2012
15.	nekdanja Jugoslavija	1995
16.	Ruanda	1994
17.	Sierra Leone	2004
18.	Slonokoščena obala	2004, 2005, 2007, 2010–2012
19.	Somalija	1992, 2007, 2008, 2010–2012
20.	Sudan	2006
21.	Vzhodni Timor	1999
22.	Zair (danes DR Kongo)	1996

Glede na razlike med Tabelo 4.7 in Tabelo 4.9 je zanimiva in pomembna tudi ugotovitev, da je pri nekaterih dogodkih VS avtoriziral uporabo vseh potrebnih sredstev brez predhodne avtorizacije MNF. Podatki namreč jasno prikazujejo, da je uporabo vseh potrebnih sredstev seveda možno avtorizirati tudi drugim izvajalcem – operacije, ki jih vodijo regionalne organizacije (kar omogoča 53. člen UL OZN), in operacije, ki potekajo pod okriljem OZN.¹²⁰ Zgornje tabele tako nazorno prikazujejo potrebo po temeljiti prenovi proučevanja VS OZN v smislu ukrepov, ki jih avtorizira. Treba je potegniti natančne ločnice med različnimi vrstami dogodkov glede na različne vrste operacij, ki jih izvajajo različni nosilci v različnih obdobjih razvoja dogodka. Pri tem je treba upoštevati celo vrsto dejavnikov, ki vplivajo na te razlike in na njihovo spreminjanje. Kategorizacija dogodkov v pričujoči disertaciji temelji na besedilu samih resolucij ter upošteva te pomembne razlike, ki se v nekonsistentni uporabi tipologij v obstoječi literaturi izgubijo.

Identifikacija dogodkov po zgoraj določenih kategorijah ni samo eden izmed korakov do določitve študij primera pri proučevanju avtorizacije uporabe vojaške sile v pričujoči disertaciji, pač pa tudi pomembno prispeva k osvetlitvi problema v obstoječi literaturi. Kot sem ugotavljala

¹²⁰ Na tej točki pa je pri tej skupini odzivov nemogoče določiti, ali je operacija vodena s strani Sekretariata OZN in poteka pod zastavo OZN ali ne.

v prejšnjih poglavjih, kjer sem proučevala za disertacijo relevantne vsebine obstoječe literature, je dogodkov, ki konstituirajo grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, precej več kot je tistih, ki jih avtorji najpogosteje obravnavajo (kot že rečeno, Afganistan, Bosna in Hercegovina, Irak (leta 1990 in še pogosteje iz leta 2003), Koreja, Kosovo, Ruanda ter Somalija). Obstoječa literatura v tem pogledu večinoma obravnava manj kot tretjino teh dogodkov, kar pod vprašaj postavi reprezentativnost takega raziskovanja. Že samo ta ugotovitev pomembno vpliva na kredibilnost obstoječih študij in njihovih sklepov o delovanju VS.

S tem delom disertacije sem torej na podlagi primarnih virov in tako oblikovane nove kategorizacije sestavila sezname dogodkov, ki bi morali biti obravnavani skupaj, da bi se zagotovilo celotno obravnavo posameznih dogodkov ter delovanja VS OZN in primerljivost med avtoriziranimi aktivnostmi. Na ta način s tem delom disertacije potrjujem t. i. *cherry-picking* pri izbiri in obravnavi primerov v obstoječi literaturi ter ga z vzpostavitvijo lastne kategorizacije, ki temelji izključno na primarnih virih, presegam. Tudi v primerih, ko pregledana literatura upošteva obstoj operacij za vsiljevanje miru, so te operacije v analizah in primerjavah pomešane z drugimi. V pričujoči disertaciji torej prvič opredelim posebno vrsto odziva VS – avtorizacijo uporabe vojaške sile, identificiram vse operacije, ki spadajo v to vrsto odziva, ter jih v nadaljevanju proučim posamično in primerjalno. Pri tem obravnavam operacije, ki jih drugje pravzaprav bolj redko zasledimo ali pa sploh ne.

4.4.4 Primerjava med dogodki po kategorijah

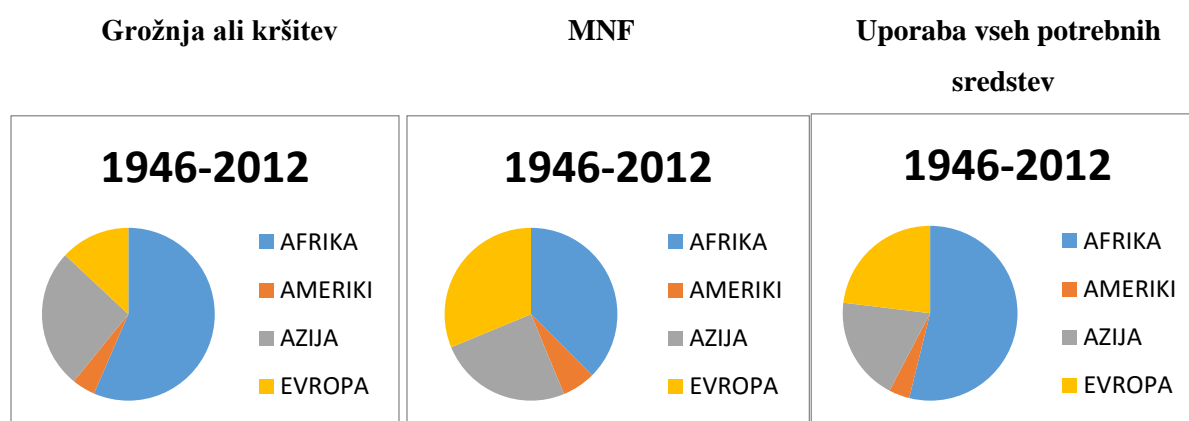
Če primerjam deleže dogodkov po kategorijah za celotno obdobje po regijah, kot to prikazuje spodnji prikaz, ugotovim predvsem naslednje:

1. največ določitev groženj ali kršitev ter največ avtorizacije uporabe vseh potrebnih sredstev je VS sprejel za Afriko, vendar ne tudi največ avtorizacij MNF;
2. glede na število določitev grožnje ali kršitev je VS za Evropo nesorazmerno večkrat avtoriziral MNF, vendar ne vedno z avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev.

Tabela 4.10: Primerjava deležev dogodkov po regijah in kategorijah

	AFRIKA	AMERIKI	AZIJA	EVROPA
Grožnja ali kršitev	57 %	4 %	26 %	13 %
MNF	38 %	6 %	25 %	31 %
Uporaba vseh potrebnih sredstev	54 %	4 %	19 %	23 %

Prikaz 4.2: Deleži dogodkov po kategorijah za celotno obdobje po regijah

Če natančno primerjam deleže regij po posameznih kategorijah v Tabeli 4.10, upoštevajoč končno število dogodkov (brez podvajanja po desetletjih), ugotovim naslednje:

1. medtem ko za večino dogodkov, opredeljenih kot grožnja in/ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, velja, da se zgodijo v Afriki, se delež avtorizacije MNF enakomerneje porazdeli med dogodki v Afriki, Aziji in Evropi;
2. zanimivo je, da je večina dogodkov z avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev ponovno v Afriki – za Afriko je mednarodna skupnost očitno zelo naklonjena določanju kršitve in/ali grožnje ter avtoriziranju uporabe vseh potrebnih sredstev, medtem ko glede na zgornje podatke ustanovitev MNF za Afriko ni enako pogosto uporabljen odziv, kar sproži vprašanja o tem, komu torej VS OZN pri dogodkih v Afriki avtorizira uporabo vseh potrebnih sredstev;
3. za Azijo velja obratno kot za Afriko – opredelitvam kršitve in/ali grožnje VS OZN pogosto avtorizira ustanovitev MNF, ne pa tudi uporabo vseh potrebnih sredstev, kar sproži vprašanja o tem, kako to, da MNF tudi brez takega orodja rešujejo grožnje mednarodnemu miru in varnosti v tej regiji.¹²¹

¹²¹ Pri tem seveda ne gre pozabiti, da velik delež resolucij v tej regiji zajema situacije na Bližnjem vzhodu, kjer je uporaba sile (in njena avtorizacija) posebno občutljivo in politično vprašanje.

Če primerjam deleže desetletij po posameznih kategorijah v Tabeli 4.11, prav tako upoštevajoč ponavljanje dogodkov med desetletji, ugotovim naslednje:

1. porast določitev kršitev in/ali groženj v 70-ih, ki je povezan z nastajanjem novih držav iz nekdanjih kolonij, ter skok v 90-ih in nadaljevanje visokega trenda v prvem desetletju 21. stoletja;
2. visoka statistika po vseh kategorijah v drugem desetletju 21. stoletja;
3. ponovno opazim, da je bil instrument MNF praktično neznan do 90-ih in da je delež v drugem desetletju 21. stoletja relativno nizek;
4. ponovno opazim obraten trend za uporabo vseh potrebnih sredstev, ki je bil prav tako praktično neznan do 90-ih, vendar beleži relativno visok delež v drugem desetletju 21. stoletja.

Tabela 4.11: Primerjava deležev dogodkov po desetletjih in kategorijah

	Grožnja ali kršitev	MNF	Uporaba vseh potrebnih sredstev
1946–49	1 %	0 %	0 %
1950–59	1 %	5 %	3 %
1960–69	3 %	0 %	0 %
1970–79	13 %	0 %	3 %
1980–89	6 %	0 %	0 %
1990–99	28 %	40 %	34 %
2000–09	26 %	40 %	38 %
2010–12	21 %	15 %	21 %

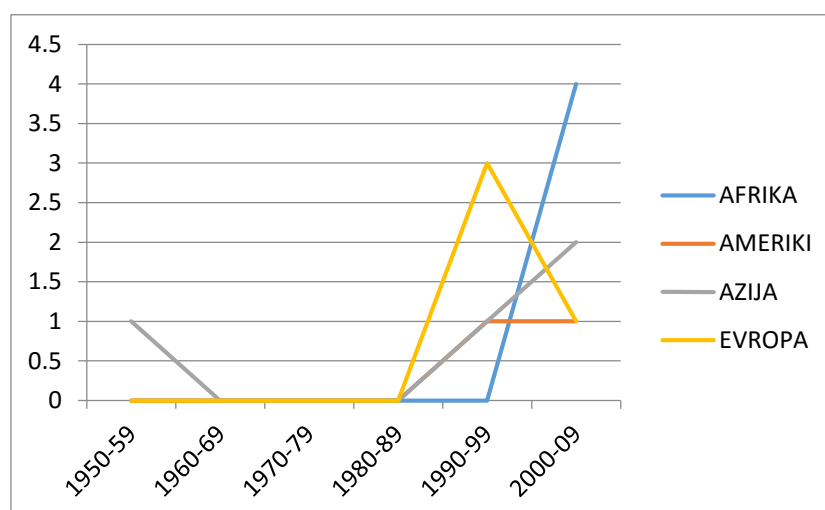
4.4.5 Značilnosti dogodkov v presečni množici kategorij

Trinajst dogodkov, ki so jih resolucije določile za grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti ter za katere je v isti resoluciji v takem zaporedju tudi avtorizirana ustanovitev MNF in nato uporaba vseh potrebnih sredstev, se po desetletjih in regijah razporedi, kot prikazuje spodnja tabela, spodnji graf pa prikazuje to isto dinamiko za polna desetletja po vseh regijah.

Tabela 4.12: Dogodki v presečni množici kategorij po regijah in desetletjih

	VSE	AFRIKA	AMERIKI	AZIJA	EVROPA
1946–49	0	0	0	0	0
1950–59	1	0	0	1	0
1960–69	0	0	0	0	0
1970–79	0	0	0	0	0
1980–89	0	0	0	0	0
1990–99	5	0	1	1	3
2000–09	8	4	1	2	1
2010–12	3	2	0	0	1

Graf 4.7: Dogodki v presečni množici kategorij po regijah in desetletjih

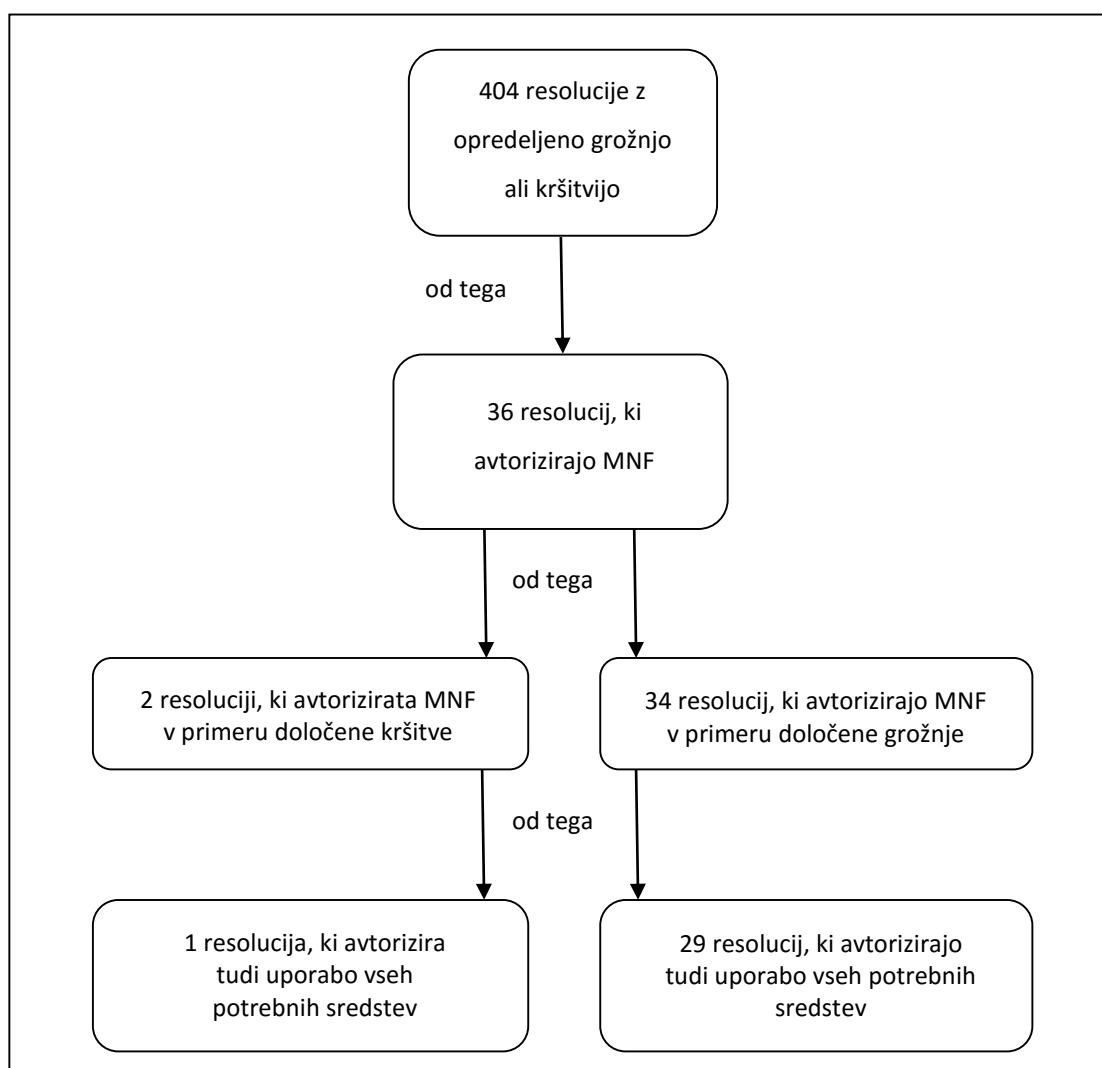
Če odštejem Korejo v 50-ih, se dogodki, ki imajo avtorizirano MNF in uporabo vseh potrebnih sredstev ter so opredeljeni kot grožnja in/ali kršitev, pojavijo šele v začetku 90-ih v Evropi. V sredini istega desetletja pričnejo strmo naraščati v Afriki, s primerom Haitija so prisotni v Amerikah ter počasi naraščajo v Aziji. V prvem desetletju 21. stoletja še vedno strmo naraščajo v Afriki, v Evropi so prisotni z resolucijami o Bosni in Hercegovini; v Amerikah se ponovno pojavi oziroma nadaljuje primer Haitija, v Aziji pa še vedno počasi naraščajo. Kot izhaja iz podatkov zgoraj, se je v 90-ih največ teh dogodkov zgodilo v Evropi, v prvem desetletju 21. stoletja pa v Afriki. V tej opredelitvi oziroma kategoriji se nadaljuje primer Bosne in Hercegovine tudi v drugem desetletju 21. stoletja, za Afriko pa se nakazuje trend nadaljnega strmega naraščanja v vseh pogledih. Glede na dogajanja na Bližnjem vzhodu je pričakovati, da se bo statistika Azije prav tako povečala v tem desetletju.

Osnovna analiza dogodkov po posameznih kategorijah in primerjalno glede na regijo in obdobje prikaže pomembne in zanimive trende, ki dopolnilno prispevajo k razumevanju delovanja VS OZN. V nekaterih primerih ugotovitve potrdijo že znane procese in dogodke – na primer močan porast aktivnosti (določitev kršitev in/ali groženj mednarodnemu miru in varnosti) VS za Afriko v 70-ih kot posledica dekolonizacije ali pa nenaden močan pojav avtorizacije MNF v 90-ih kot posledica konca hladne vojne in povečanega splošnega sodelovanja med vsemi državami. Hkrati pa zgoraj prikazane ugotovitve nakažejo tudi nekaj trendov, ki bi zahtevali nadaljnje raziskovanje – na primer, zakaj je trend avtorizacije MNF za Evropo nesorazmerno večji od števila opredeljenih groženj ali kršitev ali pa zakaj je število opredeljenih groženj in kršitev v 80-ih pomembno upadlo za ves svet. Podobno velja za vprašanje, zakaj je MNF postala prevladujoč odziv na dogajanje v Afriki, čeprav se je ta mehanizem v 90-ih večkrat odmevno izjalovil (na primer v Somaliji). Enako velja za trend, ki nakazuje, da ne glede na obliko operacije in misije VS največkrat avtorizira uporabo vseh potrebnih sredstev ravno za dogajanje v Afriki. Ugotovitve raziskovanja v tem delu disertacije tako potrjujejo selektivnost pri delovanju VS OZN glede na čas in regijo, kar je seveda pričakovano in večinoma skladno z zgodovino mednarodnih odnosov. Hkrati pa potrjujejo tudi druga dogajanja, ki nakazujejo selektivnost, ki ni odvisna samo od teh 'objektivnih' dejavnikov, pač pa morebiti tudi od drugih dogajanj, ki so vezana na druge značilnosti mednarodnega okolja oziroma na dejavnike, ki so bolj povezani z državami samimi.

5 Študije primera

Na podlagi kriterijev, opisanih in uporabljenih v prejšnjem poglavju, sem v obliki iskanih ključnih besed oziroma besednih zvez oblikovala novo kategorizacijo dogodkov, in sicer so kategorizirani kot 1. dogodki, ki so jih resolucije opredelile kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, 2. dogodki, za katere so resolucije avtorizirale ustanovitev mednarodne sile, in 3. dogodki, za katere so resolucije avtorizirale uporabo vseh potrebnih sredstev.

Prikaz 5.1: Pregled števila resolucij z opredelitvami presečno po kategorijah

Za določitev študij primera sem torej uporabila vse kriterije naenkrat (gre za presečno množico dogodkov iz vseh treh kategorij v Tabeli 5.1) ter uporabila še dva dodatna kriterija:

1. ključne besede si morajo slediti v zaporedju, kot so zapisane kategorije – torej, najprej določitev oziroma opredelitev grožnje ali kršitve, nato avtorizacija MNF in nato avtorizacije uporabe vseh potrebnih sredstev, pri čemer sledim zaporedju, kot je prisotno v samih resolucijah;
2. vse ključne besede morajo biti vsebovane v isti resoluciji, da bi res izbrala primere, za katere so se stalne članice takoj strinjale, da je treba avtorizirati oster odziv in poveljstvo zaupati eni od držav.

Pregled resolucij presečno po kategorijah je rezultiral v naboru tridesetih resolucij, ki v naslednjem vrstnem redu v isti resoluciji vsebujejo: opredelitev grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti, avtorizacijo ustanovitve MNF in avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev. Teh 30 resolucij obravnava 13 dogodkov, kot so zapisani v spodnji tabeli skupaj z leti, v katerih so bile te resolucije sprejete.

Tabela 5.1 spodaj še bolj očitno izpostavi dejstvo, da se instituta avtorizacije MNF in avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev, z izjemo aktivnosti v Koreji v 50-ih pravzaprav pojavita in razširita šele v 90-ih. MNF se v besedilih resolucij VS OZN pojavi šele leta 1992 (z izjemo Koreje leta 1950). Te ugotovitve so zanimive predvsem za proučevanje delovanja VS z vidika razlikovanja med obdobjem hladne vojne in obdobjem po koncu hladne vojne, kar je pomemben dejavnik zunanjega okolja.

Tabela 5.1: Dogodki presečne množice kategorij

	OPREDELJENA KRŠITEV	LETO
1.	Koreja	1950
	OPREDELJENA GROŽNJA	LETO
1.	Afganistan	2001
2.	Bosna in Hercegovina	1996, 2004–2010, 2012
3.	Čad, Srednjeafriška republika, Sudan	2007
4.	DR Kongo	2003, 2006
5.	Haiti	1994, 2004
6.	Irak	2003, 2004
7.	Kosovo	1999

8.	Liberija	2003
9.	Mali	2012
10.	Nekdanja Jugoslavija	1995
11.	Somalija	2007, 2008, 2010–2012
12.	Vzhodni Timor	1999

Ker me v pričujoči disertaciji zanima vloga nacionalnega interesa pri stalnih članicah VS, me med temi dogodki zanimajo pravzaprav le tisti, kjer je bila uporaba vojaške sile avtorizirana skupini držav pod vodstvom ene od držav. Tak odziv na neko krizno situacijo je zelo redek in odraža visoko stopnjo sodelovanja med državami (stalnimi) članicami VS. Strinjanje stalnih članic se zgodi relativno redko že za operacije, ki potekajo pod vodstvom OZN in kjer je VS stalno obveščen o dogajanju in napredku operacije. Da se stalne članice strinjajo o avtorizaciji uporabe vojaške sile, kjer je vodstvo podeljeno eni izmed držav brez neposrednega stika z OZN, izkazuje naslednja možna razumevanja: 1. državam stalnim članicam je 'vseeno', kako se operacija avtorizirane uporabe vojaške sile izvaja; 2. države stalne članice popolnoma zaupajo v državo, ki bo vodila tako operacijo; 3. države stalne članice se strinjajo, da je obravnavani dogodek tako velika grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, da ga je možno odpraviti samo z avtorizirano uporabo vojaške sile; 4. države stalne članice se strinjajo, da je obravnavani dogodek v jasni interesni sferi ene izmed njih in hkrati ni zadosti pomemben za druge stalne članice, da bi tako avtorizaciji nasprotovale. Za vsako od teh razumevanj je koncept nacionalnega interesa oziroma sinergija nacionalnih interesov držav stalnih članic pravzaprav ključno za razumevanje študij primera. Proučevanju z vidika držav stalnih članic sem se posvetila v osmem poglavju disertacije.

Z vidika metodologije in siceršnjih nekonsistentnosti pri obravnavanju in primerjavi dogodkov oziroma odzivov na njih, ki so prisotne v večini literature (tako z vidika klasificiranja aktivnosti kot z vidika proučevanja samih dogodkov), pa je na tem mestu vzpostavljena razlika ključnega pomena. Na ta način namreč potegnem jasno črto med različnimi dogodki in odzivi VS ter zagotovim preverljive in ponovljive empirične rezultate.

Podrobnejši pregled zgoraj identificiranih dogodkov tako pokaže, da so aktivnosti pri naslednjih dogodkih potekale pod okriljem ali pod vodstvom mednarodne organizacije ali v podporo takim aktivnostim za naslednje dogodke:

1. Koreja (1950): pod zastavo OZN,

2. nekdanja Jugoslavija (1995): OZN in NATO (UNPROFOR in Izvršitvena sila, angl. *Implementation Force*, IFOR),
3. Bosna in Hercegovina (1996, 2004–2010, 2012): NATO, OZN in EU (IFOR; Stabilizacijska sila, angl. *Stabilization Force*; Misija OZN v Bosni in Hercegovini (angl. *United Nations Mission in Bosnia and Herzegovina*); Sila Evropske unije, angl. *European Union Force*, EUFOR),
4. Kosovo (1999): OZN (Misija vmesne administracije OZN na Kosovu, angl. *United Nations Interim Administration Mission in Kosovo*),
5. Afganistan (2001): NATO (Mednarodna sila za varnostno podporo, angl. *International Security Assistance Force*),
6. Demokratična republika Kongo (2003, 2006): EU (operacija *Artemis*, Sila Evropske unije v DR Kongo, angl. *European Union Force in DR Congo*, EUFOR RD Congo),
7. Liberija (2003): ECOWAS (ECOMIL),
8. Čad, Srednjeafriška republika in Sudan (2007): OZN in EU (Misija OZN v Centralnoafriški republiki in Čadu, angl. *United Nations Mission in the Central African Republic and Chad*, in Sila Evropske unije v Čadu/Centralnoafriški republiki, angl. *European Union Force Chad/Central African Republic*, EUFOR Chad/CAR),
9. Somalija (2007, 2008, 2010–2012): AU (Misija Afriške unije v Somaliji, angl. *African Union Mission in Somalia*),
10. Mali (2012): ECOWAS (Mednarodna podpora misija za Mali pod afriškim vodstvom, angl. *African-led International Support Mission to Mali*).

Za preostale dogodke iz presečne množice pa velja, da ustrezajo vsem kriterijem, ki sem jih zastavila kot odločilne pri iskanju primerov za raziskovanje in proučevanje ter testiranje teze disertacije. Študije primera so zatorej štiri operacije, za katere je VS OZN v isti resoluciji in v določenem zaporedju določil, da so grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, avtoriziral ustanovitev MNF (ki ni potekala pod okriljem ali vodstvom mednarodne organizacije) in avtoriziral uporabo vseh potrebnih sredstev:

1. Haiti (1994): operacija *Uphold Democracy* (pod vodstvom ZDA),
2. Vzhodni Timor (1999): Mednarodna sila za Vzhodni Timor, angl. *International Force for East Timor*, INTERFET (pod vodstvom Avstralije),
3. Irak (2003): Mednarodna sila v Iraku, angl. *Multi-National Force – Iraq*, MNF-I (pod vodstvom ZDA),

4. Haiti (2004): Mednarodna začasna sila, angl. *Multinational Interim Force*, MIF (pod vodstvom ZDA).

Da bi proučevala delovanje VS pri avtorizaciji uporabe vojaške sile, sem morala najprej identificirati primere take avtorizacije. Ker obstoječa literatura ponuja različne tipologije in raznoliko terminologijo, sem se v izogib metodološkim pristranskostim naslonila na besedila samih resolucij ter na podlagi ključnih besed oblikovala lastno kategorizacijo dogodkov, ki jih je obravnaval VS. To poglavje prikazuje vsak posamezni korak raziskovanja resolucij VS in rezultate – nabore dogodkov, ki izhajajo iz take kategorizacije. Najbolj bistven rezultat tega dela pa je v določitvi študij primera, ki operacije, opredeljene zgoraj, združi v edinstveno vrsto odziva VS, ki ni nikjer drugje sistematično in primerjalno raziskovana. Še več, operacija na Haitiju leta 2004 pravzaprav tudi posamično ni prav pogosto obravnavana v obstoječi literaturi, operacijo, avtorizirano za Irak leta 2003, pa je skorajda nemogoče zaslediti. Že sama primerjava resolucij VS OZN, ki so avtorizirale uporabo vojaške sile v študijah primera, pa je omogočila tudi ugotovitve v spodnjih tabelah oziroma zanimive primerjave med obravnavanimi primeri, ki pomembno prispevajo k razumevanju posameznega dogodka oziroma okoliščin posamezne operacije.

Tabela 5.2: Primerjava števila dni, potrebnih za realizacijo obravnavanih študij primera

Študija primera	DATUM RESOLUCIJE	PRIČETEK	ŠTEVILO DNI
<i>Uphold Democracy</i>	31. julij 1994	19. september 1994	50
INTERFET	15. september 1999	20. september 1999	5
MNF-I	16. oktober 2003	14. maj 2004	211
MIF	29. februar 2004	29. februar 2004	0

Tabela 5.3: Primerjava dolžine mandatov obravnavanih študij primera

Študija primera	PRIČETEK	ZAKLJUČEK	ŠTEVILO DNI
<i>Uphold Democracy</i>	19. september 1994	31. marec 1995	197
INTERFET	20. september 1999	28. februar 2000	162
MNF-I	14. maj 2004	31. december 2009	2058
MIF	29. februar 2004	1. junij 2004	93

Tabela 5.4: Primerjava števila pripadnikov in prispevajajočih držav v obravnavanih študijah primera

Študija primera	ŠT. PRIPADNIKOV (maks.)	PRISPEVAJOČE DRŽAVE
<i>Uphold Democracy</i>	25.000	3: Argentina, Poljska, ZDA
INTERFET	11.000	17: Avstralija, Brazilija, Filipini, Francija, Irska, Italija, Južna Koreja, Kanada, Kenija, Malezija, Nemčija, Norveška, Nova Zelandija, Singapur, Tajska, Velika Britanija (VB), ZDA
MNF-I	176.000	40: Albanija, Armenija, Avstralija, Azerbajdžan, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Češka republika, Danska, Dominikanska republika, Estonija, Filipini, Gruzija, Honduras, Islandija, Italija, Japonska, Južna Koreja, Kazahstan, Latvija, Litva, Madžarska, Makedonija, Moldavija, Mongolija, Nikaragva, Nizozemska, Norveška, Nova Zelandija, Poljska, Portugalska, Romunija, Salvador, Singapur, Slovaška, Španija, Tajska, Tonga, Ukrajina, Velika Britanija, ZDA
MIF	3.800	4: Čile, Francija, Kanada, ZDA

Na podlagi tabel 5.2, 5.3 in 5.4 ugotavljam, da primere avtorizacije uporabe vojaške sile težko analiziram po nekih osnovnih značilnostih, saj se bistveno razlikujejo po številu sodelujočih pripadnikov oboroženih sil, številu sodelujočih držav, številu dni, ki so bili pretekli od sprejete resolucije do dejanskega izvajanja operacije, in številu dni trajanja same operacije. Razlikovanje med operacijami, ki jih je avtoriziral VS, samo na podlagi tega, kje in kdaj so se zgodile ali pa katere države so v njih sodelovale, tako ne more biti zadostno. Z vidika kriterijev in tipologij, ki jih je moč najti v večini literature (glej podpoglavje 4.1), je operacijam v študijah primera v pričujoči disertaciji skupno le to, da se dogajajo v obdobju po koncu hladne vojne ter da jih je avtoriziral VS v obliki neke vrste operacije za vsiljevanje miru. Sicer pa večina avtorjev teh dogodkov oziroma operacij niti ne zazna in jih tudi ne obravnava kot posebno skupino odzivov VS pri vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti.

Tabela 5.5: Primerjava mandatov obravnavanih študij primera, kot jih določajo resolucije

Študija primera	MANDAT
Haiti S/RES/940 (1994)	»4. ... omogočiti odhod vojaškega vodstva iz Haitija, skladno z <i>Governors Island Agreement</i> , povratek legitimno izvoljenega predsednika in ponovno vzpostavitev legitimnih oblasti Vlade Haitija ter vzpostaviti in vzdrževati varno in stabilno okolje, ki bo omogočalo uresničitev <i>Governors Island Agreement</i> ...«
Vzhodni Timor S/RES/1264 (1999)	»3. ... obnoviti mir in varnost v Vzhodnem Timorju, zaščititi in podpreti UNAMET pri izvajanju njihovih nalog ter omogočiti operacije humanitarne pomoči ...«
Irak S/RES/1511 (2003)	»13. ... prispevati k vzdrževanju varnosti in stabilnosti v Iraku, vključno z namenom zagotovitve potrebnih pogojev za uresničitev časovnega okvira in programa, kakor tudi prispevati k varnosti UNAMI, Vladnega sveta Iraka ¹²² in drugih institucij iraške začasne administracije ter ključne humanitarne in ekonomske infrastrukture;«
Haiti S/RES/1529 (2004)	»2. ... (a) prispevati k varnemu in stabilnemu okolju v prestolnici Haitija in drugje po državi ... v podporo ustavnim političnim procesom, ki potekajo na Haitiju; (b) omogočiti humanitarno pomoč ter dostop mednarodnih humanitarni delavcev do prebivalcev Haitija, ki potrebujejo pomoč; (c) omogočiti mednarodno pomoč policiji Haitija in obalni straži Haitija, da bi se vzpostavila in vzdrževala javna varnost, zakon in red ter da bi se promovirale in zaščitile človekove pravice; (d) podpreti vzpostavitev pogojev za mednarodne in regionalne organizacije, vključno z OZN in OAS, ki bi nudile pomoč prebivalcem Haitija; (e) koordinirati, po potrebi, s posebno misijo OAS in posebnim svetovalcem OZN za Haiti, da bi se preprečilo nadaljnje poslabšanje humanitarne situacije;«

Tudi primerjava mandatov med temi operacijami ne ponudbi bistvenih skupnih točk ali vsebin, na podlagi katerih bi te operacije lahko združili v posebno skupino, ki bi se razlikovala od drugih vrst odzivov VS pri ugotovljeni kršitvi ali grožnji mednarodnemu miru in varnosti. Prav

¹²² V izvirniku: *the Governing Council of Iraq*.

tako, četudi naj bi pri teh operacijah šlo za vsiljevanje miru, iz besedil teh ključnih resolucij v Tabeli 5.5, ni razbrati, da gre za vojaško posredovanje v dogajajočem se oboroženem konfliktu. Mandati tem operacijam večinoma nalagajo, naj prispevajo k vzpostavitvi in ohranitvi stabilnega in mirnega okolja (razen v primeru Haitija leta 1994, kjer ima operacija *Uphold Democracy* mandat, da tako okolje dejansko vzpostavi). Tabela 5.5 ponuja tudi osnovo za nadaljnje raziskovanje okoliščin, v katerih se VS odzove, predvsem z vidika vrste dogodka in z vidika zastavljenih nalog, ki naj bi reševale ta dogodek. Proučevanje tega, katere konkretne okoliščine ogrožajo mednarodni mir in varnost z vidika VS na podlagi že obravnavanih dogodkov, bi lahko pomembno prispevalo k razumevanju *de facto* obsega pristojnosti VS.

Tabela 5.6: Primerjava avtorizacij uporabe sile v ključnih resolucijah obravnavanih študij primera

PRIMER	AVTORIZACIJE UPORABE VSEH POTREBNIH SREDSTEV
Haiti S/RES/940 (1994)	»4. ... avtorizira države članice, da oblikujejo MNF s skupnim poveljstvom in nadzorom ter da v tem okviru uporabijo vsa potrebna sredstva ...«
Vzhodni Timor S/RES/1264 (1999)	»3. ... in avtorizira države, ki sodelujejo v MNF, da uporabijo vsa potrebna sredstva, da izpolnijo ta mandat;«
Irak S/RES/1511 (2003)	»13. ... in avtorizira MNF s skupnim poveljstvom, da z vsemi potrebnimi sredstvi ...«
Haiti S/RES/1529 (2004)	»6. avtorizira države članice, ki sodelujejo v <i>Multinational Interim Force</i> na Haitiju, da uporabijo vsa potrebna sredstva, da izpolnijo svoj mandat;«

Že iz dogodkov oziroma operacij v študijah primera v pričujoči disertaciji je razviden širok nabor takih okoliščin – od zagotavljanja povratka predsednika v izgnanstvu v okoliščinah državnega prevrata in vojaškega režima do zagotavljanja ključne humanitarne in ekonomske strukture v okoliščinah državljanske vojne in/ali tuje okupacije. Če spomnim na problematike proučevanja VS v drugem poglavju: take ugotovitve so bolj v prid zagovornikom ideje, da VS ni neka samosvoja entiteta in da se vede nekonsistentno ravno zato, ker ga države (stalne) članice uporabljajo takrat, ko ga potrebujejo. V tem smislu se zdi, da v pričujoči disertaciji obravnavane študije primera niso primerljiva skupina dogodkov. Vendar bi s takim razumevanjem le nadalje prispevala k nekonsistentni in netransparentni primerjavi dogodkov, ki jih obravnava VS, saj bi tako razumevanje temeljilo na sekundarnih značilnostih teh dogodkov, kar odraža tudi večina literature. Zato v pričujoči disertaciji predlagam večji napor

in poudarek v smeri oblikovanja nove kategorizacije, ki izhaja iz primarnih virov – besedil samih resolucij VS OZN, in določitvi študij primera, ki temelji na taki kategorizaciji.

VS je za primere avtorizacije uporabe vojaške sile zelo konsistentno in jasno avtoriziral uporabo vseh potrebnih sredstev. Zanimive razlike pa v Tabeli 5.6 ugotovim, ko primerjam besedila o MNF, na primer resolucija S/RES/940 avtorizira oblikovanje MNF, medtem ko resoluciji S/RES/1264 in S/RES/1529 avtorizirata države, ki (že) sodelujejo v MNF, kar bi pomenilo, da taka MNF že obstaja in da torej VS podeljuje avtorizacijo retroaktivno. Podobno nakazuje tudi S/RES/1511. Taka ugotovitev bi lahko pomembno vplivala na razumevanje delovanja držav (stalnih) članic, saj nakazuje možnost predvsem naslednjega: določene države so se sporazumele, da bodo oblikovale in aktivirale MNF, še preden je o tem razpravljal in odločal VS, kar bi lahko nakazovalo, da so bile nekatere države pripravljene posredovati oziroma sodelovati tudi brez avtorizacije VS. Taka ugotovitev ponovno pomembno vpliva na proučevanje delovanja VS, v pričujoči disertaciji pa zato v osmem poglavju v okviru primerov avtorizacije uporabe vojaške sile proučim ravnanje vsake stalne članice posebej.

6 Avtorizacija uporabe vojaške sile - sinteza

Najširše gledano se v pričujoči disertaciji ukvarjam z legitimno in legalno uporabo sile v mednarodnih odnosih. Omejitve in specifike, ki sem si jih pri tem zastavila ali pa sem jih odkrila z nadaljnjim proučevanjem, izhajajo iz terminologije, metodologije in uporabe teoretskega pristopa. Da bi sploh začela raziskovanje, je bilo najprej treba natančneje opredeliti uporabo sile v mednarodnih odnosih. Najenostavnejša definicija je povezana z omejitvami, ki jih danes poznamo v mednarodni skupnosti – uporaba sile v mednarodnih odnosih je legalna in legitimna samo, kadar jo avtorizira VS OZN ali kadar se uporabi v skladu z 39. členom UL OZN o samoobrambi. V središču mojega proučevanja v pričujoči disertaciji je specifična uporaba sile, ki izhaja iz avtorizacije s strani VS OZN, in sicer proučujem primere avtorizacije uporabe vojaške sile v obliki mednarodne vojaške operacije, ki poteka pod poveljstvom ene od držav.

Kot študije primera torej nisem nameravala zajeti operacij, ki jih izvajajo OZN ali druge (regionalne) organizacije, in tudi ne operacij za ohranjanje miru, ustvarjanje ali graditev miru. Pričakovala sem, da bom s pregledom literature oblikovala seznam operacij za vsiljevanje miru in ga nadalje primerjalno proučila. Že na tej točki sem naletela na pomembne težave – kot nakažem v uvodnem poglavju in potem podrobneje prikažem v podpoglavju 4.1, obstoječa literatura in raziskovalni pristopi niso konsistentni in poenoteni ne pri uporabi poimenovanj za različne operacije ne pri naštevanju, katere operacije sodijo v katero poimenovanje. To ugotovljeno stanje je tako postalo izhodiščni del vsega raziskovanja v pričujoči disertaciji. Ker obstoječa literatura ne ponuja enotne in konsistentno uporabljane kategorizacije operacij, ki jih je avtoriziral VS OZN, je bilo treba ustvariti lastno kategorizacijo dogodkov, ki ni odvisna od sekundarnih virov in interpretacij drugih avtorjev. Da bi torej sploh našla primere avtorizacije uporabe vojaške sile, sem se naslonila na besedila samih resolucij.

Ko sem pričela s pregledovanjem resolucij VS, pa sem naletela na nadaljnje metodološke težave: poimenovanja resolucij ravno tako niso poenotena in konsistentna. Da bi zagotovila ponovljivo in primerljivo analizo, sem zato pregledala vse resolucije, ki jih je VS sprejel v obdobju 1946–2012, in jih najprej v podpoglavju 4.2 razdelila na vsebinske in postopkovne. Za proučevanje v pričujoči disertaciji so osrednjega pomena vsebinske resolucije, ki jih je VS v danem obdobju sprejel 1710. Iz teh resolucij je bilo nadalje treba izluščiti dogodke, ki so v tej disertaciji razumljeni kot dogajanje ali situacija v eni ali med večimi državami, o kateri je VS razpravljal in glede katere je VS sprejel vsaj eno resolucijo. Pri tem ne gre pozabiti, da število

resolucij ne odseva števila ali kategorije dejanskih obravnavanih dogodkov. Nadaljnja analiza se je osredotočila na kategorizacijo dogodkov po ključnih kriterijih oziroma po prisotnosti ključnih besednih zvez: grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, avtorizacija ustanovitve mednarodne sile in avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev. V podpoglavjih 4.3 in 4.4 prikažem rezultate novovzpostavljene kategorizacije ter prikažem nekaj osnovnih značilnosti glede na čas in regijo za dogodke po posameznih kategorijah in primerjalno med kategorijami.

Nekaj pomembnejših ugotovitev analize delovanja VS v tem delu disertacije:

1. dogodkov, ki jih je od 1946 do 2012 VS v svojih resolucijah opredelil kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, je skupno 46, pri čemer za afriško regijo doslej še ni bilo ugotovljene kršitve (le številne grožnje) mednarodnega miru in varnosti;
2. za manj kot polovico dogodkov, ki kršijo ali ogrožajo mednarodni mir in varnost, je VS v odziv avtoriziral MNF;
3. VS je za nekatere dogodke avtoriziral uporabo vseh potrebnih sredstev v resolucijah, ki v tej isti resoluciji niso označevale dotičnega dogodka kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti;
4. pri nekaterih dogodkih je VS avtoriziral uporabo vseh potrebnih sredstev brez predhodne avtorizacije MNF;
5. največ določitev groženj ali kršitev ter največ avtorizacij uporabe vseh potrebnih sredstev je VS sprejel za Afriko, vendar ne tudi največ avtorizacij MNF, hkrati pa je glede na število določitev groženj ali kršitev VS za Evropo nesorazmerno večkrat avtoriziral MNF, vendar ne vedno z avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev;
6. medtem ko za večino dogodkov, opredeljenih kot grožnja in/ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, velja, da se zgodijo v Afriki, se delež avtorizacije MNF bolj enakomerno porazdeli med dogodki po vseh regijah;
7. za Azijo velja obratno kot za Afriko – za dogodke, ki so opredeljeni kot kršitve in/ali grožnje, VS OZN v odziv pogosto avtorizira ustanovitev MNF, ne pa tudi uporabo vseh potrebnih sredstev;
8. instrument MNF je praktično neznan do 90-ih in delež tudi v prvem desetletju 21. stoletja ostaja relativno nizek, hkrati pa velja obraten trend za uporabo vseh potrebnih sredstev, ki je prav tako praktično neuporabljena do 90-ih, vendar beleži relativno visok delež v naslednjem desetletju.

Te ugotovitve so pomembne predvsem za zaključna sklepanja, ki jih predstavim v zadnjem poglavju, sam proces te vsebinske analize pa je ponudil nabor dogodkov, na podlagi katerih sem lahko izbrala študije primera. V petem poglavju skupini dogodkov, ki vsebujejo vse tri ključne besedne zveze – torej grožnja ali kršitev mednarodnega miru, avtorizacija mednarodne sile in avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev, dodam še nove kriterije, da bi izluščila dogodke z avtorizacijo uporabe vojaške sile. Tako se morajo vse tri ključne besedne zveze pojaviti v isti resoluciji in si morajo slediti, kot je zapisano zgoraj. Drugačen vrsti red namreč ponudi drug nabor dogodkov, zato sem se odločila za vrstni red, kot ga najdem tudi v samih resolucijah.

Ob uporabi teh kriterijev analiza prikaže 13 dogodkov (glej Tabelo 5.1), za katere postavim še zadnji ključni pogoj izključitve – operacije, ki so potekale pod okriljem ali pod vodstvom mednarodne organizacije ali v podporo takim aktivnostim. Na tej podlagi kot študije primera določim primere avtorizacije uporabe vojaške sile pri dogodkih, ki so bili opredeljeni kot grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti ter za katere je VS v odziv avtoriziral ustanovitev MNF in uporabo vseh potrebnih sredstev, potekale pa so pod vodstvom ene od držav, ki so sodelovale v MNF in ne pod vodstvom OZN ali kake druge (regionalne) organizacije.

Če uporabim terminologijo, ki jo je moč najti v pregledani obstoječi literaturi: gre torej za operacije za vsiljevanje miru, ki jih v primerih grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti z avtorizacijo VS izvajajo oborožene sile *ad hoc* skupine držav in ki ne potekajo pod poveljstvom ali v organizaciji OZN (ali kake druge organizacije). V nadaljevanju disertacije tako obravnavam naslednje študije primera: operacijo *Uphold Democracy* (pod vodstvom ZDA), ki je potekala na Haitiju leta 1994, operacijo INTERFET (pod vodstvom Avstralije), ki je potekala v Vzhodnem Timorju leta 1999, operacijo *Multi-National Force – Iraq* (pod vodstvom ZDA), ki je potekala v Iraku leta 2004 (avtorizirana pa je bila leta 2003), ter operacijo *Multinational Interim Force* (pod vodstvom ZDA), ki je potekala na Haitiju leta 2004.

Izziv za proučevanje je precejšen. Kot sem podrobneje pokazala v drugem poglavju, je razumevanje delovanja VS OZN večinoma pod vplivom realističnega diskurza. Prevladujoče realistično razumevanje VS se v literaturi kaže predvsem v strinjanju, da je VS zgolj podaljšek stalnih članic, ki ga uporabijo, kadar to ustreza njihovim nacionalnim interesom, ter v kritikah VS in njegovega delovanja, ki jih avtorji večinoma najdejo v dejavnih zunanje okolja, kar

nadalje potrdi, da obstoječa literatura večinoma reproducira realistični diskurz. Analiza literature pokaže, da nekateri avtorji na VS vendarle gledajo drugače; kot na akterja, ki ni odvisen zgolj od volje in interpretacije stalnih članic. Tudi v pričujoči disertaciji predpostavljam, da delovanje VS OZN v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile ni pogojeno izključno z nacionalnimi interesi držav stalnih članic. Natančneje povedano, disertacija izhaja iz realističnega diskurza, vendar to dejstvo problematizira. V teoretski osmislitvi v tretjem poglavju se osredotočam na predpostavko, da realizem s konceptom nacionalnega interesa zanemari vlogo drugih dejavnikov, predvsem preferenc, interesov in idej, ki nastajajo v družbi. Realizem se namreč osredotoča na dejavnike zunanjega okolja ter relativizira dejavnike notranjega okolja, dejavnike, ki izhajajo iz držav samih. Avtorizacijo uporabe vojaške sile tako razume kot dejanje, ki služi nacionalnemu interesu posamezne države stalne članice, njenemu preživetju ali pa ohranjanju/povečanju moči. Toda vprašamo se lahko tudi, če so avtorizacije uporabe vojaške sile primeri tega, kar realizem označi za občasno naključje koristnega sodelovanja med državami, ali pa jih bolje obrazloži liberalizem, ki pravi, da institucije omogočijo koristi, ki jih države same ne bi mogle doseči, in zato sama možnost sodelovanja vpliva na oblikovanje in izvajanje zunanje politike? Bi bilo možno celo trditi, da so države stalne članice v teh primerih delovale v skladu s prepričanji posameznikov, ki tvorijo družbene ideje, kot jih razume, denimo, konstruktivizem?¹²³

Glavni namen pričujoče disertacije je torej raziskovanje in proučevanje delovanja VS na primerih avtorizacije uporabe vojaške sile, da bi lahko sklepala o ključnosti nacionalnega interesa pri odločanju stalnih članic VS v takih primerih in s tem sklepala o realističnem pristopu, ki ga je moč zaznati v večini literature. Na videz enostavno raziskovalno vprašanje, predstavljeno v podpoglavju 1.3 pričujoče disertacije, je na površje prineslo celo vrsto nadaljnjih osmislitvenih vprašanj in metodoloških problemov, ki sem jih razreševala v prvih štirih poglavjih. V nadaljevanju disertacije poskušam preseči osnovne delitve med kvantitativnim in kvalitativnim ter realističnim in liberalističnim s poskusom sinteze, ki temelji na novovzpostavljeni kategorizaciji dogodkov. V tem smislu opozorim na pomanjkanje oziroma nekonsistentnost pregledane obstoječe literature v delu, ki se ukvarja s klasifikacijo,

¹²³ Že v tretjem poglavju sicer ugotovim, da bo konstruktivizem težje vključiti v iskanje ključnega dejavnika pri stalnih članicah v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile v osmem poglavju, vendar ker v pričujoči disertaciji pravzaprav sistematično ne proučujem točno določenih dejavnikov notranjega in zunanjega okolja, pač pa raziskujem le njihovo morebitno prisotnost, je pomembno, da v analize vključim tudi ta pristop. Osnovno izhodišče ostaja realistični okvir, ki ga je moč zaslediti tudi v večini obstoječe literature, in njegovo 'naravno' nasprotje v liberalistični teoriji.

obravnavo in primerjavo odzivov, kot jih avtorizira VS OZN. Primeri avtorizacije uporabe sile skupini držav pod vodstvom ene od držav, ki so središče raziskovanja v pričujoči disertaciji, niso nikjer obravnavani kot posebna skupina odzivov VS in prav tako niso nikjer proučevani s tega vidika.

V sedmem poglavju bom prek študij primera v proučevanje vključila še obnašanje mednarodnih organizacij pri avtorizaciji uporabe vojaške sile, s čimer bom skladno z osrednjim raziskovalnim vprašanjem poskusila ugotoviti, ali je mednarodno okolje (v mojem primeru omejeno na mednarodne organizacije in nekatere druge institucije, ki so v obravnavanih primerih odigrale pomembno vlogo) vplivalo na sprejem ključne resolucije. Konkretnije povedano, z zgodovinsko-razvojno analizo raziščem vsako študijo primera v iskanju ključnega dejavnika pri avtorizaciji uporabe vojaške sile ter odgovor na vprašanje, ali je na odločitev stalnih članic v katerem od izbranih primerov bistveno vplivalo mednarodno okolje oziroma sistem OZN ali, kot rečeno, celo katera druga mednarodna institucija. Ta analitični model omogoči proučevanje vsakega od dogodkov z vidika okoliščin v mednarodnih odnosih (predvsem z vidika vpletenih mednarodnih organizacij) v času, ko se je dogodek odvijal in ga je obravnaval VS. Ugotovitve tega poglavja bodo prispevale k razumevanju delovanja VS, saj bo model prikazal raven prisotnosti vpliva zgoraj opredeljenega mednarodnega okolja na sprejem ključne resolucije VS, ki je avtorizirala uporabo vojaške sile, ter tako ponudil argumentacijo v podporo ali proti realističnemu razumevanju delovanja VS.

V nadaljnji izziv realizmu v osmem poglavju skušam identificirati ključni dejavnik notranjega okolja, ki je pri posamezni državi stalni članici VS utegnil vplivati na odločitev o avtorizaciji uporabe vojaške sile. Tako se v omenjenem poglavju osredotočim na dejavnike notranjega okolja, kot so posamezniki in skupine posameznikov, organizirane skupine, interesne skupine, organizacije in institucije ter njihove aktivnosti in ki se kažejo kot javno mnenje, rezultati volitev, vloga različnih akterjev in deležnikov v političnih procesih. Izhajajoč iz teze disertacije, pričakujem, da se bo v katerem od primerov izkazalo, da je katera od držav ravnala v skladu z interesom, ki je izhajal iz družbe, in ne nujno z nacionalnim interesom, katerega glavni cilj sta preživetje in ohranjanje/povečanje moči. Če bo temu res tako, potem bom ponovno lahko sklepala, da realizem s konceptom nacionalnega interesa ne more zadovoljivo obrazložiti ravnanja držav stalnih članic v primerih avtorizacije vojaške sile.

Na podlagi ugotovitev v naslednjih dveh poglavjih bom podala tudi sklepe o delovanju VS oziroma o prevladujočem mnenju, da je VS zgolj seštevek svojih članic in le prizorišče za izvajanje nacionalnih politik moči. Prav tako bom seveda podala odgovore in sklepe na raziskovalne cilje, ki sem jih zastavila v prvem poglavju, ter podala oceno uporabnosti novovzpostavljene kategorizacije in aplikativnosti uporabljenega analitičnega modela. Predvsem pa bom lahko podala odgovor na osrednje raziskovalno vprašanje: ali je v primerih dogodkov, ko je VS OZN avtoriziral uporabo vojaške sile, mogoče ovreči prevladujoči realistični diskurz in trditi, da delovanje VS OZN ni bilo odvisno izključno od nacionalnih interesov stalnih držav članic VS OZN in je razloge za delovanje posamezne države mogoče najti v drugih vrstah dejavnikov, ki vplivajo na oblikovanje in izvajanje zunanje politike posamezne države.

7 Vloga mednarodnega okolja pri izbranih študijah primera

Z namenom razumevanja konteksta in vloge VS OZN pri posamezni študiji primera v tem poglavju vse štiri primere obravnavam z vidika učinkov mednarodnega okolja, pri čemer se posebej osredotočam na vlogo oziroma vpliv mednarodnih organizacij ter drugih relevantnih mednarodnih institucij. Natančneje povedano, z zgodovinsko-razvojno analizo ter primerjalno analizo v tem poglavju nadaljujem iskanje ključnega dejavnika pri avtorizaciji uporabe vojaške sile ter odgovor na vprašanje, ali je na odločitev stalnih članic v katerem od izbranih primerov bistveno vplival, kot del mednarodnega okolja, sistem OZN ali kaka druga mednarodna organizacija oziroma institucija. S pomočjo primarnih in sekundarnih virov sem najprej sestavila osnovni opis posameznega dogodka – študije primera, vključno s kratko zgodovino okoliščin, ki so pripeljale do aktivnosti VS OZN. Temu sledi pregled obravnave tega dogodka v VS OZN z opisom vsake od sprejetih resolucij. Sledi pregled dejavnosti ostalih organov OZN v povezavi z dotičnim dogodkom, kar vključuje resolucije in deklaracije Generalne skupščine OZN (GS OZN) in Ekonomskega in socialnega sveta (ECOSOC), poročila Generalnega sekretarja OZN¹²⁴ ter morebitne odločitve Meddržavnega sodišča (ICJ). Nadalje je pripravljen pregled dejavnosti na temo posameznega dogodka v drugih mednarodnih (regionalnih) organizacijah. Dodan pa je še pregled drugih mednarodnih aktivnosti, ki so vplivali na razvoj dogajanja na terenu.

Razvoj dogajanja v okviru VS OZN je potem postavljen v časovnico z razvojem dogodka na terenu, ki je dopolnjena tudi z drugimi relevantnimi viri (npr. dokumenti in dejavnosti drugih mednarodnih organizacij, ki se ukvarjajo z mednarodnim mirom in varnostjo, drugih relevantnih regionalnih organizacij in/ali neformalnih skupin) z namenom prikaza morebitnih vplivov drugih pomembnih akterjev na odločanje v VS OZN. S pomočjo takega prikaza na koncu podam oceno, kako so vse našteje aktivnosti vplivale na razvoj oziroma zaključek dogodka (npr. ali je avtorizirana aktivnost dejansko pripeljala do zaključka konflikta) pri vsaki od študij primera. Proučevanje dogodka se torej ne prične in ustavi s sprejetjem resolucije in njene vsebine, pač pa je namen raziskovanja celostno razumevanje dogodka od njegovega začetka do konca. V epilogu vsakega dogodka na podlagi zbranega ocenim tudi uresničevanje obvez, ki si jih je mednarodna skupnost zadala v različnih forumih, kjer je bil dogodek

¹²⁴ Seznam generalnih sekretarjev OZN v obdobju 1945–2012 se nahaja v Prilogi L.

obravnava. Na koncu še v posebnem podpoglavju predstavim in ovrednotim ugotovitve tega analitičnega modela.

7.1 Haiti, operacija *Uphold Democracy*, 1994

Haiti se je osvobodil kolonialistične oblasti Francije¹²⁵ že leta 1804,¹²⁶ ne pa tudi načina vladanja, ki so ga za sabo pustili Francozi – diktatorji so bili pogost pojav (Calvocoressi 2001, 836). Tradicija »vladavine enega« se je razcvetela v sistemu institucionalne korupcije (Malone in von Einsiedel 2007, 169). Prevrati, atentati in vojaški udari so bili najbolj pogosti načini prevzema oblasti (DiPrizio 2002, 88). Nasilne in avtorske metode vladanja ter s tem povezane nestabilnosti so se nadaljevale tudi v 20. stoletje (pri tem ne gre pozabiti, da je bil Haiti v letih od 1915 do 1934 pod okupacijo ZDA). Še posebej znan po brutalnosti je bil režim dinastije Duvalier,¹²⁷ ki je tej otoški državi vladala v letih od 1957 do 1986.¹²⁸ Od leta 1986 do 1990 so se v državi zgodili še dva prevrata, masaker in vodstvo vojaškega režima.¹²⁹ Tudi po volitvah konec leta 1990, ki jih je s posebno misijo opazovala OZN,¹³⁰ je Haiti ostal nemirna država. Zmagovalec volitev, Jean-Bertrand Aristide,¹³¹ se je že po sedmih mesecih na položaju znašel na begu, vojska in policija pa sta prevzeli oblast. V nadaljnjih treh letih je general Raoul Cedras, ki je vodil vojaški udar (in ki ga je za poveljnika oboroženih sil nastavil sam Aristide), vzpostavil režim, kjer so zapirali in mučili Aristidove podpornike,¹³² ki je povzročil 300.000 notranje razseljenih Haitijcev ter pognal več kot 100.000 Haitijcev na beg proti obalam ZDA (DiPrizio 2002, 90).

¹²⁵ Martin (1999, 711) pravi celo, da se je Haiti »rodil« v okoliščinah ene največjih kršitev človekovih pravic s strani katere koli kolonizatorske sile.

¹²⁶ Haiti je bil prva neodvisna država v Latinski Ameriki in v Karibih, prva republika pod vodstvom črnih politikov na svetu ter druga republika obeh ameriških kontinentov. Po podatkih iz leta 2013 je po indeksu človeškega razvoja (*Human Development Report 2013*, 144–147) najbolj revna država obeh ameriških kontinentov (161. od vseh 186).

¹²⁷ Režim, ki so ga ZDA podpirale v svoji protikomunistični strategiji v hladni vojni (DiPrizio 2002, 89).

¹²⁸ Jean-Claude 'Baby Doc' Duvalier je leta 1986 prebegnil v Francijo na krovu letala ameriških zračnih sil (DiPrizio 2002, 89).

¹²⁹ Leta 1986 so protestniki z oblasti vrgli Jean-Clauda Duvalierja (DiPrizio 2002, 89), po krajšem vojaškem vodstvu so na volitvah za predsednika izvolili Leslieja Manigata, ki pa so ga že junija 1988 odstavili z vojaškim udarom (Hall 2012, 170–171). Kot posledica pobojev v cerkvi St. Jean Bosco je septembra 1988 sledil nov vojaški udar (*The More Things Change* 1989, 96). Vojaški režim je oblast predal novoizvoljenemu predsedniku Jean-Bertrandu Aristidu konec leta 1990.

¹³⁰ Haiti je zaprosil za pomoč OAS in OZN pri opazovanju volitev (Malone in von Einsiedel 2007, 169).

¹³¹ Pri tem je pomembno poudariti, da se je kljub obetavnim začetkom Aristide ravno tako kmalu zatekel k bolj avtoritarnim ukrepom (Malone in von Einsiedel 2007, 169). Pravzaprav je Aristide v svojih prvih predsedniških mesecih udrihal po demokraciji in ZDA ter klical k uničenju svojih političnih nasprotnikov in v ta namen celo ustanovil svoje lastne paravojaške enote (Sweeney 1996, 143–144). Z odpiranjem ameriških tajnih arhivov se razkriva vloga ameriške osrednje obveščevalne agencije pri odstavitvi avtoritarnega in skorumpiranega Aristida ter podpori Cedrasu, ki je bil usposabljan v ZDA (Bernstein in Levine 1993, Bernstein 1993).

¹³² V prvih dveh tednih po vojaškem udaru je haitijska vojska pomorila 1.000 Haitijcev (Jefferies 2001, 71).

Aristide je iz izgnanstva v ZDA uspešno mobiliziral mednarodno skupnost. OAS je pozivala k diplomatski izolaciji in kmalu sprejela tudi resolucijo za trgovski embargo, ki jo je potrdila tudi GS OZN, sankcije pa je sprejel tudi VS OZN. Ameriška administracija pa je zaradi pritiska naraščajočega vala beguncev¹³³ s tega otoka proti ZDA z dogovorom v Washingtonu leta 1992 skušala vrniti demokratično izvoljenega Aristida na njegov položaj. Novoizvoljeni predsednik Clinton je nadaljeval s temi napori, ki so pripeljali do podpisa sporazuma *Governors Island Agreement* leta 1993 – le-ta je postal pomembna vsebina tudi v resolucijah VS OZN, ki so predvidele dogovor glede vrnitve Aristida, amnestijo za udarnike ter vzpostavitev mirovne misije OZN. Prvi poskus izkrcanja ameriških in kanadskih mirovnikov se je končal bolj klavrno, saj jim množice protestnikov sploh niso dovolile pristati. ZDA in VS OZN so odgovorili s pomorsko blokado.

Na koncu je Aristidu bil povrnjen položaj leta 1994, ob prisotnosti večinoma ameriških oboroženih sil z mandatom VS OZN, da uporabijo silo.¹³⁴ ZDA pa so pred tem nadaljevale tudi z bilateralnimi poskusi rešiti situacijo brez uporabe sile – da bi izpogajali povratek Aristida, so odposlali celo nekdanjega ameriškega predsednika Carterja v spremstvu senatorja Nunn in generala Powella (Calvocoressi 2001, 838). Le nekaj ur pred intervencijo so udarniki privolili v Aristidov povratek (DiPrizio 2002, 87). V drugem poskusu se je mednarodna oborožena sila, vključno z manjšo ekipo OZN, zadolženo za opazovanje, uspešno izkrcala na otoku in končala vladajoči vojaški režim. VS OZN je prekinila sankcije in pomorsko blokado dan za tem, ko se je Aristide vrnil na Haiti. Aktivnosti oziroma misije, ustanovljene z resolucijami VS OZN, se nadaljujejo do leta 2000, ko mednarodne aktivnosti na Haitiju z Mednarodno civilno podporno misijo na Haitiju (angl. *International Civilian Support Mission in Haiti*, MICAH) prevzame GS OZN.

¹³³ V času Busheve administracije so begunce večinoma nasilno vračali v domovino, Clinton pa je v predvolilni kampanji obljubljal azil za te begunce (kljub odločitvi ameriškega vrhovnega sodišča, ki je podprlo Bushevo razlago, da begunci v tem primeru bežijo le zaradi ekonomskih razlogov in torej ne morejo biti kandidati za azil). Ko pa je prišel na položaj, je Clintonova administracija enostavno nadaljevala z Bushevo politiko (DiPrizio 2002, 92).

¹³⁴ Kar je bilo prvič, da so ZDA zaprosile OZN za avtorizacijo uporabe sile v lastni regiji.

7.1.1 Obravnava v VS OZN

Haiti se v resolucijah VS OZN sploh prvič pojavi 16. junija 1993. Resolucija S/RES/841 (1993) se sklicuje na:

1. pismo s strani stalnega predstavnika (SP) Haitija poslano predsedniku VS z zahtevo, da VS sprejme univerzalni in obvezni trgovski embargo proti Haitiju, kot je to priporočila OAS;
2. poročanje GSek OZN o krizi na Haitiju,
3. resolucije, ki so jih sprejeli zunanji ministri OAS,
4. resolucije in deklaracije, ki jih je sprejel Stalni svet OAS,
5. izjavo VS OZN,
6. resolucije GS OZN in
7. 8. poglavje UL OZN.

Tabela 7.1: Resolucije VS OZN za Haiti v obdobju 1993–1999

	ŠT. RESOLUCIJ	RESOLUCIJE	
1993	6	16. junij: S/RES/841 27. avgust: S/RES/861 31. avgust: S/RES/862	23. september: S/RES/867 13. oktober: S/RES/873 16. oktober: S/RES/875
1994	7	23. marec: S/RES/905 6. maj: S/RES/917 30. junij: S/RES/933 31. julij: S/RES/940	29. september: S/RES/944 15. oktober: S/RES/948 29. november: S/RES/964
1995	2	30. januar: S/RES/975	31. julij: S/RES/1007
1996	4	29. februar: S/RES/1048 28. junij: S/RES/1063	29. november: S/RES/1085 5. december: S/RES/1086
1997	2	30. julij: S/RES/1123	28. november: S/RES/1141
1998	1	25. november: S/RES/1212	
1999	1	30. november: S/RES/1277	

Resolucija S/RES/841 (1993) podpira generalna sekretarja OZN in OAS v njihovih prizadevanjih, pohvali napore posebnega odposlanca obeh generalnih sekretarjev za Haiti, izraža zavedanje, da je treba najti hitro in mirno rešitev, in obsodi dejstvo, da legitimna vlada predsednika Aristida še ni bila ponovno vzpostavljena. Nadalje izraža zaskrbljenost, da bi nadaljevanje te situacije lahko še povečalo število haitijskih beguncev, in prepričanje, da je potreben preobrat obstoječe situacije, da bi se preprečilo nadaljnje negativne posledice za regijo. Določa, da nadaljevanje situacije v teh edinstvenih in izjemnih okoliščinah ogroža

mednarodni mir in varnost v regiji, ter zato določi aktivnosti po 7. poglavju UL OZN. V tretji točki resolucija odloči, da določbe trgovskega embarga, kot jih je priporočila OAS, stopijo v veljavo 23. junija 1993 (razen če bi kateri od generalnih sekretarjev poročal VS, da so pogajanja napredovala do te mere, da bi bili taki ukrepi upravičeni). Z resolucijo VS ustanovi tudi poseben odbor, ki bo spremljal uveljavljanje embarga, ter zahteva od GSek, da odboru nudi vso potrebno podporo in da do 15. julija 1993 poroča VS. Od držav članic pa zahteva, da do 16. julija 1993 poročajo GSek o svojem izpolnjevanju določil embarga. Zaključí, da je VS pripravljen ponovno proučiti ukrepe embarga v luči napredka pogajanj oziroma dogovora, ki ponovno vzpostavi legitimno vlado predsednika Aristida.

V avgustu 1993 z resolucijo S/RES/861 (1993) na podlagi poročil GSek ter po sprejemu *Governors Island Agreement*-a VS, sklicujoč se na 7. poglavje UL, začasno ustavi določila embarga z opozorilom, da je pripravljen ponovno vzpostaviti ukrepe, v kolikor se dosežen dogovor ne bi izvajal v dobri veri. Le nekaj dni kasneje z resolucijo S/RES/862 (1993) na podlagi priporočil GSek ter določil *Governors Island Agreement*-a VS (brez sklica na 7. poglavje UL) odobri pošiljanje predhodnice na Haiti, ki naj pripravi potrebno za morebitno policijsko in vojaško pomoč v okviru misije OZN na Haitiju. Septembra z resolucijo S/RES/867 (1993) odobri priporočila GSek in avtorizira ustanovitev ter takojšnjo odpravo Misije OZN na Haitiju (angl. *United Nations Mission in Haiti*, UNMIH) za 6 mesecev (ponovno brez sklica na 7. poglavje UL). Sestava UNMIH je določena kot: do 567 policijskih opazovalcev in enota vojaškega gradbeništva s približno 700 pripadniki, vključujoč 60 vojaških inštruktorjev. Prvi del misije ima nalogo zagotavljati navodila in inštrukcije vsem ravnem haitijske policije, vojaški del pa je zadolžen za modernizacijo oboroženih sil (nebojne inštrukcije in drugi projekti, specifičirani v poročilu GSek). Oktobra VS, zgrožen nad oviranjem prihoda pripadnikov UNMIH na Haiti, sprejme resolucijo S/RES/873 (1993) in s sklicem na 7. poglavje UL ponovno vzpostavi ukrepe embarga od 19. oktobra dalje ter potrdi svojo pripravljenost naložiti dodatne ukrepe. Z drugo oktobrsko resolucijo S/RES/875 (1993) zagrozi vojaškim oblastem na Haitiju, da neizpolnjevanje določil podpisanega *Governors Island Agreement*-a predstavlja grožnjo miru in varnosti v regiji, in ponovi poziv državam članicam glede izpolnjevanja nekaterih ukrepov embarga ter ponovno potrdi svojo pripravljenost naložiti dodatne ukrepe.

S prvo resolucijo v novem letu S/RES/905 (1994), sprejeto v marcu, VS na podlagi poročila GSek podaljša mandata UNMIH (ki sploh še ni prišel do Haitija) do konca junija 1994. V majski resoluciji S/RES/917 ugotovi, da vojaške oblasti na Haitiju še vedno ne izpolnjujejo svojih

obveznosti in v skladu z resolucijo S/RES/875 (1993) ugotovi, da to stanje predstavlja grožnjo miru in varnosti v regiji. Na podlagi 7. poglavja UL uvede nove ukrepe embarga in zapiše natančne pogoje, ki bi omogočili zaustavitev delovanja ukrepov v tej in prejšnjih resolucijah. Konec junija z resolucijo S/RES/933 (1994) VS brez sklica na 7. poglavje UL podaljša mandat UNMIH do konca julija 1994. Takrat z resolucijo S/RES/940 (1994) VS ugotovi, da situacija še naprej predstavlja grožnjo miru in varnosti v regiji ter s sklicem na 7. poglavje UL avtorizira ustanovitev mednarodne sile pod združenim poveljstvom, ki lahko uporabi vsa potrebna sredstva, da omogoči odhod vojaškega vodstva Haitija z otoka, povratek legitimno izvoljenega predsednika ter vzpostavi in vzdržuje varno in stabilno okolje. Hkrati odobri ustanovitev predhodnice za UNMIH (ki bo po opravljenih nalogah nadomestil MNF). Konec septembra z resolucijo S/RES/944 (1994) potrdi nadaljevanje priprav za UNMIH ter podpre povratek Mednarodne civilne misije na Haitiju (angl. *International Civilian Mission in Haiti*, MICIVIH). S sklicem na 7. poglavje zaustavi izvajanje vseh ukrepov embarga z dnevom od datuma povratka predsednika Aristida na Haiti. Z oktobrsko resolucijo S/RES/948 (1994) VS potrdi izpolnitev zadanih nalog, pohvali vse sodelujoče ter potrdi izpolnitev potrebnih pogojev za zaustavitev ukrepov embarga. Konec novembra z resolucijo S/RES/964* (1994) brez sklica na 7. poglavje poveča obseg predhodnice UNMIH in povabi GSek, da pospeši načrtovanje odprave misije.

Konec januarja 1995 VS z resolucijo S/RES/975 (1995) ugotovi, da so izpolnjeni pogoji za odpravo UNMIH, ki mu podaljša mandat do konca julija 1995; hkrati avtorizira GSek, da na Haiti odpošlje do 6,000 vojaških pripadnikov in do 900 policistov. Prevzem dolžnosti z MNF na UNMIH predvidi do konca marca 1995. Konec julija z resolucijo S/RES/1007 (1995) ugotovi napredek dogajanja na Haitiju, pohvali sodelujoče in podaljša mandat UNMIH za nadaljnjih 7 mesecev.

Konec februarja VS z resolucijo S/RES/1048 (1996) pozdravi izvedbo novih volitev in miren prenos moči na novega demokratično izvoljenega predsednika, podaljša mandat UNMIH za končne 4 mesece (ter zmanjša število pripadnikov obeh delov misije). Z resolucijo S/RES/1063 (1996) konec junija VS ugotovi zaključek misije UNMIH in se odloči ustanoviti Podporno misija OZN na Haitiju (angl. *United Nations Support Mission in Haiti*, UNSMIH), ki bo nadaljevala s pomočjo Vladi Haitija, da profesionalizira svojo policijo, ter bo vzdrževala varno in stabilno okolje. Z resolucijo S/RES/1085 (1996) konec novembra podaljša mandat UNSMIH

do 5. decembra 1996. Na ta dan z resolucijo S/RES/1086 (1996) VS dodatno podaljša mandat UNSMIH do najkasneje 31. julija 1997.

Sredi leta 1997 VS z resolucijo S/RES/1123 (1997) na zahtevo predsednika Haitija ustanovi Tranzicijsko misijo OZN na Haitiju (angl. *United Nations Transition Mission in Haiti*, UNTMIH), da bi pomagala Vladi Haitija profesionalizirati policijo, ter določi 4-mesečni mandat misije. Konec novembra VS z resolucijo S/RES/1141 (1997) ugotovi zaključek mandata za UNTMIH in na zahtevo predsednika Haitija ustanovi Civilno-polijsko misijo OZN na Haitiju (angl. *United Nations Civilian Police Mission in Haiti*, MIPONUH), ki bo nadaljevala s pomočjo Vladi Haitija, da profesionalizira svojo policijo, ter določi enoletni mandat misije.

Z edino resolucijo v letu 1998 S/RES/1212 (1998) VS na zahtevo predsednika Haitija podaljša mandat MIPONUH do konca novembra 1999 in z edino resolucijo v letu 1999 S/RES/1277 (1999) se VS odloči podaljšati mandat MIPONUH do 15. marca 2000, da bi se omogočil nadzorovan prehod za MICAH.

7.1.2 Obravnava pri ostalih organih OZN

GS OZN je v obdobju od 1990 do 2000 sprejela 41 resolucij na temo krize na Haitiju (od tega 1 za nepovezan dogodek)¹³⁵ v 90-ih. Prva med njimi je bila sprejeta za odobritev pomoči pri izvedbi volitev (ustanovi Opazovalno skupino OZN za preverjanje volitev na Haitiju, angl. *United Nations Observer Group for the Verification of Elections in Haiti*), naslednji dve za odobritev posebne urgentne pomoči, zadnja pa za ustanovitev MICAH. Vmes se izmenja 12 resolucij, ki urejajo financiranje misij, ki jih je ustanavljal VS, in pa 24 resolucij, ki se ukvarjajo s stanjem demokracije in človekovih pravic na Haitiju. Tabela z vsemi resolucijami se nahaja v Prilogi E.

ECOSOC je v letih 1990–2000 sprejemal odločitve glede situacije človekovih pravic na Haitiju, največkrat na podlagi resolucij nekdanje Komisije OZN o človekovih pravicah (angl. *United Nations Commission on Human Rights*, UNCHR). S temi odločitvami je na zahtevo UNCHR potrjeval imenovanje neodvisnega strokovnjaka, ki naj prouči dogajanje na področju

¹³⁵ A/RES/53/1 B je bila sprejeta resolucija v zvezi z divjanjem orkana Georges, ki je katastrofalno prizadel celotno regijo.

človekovih pravic na Haitiju, imenovanje posebnega poročevalca z mandatom poročanja GS OZN in UNCHR o situaciji človekovih pravic na Haitiju in imenovanje neodvisnega strokovnjaka, ki bo nudil pomoč Vladi Haitija na področju človekovih pravic, proučil dogajanje na področju človekovih pravic na Haitiju ter opazoval izpolnjevanje obveznosti Haitija na tem področju. Tabela z vsemi sklepi in resolucijami se nahaja v Prilogi F. Z resolucijo E/1999/4 je v maju leta 1999 ECOSOC ustanovil *ad hoc* svetovalno skupino, ki naj bi sestavila priporočila, kako zagotoviti primerno, koherentno, dobro koordinirano in učinkovito pomoč za Haiti. O dolgoročnem programu podpore za Haiti je GSek OZN poročal ECOSOC v letih 2002–2004 (E/2000/63, E/2001/67, E/2002/56, E/2003/54 in E/2004/80). Konec leta 2004 je ECOSOC to skupino ponovno aktiviral s sklepom E/2004/322.

GSek OZN je na temo krize na Haitiju spisal več kot 40 poročil za VS OZN, prejel in preposlal številna pisma, poročila, zahteve in druge dokumente znotraj in zunaj sistema OZN, nudil administrativno podporo komisijam, opazovalcem in poročevalcem, zbiral informacije o izvajanju ukrepov embarga in urejal vso podporno strukturo za misije, ki jih je ustanavljal VS. V okviru lastnih pristojnosti se je povezal z generalnim sekretarjem OAS, s katerim sta določila skupnega posebnega odposlanca za Haiti ter v okviru neformalnih skupin bistveno prispeval k diplomatskim prizadevanjem, ki so botrovala konkretnim odločitvam in rešitvam v procesu obravnavanja krize na Haitiju.¹³⁶

7.1.3 Obravnava pri drugih mednarodnih organizacijah in institucijah

V primeru Haitija je od drugih mednarodnih organizacij v ospredju OAS. Ta je glede Haitija sprejela številne resolucije, deklaracije in druge dokumente v okviru svojih različnih organov in teles; prve na temo situacije človekovih pravic in demokracije so bile sprejete že leta 1986. Nekatere so povezane neposredno s situacijo in z dogajanjem na Haitiju – predvsem z vidika zaskrbljenosti za človekove pravice, nekatere pa so namenjene sodelovanju z drugimi regionalnimi organizacijami in OZN s ciljem reševanja krize. Leta 1991 je celo oblikovala lastno Civilno misijo za ponovno vzpostavitev in okrepitev ustavne demokracije na Haitiju (angl. *Civilian Mission to reestablish and strengthen constitutional democracy in Haiti*), ki naj bi ponovno vzpostavila in okrepila demokracijo na Haitiju. Kljub urgentnosti nekaterih situacij v tej krizi in eskalacijam določenih okoliščin se organi OAS niso nikoli sestali na izredni seji,

¹³⁶ Julija 1993 je bil na primer podpisan t. i. *Pact of New York* (S/26297) kot del medhaitijskega političnega dialoga, ki je pomembno prispeval k izoblikovanju (sprejemljivih) pogojev za končanje krize.

kjer bi obravnavali stanje na Haitiju. Največ dokumentov je bilo sprejetih v letu 1993. Po letu 1995, ko je – zanimivo – zasedanje Generalne skupščine OAS potekalo na Haitiju, pa se tudi v OAS število dokumentacije na temo krize na Haitiju bistveno zmanjša ter se od 1998 naprej na to temo ne pojavi noben dokument več.

Tabela 7.2: Pregled nekaterih dokumentov OAS, sprejetih za Haiti v obdobju 1990–1999

LETO	ZUNANJI MINISTRI OAS	GENERALNA SKUPŠČINA OAS	STALNI SVET OAS	DRUGI DOKUMENTI OAS
1990		AG/RES. 1039 AG/RES. 1040 AG/RES.1048	CP/RES.537 (805/90)	AG/doc.2595/90 in Add.1
1991	MRE/RES.1/91 MRE/RES.2/91	AG/RES. 1080 AG/RES. 1103 AG/RES. 1112 AG/RES.1117	CP/RES.567 (870/91)	AG/doc.2671/91
1992	MRE/RES.3/92 in Corr.1 MRE/RES.4/92	AG/RES. 1170 AG/DEC. 3 (XXII-O/92)	CP/RES.575 (885/92) CP/RES.594 (923/92) CP/Dec.2 (896/92)	
1993	MRE/RES.5/93 in Corr.1	AG/RES. 1213 AG/RES. 1214 AG/RES. 1243 AG/RES. 1244	CP/RES.610 (968/93) CP/Dec.8 (927/93) CP/Dec.9 (931/93) CP/Dec.10 (934/93) CP/Dec.14 (960/93) CP/Dec.15 (967/93)	(CP/CAJP895/ 93
1994	MRE/RES.6/94	AG/RES. 1269 AG/RES. 1273 AG/RES. 1289	CP/RES.630 (987/94) CP/RES.633 (995/94) CP/Dec.18 (986/94) CP/Dec.21 (1006/94)	(CP/CAJP- 940/94)
1995	MRE/RES. 7/95	AG/RES. 1323 AG/RES. 1326		CP/doc.2561/95 CP/CAJP-1004/95

		AG/RES. 1331 AG/RES. 1345 AG/RES. 1360 AG/doc.3202/95		
1996		AG/RES. 1372 AG/RES. 1373 AG/RES. 1381		AG/doc.3341/96, Rev1., Corr.1
1997		AG/RES. 1502		

OAS se je s svojimi organi v prizadevanjih reševanja krize na Haitiju povezala v širšo mrežo z regionalnimi organizacijami oziroma z državami v regiji. Medameriška komisija za človekove pravice OAS je pripravljala redna poročila, že leta 1986 pa je Generalna skupščina OAS z resolucijo ustanovila Medameriški sklad za prednostno pomoč Haitiju. V sodelovanje je bila vključena tudi 'konkurenčna' Rio skupina,¹³⁷ k reševanju krize sta pripomogli tudi Karibska skupnost in skupni trg (angl. *Caribbean Community and Common Market*, CARICOM)¹³⁸ ter Medameriška razvojna banka.¹³⁹ Seveda pa je OAS najbolj prispevala v sodelovanju z OZN – tako s predlogi ukrepov embarga, ki jih je potem avtoriziral VS, kot tudi s skupno misijo MICIVIH, ki je zaživela spomladi leta 1993 in je imela za glavno nalogo preveriti stanje spoštovanja človekovih pravic na Haitiju.¹⁴⁰ Po veliko diplomatskih naporih predsednika Aristida v izgnanstvu, generalnega sekretarja OAS in GSek OZN, je šele na predlog GSek OZN GS OZN pravzaprav ustanovila del te misije, vezan na OZN.

Poleg OAS velja omeniti še Mednarodni odbor Rdečega križa (angl. *International Committee of the Red Cross*, ICRC), ki je postal stalno prisoten na Haitiju leta 1994, ko se je osredotočal na obiske zapornikov ter podporo oblastem pri izboljšanju stanja v zaporih – prvič pa so obiskali zapore na Haitiju že leta 1967 (ICRC na Haitiju 2013). V letu 2002 ICRC ugotovi, da je

¹³⁷ Rio skupina je mednarodna organizacija 24 latinskoameriških in nekaterih karibskih držav, ustanovljena leta 1986. Organizacija nima stalnih organov in je brez stalnega sedeža ter deluje na podlagi letnih srečanj šefov držav članic.

¹³⁸ CARICOM je mednarodna organizacija petnajstih karibskih držav in skupnosti z glavnim ciljem vzpodbujanja gospodarskega povezovanja in sodelovanja. Ustanovljena je bila leta 1973, sedež pa ima v Gvajani. Za več o tej organizaciji glej: *CARICOM*.

¹³⁹ Medameriška razvojna banka je bila ustanovljena leta 1959 in ima sedež v ZDA. Za 48 držav članic predstavlja glavni vir razvojnega financiranja, med glavne cilje pa uvršča zmanjševanje revščine ter družbenih neenakosti. Za več o tej mednarodni organizaciji glej: *Medameriška razvojna banka*.

¹⁴⁰ Po letu 1994, ko so ocenili, da je bil ustavni red na Haitiju ponovno vzpostavljen, je misija razširila svoje naloge na promocijo človekovih pravic in krepitev institucij (*MICIVIH*).

razdeljevanje pomoči na Haitiju zelo oteženo zaradi nerazrešene politične krize, ki je nastala ob parlamentarnih volitvah maja 2004 (Letno poročilo ICRC 2003, 225).

7.1.4 Druge aktivnosti

Diplomatska prizadevanja so vključevala tudi aktivnosti držav izven regijskih povezav in forumov sistema OZN – skupina »Štirih prijateljev generalnega sekretarja« je obsegala Francijo, Kanado, Venezuelo¹⁴¹ in ZDA ter kasneje tudi Argentino (oziroma stalne predstavnike teh držav pri OZN). O svojih srečanjih in zaključkih so obveščali GSek OZN in predsednika Varnostnega sveta OZN (PR VS OZN),¹⁴² večinoma pa so si prizadevali za več dodatnih poskusov mirnega reševanja krize (torej dodatni ukrepi pred vojaško podkrepljeno intervencijo). Strinjali pa so se z MNF z avtorizacijo VS OZN po 7. poglavju UL OZN, potem ko bi bilo ponovno vzpostavljeno varno in stabilno okolje (Malone in von Einsiedel 2007, 173). Ta skupina »Prijateljev« je v ozadju pravzaprav odigrala zelo pomembno vlogo, tako pri pogajanjih v New Yorku kot s svojimi diplomatskimi predstavniki na Haitiju, zato so bili tudi prisotni na ključnih delih pogajanj za *Governors Island Agreement* (Martin 1999, 725).

7.1.5 Časovnica (1990–1999)

Leto 1990

DATUM	DOGODEK
25. maj	E/1990/235: imenovanje neodvisnega strokovnjaka, ki naj prouči dogajanje na področju človekovih pravic na Haitiju (na predlog resolucije UNCHR 1990/56, sprejete 7. marca)
10. oktober	A/RES/45/2: pomoč pri volitvah
16. december	volitve na Haitiju
21. december	A/RES/45/257 A: posebna urgentna pomoč

¹⁴¹ Kanada in Venezuela v tem času nista bili članici VS OZN; nestalne članice v času sprejetja ključne resolucije za Haiti leta 1994 so bile: Argentina, Brazilija, Češka republika, Džibuti, Nigerija, Nova Zelandija, Oman, Ruanda, Pakistan, Španija.

¹⁴² Zaključna izjava srečanja iz leta 1993: S/26881, zaključna izjava srečanja iz leta 1994: S/1994/686.

Leto 1991

DATUM	DOGODEK
februar	Jean-Bertrand Aristide kot novoizvoljeni predsednik prevzame oblast
17. maj	A/RES/45/257 B: posebna urgentna pomoč
31. maj	E/1991/258: imenovanje neodvisnega strokovnjaka, ki naj prouči dogajanje na področju človekovih pravic na Haitiju (na predlog resolucije UNCHR 1991/77, sprejete 6. marca)
29. september	poveljnik haitijskih oboroženih sil Raoul Cedras izvede vojaški udar
3. oktober	predsednik Aristide poroča pred VS OZN
8. oktober	OAS uvede ukrepe embarga proti Haitiju
11. oktober	A/RES/46/7: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
17. december	A/RES/46/138: o človekovih pravicah na Haitiju

Leto 1992

DATUM	DOGODEK
februar	civilna misija OAS s člani haitijskega senata izpogaja Washingtonski protokol
20. julij	E/1992/245: imenovanje posebnega poročevalca z mandatom poročanja GS OZN in Komisiji o situaciji človekovih pravic na Haitiju (na predlog resolucije UNCHR 1992/77, sprejete 5. marca)
avgust	haitijske skupine za človekove pravice dokumentirajo 1021 primerov izvensodnih pobojev in ocenijo, da bi jih lahko bilo 3000
24. november	A/RES/47/20 A: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
11. december	Dante Caputo imenovan za posebnega odposlanca generalnih sekretarjev OZN in OAS
18. december	A/RES/47/143: o človekovih pravicah na Haitiju

Leto 1993

DATUM	DOGODEK
8. januar	predsednik Aristide piše GSek OZN in uradno zaprosi OAS in OZN, da pošljeta skupno in veliko večjo mednarodno civilno misijo (MICIVIH)
februar	ustanovljen MICIVIH
20. april	A/RES/47/20 B: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
7. junij	pismo SP Haitija PR VS OZN (S/25958), v katerem zaprosi za uvedbo embarga, kot ga že uresničuje OAS, proti <i>de facto</i> oblastem na Haitiju
10. junij	poročanje GSek OZN

16. junij	S/RES/841 (1993): uvede embargo
23. junij	embargo stopi v veljavo
12. julij	poročilo GSek OZN (S/26063) o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
15. julij	pismo PR VS OZN (S/26085), v katerem je izražena podpora VS OZN nastajajočemu mirovnemu sporazumu
3. julij	general Raoul Cedras in predsednik Jean-Bertrand Aristide podpišeta sporazum <i>Governors Island Agreement</i> (S/26063)
24. julij	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/26180, aneks), v prilogi katerega Aristide prosi OZN za pomoč pri oblikovanju novih policijskih sil in profesionalizaciji vojske
13. avgust	poročilo GSek OZN (S/26361) in aneks (S/26297) s priporočilom o delni začasni zaustavitvi veljavnih sankcij
25. avgust	poročilo GSek OZN (S/26352) s predlogom oblikovanja misije OZN za Haiti
26. avgust	poročilo GSek OZN (S/26361) z nadaljnjim priporočilom o delni začasni zaustavitvi veljavnih sankcij
27. avgust	S/RES/861 (1993): začasno ustavi izvajanje sankcij
31. avgust	S/RES/862 (1993): odobri pošiljanje predhodnice na Haiti, ki naj pripravi potrebno za morebitno policijsko in vojaško pomoč v okviru misije OZN na Haitiju
17. september	izjava PR VS OZN (S/26460), v kateri obžaluje izbruh nasilja na Haitiju 11. in 12. septembra
21. september	poročilo GSek OZN (S/26480 in Add. 1), v katerem predlaga ustanovitev UNMIH
23. september	S/RES/867 (1993): odobri priporočila GSek in avtorizira ustanovitev ter takojšnjo odpravo misije UNMIH za 6 mesecev
11. oktober	izjava PR VS OZN (S/26567), v kateri obžaluje napad na novinarje in diplomate, ki so na Haitiju čakali na prihod UNMIH
11. oktober	<i>USS Harlan County</i> v Port-au-Princu
12. oktober	<i>USS Harlan County</i> se obrne nazaj v ZDA
13. oktober	poročilo GSek OZN (S/26573), v katerem predlaga ponovno vzpostavitev embarga
13. oktober	S/RES/873 (1993): ponovno vzpostavljene sankcije
15. oktober	pismo predsednika Aristida za PR VS OZN (S/26587), v katerem pozove k ponovni uveljavitvi ukrepov s sklicem na 7. poglavje UL OZN
16. oktober	S/RES/875 (1993): vzpostavljena pomorska blokada
19. oktober	embargo ponovno stopi v veljavo
25. oktober	izjava PR VS OZN (S/26668), v kateri zagotovi nadaljnje vzdrževanje veljavnosti sankcij

30. oktober	izjava PR VS OZN (S/26633), v kateri pozove k spoštovanju sklenjenega sporazuma
12. november	poročilo GSek OZN (S/26724 in Corr.1), v katerem povzema dogajanje od svojega poročila 13. oktobra naprej
15. november	izjava PR VS OZN (S/26747), v kateri izrazi podporo predsedniku Aristidu in obstoječemu sporazumu
26. november	poročilo GSek OZN (S/26802), v katerem opisuje stanje glede UNMIH
6. december	A/RES /48/27 A: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
20. december	A/RES/48/151: o človekovih pravicah na Haitiju

Leto 1994

DATUM	DOGODEK
10. januar	izjava PR VS OZN (S/PRST/1994/2), v kateri izrazi zaskrbljenost glede trpljenja haitijskega ljudstva
19. januar	poročilo GSek OZN (S/1994/54) o stanju glede UNMIH
18. marec	poročilo GSek OZN (S/1994/311), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNMIH
23. marec	S/RES/905 (1994): podaljša mandat UNMIH
5. april	A/RES/48/246: financiranje UNMIH
6. maj	S/RES/917 (1994): uvede nove ukrepe embarga
19. maj	poročilo GSek OZN (S/1994/593) o nadaljnjem nespoštovanju mirovnega sporazuma s strani haitijskih <i>de facto</i> oblasti
20. junij	poročilo GSek OZN (S/1994/742), v katerem povzema dogajanje od sprejetja resolucije S/RES/917 naprej
28. junij	poročilo GSek OZN (S/1994/765), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNMIH
30. junij	S/RES/933 (1994): podaljša mandat UNMIH
8. julij	A/RES/48/27 B: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
12. julij	izjava PR VS OZN (S/PRST/1994/32), v kateri obsodi odločitev haitijskih <i>de facto</i> oblasti, da odslovijo MICIVIH
15. julij	poročilo GSek OZN (S/1994/828 in Add.1) o izpolnjevanju resolucije S/RES/933
25. julij	E/1994/266: podaljša mandat posebnemu poročevalcu (na predlog resolucije UNCHR 1994/80, sprejete 9. marca)
26. julij	poročilo GSek OZN (S/1994/871) o izpolnjevanju resolucije S/RES/917

29. julij	pismo predsednika Aristida (S/1994/905, aneks), v katerem pozove mednarodno skupnost k takojšnji in odločni aktivnosti, ki bo zagotovila izpolnjevanje podpisanega sporazuma
31. julij	S/RES/940 (1994): avtorizira ustanovitev mednarodne sile pod združenim poveljstvom, ki lahko uporabi vsa potrebna sredstva
26. avgust	poročilo GSek OZN (S/1994/1012) o izpolnjevanju resolucije S/RES/917
september	v času od vojaškega udara ocenjeno 4.000 ubitih, 300.000 razseljenih, več kot 60.000 iskalcev azila v ZDA
16. september	nekdanji ameriški predsednik Carter, ameriški senator Nunn in general Powell na Haitiju
19./20. september	MNF pristane na Haitiju
25. september	izjava predsednika Aristida (S/1994/1097, aneks), v kateri zagotovi, da bo ustavni red na Haitiju v celoti ponovno vzpostavljen v naslednjih 21-ih dneh
26. september	poročilo MNF o napredku (S/1994/1107, aneks)
28. september	poročilo GSek OZN (S/1994/1143) o izpolnjevanju resolucije S/RES/917
29. september	S/RES/944 (1994): potrdi nadaljevanje priprav za UNMIH ter podpre povratek MICIVIH
10. oktober	drugo poročilo MNF o napredku (S/1994/1148, aneks)
15. oktober	S/RES/948 (1994): potrdi izpolnitev zadanih nalog, pohvali vse sodelujoče
16. oktober	VS OZN odpravi sankcije
18. oktober	poročilo GSek OZN (S/1994/1180) o izpolnjevanju resolucije S/RES/940
24. oktober	tretje poročilo MNF o napredku (S/1994/1208, aneks)
7. november	četrto poročilo MNF o napredku (S/1994/1258, aneks)
21. november	peto poročilo MNF o napredku (S/1994/1321, aneks)
21. november	poročilo GSek OZN (S/1994/1322) o izpolnjevanju resolucije S/RES/940
29. november	S/RES/964 (1994): poveča obseg predhodnice UNMIH in povabi GSek, da pospeši načrtovanje odprave misije
5. december	A/RES/49/27 A: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
5. december	šesto poročilo MNF o napredku (S/1994/1377, aneks)
19. december	sedmo poročilo MNF o napredku (S/1994/1430, aneks)
23. december	A/RES/49/201: o človekovih pravicah na Haitiju

Leto 1995

DATUM	DOGODEK
9. januar	osmo poročilo MNF o napredku (S/1995/15, aneks)
15. januar	izjava poveljujočega MNF (S/1995/55), da je na Haitiju ponovno vzpostavljeno varno in stabilno okolje, in posledični poziv k prenehanju mandata MNF
17. januar	poročilo GSek OZN (S/1995/46 in Add.1) o izpolnjevanju resolucije S/RES/940
23. januar	deveto poročilo MNF o napredku (S/1995/70, aneks)
27. januar	pismo SP Haitija (S/1995/90), v kateri izrazi podporo za priporočila iz poročila GSek z dne 17. januarja
30. januar	S/RES/975 (1995): ugotovi, da so izpolnjeni pogoji za odpravo UNMIH, ki mu podaljša mandat do konca julija 1995
31. marec	A/RES/49/239: financiranje UNMIH
13. april	poročilo GSek OZN (S/1995/305) o prehodu z MNF na UNMIH
12. julij	A/RES/49/27 B: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
24. julij	poročilo GSek OZN (S/1995/614)
25. julij	E/1995/281: odobri zahtevo Komisije za GSek OZN, da naj se imenuje neodvisni strokovnjak, ki bo nudil pomoč Vladi Haitija na področju človekovih pravic, proučil dogajanje na področju človekovih pravic na Haitiju ter opazoval izpolnjevanju obveznosti Haitija na tem področju (na predlog resolucije UNCHR 1995/70, sprejete 8. marca)
31. julij	S/RES/1007 (1995): podaljša mandat UNMIH za nadaljnjih 7 mesecev
6. november	poročilo GSek OZN (S/1995/922), v katerem priporoči podaljšanje mandata UNMIH
15. december	A/RES/50/86 A: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
19. december	A/RES/50/90 A: financiranje UNMIH
22. december	A/RES/50/196: o človekovih pravicah na Haitiju

Leto 1996

DATUM	DOGODEK
9. februar	pismo predsednika Haitija za GSek OZN (S/1996/99 in A/50/861/Add.1), v katerem prosi za podaljšanje mandata UNMIH
14. februar	poročilo GSek OZN (S/1996/112) o stanju in dosežkih UNMIH s predlogom o nadaljevanju in zmanjšanju
29. februar	S/RES/1048 (1996): podaljša mandat UNMIH za končne 4 mesece
3. april	A/RES/50/86 B: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju

31. maj	zahteva predsednika Haitija za GSek OZN (S/1996/431, aneks) za nadaljnje podaljšanje mandata UNMIH
5. junij	poročilo GSek OZN (S/1996/416 in Add.1/Rev.1), v katerem priporoči ustanovitev nove misije OZN za Haiti
7. junij	A/RES/50/90 B: financiranje UNMIH
28. junij	S/RES/1063 (1996): ugotovi zaključek misije UNMIH in se odloči ustanoviti UNSMIH
23. julij	E/1996/269: odobri zahtevo Komisije, da ji posebni poročevalec poroča na njenem 53. zasedanju (na predlog resolucije UNCHR 1996/58, sprejete 19. aprila)
29. avgust	A/RES/50/86 C: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
1. oktober	poročilo GSek OZN (S/1996/813) o stanju in napredku UNSMIH
4. november	A/RES/51/14 A: financiranje UNMIH
4. november	A/RES/51/15 A: financiranje UNSMIH
12. november	poročilo GSek OZN (S/1996/813/Add.1*), v katerem priporoča podaljšanje mandata UNSMIH
13. november	zahteva predsednika Haitija za GSek OZN (S/1996/956) za nadaljnje podaljšanje mandata UNSMIH
29. november	S/RES/1085 (1996): podaljša mandat UNSMIH
5. december	S/RES/1086 (1996): podaljša mandat UNSMIH
12. december	A/RES/51/110: o človekovih pravicah na Haitiju
17. december	A/RES/51/196 A: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju

Leto 1997

DATUM	DOGODEK
24. marec	poročilo GSek OZN (S/1997/244) o stanju in napredku UNSMIH
13. junij	A/RES/51/14 B: financiranje UNMIH
13. junij	A/RES/51/15 B: financiranje UNSMIH
19. julij	poročilo GSek OZN (S/1997/564 in Add.1), v katerem obravnava možnosti prehoda od UNSMIH na UNTMIH
20. julij	pismo SP Haitija za GSek OZN (S/1997/568) s predlogom za nadaljnje podaljšanje mandata UNSMIH
22. julij	E/1997/262: odobri zahtevo Komisije za GS OZN, da prouči možnost podaljšanja MICIVIH (na predlog resolucije UNCHR 1997/52, sprejete 15. aprila)
30. julij	S/RES/1123 (1997): ustanovi UNTMIH
31. julij	A/RES/51/196 B: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju

29. oktober	zahteva predsednika Haitija za GSek OZN (S/1997/832, aneks II), da se nadaljuje delo OZN s haitijskimi policijskimi silami ter z nalogami za krepitev pravne države
31. oktober	poročilo GSek OZN (S/1997/832 in Add.1) o zaključku nalog UNTMIH in nadaljevanju drugih, civilnih nalog skupaj z OAS
28. november	S/RES/1141 (1997): ugotovi zaključek mandata za UNTMIH in na zahtevo predsednika Haitija ustanovi MIPONUH
12. december	A/RES/52/138: o človekovih pravicah na Haitiju
18. december	A/RES/52/174: o človekovih pravicah na Haitiju

Leto 1998

DATUM	DOGODEK
20. februar	poročilo GSek OZN (S/1998/144) o stanju in napredku MIPONUH
28. maj	poročilo GSek OZN (S/1998/434) o stanju in napredku MIPONUH
26. junij	A/RES/52/246: financiranje UNSMIH, UNTMIH, MIPONUH
24. avgust	poročilo GSek OZN (S/1998/796) o stanju in napredku MIPONUH
20. september	orkan Georges
5. oktober	A/RES/53/1 B: pomoč regiji zaradi naravne nesreče
22. oktober	zahteva predsednika Haitija za GSek OZN (S/1998/1003) za nadaljevanje mednarodnega sodelovanja z nalogo krepitev haitijske policije
11. november	poročilo GSek OZN (S/1998/1064), v katerem priporoči podaljšanje mandata MIPONUH
25. november	S/RES/1212 (1998): podaljša mandat MIPONUH
8. december	A/RES/53/95: o stanju demokracije in človekovih pravic na Haitiju
9. december	A/RES/53/159: o človekovih pravicah na Haitiju

Leto 1999

DATUM	DOGODEK
19. februar	poročilo GSek OZN (S/1999/181) o stanju in napredku MIPONUH
7. april	A/RES/53/222 A: financiranje UNSMIH, UNTMIH, MIPONUH
19. maj	poročilo GSek OZN (S/1999/579 in Corr.1) o stanju in napredku MIPONUH
8. junij	A/RES/53/222 B: financiranje UNSMIH, UNTMIH, MIPONUH
27. julij	E/1999/248: odobri povabilo Komisije posebnemu poročevalcu, da poroča GS OZN in Komisiji (na predlog resolucije UNCHR 1999/77, sprejete 28. aprila)
24. avgust	poročilo GSek OZN (S/1999/908) o stanju in napredku MIPONUH

8. november	pismo predsednika Haitija za GSek OZN (A/54/629), v katerem poziva mednarodno skupnost k ustanovitvi mednarodne podporne misije za pomoč Haitiju pri demokratizaciji in krepitvi pravosodnega ter policijskega sistema
18. november	poročilo GSek OZN (S/1999/1184), v katerem predlaga priprave na zaključek mandata MIPONUH
30. november	S/RES/1277 (1999): podaljša mandat MIPONUH
17. december	A/RES/54/187: o človekovih pravicah na Haitiju
17. december	A/RES/54/193: mednarodna civilna podpora misija na Haitiju

7.1.6 Analiza in epilog

Če na kratko povzamem dogajanje na Haitiju: OAS in ECOSOC na stanje človekovih pravic opozarjata že od 80-ih, volitve konec decembra 1990 opazujeta OZN in OAS, februarja 1991 je demokratično izvoljena nova oblast, ECOSOC imenuje strokovnjaka za proučitev stanja človekovih pravic, septembra 1991 se zgodi vojaški udar. Predsednik v izgnanstvu situacijo predstavi v VS OZN, OAS sprejme sankcije proti Haitiju, GS OZN obsodi stanje. V letu 1992 potekajo pogajanja s strani OAS, ECOSOC nadaljuje s proučevanjem stanja človekovih pravic, GS OZN pa z obsojanjem stanja in opozarjanjem članic na situacijo, VS OZN je praktično brez aktivnosti, GSek OZN se poveže z generalnim sekretarjem OAS – skupaj imenujeta posebnega odposlanca, dokumentirani so izvensodni poboji, prične se val beguncev proti ZDA. V začetku leta 1993 OAS in OZN ustanovita skupno misijo, sredi leta VS OZN uvede embargo proti Haitiju. Kmalu zatem pride do podpisa *Governors Island Agreement*-a, zaradi nespoštovanja pa tudi do ponovne vzpostavitve sankcij. Septembra 1993 VS OZN ustanovi UNMIH, katere pripadniki se oktobra ne uspejo izkrcati na Haitiju. Do konca leta 1993 in v prvi polovici 1994 VS OZN podaljšuje mandat UNMIH ter vzpostavlja in zastruje sankcije (vključno s pomorsko blokado). ECOSOC še naprej proučuje stanje človekovih pravic na Haitiju, konec poletja pa VS OZN odobri ustanovitev MNF, ki ji avtorizira tudi uporabo vseh potrebnih sredstev. V času od vojaškega udara do takrat je bilo po ocenah 4.000 ubitih, 300.000 razseljenih in več kot 60.000 iskalcev azila v ZDA. V zadnjem diplomatskem poskusu ZDA dosežejo umik vojaškega režima, vendar se MNF v septembru 1994 vseeno izkrca na otoku in poskrbi za ponovno vzpostavitev red, miru in stabilnosti. Oktobra 1994 so naloge izpolnjene, predsednik Aristide se vrne na Haiti, VS OZN pa zaustavi izvajanje vseh sankcij. Januarja 1995 so izpolnjeni pogoji za odpravo UNMIH, ECOSOC pa odobri zahtevo Komisije za GSek OZN, da se imenuje neodvisni strokovnjak, ki bo nudil pomoč Vladi Haitija na področju človekovih pravic, proučil

dogajanje na področju človekovih pravic na Haitiju ter opazoval izpolnjevanje obveznosti Haitija na tem področju. Na Haitiju leta 1995 gostijo letno zasedanje skupščine OAS, izvedejo nove volitve, v letu 1996 Aristida nadomesti René Préval. Sredi 1996 UNMIH nadomesti UNSMIH. Sredi 1997 UNSMIH nadomesti UNTMIH. Konec 1997 UNTMIH nadomesti MIPONUH, ki deluje do marca 2000.

Operacija *Uphold Democracy* se je mnogim članicam OZN in VS OZN zdela problematična iz več razlogov – najbolj skeptične so bile Venezuela, Pakistan, Kitajska¹⁴³ in Brazilija (Welsh 2008, 542). Ta, s strani VS OZN avtorizirana uporaba vojaške sile, je prva in zaenkrat edina v smislu uporabe sile z namenom ponovne vzpostavitve demokracije v neki državi članici (Malone in von Einsiedel 2007, 168). Več članic je imelo pomisleke zaradi načela nevmešavanja v notranje zadeve druge države, kljub razlogom v zvezi s stanjem človekovih pravic na Haitiju (De Wet 2004, 175). Nekatere članice so imele tudi pomisleke, ali je sploh naloga VS OZN, da rešuje mandat predsednika neke države (Bosco 2009, 185). Nekateri menijo, da je bila avtorizacija MNF pod vodstvom ZDA pač najenostavnejša rešitev v dani situaciji, ko OZN ni imela niti resursov niti druge kapacitete, da bi Aristidu omogočila povratek; poleg tega se je Boutros-Ghali znašel v izjemno težko situaciji, povzročeni s praktično istočasnimi krizami v Ruandi in Somaliji (Malone in von Einsiedel 2007, 173).

Nadaljnji pomisleki so povezani z legitimnostjo take misije OZN: za vsako mirovno misijo namreč velja, da mora v prvi vrsti pridobiti soglasje države, v kateri se bo dogajala. V primeru Haitija sta namreč obstajali dve oblasti – *de jure* predsednik v izgnanstvu in *de facto* vojaški režim na otoku (Martin 1999, 715). Slednji so se tega zelo dobro zavedali, zato soglasja pravzaprav nikoli niso podali ter tako kupovali čas pri pogajanjih, potem pa še niso spoštovali dogovorjenega (Doyle 1994, 54). Zanimivo pri tem je, da je stalni predstavnik Haitija pri OZN ostal zvest predsedniku v izgnanstvu in da ga vojaški režim pravzaprav ni niti poskusil zamenjati ali vsaj odstraniti (Martin 1999, 729).

Na splošno se poskuse OZN v ponovni vzpostavitvi miru in stabilnosti na Haitiju v širšem smislu (operacije za gradnjo miru) ocenjuje kot neuspešne, medtem ko sama UNMIH (potem ko je enkrat dosegla otok) velja za relativno uspešno izvedeno misijo (Malone in von Einsiedel 2007, 176). Še največ težav z UNMIH je pravzaprav nastajalo pri podaljševanju njenega

¹⁴³ Kitajska se v pričujoči disertaciji nanaša na Ljudsko republiko Kitajsko, ki je članica OZN in stalna članica VS OZN od leta 1971.

mandata. Počasnost odziva VS OZN je razvidna tudi iz zgornje časovnice – od pričetka krize do prvega odgovora VS mine dobro leto in pol (čeprav je bil VS neposredno seznanjen s situacijo v manj kot tednu dni po vojaškem udaru). V vsem tem času in tudi prej na situacijo opozarjata predvsem OAS in ECOSOC. Generalna sekretarja OAS in OZN sprožita diplomatske aktivnosti in kljub vsem naporom (in tudi dosežkom) stanje na otoku ostane enako oziroma hujše v smislu stanja človekovih pravic. UNMIH je bila v prvem poskusu sestavljena in odpremljena v situaciji, ki ni imela zadostne politične podpore in ki hkrati ni bila v stiku z realnostjo. Pritiski so se stopnjevali in ZDA so dosegle avtorizacijo MNF, ki je uveljavila svoj mandat kmalu po pristanku vojaškega režima, da odstopi. Politična kriza je tako bila razrešena z vojaško rešitvijo, vendar se kljub vsem misijam, ki so sledile, stanje na Haitiju ni bistveno popravilo ali spremenilo. V bistvu je ravno Aristide v preostanku svojega prvega mandata povzročil velike preglavice OZN že takrat¹⁴⁴ (Malone in von Einsiedel 2007, 185), posledice pa Haiti in regija čutita še danes. Posledice pa so pustile tudi vse sankcije oziroma ukrepi embarga, ki so že tako prizadeto ljudstvo pahnili na rob preživetja, čeprav nekateri menijo, da so ravno ti ukrepi prisilili vojaško oblast, da se pogaja (De Jonge Oudraat 2001, 331).

Na prvi pogled se tako zdi, da sta bila v primeru Haitija v zgodnjih 90-ih OZN in posledično VS v prvi vrsti predvsem orodje zunanje politike (ki je imela neposreden vpliv na domače dogajanje) ZDA, ki so za to 'vajo v regionalnih odnosih' porabili več kot 2 milijardi ameriških dolarjev (USD) (Sweeney 1996, 144). V bistvu pa bi lahko trdila tudi, da je bil predsednik v izgnanstvu tisti, ki je izkoristil tako sistem OZN kot ZDA (med drugim je večinoma uradoval kar iz Washingtona), da je potem VS odobril tako nenavadno¹⁴⁵ uporabo sile.¹⁴⁶ Haiti je predvsem primer zamujenih priložnosti za OZN (De Jonge Oudraat 2001, 332), kjer so sankcije (podobno kot v Iraku ali na področju nekdanje Jugoslavije) povzročile predvsem več škode kot pa koristi. VS OZN je tako tudi sam sebi povzročil slabo voljo: mandat je podelil skupini držav, avtoriziral je svoj najbolj oster odziv, s predhodnimi sankcijami ljudstvo pripeljal na rob preživetja – vse to pa ni zaleglo pri osnovnem problemu stanja demokracije in človekovih

¹⁴⁴ Predvsem z nesposobnostjo primerno upokojiti vojaški vrh oziroma reformirati vojsko, kar je imelo za posledico šibkejšo državno avtoriteto ter revna predmestja, polna razočaranih in dobro oboroženih nekdanjih vojakov (Malone in von Einsiedel 2007, 185).

¹⁴⁵ Nenavadna tudi zato, ker se ni 'počakalo' na to, da politična kriza preraste v državljansko vojno, preden bi se odobrilo intervencijo (Martin 1999, 711).

¹⁴⁶ Njegov oportunističen se kaže tudi v dejstvu, da je kmalu po vrnitvi Aristide pričel javne diplomatske odnose s Tajvanom, da bi pritisnil na Kitajsko, ki je kmalu potem izjavila, da bi podprla zmanjšanje obsega UNMIH (Malone in von Einsiedel 2007, 175).

pravic. Z nevarnim precedensom je tako povrh vsega posredno povzročil potrebo po misijah OZN še za nadaljnjih 10 let, ko je bil spet soočen z reševanjem enakega problema.

7.2 Vzhodni Timor, INTERFET, 1999

Timor je eden izmed otokov v južnem delu pomorske jugovzhodne Azije, velik dobrih 30 tisoč kvadratnih kilometrov. Kitajci in Indijci so ga uporabljali kot postojanko na svojih trgovskih poteh, dokler v 17. stoletju zahodnega dela niso zasedli Nizozemci, vzhodnega pa Portugalci. Slednji niso vzpostavili učinkovitega okvira za vladanje, posledično sta na tem delu otoka soobstajala dva politična sistema – kolonialni in avtohtoni (Taylor 1994, 12). Mejo so večkrat tudi nasilno določali in jo dokončno določili šele na začetku 20. stoletja.¹⁴⁷ Med drugo svetovno vojno je otok zasedla Japonska, lokalno prebivalstvo pa se je z gverilskimi taktikami borilo proti okupatorju pod vodstvom avstralskih komandosov.¹⁴⁸ Ob povratku so Portugalci grobo ponovno vzpostavili svojo nadvlado. Nizozemska kolonija je po vojni postala del Indonezije, Portugalska pa se je administraciji svoje kolonije začela odpovedovati šele leta 1975.¹⁴⁹ Vendar sta temu delu otoka vladali dve struji, proportugalska in tista, ki je zahtevala neodvisnost.¹⁵⁰ Ko je zaradi tega izbruhnila državljanska vojna, so Portugalci (na Portugalskem so vladale kaotične razmere zaradi vojaškega udara leta 1974) enostavno odšli (Calvocoressi 2001, 561). Indonezija je izkoristila priložnost,¹⁵¹ zasedla in priključila vzhodni del otoka kot svojo provinco, vendar te priključitve ne OZN ne Portugalska nista nikoli priznali.

Mednarodna skupnost oziroma mednarodne organizacije niso niti opazile,¹⁵² da je Indonezija po priključitvi vzhodnega dela otoka nadaljevala s spornimi aktivnostmi. Tudi Avstralija in Portugalska sta se »tiho vdali« (Calvocoressi 2001, 561). Še več, Avstralija je pravzaprav sprejela legitimnost indonezijske oblasti v Vzhodnem Timorju in celo uporabila svoj vpliv ter zgladila kritike Indonezije v OZN (Wheeler in Dunne 2001, 810). Do leta 1999, ko je bil 5.

¹⁴⁷ *Sentenca Arbitral* podpisan leta 1915 (Taylor 1994, 12)

¹⁴⁸ Avstralija je leta 1943 otok zapustila, Timorci pa so se še naprej bojevali na strani zaveznikov in za to plačali strahotno ceno že med vojno (Taylor 1994, 13).

¹⁴⁹ OZN je sicer že od 50-ih pritiskala na Portugalsko, vendar brez uspeha (Taylor 1994, 18).

¹⁵⁰ Izobraževanje je bilo prepuščeno katoliškim organizacijam (pod sponzorstvom države), raven nepismenosti je do sredine 70-ih ostajal na 93%; posledično so ideje o neodvisnosti bile izoblikovane na pozicijah moči, ki so izhajale iz kolonialne strukture ali pa iz sistema lokalnega sorodstva (Taylor 1994, 17).

¹⁵¹ Čeprav je indonezijska uradna politika še aprila 1974 zatrdjevala, da vztraja na nevmešavanju v Portugalski Timor (Taylor 1994, 25).

¹⁵² Indonezijska vojska je kmalu po zasedbi uvedla tudi blokado na ta del svojega ozemlja; še tisti novinarji in opazovalci, ki so se prebili skozi blokado, so naleteli na nepripravljenost svojih vlad, da bi se ukvarjale s težavami dela otoka, ki jim večinoma ni v interesu (Taylor 1994, ix).

maja dosežen dogovor med Portugalsko in Indonezijo ter posledično organiziran referendum o neodvisnosti (oboje pod nadzorom OZN), je Indonezija s trdo roko vladala vzhodnemu delu otoka, lokalno prebivalstvo pa se je upiralo.¹⁵³ V tem obdobju je bilo po navedbah Komisije za sprejem, resnico in spravo v Vzhodnem Timorju (angl. *Commission for Reception, Truth and Reconciliation in East Timor*) 18.600 ljudi ubitih, 84.200 pa jih je umrlo zaradi lakote ali bolezni (skupaj skoraj četrtnina celotnega prebivalstva). Celotna struktura in kmetijska osnova gospodarstva Vzhodnega Timorja sta bili uničeni (Taylor 1994, ix). Kljub obsodbi s strani VS OZN, ki je z resolucijami tudi zahteval, da Indonezija umakne svoje oborožene sile, je bila OZN neuspešna pri preverjanju dejstev v samem območju konflikta.¹⁵⁴

Indonezijski predsednik Suharto je bil odločen zatreti vsak upor Vzhodnega Timorja, pri čemer je užival podporo zahodnih držav.¹⁵⁵ Z njegovim odstopom leta 1998 (zaradi gospodarske krize) so ideje o neodvisnosti ponovno zaživele, novi indonezijski predsednik Habibie pa je celo podpiral idejo o večji stopnji avtonomije za to provinco (ne pa tudi suverenosti). Z njegovim pristankom je OZN s Podporno misijo OZN v Vzhodnem Timorju (angl. *United Nations Assistance Mission in East Timor*, UNAMET) tako pomagala organizirati, izvesti in nadzirati referendum. Kljub grožnjam in ustrahovanju se je referenduma udeležilo 98 % registriranih volivcev, od tega jih je 78,5 % glasovalo za neodvisnost (Chesterman 2007, 194).

Jasno izražena volja o neodvisnosti na referendumu 8. avgusta 1999 pa je sprožila nasilje, ki so ga povzročile milice, ki so bile naklonjene integraciji z Indonezijo in ki so jih podpirali deli indonezijske vojske. Aktivnosti naj bi bile koordinirane celo iz indonezijskih vladnih krogov (Chesterman 2007, 195). Zanimivo pri tem je, da so mednarodni opazovalci predvideli nemire in konflikt po referendumu, OZN pa je kljub temu poslala le majhno silo (300 vojakov in 400 policistov) za potrebe opazovanja volitev (Paris 2001, 773). Bolton (2001, 142) celo trdi, da je nesposobnost uradnikov v Sekretariatu OZN, da bi predvideli in preprečili to nasilje, pravzaprav dejanje mednarodnega zanemarjanja prve vrste. Približno 30.000 prebivalcev je bilo ubitih, tisoči pa so se pognali v beg (Calvocoressi 2001, 562). VS OZN je avtoriziral MNF, ki naj ponovno vzpostavi red; avstralsko vodeni in uspešni¹⁵⁶ INTERFET je že v začetku leta 2000

¹⁵³ Predsednik in njegov namestnik sta bila ubita leta 1979 (Calvocoressi 2001, 561). 80 % moške populacije je bilo ubito v prvem mesecu okupacije (Taylor 1994, 68).

¹⁵⁴ Ko je posebni predstavnik GSek OZN Winspeare Guiccardi skušal obiskati Timor, mu niso dovolili dostopa do 'uporniških' območij; z njimi je skušal stopiti v stik tudi preko radijske zveze, vendar je avstralska pošta zasegla prenosnik po neposrednem navodilu predsednika vlade Avstralije (Taylor 1994, 72).

¹⁵⁵ Predvsem ZDA in Velika Britanija sta redno zalagali indonezijsko vojsko (Calvocoressi 2001, 561).

¹⁵⁶ V 5 mesecih aktivnosti niso zabeležili bojnih smrti in le 2 nebojna smrtna primera (Chesterman 2007, 196).

nadomestila Začasna uprava OZN v Vzhodnem Timorju (angl. *United Nations Transitional Administration in East Timor*, UNTAET). V šestih tednih je INTERFET zasedel vse ključne točke ter namestil svoje enote v vse okoliše, milice in elementi indonezijske vojske pa so se bolj ali manj umaknili še pred njihovim prihodom. Čeprav za avtorizacijo take operacije privolitev Indonezije v bistvu ni bila potrebna, se je zdelo, da bi bila izvedba operacije v nasprotnem primeru praktično nemogoča (Chesterman 2007, 196).

OZN je po tem stopila v ospredje s številnimi aktivnostmi in operacijami: UNTAET je maja 2002, ko je Vzhodni Timor postal suverena država, zamenjala Podporna misija OZN v Vzhodnem Timorju (angl. *United Nations Mission of Support in East Timor*, UNMISSET), tega je maja 2005 zamenjala Pisarna OZN v Vzhodnem Timorju (angl. *United Nations Office in Timor-Leste*, UNOTIL), le-to pa je avgusta 2006 zamenjala Integrirana misija OZN v Vzhodnem Timorju (angl. *United Nations Integrated Mission in Timor-Leste*, UNMIT). Vmes se je v letu 2006 aktivnost OZN in njenih članic ponovno okrepila zaradi nemirov in nasilja, ki so izbruhnili zaradi splošnega nezadovoljstva (predvsem v vojski in policiji) in zaradi katerih je umrlo nekaj ljudi, tisoči pa so bili prisiljeni bežati. Ponovno se je vmešala mednarodna skupnost, vendar so se izbruhi nadaljevali v leto 2007, ko je potekala tudi volilna tekma za predsednika države, ki je razgalila stare delitve na frakcije in različne izvore avtoritete. Februarja 2008 je bil izveden celo poskus atentata na predsednika države in predsednika vlade. Poslane so bile nove okrepitve, da bi zagotovili mir in stabilnost; marca 2011 je OZN predala posle policiji Vzhodnega Timorja, mirovna misija UNMIT pa se je končala s koncem leta 2012.

7.2.1 Obravnava v VS OZN

Timor se v resolucijah VS OZN pojavi že v letu 1975, ko v resoluciji S/RES/384 (1975) pripozna pravico ljudstvu Vzhodnega Timorja do samoodločbe in neodvisnosti, obžaluje oboroženo posredovanje Indonezije, pozove Portugalsko, da v polnem sodelovanju z OZN omogoči ljudstvu Vzhodnega Timorja uživanje pravice do samoodločbe, in pozove GSek OZN, da na lokacijo pošlje posebnega predstavnika, ki naj oceni obstoječo situacijo. Z resolucijo S/RES/389 (1976) VS OZN v naslednjem letu ponovno pozove Indonezijo k umiku, ljudstvu Vzhodnega Timorja pripozna pravico do samoodločbe in neodvisnosti ter pozove GSek OZN, da nadaljuje s prej določenimi aktivnostmi. Nadaljnjih 23 let se Timor ne pojavi med zadevami, obravnavanimi v resolucijah VS OZN.

Ponovno je vprašanje Vzhodnega Timorja obravnavano v resoluciji S/RES/1236 (1999), kjer VS pohvali vsa diplomatska prizadevanja vlad Indonezije in Portugalske, ki so s pomočjo GSek OZN dosegla zaključni dogovor s t. i. *General Agreement*. V tej resoluciji VS tudi odobri namen GSek, da ustanovi prisotnost OZN na Timorju, da bi se ugotovilo mnenje splošne populacije o ustavnem okviru za samostojnost – da bi se organiziralo referendum ter ponudilo pomoč indonezijskim policistom, ko bodo zapuščali Vzhodni Timor. Pri tem se sklicuje na:

1. svoje predhodne resolucije glede situacije v Vzhodnem Timorju (iz let 1975 in 1976),
2. resolucije GS OZN in
3. poročilo GSek OZN.

Tabela 7.3: Resolucije VS OZN za Vzhodni Timor v obdobju 1999-2012

	ŠT. RESOLUCIJ	RESOLUCIJE
1999	6	7. maj: S/RES/1236 27. avgust: S/RES/1262 11. junij: S/RES/1246 15. september: S/RES/1264 3. avgust: S/RES/1257 25. oktober: S/RES/1272
2000	1	20. september: S/RES/1319
2001	1	31. januar: S/RES/1338
2002	2	31. januar: S/RES/1392 17. maj: S/RES/1410
2003	2	4. april: S/RES/1473 19. maj: S/RES/1480
2004	2	14. maj: S/RES/1543 16. november: S/RES/1573
2005	1	28. april: S/RES/1599
2006	4	12. maj: S/RES/1677 18. avgust: S/RES/1703 20. junij: S/RES/1690 25. avgust: S/RES/1704
2007	1	22. februar: S/RES/1745
2008	1	25. februar: S/RES/1802
2009	1	26. februar: S/RES/1867
2010	1	26. februar: S/RES/1912
2011	1	24. februar: S/RES/1969
2012	1	23. februar: S/RES/2037

Že junijska resolucija VS OZN S/RES/1246 (1999) izrazi zaskrbljenost nad poročilom GSek, ki opisuje varnostno situacijo v Vzhodnem Timorju kot izjemno napeto in nepredvidljivo. VS s to resolucijo ustanovi UNAMET z nalogo organizacije, izvedbe in opazovanja referenduma. Z resolucijo S/RES1257 (1999) podaljša mandat UNAMET, ker se je datum referenduma premaknil na konec avgusta. VS z resolucijo S/RES/1262 (1999) nekaj dni pred referendumom

podaljša mandata UNAMET za še 3 mesece in poveča obseg vsega osebja, ki mu naloži dodatne naloge za čas po referendumu: svetovanje indonezijski policiji v odhajanju, izobraževanje novih timorskih policistov, naloge vojaških častnikov za zvezo, obveščanje javnosti, vključno s sporočili o spravi, zaupanju, miru in stabilnosti. Zgrožen nad poslabšanjem varnostne in humanitarne situacije, nasiljem nad civilnim prebivalstvom Vzhodnega Timorja in napadi na osebje in prostore UNAMET, VS sprejme resolucijo S/RES/1264 (1999) in stanje določi kot grožnjo miru in varnosti. S sklicem na 7. poglavje UL avtorizira ustanovitev MNF z nalogami ponovno vzpostaviti mir in varnost v Vzhodnem Timorju, zaščititi in podpreti UNAMET, z namenom zagotovitve humanitarne pomoči pa avtorizira tudi uporabo vseh potrebnih sredstev. VS, sicer zadovoljen z napredkom in odločnostjo UNAMET, čeprav zaskrbljen nad humanitarno situacijo, oktobra sprejme resolucijo S/RES/1272 (1999), v kateri potrди, da nadaljevanje situacije še vedno pomeni grožnjo miru in varnosti. S sklicem na 7. poglavje UL ustanovi UNTAET, ki dobi širok mandat in številne odgovornosti z namenom administriranja Vzhodnega Timorja; med drugim vso zakonodajno in izvršno avtoriteto in administracijo sodne oblasti (posebnega predstavnika, ki bo vodja te misije, imenuje GSek). UNTAET je bil prav tako avtoriziran, da uporabi vsa potrebna sredstva, da izpolni svoj mandat, predviden do konca januarja 2001.

Septembra 2000 napadi na osebje UNHCR in mirovnike UNTAET sprožijo resolucijo S/RES/1319 (2000), v kateri VS od Indonezije zahteva razpustitev milic in vzpostavitev varnosti in reda na Zahodnem Timorju. Prav tako poudari, da bi se UNTAET moral močno odzvati na grožnje milic v Vzhodnem Timorju.

Zadnjega januarja 2001 VS z resolucijo S/RES/1338 (2001) podaljša mandat UNTAET za eno leto in ponovno poudari, da bi se UNTAET moral močno odzvati na grožnje milic v Vzhodnem Timorju.

Zadnjega januarja 2002 VS z resolucijo S/RES/1392 (2002) podaljša mandat UNTAET do razglasitve neodvisnosti Vzhodnega Timorja, to je do 20. maja 2002, nekaj dni prej pa z resolucijo S/RES/1410 (2002) ustanovi UNMISSET s podobno širokim mandatom in avtorizacijo (s sklicem na 7. poglavje UL) uporabe vseh potrebnih sredstev.

Aprila 2003 z resolucijo S/RES/1473 (2003) VS v skladu s priporočili GSek spremeni načrt zmanjševanja mandata in obsega UNMISSET. Maja z resolucijo S/RES/1480 VS podaljša mandat UNMISSET do 20. maja 2004.

Nekaj dni pred iztekom mandata VS z resolucijo S/RES/1543 (2004) ponovno podaljša mandat UNMISSET ter hkrati zmanjša obseg in naloge misije. VS nekaj dni pred iztekom mandata z resolucijo S/RES/1573 (2004) ponovno podaljša mandat UNMISSET še za 6 mesecev brez sprememb pri obsegu in nalogah misije.

Aprila 2005 VS z resolucijo S/RES/1599 ustanovi UNOTIL – posebno politično misijo, ki bo sledila UNMISSET in še naprej nudila podporo razvoju državnih institucij Vzhodnega Timorja, timorske policije, zagotavljala izobraževanje v demokratičnem vladanju in človekovih pravicah ter pri vsem tem opazovala napredek države.

Aprilski incidenti leta 2006 so botrovali resoluciji S/RES/1677 (2006), v kateri VS podaljša mandat UNOTIL. Na dan poteka mandata VS z resolucijo S/RES/1690 (2006) ponovno podaljša mandat UNOTIL in poda polno podporo mednarodnim varnostnim silam,¹⁵⁷ ki so v Vzhodnem Timorju na povabilo vlade ponovno vzpostavile mir in varnost. Nekaj dni pred potekom mandata VS z resolucijo S/RES/1703 (2006) podaljša mandat UNOTIL še za nekaj dni. Na dan poteka mandata VS z resolucijo S/RES/1704 (2006) ustanovi UNMIT z naslednjimi, ponovno zelo širokimi, nalogami: podpora vladi in drugim institucijam z namenom utrditve stabilnosti, demokratičnega vladanja in političnega dialoga, podpora pri predsedniških in parlamentarnih volitvah v letu 2007, vzdrževanje javne varnosti, podpora pri vzdrževanju prisotnosti na mejnih območjih, podpora vladi pri obravnavi varnostnega sektorja, podpora vladi pri nadaljnjem razvoju, podpora pri utrjevanju institucionalnih in družbenih kapacitet.

Februarja 2007 VS z resolucijo S/RES/1745 (2007) najprej podaljša mandat UNMIT in poveča njegov obseg, potem pa z resolucijami S/RES/1802 (2008), S/RES/1867 (2009), S/RES/1912 (2010) in S/RES/1969 (2011) podaljšuje mandat UNMIT z isto ravnijo avtorizacije. Februarja 2012 z resolucijo podaljša mandat UNMIT z isto ravnijo avtorizacije le še do konca leta 2012 in potrdi načrt zaključka mandata in misije.

¹⁵⁷ Portugalska, Avstralija, Nova Zelandija in Malezija.

7.2.2 Obravnava pri ostalih organih OZN

GS je Vzhodni Timor v svojih resolucijah pričela obravnavati leta 1975 in ga z eno resolucijo na leto spremljala do leta 1982. Ponovno se pojavi v letu 1999, od leta 2009 pa je prisoten z eno resolucijo na leto (večinoma glede financiranja misij, ki jih je ustanovil VS). V 44 resolucijah najdemo 10 takih, ki se ukvarjajo z vprašanjem Vzhodnega Timorja (2 od tega se ukvarjata 'samo' s Timorjem), 5 takih, ki obravnavajo asistenco pri humanitarni pomoči, rehabilitaciji in razvoju, 26 takih, ki se ukvarjajo s financiranjem misij, ki jih je za Vzhodni Timor ustanovil VS OZN, eno, ki se ukvarja z oceno UNOTIL, eno, ki se ukvarja s sodelovanjem Vzhodnega Timorja na svetovnem vrhu za trajnostni razvoj, in eno, ki obravnava sprejem Vzhodnega Timorja med članice OZN. Tabela z vsemi resolucijami se nahaja v Prilogi G.

ECOSOC 15. novembra 1999 s sklepom E/1999/293 podpre resolucijo Komisije za človekove pravice (1999/S-4/1 z dne 27. septembra 1999), s katero pozove GSek OZN, da ustanovi Mednarodno poizvedovalno komisijo, da zbere informacije o možnih kršitvah človekovih pravic in dejanjih, ki bi lahko bila kršitev mednarodnega humanitarnega prava v Vzhodnem Timorju od januarja 1999 dalje.

Februarja 1991 je Portugalska pri ICJ vložila vlogo za obravnavo določenih aktivnosti Avstralije glede Vzhodnega Timorja. Po navedbah vloge Avstralija z določenimi ravnanji ni upoštevala obveznosti spoštovanja Portugalske kot administrativne oblasti v Vzhodnem Timorju in pravico ljudstva Vzhodnega Timorja do samoodločbe. Portugalska zahteva se je nanašala na pogodbo iz leta 1989 med Avstralijo in Indonezijo o izkoriščanju kontinentalnega dela t. i. Timorske ožine. Sodišče je ugotovilo, da bi v celotni zadevi morale odločati tudi o dejanjih Indonezije, ker pa le-ta ni dala svojega soglasja, ki bi ICJ zagotovilo potrebno jurisdikcijo, je zato 30. junija 1995 sklenilo, da ne more razsoditi o trditvah Portugalske (*Case Concerning East Timor (Portugal V. Australia)* [1995] ICJ Rep 90). Kar se tiče Avstralije in Portugalske, teritorij Vzhodnega Timorja ostaja teritorij brez lastne vladavine, njegovo ljudstvo pa s pravico do samoodločbe.

GSek OZN je na temo krize v Vzhodnem Timorju od leta 1999 naprej spisal več kot 40 poročil za VS OZN ter prejel in preposlal številna pisma, urejal vso podporno strukturo za misije, ki jih je ustanovljal VS, ter odigral pomembno vlogo pri izvajanju določil *General Agreement-a* oziroma pri prenosu upravljanja z državo nazaj na Vzhodni Timor. Imenoval je tudi

Mednarodno poizvedovalno komisijo (v skladu s sklepom ECOSOC) in Komisijo ekspertov, ki je pregledala napredek postopkov tožilstva resnih kršitev mednarodnega humanitarnega prava in človekovih pravic v Vzhodnem Timorju.

7.2.3 Obravnava pri drugih mednarodnih organizacijah in institucijah

Leta 1999 je bila Indonezija članica več regionalnih mednarodnih organizacij, vendar med njimi ni moč najti dokumentov, ki bi dejansko obravnavali vprašanje Vzhodnega Timorja oziroma dogodke v letu 1999. Se pa letno srečanje APEC na Novi Zelandiji septembra 1999 omenja kot ključno v diplomatskih naporih ter bilateralnih pritiskih na Indonezijo, ki je potem sprejela posredovanje MNF v Vzhodnem Timorju (Chesterman 2007, 196, Peck 2001, 590 in Wheeler in Dunne 2001, 822).

ICRC deluje v Indoneziji že od 40-ih, čeprav je regionalno pisarno v Džakarti odprl šele 1979. V Vzhodnem Timorju je ICRC pričel delovati leta 2002, da bi podprl ustvarjanje nacionalnega mehanizma, ki bo pomagal raziskati usodo ljudi, pogrešanih v obdobju od 1975 do 1999, hkrati pa lokalnemu Rdečemu križu pomagal pri krepitvi kapacitet za krizno upravljanje in promociji humanitarnega prava ter humanitarnih načel (ICRC v Vzhodnem Timorju 2013). V letu 2012 je ICRC lokalnemu Rdečemu križu pomagal pri prvem briefingu o mednarodnem humanitarnem pravu za policijo ter pri ustanovitvi radijskega programa, ki bo v pomoč družinam, ločenim ob indonezijski meji, da ponovno vzpostavijo kontakt (Letno poročilo ICRC 2012, 286).

7.2.4 Druge aktivnosti

Leta 2001 je UNTAET ustanovil Komisijo za sprejem, resnico in spravo v Vzhodnem Timorju, ki je svoje poročilo o kršitvah človekovih pravic v Vzhodnem Timorju od 1974 do 1999 in svoje delo zaključila konec leta 2005. Januarja 2006 je bilo 2.500 strani dolgo poročilo *Chega!* (2013) poslano GSek OZN. Ugotovili so, da je v proučevanih 25-ih letih dobrih 100.000 Timorcev umrlo zaradi konfliktov na tem območju, več kot 50 % gospodinjstev je poročalo o enem ali več dogodkov, ki so povzročili notranjo razseljenost, 83 % ljudi, ki so bili mučeni, so mučenje doživeli v priporu, slabih 90 % vseh nesmrtnih kršitev je bilo povzročenih civilnemu prebivalstvu – od tega jih je dobrih 60 % storila indonezijska vojska neposredno (*Chega!* 2013).

UNTAET je ustanovil tudi Posebne odbore za hujše zločine in pa Enoto za hujše zločine z namenom pričeti in spodbuditi sodne postopke proti izvajalcem hujših zločinov.

Indonezija in Vzhodni Timor sta avgusta 2005 skupaj ustanovila Komisijo za resnico in prijateljstvo, ki naj bi raziskala kršitve človekovih pravic s strani Indonezije med okupacijo Vzhodnega Timorja (in še posebej v letu 1999). Klici in zahteve po ustanovitvi mednarodnega tribunala za zločine v Vzhodnem Timorju zaenkrat ostajajo neuresničeni.

Po incidentih v aprilu 2006 je na željo vlade Vzhodnega Timorja na otoku posredovala MNF, sestavljena iz oboroženih sil Malezije, Nove Zelandije in Portugalske ter Avstralije, ki je operacijo *Astute* tudi vodila (zaključila se je maja 2013).¹⁵⁸ Začetne naloge so obsegale pomoč pri evakuaciji tujcev, omejitve konflikta, lociranje orožja, ki so ga uporabljali uporniki, ustvarjanje stanja varnosti, ki bo omogočalo nadaljevanje dialoga za razrešitev krize (*Operacija Astute* 2013). Operacija ni imela predhodne avtorizacije VS OZN (niti v smislu ustanovitve niti glede uporabe sile), konec junija pa ji je VS OZN naknadno v resoluciji S/RES/1690 (2006) podal polno podporo in pozdravil skupne napore vključenih držav.

7.2.5 Časovnica (1999–2012)

Leto 1999

DATUM	DOGODEK
5. maj	Indonezija in Portugalska podpišeta sporazum o vprašanju Vzhodnega Timorja, t. i. <i>General Agreement</i>
5. maj	poročilo GSek OZN (S/1999/513 in aneksi 1, 2 ,3), v katerem opiše potrebo po ustanovitvi misije OZN za opazovanje referendumu
7. maj	S/RES/1236 (1999): odobri namen GSek, da ustanovi prisotnost OZN na Timorju
22. maj	poročilo GSek OZN (S/1999/595), v katerem predlaga mandat in ustanovitev UNAMET
7. junij	pismo SP Portugalske PR VS OZN (S/1999/652), v katerem Portugalska imenuje svojega komisarja za podporo tranziciji Vzhodnega Timorja
11. junij	S/RES/1246 (1999): ustanovi UNAMET

¹⁵⁸ Pri tem so portugalske oborožene sile ostale pod svojim, neodvisnim poveljstvom, s transportnimi zmogljivostmi pa so pomagale tudi ZDA.

22. junij	poročilo GSek OZN (S/1999/705), v katerem pozove k pričetku izvajanja nalog UNAMET šele, ko bo le-ta polno nameščena
29. junij	A/RES/53/240: financiranje UNAMET
20. julij	poročilo GSek OZN (S/1999/803) o stanju in napredku UNAMET
28. julij	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/1999/830), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNAMET
3. avgust	S/RES/1257 (1999): podaljša mandat UNAMET
9. avgust	poročilo GSek OZN (S/1999/862), v katerem poda predvideno dogajanje po referendumu in posledične spremembe sestave UNAMET
27. avgust	S/RES/1262 (1999): podaljša mandat in poveča sestavo UNAMET
30. avgust	referendum
8.–12. september	misija VS OZN v Vzhodnem Timorju
14. september	poročilo misije VS OZN (S/1999/976), v katerem ugotovijo kršitve sporazuma (t. i. <i>General Agreement</i>) in obseg uničenja Vzhodnega Timorja s strani indonezijske vlade in vojske ter priporočajo VS OZN nujno obravnavo situacije
14. september	pismo ministra za zunanje zadeve (MZZ) Avstralije za GSek OZN (S/1999/975), v katerem potrdi, da bo Avstralija sprejela vodenje predlagane MNF
15. september	S/RES/1264 (1999): ustanovi MNF
20. september	INTERFET vkoraka v Dili
28. september	trilateralno srečanje med GSek ter MZZ Indonezije in Portugalske
4. oktober	poročilo GSek OZN (S/1999/1024), v katerem predlaga ustanovitev UNTAET
4. oktober	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/1999/1025), ki ima za prilogo prvo poročilo o napredku INTERFET
18. oktober	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/1999/1072), ki ima za prilogo drugo poročilo o napredku INTERFET
25. oktober	S/RES/1272 (1999): ustanovi UNTAET
29. oktober	A/RES/54/20 A: financiranje UNTAET
29. oktober	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/1999/1106), ki ima za prilogo tretje poročilo o napredku INTERFET
15. november	E/1999/293: pozove GSek OZN, da ustanovi Mednarodno poizvedovalno komisijo (na predlog resolucije UNCHR 1999/S-4/1, sprejete 27. septembra)
15. november	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/1999/1169), ki ima za prilogo četrto poročilo o napredku INTERFET
14. december	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/1999/1248), ki ima za prilogo peto poročilo o napredku INTERFET

15. december	A/RES/54/96 H, s katero GS poziva države članice k prispevanju za UNTAET
17. december	A/RES/54/194, v kateri GS pozdravlja napredek glede Vzhodnega Timorja
23. december	A/RES/54/246 A: financiranje UNTAET

Leto 2000

DATUM	DOGODEK
6. januar	poročilo Mednarodne poizvedovalne komisije, ki jo je na predlog ECOSOC (na predlog UNCHR) ustanovil GSek
31. januar	pismo GSek OZN za predsednika GS OZN, PR VS OZN in predsedujočemu UNCHR (S/2000/59), v katerem povzame poročilo Mednarodne poizvedovalne komisije ter pozove k nadaljnjemu sistematičnemu poizvedovanju kršitev v Vzhodnem Timorju
8. februar	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2000/92), ki ima za prilogo šesto poročilo o napredku INTERFET
8. februar	poročilo GSek OZN (S/2000/53 in Add.1) o stanju in napredku UNTAET
22. marec	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2000/236), ki ima za prilogo sedmo in končno poročilo o napredku INTERFET
18. februar	pismo PR VS OZN za GSek OZN (S/2000/137), v katerem na podlagi poročila Mednarodne poizvedovalne komisije ugotovi, da so bile v Vzhodnem Timorju storjene grobe kršitve mednarodnega humanitarnega prava in človekovih pravic
7. april	A/RES/54/246 B: financiranje UNTAET
7. april	A/RES/54/20 B: financiranje UNTAET
15. junij	A/RES/54/246 C: financiranje UNTAET
26. julij	poročilo GSek OZN (S/2000/738) o stanju in napredku UNTAET
3. avgust	izjava PR VS OZN (S/PRST/2000/26), v kateri izpostavi tudi namero GSek, da priporoči zmanjšanje UNTAET
20. september	S/RES/1319 (2000): od Indonezije zahteva razpustitev milic
21. november	poročilo misije VS OZN (S/2000/1105) o stanju in napredku ma Vzhodnem Timorju
6. december	izjava PR VS OZN (S/PRST/2000/39), kjer poudari predvsem potrebo po reševanju problema vzhodnotimorskih beguncev
14. december	A/RES/55/172 o podpori humanitarni pomoči, rehabilitaciji in razvoju za Vzhodni Timor
23. december	A/RES/55/228 A: financiranje UNTAET

Leto 2001

DATUM	DOGODEK
16. januar	poročilo GSek OZN (S/2001/42), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNTAET
31. januar	S/RES/1338 (2001): podaljša mandat UNTAET
2. maj	vmesno poročilo GSek OZN (S/2001/436) o stanju in napredku UNTAET
14. junij	A/RES/55/228 B: financiranje UNTAET
24. julij	poročilo GSek OZN (S/2001/719) o stanju in napredku UNTAET ter pripravah na oblikovanje naslednje misije
30. avgust	volitve v konstitutivno skupščino Vzhodnega Timorja
19. oktober	predlog konstitutivne skupščine Vzhodnega Timorja, da se neodvisnost razglasi 20. maja 2002
22. oktober	poročilo GSek OZN (S/2001/983 in Corr.1) o stanju in napredku UNTAET ter pripravah na oblikovanje naslednje misije
31. oktober	izjava PR VS OZN (S/PRST/2001/32), v kateri pozdravi predlog konstitutivne skupščine Vzhodnega Timorja, da se neodvisnost razglasi 20. maja 2002
14. december	A/RES/56/104 o podpori humanitarni pomoči, rehabilitaciji in razvoju za Vzhodni Timor
24. december	A/RES/56/249: financiranje UNTAET

Leto 2002

DATUM	DOGODEK
23. januar	poročilo GSek OZN (S/2002/80 in Corr.1) o stanju in napredku UNTAET ter pripravah na UNMISSET
31. januar	S/RES/1392 (2002): podaljša mandat UNTAET
14. april	predsedniške volitve v Vzhodnem Timorju
20. april	skupno pismo novoizvoljenega predsednika in glavnega ministra Vzhodnega Timorja za PR VS OZN
24. april	poročilo GSek OZN (S/2002/432 in Add.1) o stanju in napredku UNTAET ter pripravah na UNMISSET
1. maj	A/RES/56/282, s katero GS odstrani Vzhodni Timor s seznama ozemelj, ki nimajo svoje vlade (angl. <i>Non-Self-Governing Territories</i>)
17. maj	S/RES/1410 (2002): ustanovi UNMISSET
20. maj	Vzhodni Timor postane neodvisna država

22. maj	A/RES/56/283 o sodelovanju Vzhodnega Timorja na svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju
27. junij	A/RES/56/296: financiranje UNTAET in UNMISSET
27. september	A/RES/57/3 o sprejemu Demokratične republike Vzhodni Timor med članice OZN
6. november	poročilo GSek OZN (S/2002/1223) o stanju in napredku UNMISSET
25. november	A/RES/57/105 o podpori humanitarni pomoči, rehabilitaciji in razvoju za Vzhodni Timor

Leto 2003

DATUM	DOGODEK
3. marec	posebno poročilo GSek OZN (S/2003/243), v katerem priporoči zmanjševanje mandata in obsega UNMISSET
28. marec	pismo generalnega podsekretarja za PKO članom VS (S/2003/379, aneks) o zmanjševanju mandata in obsega UNMISSET
4. april	S/RES/1473 (2003): spremeni načrt zmanjševanja mandata in obsega UNMISSET
21. april	poročilo GSek OZN (S/2003/449), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNMISSET
19. maj	S/RES/1480 (2003): podaljša mandat UNMISSET
18. junij	A/RES/57/327: financiranje UNTAET in UNMISSET
6. oktober	poročilo GSek OZN (S/2003/944) o stanju in napredku UNMISSET
17. december	A/RES/58/121 o podpori humanitarni pomoči, rehabilitaciji in razvoju za Vzhodni Timor
23. december	A/RES/58/260 A: financiranje UNMISSET

Leto 2004

DATUM	DOGODEK
13. februar	posebno poročilo GSek OZN (S/2004/117), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNMISSET
20. februar	izjava MZZ Vzhodnega Timorja za VS z zahtevo po podaljšanju mandata UNMISSET
29. april	poročilo GSek OZN (S/2004/333), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNMISSET
14. maj	S/RES/1543 (2004): podaljša mandat UNMISSET
18. junij	A/RES/58/260 B: financiranje UNMISSET

13. avgust	poročilo GSek OZN (S/2004/669), v katerem predlaga ponovno podaljšanje mandata UNMISSET
29. oktober	A/RES/59/13 A: financiranje UNMISSET
9. november	poročilo GSek OZN (S/2004/888), v katerem predlaga ponovno podaljšanje mandata UNMISSET
16. november	S/RES/1573 (2004): podaljša mandat UNMISSET

Leto 2005

DATUM	DOGODEK
11. januar	pismo GSek OZN za VS OZN (S/2005/96), v katerem ga obvesti o ustanovitvi Odbora strokovnjakov, ki bo ocenil napredek Sodišča za človekove pravice v Džakarti in izvedel nadzor nad sodnimi procesi v primerih resnih zločinov
20. januar	pismo predsednika vlade Vzhodnega Timorja za GSek OZN (S/2005/103), v katerem zaprosi za nadaljnjo prisotnost in podporo OZN
18. februar	poročilo GSek OZN (S/2005/99), v katerem opredeli področja, kjer bo Vzhodni Timor potreboval nadaljnjo pomoč po koncu mandata UNMISSET
8. april	dogovor med Indonezijo in Vzhodnim Timorjem glede meje na kopnem
28. april	S/RES/1599 (2005): ustanovi UNOTIL
12. maj	poročilo GSek OZN (S/2005/310) o pripravah na mandat UNOTIL
22. junij	A/RES/59/13 B: financiranje UNMISSET
24. junij	poročilo Odbora strokovnjakov (S/2005/458)
18. avgust	poročilo GSek OZN (S/2005/533) o stanju in napredku UNOTIL
23. december	A/RES/60/244: financiranje UNOTIL

Leto 2006

DATUM	DOGODEK
17. januar	poročilo GSek OZN (S/2006/24) o stanju in napredku UNOTIL
28. –29. april	incidenti med sprva mirnimi protesti civilne družbe, ki so jih zatrele haitijske oborožene sile in so se sprevrgli v večdnevno nasilje in uničevanje ulic glavnega mesta
12. maj	S/RES/1677 (2006): podaljša mandat UNOTIL
15. maj	poročilo GSek OZN (S/2006/251 in Corr.1)) o stanju in napredku UNOTIL ter oblikovanju nadaljnje OZN misije
25. maj	pričetek operacije <i>Astute</i>

8. junij	pismo MZZ Vzhodnega Timorja za GSek OZN (S/2006/391), v katerem pozove k ustanovitvi Komisije za posebno poizvedovanje
20. junij	S/RES/1690 (2006): podaljša mandat UNOTIL
30. junij	A/RES/60/271: financiranje UNMISSET
26. julij	poročilo GSek OZN (S/2006/580) o pravici in spravi za Vzhodni Timor
4. avgust	pismo predsednika vlade Vzhodnega Timorja za GSek OZN (S/2006/620, aneks) o potrebi po ustanovitvi nove integrirane operacije OZN za vzdrževanje miru v Vzhodnem Timorju
8. avgust	poročilo GSek OZN (S/2006/628), v katerem predlaga ustanovitev nove integrirane operacije OZN za vzdrževanje miru v Vzhodnem Timorju in obseg njenega mandata
9. avgust	pismo predsednika vlade Vzhodnega Timorja za GSek OZN (S/2006/651, aneks), v katerem podpre priporočila iz poročila GSek (S/2006/628)
11. avgust	pismo predsednika vlade Vzhodnega Timorja za GSek OZN (S/2006/668), v katerem zaprosi za misijo OZN, ki bi opazovala zakonodajne in predsedniške volitve aprila in maja 2007
18. avgust	S/RES/1703 (2006): podaljša mandat UNOTIL
25. avgust	S/RES/1704 (2006): ustanovi UNMIT
18. oktober	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2006/822), v katerem posreduje poročilo Komisije za posebno poizvedovanje
1. december	dogovor Vlade Haitija in UNMIT o ponovni vzpostavitvi in vzdrževanju javne varnosti ter pomoči pri reformi, restrukturiranju in ponovni postavitvi policije in notranjega ministrstva
7. december	skupno pismo predsednika, predsednika parlamenta in predsednika vlade Vzhodnega Timorja za GSek OZN (S/2006/1022) z zahtevo po okrepitvi UNMIT
22. december	A/RES/61/249 A: financiranje UNMIT

Leto 2007

DATUM	DOGODEK
26. januar	podpis memoranduma med vlado Vzhodnega Timorja, OZN in vlado Avstralije, ki ustanovi Trilateralni koordinacijski forum
1. februar	poročilo GSek OZN (S/2007/50), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNMIT
22. februar	S/RES/1745 (2007): podaljša mandat UNMIT
2. april	A/RES/61/249 B: financiranje UNMIT
29. junij	A/RES/61/249 C: financiranje UNMIT
29. junij	A/RES/61/282: financiranje UNMIT

28. avgust	poročilo GSek OZN (S/2007/513) o stanju in napredku UNMIT
23. –24. november	misija VS OZN v Vzhodnem Timorju
6. december	poročilo misije VS OZN v Vzhodnem Timorju (S/2007/711), v katerem priporoči podaljšanje mandata UNMIT

Leto 2008

DATUM	DOGODEK
17. januar	poročilo GSek OZN (S/2008/26), v katerem priporoči podaljšanje mandata UNMIT
25. februar	S/RES/1802 (2008): podaljša mandat UNMIT
16. maj	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2008/329) s poročilom posebne delegacije strokovnjakov za profesionalizacijo haitijske policije
20. junij	A/RES/62/257: financiranje UNMISSET
20. junij	A/RES/62/258: financiranje UNMIT
29. julij	poročilo GSek OZN (S/2008/501) o stanju in napredku UNMIT

Leto 2009

DATUM	DOGODEK
4. februar	poročilo GSek OZN (S/2009/72), v katerem priporoči podaljšanje mandata UNMIT
26. februar	S/RES/1867 (2009): podaljša mandat UNMIT
30. junij	A/RES/63/292: financiranje UNMIT
2. oktober	poročilo GSek OZN (S/2009/504) o stanju in napredku UNMIT

Leto 2010

DATUM	DOGODEK
12. februar	poročilo GSek OZN (S/2010/85) o stanju in napredku UNMIT ter predlogih za prilagoditev mandata in obsega UNMIT
26. februar	S/RES/1912 (2010): podaljša mandat UNMIT
24. junij	A/RES/64/276: financiranje UNMIT
13. oktober	poročilo GSek OZN (S/2010/522) o stanju in napredku UNMIT
december	posvetovanja o sodelovanju in dialogu med lokalnimi in državnimi oblastmi

Leto 2011

DATUM	DOGODEK
25. januar	poročilo GSek OZN (S/2011/32), v katerem priporoči podaljšanje mandata UNMIT
24. februar	S/RES/1969 (2011): podaljša mandat UNMIT
30. junij	A/RES/65/297: financiranje UNMIT
14. oktober	poročilo GSek OZN (S/2011/641) o stanju in napredku UNMIT

Leto 2012

DATUM	DOGODEK
18. januar	poročilo GSek OZN (S/2012/43) o stanju in napredku UNMIT
23. februar	S/RES/2037 (2012): podaljša mandat UNMIT
21. junij	A/RES/66/270: financiranje UNMIT
15. oktober	poročilo GSek OZN (S/2012/765) o zaključku UNMIT in nadaljnji vlogi OZN
31. december	UNMIT zaključi svoj mandat

7.2.6 Analiza in epilog

Nasilje v Vzhodnem Timorju sredi 70-ih je bilo sicer obravnavano v VS OZN, vendar brez konkretnih rešitev ali zaključkov. V času indonezijske okupacije je bila v konfliktnih pobita četrtina prebivalstva Vzhodnega Timorja (Taylor 1994, ix). Posebni predstavnik GSek OZN Winspeare Guiccardi je skušal obiskati Timor, vendar se mu ni uspelo prebiti do okupiranih območij. Zadevo obravnava GS OZN še do 1982, potem pa tudi tam problematika izgine z dnevnih redov. Po skoraj 25-ih letih ljudstvo Vzhodnega Timorja doživi uresničitev obljub mednarodne skupnosti ter s pomočjo OZN na referendumu leta 1999 odločilno glasuje za neodvisnost. UNAMET organizira, izvede in opazuje volitve, vendar misija ni pripravljena na morebitni (ali celo verjetni) izbruh nasilja. Umrlo je nadaljnjih 30.000 Vzhodnih Timorcev. Z relativno hitrim odzivom VS avtorizira MNF in uporabo potrebnih sredstev. Pod avstralskim vodstvom tuje oborožene sile tudi relativno hitro in uspešno vzpostavijo mir in red, VS OZN pa se odloči prevzeti praktično celotno administracijo novonastajajoče države. UNTAET, ki je avtoriziran, da uporabi vsa potrebna sredstva, da izpolni svoj mandat, ima med drugim moč nad vso zakonodajno in izvršno avtoriteto in administracijo sodne oblasti. Z razglasitvijo neodvisnosti Vzhodnega Timorja v maju 2002 UNTAET administriranje preda UNMISSET s podobno širokim mandatom in avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev. GS OZN v svojih resolucijah o Vzhodnem Timorju večinoma obravnava le še financiranje misij, ki jih ustanovi

VS. Raziskovanje vojnih zločinov in kršitev človekovih pravic ter mednarodnega humanitarnega prava se sicer dogaja na pobudo s strani GSek (na zahtevo ECOSOC oziroma UNCHR) ali misij, ki jih ustanovi VS, vendar se VS z njimi neposredno ne ukvarja (njihov napredek le omeni ali pohvali v uvodnem delu svojih resolucij). Administriranje potem v aprilu 2005 z UNOTIL preide v politično misijo, ki nudi podporo nadaljnjemu razvoju državnih institucij, demokratičnih vrednot, vladavine prava, promociji človekovih pravic ter opazuje napredek. Ob izbruhu novih incidentov in nasilja v letu 2006 se Vzhodni Timor ne obrne na VS OZN za pomoč, pač pa neposredno na Avstralijo, ki z novo vojaško operacijo (brez neposredne avtorizacije VS) ponovno vzpostavi mir in red. VS pa v 2006 obžaluje in obsodi novo nasilje, vendar 'le' zamenja UNOTIL z UNMIT, ki nadaljuje z nalogami podpore državnim institucijam, podpore pri izvedbi volitev ter podpore pri utrjevanju institucionalnih in družbenih kapacitet. S februarjem vsako leto od 2007 do 2012 VS OZN potem podaljšuje mandat UNMIT, ki se zaključi s koncem leta 2012.

Zgodba Vzhodnega Timorja prikaže dve različni značilnosti mirovnih operacij OZN: po eni strani je vse skupaj zgodba o uspehu, po drugi strani pa je bil uspeh dosežen po desetletjih zapravljenih priložnosti in nasilja nad ljudstvom Vzhodnega Timorja. Uspeh je bil po eni strani možen šele zaradi (vojaškega) posredovanja skupine držav (dvakrat), po drugi strani pa se je dolgotrajno administriranje OZN v tem primeru izkazalo za relativno dobro rešitev, četudi mogoče OZN kot taka na tako široko administriranje ni bila pripravljena – še sploh, ker je potekala istočasno podobna operacija na Kosovu (Bolton 2001, 139). Pri tem ne gre pozabiti kritike, da so bile misije OZN dostikrat same sebi namen.¹⁵⁹ Podobna kritika gre tudi v smer avtorizacije MNF, za katero so v VS vzroke in razloge našli v nasilju indonezijskih vojaških in paravojaških enot, ne pa v svoji dolžnosti, da uresničijo rezultate referendumov, ki so ga sami organizirali, izvedli in opazovali (Hoffman 2001, 275). Pri vsem tem Indonezija tudi ni doživela resnih obsodb ali sankcij.

Veliko komentarjev glede delovanja OZN v Vzhodnem Timorju se nanaša na dejstvo, da je OZN v tem primeru prevzela oblast do te mere, da je v bistvu izvajala aktiven nadzor nad suvereno državo oziroma v suvereni državi. Uradniki OZN so se v imenu Vzhodnega Timorja pogajali celo na mednarodni ravni. Kontroverznost takega početja (Chesterman 2007, 193) postane še bolj očitna, če upoštevamo dejstvo, da je bila prisotnost OZN v Vzhodnem Timorju

¹⁵⁹ Na neki točki operacije je bilo porabljenih 27 milijonov USD letno samo za ustekleničeno vodo za mednarodno osebje (Chesterman 2007, 192).

v prvem desetletju 21. stoletja pravzaprav posledica neuspešno izvedenih predhodno zastavljenih nalog (v okviru UNAMET). Povedano drugače, VS je avtoriziral misije, ki so večinoma popravljale stanje, ki so ga zagrešile misije pred njimi (Bolton 2001, 142). Kljub tem pomislekom pa se večina avtorjev vendarle strinja, da je Vzhodni Timor primer uspešne kombinacije multilateralnih in bilateralnih pritiskov v sistemu OZN – po eni strani VS s svojimi misijami in na drugi GSek s svojim delovanjem. Celo Svetovna banka in IMF sta izvajala pritisk, kjer sta mogla (Peck, 2001, 580). Danes je Vzhodni Haiti mirna in stabilna država, članica več mednarodnih organizacij, ki pa ostaja revna¹⁶⁰ in z večinoma nepismenim prebivalstvom.

7.3 Irak, *Multinational Force – Iraq*, 2003

Irak je država, ki je bila kontroverzna že ob nastanku svoje moderne različice, ko je Društvo narodov Veliki Britaniji podelilo mandat nad njenim teritorijem; Britanci so enostavno združili tri otomanske upravne enote in ustvarili kraljevino (Dannreuther 1992, 5). Monarhijo v letu 1958 zamenja republika in sledi obdobje politične nestabilnosti z več poskusi prevrata, oboroženimi upori in vojno proti Kurdom. Ko Sadam Husein leta 1979 prevzame oblast, skuša preoblikovati radikalni videz svoje represivne države in se bolj približati Zahodu naklonjenim Egiptu, Jordaniji in Savdski Arabiji (Dannreuther 1992, 9). Iran na vzhodni meji je predstavljal prevelikega tekmeča za prevlado v regiji, zato si ga je želel podrediti in leta 1980 poslal svoje oborožene sile v vojno, v kateri po osmih letih vojskovanja nihče ni zmagal (Miller in Mylroie 1990, 5). Tako Zahod kot Sovjetska zveza sta v tej vojni podpirali Irak in podpihovali ter oboroževali iraško agresijo.¹⁶¹ Ob koncu iransko-iraške vojne se je iraški predsednik Sadam Husein znašel v zanj nesprejemljivi situaciji: Zahod je ustavil svojo podporo, nekdanja Sovjetska zveza oziroma nastajajoča Ruska federacija se je znašla v strateško precej spremenjenem stanju,¹⁶² na domnevno arabsko solidarnost pa je bilo vse težje računati.¹⁶³ Nerazumevanje situacije in napačna presoja odločenosti Sadama Huseina zaščititi interese

¹⁶⁰ Na 134. mestu (od 186) po indeksu človeškega razvoja (*Human Development Report* 2013, 144–147).

¹⁶¹ Oba pola hladne vojne sta želela imeti korist od omejevanja revolucionarnega islamskega fundamentalizma v Iranu (Matthews 1993, 23).

¹⁶² Z razpadom Sovjetske zveze je Ruska federacija izgubila osrednjo vlogo v osrednji Aziji, nenazadnje tudi z izgubo meje z Iranom (Rubinstein 1994, 321).

¹⁶³ V 8-letni vojni z Iranom si je Irak nakopal 35 milijard USD dolga do arabskih držav ter še dvakrat toliko do drugih, sama vojna pa je povzročila 120.000 mrtvih in 300.000 ranjenih na iraški strani (Hilsman *et al.* 1993, 19).

(svoje) države¹⁶⁴ sta pripeljala do točke, ki je nihče ni pričakoval: Husein se je ponovno zatekel k oboroženi sili in 2. avgusta 1990 vkorakal v Kuvajt ter v manj kot 24 urah zavzel državo.

ZDA so v nekaj tednih po iraški invaziji Kuvajta najprej prepričale ostale stalne članice VS OZN, da je treba na tako dejanje agresije odgovoriti z odločno silo, kmalu pa tudi pridobile zadostno politično podporo na Bližnjem vzhodu¹⁶⁵ – že avgusta je ameriški predsednik izjavil, da tako dejanje agresije ne more ostati neodgovorjeno in neizzvano (Dannreuther 1992, 25). Konec avgusta 1990 pa je VS izglasoval resolucijo, ki je avtorizirala uporabo sile proti Iraku,¹⁶⁶ da bi podkrepila neuspešne predhodno sprejete ekonomske sankcije (Miller in Mylroie 1990, xv). 210 dni iraške okupacije Kuvajta je zaključila uspešno izvedena koalicijska vojaška operacija pod vodstvom ZDA 27. februarja 1990 (Matthews 1993, 33). VS je tako tretjič v svoji zgodovini v konflikt poslal OZN kot vojskujočo se stran – prvič v Koreji leta 1950 in drugič v Kongu leta 1960 (Matthews 1993, 70). OZN je dobila, po mnenju nekaterih celo preveč optimističen, nov zagon in nov smisel¹⁶⁷ – stalne članice VS so po dolgih desetletjih hladne vojne pokazale, da se tudi v zelo zapletenih in politično obremenjenih situacijah lahko zedinijo.¹⁶⁸

Zalivska vojna je bila dokaz političnega, ekonomskega in varnostnega pomena regije (Matthews 1993, 280). Rešila je sicer vojaško dimenzijo krize – Irak se je kot agresor moral umakniti in kršitev mednarodnega miru je bila odpravljena, ne pa tudi ostalih problemov v regiji in celo samem Iraku, ki so se v 90-ih samo še stopnjevali in dosegli vrhunec z globalnimi spremembami ter ameriško vojno proti terorizmu. Irak je kmalu postal ena glavnih tem zunanje politike ZDA zaradi domnevno doslednega nespoštovanja določil številnih resolucij VS OZN o orožju za množično uničevanje ter domnevnih terorističnih povezav (Fras 2004, 4). Po drugi strani je »v 90-ih iraško ljudstvo komaj preživelo ob vseh sankcijah in ukrepih, ki so doleteli njihov nedotakljivi režim« (Calvocoressi 2001, 471). Ne države članice zmagovite vojaške operacije ne OZN niso poskrbeli za novo stabilno ravnotežje v regiji – Iran je postajal vedno

¹⁶⁴ Kuvajt je še julija 1990, ko je na meji že bilo postavljenih 100.000 iraških vojakov, zatrjeval, da ni nobene nevarnosti (Dannreuther 1992, 17). 25. julija 1990 se veleposlanica ZDA celo sreča s Huseinom in ne poroča o kakršnih koli težavah (Dannreuther 1992, 20).

¹⁶⁵ Pri tem je bila ključna podpora Savdske Arabije, ki ni mogla tvegati, da bi Husein zasedel njena naftna polja na severu, dolgoročno pa si tudi ni želela iraškega hegemonia (Fras 2004, 13).

¹⁶⁶ Na splošno velja, da je bila zalivska vojna »najbolj legalna vojna v zgodovini« (O'Loughlin 1994, 8).

¹⁶⁷ Rezultati zalivske vojne so OZN dali stopnjo legitimnosti, ki je še nikoli prej ni uživala. Prav tako so ji naložili vlogo operacij vzdrževanja, ustvarjanja in gradnje miru v obsegu, ki si ga ob ustanavljanju leta 1945 niso niti predstavljali (Russett 1994, 185).

¹⁶⁸ Matthews (1993, 79) meni, da je za tako soglasje Sovjetska zveza bila ključnega pomena.

bolj izoliran, cene nafte so padle, dobava orožja v regijo se je bistveno povečala, predvsem pa so oblast v Iraku še naprej prepustili Sadamu Huseinu (Halliday 1994, 113). Slednje je pomembno še posebej zato, ker se je arabskim množicam Husein zdel heroj – »arabski voditelj, ki se je spopadel z ZDA in vsem industrializiranim svetom ter preživel« (Hillsman *et al.* 1993, 118). Z zgodovinske perspektive pa je pomembno tudi dejstvo, da je 'zgolj' vojaška zmaga pravzaprav »potisnila ZDA v nadaljnje vmešavanje na Bližnjem vzhodu v političnem in vojaškem smislu« (Brzezinski 1992, 14).

Ob prehodu v novo tisočletje so zaveze OZN, ki so izhajale iz zalivske vojne, o zaščiti manjšin v Iraku ter uničenju orožja za množično uničevanje ostajale neuresničene, sankcije, sprejete v VS OZN, pa je spoštovalo vse manj držav (Calvocoressi 2001, 474). Po napadih 9. septembra 2001 v ZDA je ameriški predsednik Irak uvrstil na t. i. »os zla« in pričele so se priprave na vojno. V diplomatski ofenzivi so ZDA prepričevale države tako v okviru zveze NATO kot v okviru OZN, da Irak poseduje orožje za množično uničevanje, da zato predstavlja grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter da je zato treba sprejeti resolucijo VS, ki bo dovoljevala uporabo sile za doseg njihovega uničenja. Nekatere ključne države so zagovarjale nadaljevanje reševanja situacije po diplomatski poti, ZDA pa je v vmesnem času oblikovala t. i. koalicijo voljnih in brez avtorizacije VS OZN izvedla oborožen napad na suvereno državo, ki se je končal s popolno okupacijo in nasiljem znotraj države, ki traja še danes.

7.3.1 Obravnava v VS OZN

Irak se v letih od 1946 do 2012 pojavi v 108 resolucijah VS OZN, prvič v resoluciji leta 1974 v S/RES/348 (1974), kjer VS OZN pozdravi pripravljenost Iraka in Irana, da zmanjšata napetosti ter izboljšata medsebojne odnose. Nadaljnjih 16 resolucij od 1980 do 1991 obravnava vojno med Irakom in Iranom.¹⁶⁹ 66 resolucij med leti 1990 in 2004 obravnava krizo med Irakom in Kuvajtom ter njene posledice (predvsem v smislu mednarodnih obveznosti za Irak). Preostalih 24 resolucij od leta 1991 do 2012 obravnavajo 'zgolj' Irak. Pravzaprav je težko resolucije od začetka 90-ih ločiti med sabo po skupinah oziroma temah, saj se prepletajo tako

¹⁶⁹ Vmes je bila sprejeta še resolucija S/RES/487 (1981), ki obravnava zračni napad izraelskih oboroženih sil na iraške nuklearne obrate junija 1981.

vsebine kot dejansko dogajanje. Tudi same resolucije se včasih navzkrižno medsebojno sklicujejo.¹⁷⁰

Tako sta prvi resoluciji, povezani s to študijo primera, pravzaprav S/RES/660 (1990) in S/RES/687 (1991), na kateri so se ZDA sklicevale kot podlago za napad na Irak v letu 2003. V prvi resoluciji VS OZN 2. avgusta 1990 s sklicem na 39. in 40. člen UL določi, da je iraška invazija Kuvajta kršitev mednarodnega miru in varnosti, zahteva takojšen umik iraških oboroženih sil ter pozove Irak in Kuvajt k pogajanjem. V drugi resoluciji, sprejeti 3. aprila 1991 (torej po zaključeni zalivski vojni) VS najprej potrdi vse predhodne resolucije¹⁷¹ na temo Iraka in Kuvajta, potem pa zahteva, da obe državi spoštujeta nedotakljivost (medsebojnih) meja, ustanovi misijo za opazovanje demilitariziranega območja, povabi Irak, da brezpogojno potrdi svoje obveze iz Protokola o prepovedi uporabe dušljivih, strupenih ali drugih plinov in bakterioloških načinov bojevanja (1925), da ratificira Konvencijo o prepovedi izpopolnjevanja, proizvodnje in ustvarjanja zalog bakteriološkega (biološkega) in toksičnega orožja ter o njegovem uničenju (1972) ter da brezpogojno potrdi svoje obveze iz Pogodbe o neširjenju jedrskega orožja (1968). V tem kontekstu mora Irak brezpogojno tudi sprejeti uničenje (pod mednarodnim nadzorom) vsega kemičnega in biološkega orožja in vsega balističnega orožja z dosegom več kot 150 km ter se odpovedati razvoju jedrskega orožja. V roku 15 dni mora Irak poročati GSek OZN in Mednarodni agenciji za jedrsko energijo (angl. *International Atomic Energy Agency*, IAEA) o lokacijah in količinah jedrskega orožja. VS OZN tudi naloži IAEA takojšnjo inšpekcijo v Iraku ter razvoj načrta za nadaljnje opazovanje in preverjanje Iraka pri uresničevanju teh zavez. Najpomembneje, VS se v zadnji točki zaveže, da bo sprejel nadaljnje ukrepe, kot bodo potrebni, za uresničitev te resolucije ter zagotovitev miru in varnosti v regiji.

Resolucija S/RES/1441 (2002) je sicer neposredno povezana z resolucijo 678 in je odigrala pomembno vlogo v času diplomatskih napreznj pred invazijo leta 2003, vendar se ZDA niso naslonile nanjo za legalizacijo svojega argumenta za invazijo.

¹⁷⁰ Poleg tega tu naletimo na nove težave z indeksacijo resolucij, kot jo ponujajo spletne strani OZN v iskalniku po resolucijah VS (*Resolucije Varnostnega sveta OZN*), saj so vse resolucije do leta 2004 poimenovane »situacija glede Iraka in Kuvajta«, od 2005 naprej pa le »situacija glede Iraka«, četudi obravnavajo vsebine, ki izhajajo iz konflikta med Irakom in Kuvajtom.

¹⁷¹ To so: S/RES/660 (1990), S/RES/661 (1990), S/RES/662 (1990), S/RES/664 (1990), S/RES/665 (1990), S/RES/666 (1990), S/RES/667 (1990), S/RES/669 (1990), S/RES/670 (1990), S/RES/674 (1990), S/RES/677 (1990), S/RES/678 (1990), S/RES/686 (1991).

Od marca do maja 2003 je svet spremljal, kako je t. i. koalicija voljnih izvedla invazijo na suvereno državo, ki se je razplamtela v iraško vojno. VS pa je v tem času sprejel celo tri resolucije¹⁷² na temo Iraka (in Kuvajta), v katerih se invazija pravzaprav sploh ne omenja (kaj šele obsoja) ter se hkrati *de facto* legitimizira postinvazijsko stanje, kot ga je vzpostavila t. i. koalicija voljnih (oziroma ZDA).

16. oktobra 2003 VS OZN v resoluciji S/RES/1511 (2003) ugotovi, da situacija v Iraku, »čeprav izboljšana«, še vedno predstavlja grožnjo mednarodnemu miru in varnosti, ter s sklicem na 7. poglavje UL med drugim avtorizira MNF, ki lahko uporabi vsa potrebna sredstva, da prispeva k vzdrževanju varnosti in stabilnosti v Iraku. Pri tem se sklicuje na:

1. svoje predhodne resolucije na temo Iraka (in Kuvajta), pri čemer posebej izpostavi S/RES/1483 (2003) in S/RES/1500 (2003),
2. svoje predhodne resolucije o grožnjah miru in varnosti zaradi terorističnih dejanj, vključno z resolucijo S/RES/1373 (2001),
3. druge svoje relevantne resolucije,
4. izjavo PR VS OZN in resolucijo o zaščiti osebja OZN.

Tabela 7.4: Resolucije VS OZN za Irak v obdobju 2003–2012

	ŠT. RESOLUCIJ	RESOLUCIJE	
2003	7	28. marec: S/RES/1472 24. april: S/RES/1476 22. maj: S/RES/1483 3. julij: S/RES/1490	14. avgust: S/RES/1500 16. oktober: S/RES/1511 24. november: S/RES/1518
2004	3	21. april: S/RES/1538 8. junij: S/RES/1546	12. avgust: S/RES/1557
2005	2	11. avgust: S/RES/1619	11. november: S/RES/1637
2006	2	10. avgust: S/RES/1700	28. november: S/RES/1723
2007	3	29. junij: S/RES/1762 10. avgust: S/RES/1770	18. december: S/RES/1790
2008	2	7. avgust: S/RES/1830	22. december: S/RES/1859
2009	2	7. avgust: S/RES/1883	21. december: S/RES/1905
2010	4	5. avgust: S/RES/1936 15. december: S/RES/1956	15. december: S/RES/1957 15. december: S/RES/1958

¹⁷² To so: S/RES/1472 (2003), S/RES/1476 (2003) in S/RES/1483 (2003).

2011	1	28. julij: S/RES/2001
2012	1	25. julij: S/RES/2061

VS v resoluciji S/RES/1518 (2003) ugotovi, da situacija v Iraku, »čeprav izboljšana«, še vedno predstavlja grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter s sklicem na 7. poglavje UL ustanovi odbor VS, ki naj uresničuje naloge v 19. oziroma 23. členu resolucije S/RES/1483 (2003). VS namreč zaveže vse države članice, da zamrznejo vsa finančna sredstva in druge vire prihodka nekdanje iraške vlade ter vire, ki so bili premaknjeni iz Iraka ali so jih pridobili Sadam Husein ali drugi visoki predstavniki nekdanjega iraškega režima in njihovi družinski člani, odbor pa naj bi identificiral posameznike in entitete, za katere velja zamrznitev.

Z resolucijo S/RES/1538 (2004) VS pozdravi odločitev GSek OZN, da organizira novo poizvedovanje in pregled vodenja in upravljanja programa Nafta za hrano (angl. *Oil-for-food*) ter pozovečasne oblasti v Iraku, da polno sodelujejo. V resoluciji S/RES/1546 (2004) VS ugotovi, da situacija v Iraku še naprej predstavlja grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter s sklicem na 7. poglavje UL potrdičasno iraško vlado in predlagani urnik politične tranzicije v demokratično vladanje v Iraku. Določi tudi, da bosta posebni predstavnik GSek OZN in Podporna misija OZN za Irak (angl. *United Nations Assistance Mission for Iraq*, UNAMI) igrala vodilno vlogo pri pripravi volitev ter svetovala iraški vladi in prispevala pri koordinaciji in dostavi razvojne in humanitarne pomoči, prispevala k promociji človekovih pravic in pravosodni reformi. S to resolucijo VS tudi ponovno potrdi avtorizacijo MNF (ki je v Iraku prisotna na zahtevočasne iraške vlade), ki je bila ustanovljena z resolucijo S/RES/1511 (2003), ter ji ponovno potrdi uporabo vseh potrebnih sredstev z nalogo prispevanja k vzdrževanju varnosti in stabilnosti v Iraku. MNF bo tudi nudila pomoč pri strukturiranju iraških varnostih sil in institucij s programi rekrutiranja, šolanja, opremljanja, izobraževanja in opazovanja. Na tej podlagi zveza NATO ustanovi misijo za usposabljanje v Iraku (angl. *NATO Training Mission – Iraq*, NTM-I). Na podlagi poročila GSek z resolucijo S/RES/1557 (2004) VS podaljša mandat UNAMI.

Z resolucijo S/RES/1619 (2005) VS podaljša mandat UNAMI. V resoluciji S/RES/1637 (2005) VS ugotovi, da situacija v Iraku še naprej predstavlja grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno potrdi avtorizacijo MNF (ki je v Iraku prisotna na zahtevo iraške vlade) in ji podaljša mandat do konca leta 2006 ter zahteva, da ZDA še naprej poročajo VS OZN o delovanju in napredku MNF.

Z resolucijo S/RES/1700 (2006) VS ponovno podaljša mandat UNAMI. V resoluciji S/RES/1723 (2006) VS ugotovi, da situacija v Iraku še naprej predstavlja grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno potrdi avtorizacijo MNF (ki je v Iraku prisotna na zahtevo iraške vlade) in ji podaljša mandat do konca leta 2007. S sklicem na 7. poglavje UL v resoluciji S/RES/1762 (2007) VS zaključi mandate Komisije OZN za nadzor, preverjanje in inšpekcijo (angl. *United Nations Monitoring, Verification and Inspection Commission*, UNMOVIC) in Pisarne IAEA za jedrsko preverjanje, naložene v predhodnih resolucijah. Z resolucijo S/RES/1770 (2007) VS ponovno podaljša mandat UNAMI ter določi naloge za UNAMI in posebnega predstavnika GSek OZN. V resoluciji S/RES/1790 (2007) VS ugotovi, da situacija v Iraku še naprej predstavlja grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno potrdi avtorizacijo MNF (ki je v Iraku prisotna na zahtevo iraške vlade) in ji podaljša mandat do konca leta 2008.

Z resolucijo S/RES/1830 (2008) VS ponovno podaljša mandata UNAMI in posebnega predstavnika GSek OZN. S sklicem na 7. poglavje UL v resoluciji S/RES/1859 (2008) VS podaljša dogovore za vplačevanje izkupičkov od prodaje nafte, naftnih proizvodov in plina v Razvojni sklad za Irak. Na zahtevo iraške vlade VS določi tudi revizijo vseh določb s tem v zvezi.

Z resolucijo S/RES/1883 (2009) VS ponovno podaljša mandata UNAMI in posebnega predstavnika GSek OZN. S sklicem na 7. poglavje UL v resoluciji S/RES/1905 (2009) VS ponovno podaljša dogovore za vplačevanje izkupičkov od prodaje nafte, naftnih proizvodov in plina v Razvojni sklad za Irak. Prav tako podaljša rok za revizijo, ki jo je zahteval Irak, in vseh določb s tem v zvezi (predvsem določbe resolucije S/RES/1483 (2003)).

Z resolucijo S/RES/1936 (2010) VS ponovno podaljša mandata UNAMI in posebnega predstavnika GSek OZN. Z resolucijo S/RES/1956 (2010) VS zaključi dogovore za vplačevanje izkupičkov od prodaje nafte, naftnih proizvodov in plina v Razvojni sklad za Irak – od 30. junija 2011 se bodo odstotki od izvozne prodaje teh produktov vplačali v sklad za kompenzacijo. Z resolucijo S/RES/1957 (2010) s sklicem na 7. poglavje UL VS zaključi in prekine ukrepe glede orožja za množično uničevanje, balističnega orožja in civilnih jedrskih zmogljivosti. Z resolucijo S/RES/1958 (2010) s sklicem na 7. poglavje UL VS zahteva od GSek OZN, da zaključi program Nafta za hrano.

Z resolucijama S/RES/2001 (2011) in S/RES/2061 (2012) VS ponovno podaljša mandata UNAMI in posebnega predstavnika GSek OZN.

Z resolucijo S/RES/687 (1991) VS ustanovi Posebno komisijo OZN (angl. *United Nations Special Commission*, UNSCOM), ki je imela za nalogo nadzirati izpolnitev obvez Iraka glede uničenja lastnih zmogljivosti kemičnega, biološkega in balističnega orožja ter sodelovati z IAEA pri uničenju nuklearnih zmogljivosti. Sam režim, ki ga je vzpostavila ta resolucija, je dosti širši kot le inšpekcija oziroma nadzor nad uničenjem orožja – med pogoji je bilo tudi priznanje Kuvajta kot neodvisne države s strani Iraka in plačilo vojnih odškodnin. Kljub nezadovoljstvu nekaterih držav in celo nekaterim kontroverznostim glede zlorabe pridobljenih podatkov je VS z resolucijo S/RES/1284 (1999) ustanovil UNMOVIC in tako nadomestil UNSCOM. Naloge UNMOVIC, ki so se zaključile junija 2007 z resolucijo S/RES/1762 (2007), so zajemale nadaljevanje razoroževanja Iraka glede orožja za množično uničevanje ter nadaljevanje opazovanja in preverjanja Iraka pri izpolnjevanju obvez glede takega orožja.

7.3.2 Obravnava pri ostalih organih OZN

GS OZN je Irak v svojih resolucijah pričela obravnavati leta 1981, in sicer v povezavi z izraelskim zračnim napadom na iraške jedrske zmogljivosti. Na to temo je od 1981 do 1986 GS sprejela celo 6 resolucij. Glede iraške vojne z Iranom je GS ravno tako sprejela 6 resolucij – eno zaradi zaskrbljenosti glede trajanja te vojne in 5 glede financiranja Iransko-iraške vojaške opazovalne skupine OZN (angl. *United Nations Iran-Iraq Military Observer Group*). Financiranje Iraško-kuvajtske opazovalne misije OZN (angl. *United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission*, UNIKOM) je obravnavano v 17 resolucijah GS, preostale vsebine glede iraško-kuvajtske krize pa najdemo v eni resoluciji o stanju človekovih pravic v Kuvajtu in dveh resolucijah o mednarodnem sodelovanju glede ublažitve posledic za okolje, ki so nastale v tej krizi. V letu 1991 najdemo tudi prvo GS resolucijo glede stanja človekovih pravic v Iraku; GS jih sprejme še 11, zadnjo – zanimivo – v letu 2002. Večino resolucij na temo Iraka GS tako sprejme do leta 2002, po tem najdemo le še dve na temo financiranja UNIKOM (v letih 2004 in 2006). Tabela z vsemi resolucijami se nahaja v Prilogi H.

ECOSOC se s stanjem človekovih pravic v Iraku prične ukvarjati leta 1991, ko odobri zahtevo Komisije za človekove pravice, da se imenuje posebnega poročevalca UNCHR z mandatom, da podrobno razišče kršitve človekovih pravic s strani iraške vlade ter o tem poroča UNCHR

in GS OZN. Hkrati zahteva od GSek, da temu poročevalcu nudi vso treba pomoč. Na zahtevo UNCHR v vsakem naslednjem letu do 2001 temu poročevalcu ECOSOC podaljša mandat in hkrati zahteva od GSek, da mu nudi vso treba pomoč ter dodatne resurse. V letu 1994 dodatno zahteva od GSek, da se sprejme potrebne ukrepe, s katerimi bi v Irak poslali opazovalce stanja človekovih pravic. V letu 2002 ECOSOC ne sprejme sklepov glede Iraka, v letu 2003 pa ponovno podaljša mandat posebnemu poročevalcu. V letu 2010 ECOSOC s sklepom ukine posvetovalni status ene nevladne organizacije v Iraku. Tabela z vsemi sklepi in resolucijami se nahaja v Prilogi I.

GSek OZN je na temo Iraka spisal več kot 70 poročil; prvo že leta 1975, nadaljnjih 15 na temo iransko-iraške vojne in UNOMIIG, večina preostalih pa obravnava iraško-kuvajtsko krizo in UNIKOM (zadnje na to temo v letu 2003). Zadnje poročilo GSek, v letu 2011, obravnava otroke in oboroženi konflikt v Iraku. V prvem desetletju 21. stoletja GSek OZN ne pripravi nobenega drugega poročila za VS OZN na temo Iraka in stanja po invaziji, razen o delu UNAMI, ki v Iraku deluje preko posebnega predstavnika GSek na podlagi avtorizacije VS OZN.

7.3.3 Obravnava pri drugih mednarodnih organizacijah in institucijah

IAEA je na podlagi resolucije S/RES/687 (1991) aprila 1991 ustanovila *Iraq Nuclear Verification Office*, ki je skupaj z UNSCOM imela nalogo nadzirati izpolnjevanje obvez s strani Iraka glede orožja za množično uničevanje in jedrskih zmogljivosti. Načrt stalnega opazovanja in preverjanja je INVO uresničevala s stalno prisotnostjo v Iraku od 1994 do 1998, ko so se umaknili iz varnostnih razlogov (*Iraq Nuclear Verification Office* 2013). Tudi ko je UMOVIC zamenjal UNSCOM, je INVO nadaljevala s svojim delom, saj je resolucija S/RES/1284 (1999) potrdila njen mandat. Po zadnjem krogu inšpekcije od novembra 2002 do marca 2003 je INVO poročala (in posledično je generalni direktor IAEA poročal VS OZN), da ni našla dokaza ali verjetne indikacije o ponovni oživitvi jedrskega programa v Iraku. Poudarjeno je bilo tudi, da ti zaključki niso končni, saj bi INVO potrebovala več časa, da dokonča svoje inšpekcije, opazovanja in preiskave (*ibid.*). V marcu 2003 je INVO prenehala s terenskimi aktivnostmi in se osredotočila na analizo zbranih podatkov.

Članice zveze NATO so odigrale zelo različne vloge pred in med invazijo na Irak in po njej leta 2003. Je pa zato zveza NATO na podlagi resolucije S/RES/1546 (2004) kmalu po vrhu v Istanbulu junija 2004 na zahtevo začasne iraške vlade ustanovil NTM-I z nalogo pomoči pri

razvoju iraških varnostnih sil in njihovega usposabljanja. V izjavi o Iraku šefov držav in vlad, v kateri sporočijo to svojo odločitev, podprejo tudi napore članic zveze NATO in drugih držav v okviru MNF-I (NATO, izjava o Iraku 2004). Z operacijskim poudarkom na usposabljanju in urjenju je ta misija ostala politično vodena s strani Severnoatlantskega sveta, aktivnosti pa so bile koordinirane z iraškimi oblastmi in ameriškim poveljstvom za svetovanje in usposabljanje (*NATO Training Mission – Iraq* 2013). V juniju 2007 z zaključnim komunikejem (NATO, zaključni komunike 2007) odobrijo tudi zahtevo iraške vlade in pomoč pri usposabljanju razširijo tudi na urjenje policijskih kandidatov. S koncem 2011 je NTM-I, ki so ji podporo in sredstva nudile tudi države, ki niso članice zveze NATO, zaključila svoje aktivnosti.

Države članice EU so prav tako odigrale zelo različne vloge pred in med invazijo na Irak in po njej leta 2003, EU kot organizacija pa od padca Sadama Huseina z Irakom sodeluje predvsem v smislu nudenja pomoči na področju volitev, pravne države, človekovih pravic, razvoja institucij in podpore beguncem. Že od leta 1992 je bila Evropska skupnost izjemno pomemben in močan donator humanitarne pomoči Iraku (Delegacija EU v Iraku, tehnično in finančno sodelovanje 2013), čeprav v času vladavine Sadama Huseina ni imela političnih ali pogodbenih odnosov z Irakom (razen v smislu spoštovanja resolucij VS OZN). Julija 2005 na podlagi odločitve Evropskega sveta v Iraku¹⁷³ prične delovati Integrirana misija EU za vladavino prava za Irak (angl. *European Union Integrated Rule of Law Mission for Iraq*, EUJUST LEX) z nalogo podpore in usposabljanja sodnikov ter drugih delavcev v pravosodnem sistemu (EUJUST LEX – Iraq 2013). Vsekakor pa je odnos EU z Irakom močno obarvan tudi s strateško pomembnostjo Iraka kot trgovskega partnerja; v letu 2010 so tako podpisali dogovor o partnerstvu in sodelovanju ter memorandum o sodelovanju na področju energetike (Delegacija EU v Iraku, bilateralne pogodbe 2013).

Irak se v dokumentih OVSE prvič pojavi februarja 2003, ko se predsedujoči zaradi krize v Iraku odloči preložiti svoj obisk v centralni Aziji (OVSE, izjava za javnost 2003a), ter še konec istega meseca, ko se Parlamentarna skupščina OVSE odloči razpravljati o učinkih iraške krize na območje OVSE (OVSE, izjava za javnost 2003b). V raznih izjavah svojih predstavnikov se v tem letu OVSE na temo Iraka dotakne še pravic beguncev, svobode medijev in napada na prostore OZN v Bagdadu. Maja 2004 (OVSE, izjava za javnost 2004) predsedujoči OVSE

¹⁷³ Zaradi varnostnih razlogov s sedežem v Bruslju, v Bagdad se misija dejansko preseli šele leta 2011.

sporoči VS OZN, da je OVSE pripravljena nuditi svojo pomoč pri ponovni vzpostavitvi demokratičnih institucij v Iraku (in Afganistanu).¹⁷⁴

Arabska liga, katere članica je tudi Irak, je nasprotovala invaziji ter posledični okupaciji Iraka ter v letu 2003 v okviru svojega vrha zunanjih ministrov izglasovala resolucijo,¹⁷⁵ v kateri so zahtevali takojšnji in brezpogojni umik ameriških in britanskih vojakov (*Arab States Line Up Behind Iraq* 2003). Po padcu Sadamovega režima je Arabska liga vzpostavila diplomatske odnose z Irakom in tudi priznala začasno iraško vlado (Moran 2005).

Svet za zalivsko sodelovanje v letu 2003 v zaključni izjavi vrhovnega sveta podpre vse diplomatske in politične napore s ciljem varnosti in stabilnosti v Iraku (*Gulf Cooperation Council, zaključna izjava vrhovnega sveta* 2003). V istovrstni izjavi leta 2004 izrazi zaskrbljenost nad situacijo v Iraku ter upanje, da bo ameriška administracija aktivno sodelovala z OZN in mednarodno skupnostjo (*Gulf Cooperation Council, zaključna izjava vrhovnega sveta* 2004). V letu 2005 pozdravi uspešno izvedene volitve in izrazi upanje, da bo Irak kmalu spet polnovreden član skupnosti v regiji, ter se zaveže k pomoči pri rekonstrukciji Iraka (*Gulf Cooperation Council, zaključna izjava vrhovnega sveta* 2005).

ICRC deluje v Iraku že od leta 1980 in skuša omiliti posledice nasilja in konfliktov; pri tem se organizacija osredotoča na pomoč ranljivim skupinam (predvsem notranje razseljenim), izboljšanje infrastrukture (prizadevanja za čisto vodo), obiske zapornikom in raziskovanje sledi za pogrešanimi (iz iransko-iraške vojne in iz zalivske vojne), pri čemer si prizadevajo za komuniciranje glede humanitarnih vprašanj ter sodelovanje z drugimi organizacijami (ICRC v Iraku 2013). V letu 2012 je ICRC med drugim obiskal 38.382 zapornikov, 6.500 kmetovalcem ter 800 ženskam in invalidnim vodjem gospodinjstev zagotovil sredstva za kmetovanje ali gotovinska posojila ter izboljšal stanje za 1,6 milijona ljudi z omogočitvijo dostopa do vode in zdravstvene oskrbe (Letno poročilo ICRC 2012, 422).

¹⁷⁴ Čeprav Irak ni član OVSE (Afganistan je v 2003 postal OVSE partner za sodelovanje) in OVSE še ni delovala izven območja svojih članic (OVSE, izjava za javnost 2004).

¹⁷⁵ Proti je glasoval le Kuvajt. Glasno so nasprotovali tudi Sirija in Palestinske oblasti (Moran 2005).

7.3.4 Druge aktivnosti

Večina dodatnega dogajanja v zvezi z Irakom je povezano z zbiranjem sredstev za obnovo Iraka (donacije, posojila ali odpis dolga), ki je potekala v okviru različnih skupin držav in institucij. Že oktobra 2003 so na donatorski konferenci v Madridu zbrali dobrih 32 milijard USD, hkrati pa so napovedali ustanovitev mednarodnega sklada za obnovitev Iraka (angl. *International Reconstruction Fund Facility for Iraq*). Ta ustanova, ki je z delom pričela v 2004, je sestavljena iz dveh skladov; z enim upravlja Svetovna banka, z drugim pa razvojni program OZN.¹⁷⁶ Rekonstrukcija Iraka je potekala (in še vedno poteka) skozi različne kanale in institucije, med drugim: ameriški kongres je ustanovil sklad za pomoč in obnovo Iraka (angl. *Iraq Relief and Reconstruction Fund*), razvojni sklad za Irak (angl. *Development Fund for Iraq*) je v bistvu račun iraške centralne banke v ameriški centralni banki, ameriško ministrstvo za gospodarstvo je ustanovilo posebno enoto za investicije in obnavljanje Iraka (angl. *Iraq Investment and Reconstruction Task Force*),¹⁷⁷ Irak in OZN pa s podporo Svetovne banke upravlja t. i. mednarodni dogovor z Irakom (angl. *International Compact with Iraq*).¹⁷⁸ Z namenom izboljšanja stanja v regiji oziroma odnosov ostalih držav v regiji z Irakom pa so potekale tudi t. i. konference širše sosesčine (angl. *Expanded Neighbors*).

7.3.5 Časovnica (2003–2012)

Leto 2003

DATUM	DOGODEK
februar	Parlamentarna skupščina OVSE razpravlja o učinkih iraške krize na območje OVSE
marec	resolucija vrha zunanjih ministrov Arabske lige, v kateri zahtevajo takojšnji in brezpogojni umik ameriških in britanskih vojakov
17. marec	GSek OZN umakne vso OZN in mednarodno osebje iz Iraka v programu Nafta za hrano
16. marec	ZDA svetujejo inšpektorjem OZN, da zapustijo Irak
20. marec	pričetek invazije t. i. koalicije voljnih pod vodstvom ZDA
28. marec	S/RES/1472 (2003): potrdi mandat GSek OZN za upravljanje programa Nafta za hrano za 45 dni

¹⁷⁶ Za več glej: *International Reconstruction Fund Facility for Iraq*.

¹⁷⁷ Za več glej: *Iraq Investment and Reconstruction Task Force*.

¹⁷⁸ Za več glej: *International Compact with Iraq*.

31. marec	poročilo GSek OZN (S/2003/393 in Add.1) o stanju in napredku UNIKOM
10. april	Bagdad pod nadzorom t. i. koalicije voljnih
21. april	Koaličijska začasna oblast (angl. <i>Coalition Provisional Authority</i> , CPA) se razglasi za izvršilno, zakonodajno in pravosodno oblast v Iraku
24. april	S/RES/1476 (2003): podaljša veljavnost ukrepov iz resolucije 1472
1. maj	zaključek invazije t. i. koalicije voljnih pod vodstvom ZDA, ameriški predsednik na <i>USS Abraham Lincoln</i> razglasi »konec večjih bojnih operacij«, <i>Iraq Body Count</i> ¹⁷⁹ poroča, da je v času invazije bilo ubitih približno 7,500 civilistov
8. maj	pismo SP ZDA in SP VB za PR VS OZN (S/2003/538) o oblikovanju CPA in njenih nalogah in ciljih
22. maj	S/RES/1483 (2003): VS pripozna specifično avtoriteto, odgovornosti in obveznosti okupacijskih sil pod združenim poveljstvom
14. junij	časna vojaška enota za usmerjanje ameriških vojaških nalog v Iraku (angl. <i>Combined Joint Task Force 7</i>) zamenja t. i. <i>Coalition Forces Land Component Command</i> , ki je pod ameriškim vodstvom sodelovala v invaziji na Irak
17. junij	poročilo GSek OZN (S/2003/656) o stanju in napredku UNIKOM
18. junij	A/RES/57/330: financiranje UNIKOM
3. julij	S/RES/1490 (2003): podaljša mandat UNIKOM
13. julij	ustanovitev Vladnega sveta Iraka (angl. <i>Governing Council of Iraq</i>)
15. julij	poročilo GSek OZN (S/2003/715), ki obsega predvideno vlogo OZN v Iraku glede na okoliščine in pooblastila CPA
16. julij	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2003/711), v prilogi katerega je poročilo o inšpekciji IAEA
23. julij	E/2003/262: od posebnega poročevalca zahteva poročilo o stanju človekovih pravic (na predlog resolucije UNCHR 2003/84, sprejete 25. aprila)
14. avgust	S/RES/1500 (2003): ustanovi UNAMI
19. avgust	teroristični napad na prostore OZN v Bagdadu
20. avgust	izjava PR VS OZN (S/PRST/2003/13), v kateri obsodi teroristični napad na prostore OZN v Bagdadu
2. oktober	poročilo GSek OZN (S/2003/933) o stanju in napredku UNIKOM
14. oktober	teroristični napad na veleposlaništvo Turčije v Bagdadu
16. oktober	S/RES/1511 (2003): avtorizira MNF-I

¹⁷⁹ *Iraq Body Count* je upravljana s strani podjetja, registriranega v VB, in beleži nasilne smrti civilistov, ki izhajajo iz vojaške intervencije v Iraku leta 2003; njihove javne baze vključujejo smrti tako s strani koaličijskih sil kot s strani paramilic in drugih napadov. Za več glej: *Iraq Body Count*.

24. november	S/RES/1518 (2003): ustanovi odbor VS, ki naj uresničuje naloge v 19. oziroma 23. členu resolucije S/RES/1483, povezane z zamrznitvijo finančnih sredstev in virov prihodkov nekdanjih pripadnikov iraških oblasti
13. december	ameriške oborožene sile aretirajo Sadama Huseina
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je bilo v letu 2003 ubitih približno 12.094 civilistov

Leto 2004

DATUM	DOGODEK
23. februar	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2004/140), v prilogi katerega je poročilo posebne misije za ugotavljanje dejstev, ki jo je v Irak na zahtevo Vladnega sveta Iraka in CPA poslal GSek
21. april	S/RES/1538 (2004): pozdravi odločitev GSek, da organizira novo poizvedovanje in pregled upravljanja programa Nafta za hrano
maj	OVSE sporoči VS OZN, da je pripravljena nuditi svojo pomoč pri ponovni vzpostavitvi demokratičnih institucij v Iraku
14. maj	MNF-I in Mednarodna enota v Iraku (angl. <i>Multi-National Corpse – Iraq</i> , MNC-I) zamenjata <i>Combined Joint Task Force 7</i>
junij	Mednarodno poveljstvo za varnostno tranzicijo v Iraku (angl. <i>Multi-National Security Transition Command – Iraq</i> , MNSTC-I) postane aktivno
7. junij	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2004/461), v katerem izrazi pričakovanje, da bodo naloge OZN v Iraku v prihodnje jasno opredeljene
8. junij	S/RES/1546 (2004): podaljša mandat MNF-I
18. junij	A/RES/58/304: financiranje UNIKOM
28. junij	začasna iraška vlada prevzame oblast od CPA in Vladnega sveta Iraka
1. julij	prične se sojenje Sadamu Huseinu
5. avgust	poročilo GSek OZN (S/2004/625), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNAMI
12. avgust	S/RES/1557 (2004): podaljša mandat UNAMI
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je bilo v letu 2004 ubitih približno 11.643 civilistov

Leto 2005

DATUM	DOGODEK
30. januar	neposredne volitve v iraško narodno skupščino
februar	misija zveze NATO za usposabljanje v Iraku (angl. <i>NATO Training Mission – Iraq</i> , NMT-I) postane polno aktivna

3. maj	prehodna iraška vlada zamenja začasno iraško vlado
julij	EUJUST LEX prične z delom
3. avgust	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2005/509), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNAMI
11. avgust	S/RES/1619 (2005): podaljša mandat UNAMI
15. oktober	na referendumu potrjen ustavni okvir za novo iraško ureditev
11. november	S/RES/1637 (2005): podaljša mandat MNF
15. december	iraške vladne volitve
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je bilo v letu 2005 ubitih približno 16.216 civilistov

Leto 2006

DATUM	DOGODEK
20. maj	prva redna iraška vlada prevzame oblast
30. junij	A/RES/60/274: financiranje UNIKOM
1. avgust	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2006/601), v katerem predlaga podaljšanje mandata UNAMI
3. avgust	pismo MZZ Iraka za GSek OZN (S/2006/609), v katerem prosi za podaljšanje mandata UNAMI
10. avgust	S/RES/1700 (2006): podaljša mandat UNAMI
5. november	iraško posebno sodišče obsodi Sadama Huseina na smrt z obešanjem za zločine proti človečnosti v letu 1982
28. november	S/RES/1723 (2006): podaljša mandat MNF
30. december	Sadama Huseina usmrtijo z obešanjem
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je v bilo letu 2006 ubitih približno 29.293 civilistov

Leto 2007

DATUM	DOGODEK
29. junij	S/RES/1762 (2007): zaključi mandate UMOVIC in IAEA INVO
6. avgust	pismo MZZ Iraka za GSek OZN (S/2007/481, aneks), v katerem predlaga podaljšanje mandata in spremembo nalog UNAMI
10. avgust	S/RES/1770 (2007): podaljša mandat UNAMI
18. december	S/RES/1790 (2007): podaljša mandat MNF
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je v bilo letu 2007 ubitih približno 25.716 civilistov

Leto 2008

DATUM	DOGODEK
29. maj	izjava Predsedstva EU o nadaljevanju podpore pri obnovi in razvoju Iraka
4. avgust	pismo MZZ Iraka za GSek OZN (S/2008/523, aneks), v katerem prosi za podaljšanje mandata UNAMI
7. avgust	S/RES/1830 (2008): podaljša mandat UNAMI
22. december	S/RES/1859 (2008): podaljša dogovore za vplačevanje izkupičkov od prodaje nafte, naftnih proizvodov in plina v Razvojni sklad za Irak
31. december	zaključek mandata MNF-I
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je bilo v letu 2008 ubitih približno 9.946 civilistov

Leto 2009

DATUM	DOGODEK
januar	volitve v iraških provincah
12. februar	Irak postane država podpisnica Konvencije o prepovedi razvoja, proizvodnje, kopičenja zalog in uporabe kemičnega orožja ter o njegovem uničenju (1993)
julij	volitve v kurdistansko regionalno vlado
29. julij	pismo MZZ Iraka za GSek OZN (S/2009/395, aneks), v katerem prosi za podaljšanje mandata UNAMI
7. avgust	S/RES/1883 (2009): podaljša mandat UNAMI
21. december	S/RES/1905 (2009): podaljša dogovore za vplačevanje izkupičkov od prodaje nafte, naftnih proizvodov in plina v Razvojni sklad za Irak
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je bilo v letu 2009 ubitih približno 5.140 civilistov

Leto 2010

DATUM	DOGODEK
1. januar	Sile ZDA v Iraku (angl. <i>United States Forces – Iraq</i>) zamenjajo MNF-I, MNC-I in MNSTC-I
7. marec	iraške parlamentarne volitve
5. avgust	S/RES/1936 (2010): podaljša mandat UNAMI
11. avgust	Irak postane država podpisnica Haaškega kodeksa ravnanja proti širjenju balističnih izstrelkov (2002)
1. november	poročilo GSek OZN (S/2010/563) o stanju in napredku Razvojnega sklada za Irak
8. december	pismo GSek OZN (S/2010/619) o aktivnostih v zvezi z računom OZN za Irak

15. december	S/RES/1956 (2010): zaključi dogovore za vplačevanje izkupičkov od prodaje nafte, naftnih proizvodov in plina v Razvojni sklad za Irak
15. december	S/RES/1957 (2010): zaključi in prekine ukrepe glede orožja za množično uničevanje, balističnega orožja in civilnih jedrskih zmogljivosti
15. december	S/RES/1958 (2010): zaključi in prekine program Nafta za hrano
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je bilo v letu 2010 ubitih približno 4.109 civilistov

Leto 2011

DATUM	DOGODEK
17. junij	poročilo GSek OZN (S/2011/366) o otrocih in oboroženem konfliktu v Iraku
28. julij	S/RES/2001 (2011): podaljša mandat UNAMI
31. december	NTM-I zaključi mandat
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je bilo v letu 2011 ubitih približno 4.147 civilistov

Leto 2012

DATUM	DOGODEK
25. julij	S/RES/2061 (2012): podaljša mandat UNAMI
	<i>Iraq Body Count</i> poroča, da je bilo v letu 2012 ubitih približno 4.574 civilistov

7.3.6 Analiza in epilog

V obdobju, ko je Irak že dobro leto okupiran in voden s strani Koalicijske začasne oblasti, VS sprejme resolucijo S/RES/1546 (2004), s katero avtorizira ustanovitev MNF-I. Še pred tem z resolucijo S/RES/1500 (2003) ustanovi UNAMI, ki ima za nalogo pomoč GSek OZN pri implementaciji resolucije S/RES/1483 (2003) ter koordinacijo humanitarnih in drugih funkcij OZN v Iraku. MNF-I pa je imela mandat prispevati k varnosti v Iraku in pomagati iraškemu ljudstvu pri politični tranziciji – v ta namen je VS avtoriziral tudi uporabo sile v isti resoluciji. Na podlagi iste resolucije zveza NATO ustanovi NMT-I. V letih od 2004 do 2007 resolucije VS le podaljšujejo mandat UNAMI in MNF-I z enako avtorizacijo. Ko slednja s koncem 2008 zaključi svoj mandat, se resolucije VS osredotočajo le še na podaljševanje mandata UNAMI in upravljanje programa Nafta za hrano. Mednarodna skupnost z ZDA na čelu se v tem času ukvarja z zbiranjem sredstev za obnovo Iraka, druge organizacije pa na različne načine prispevajo k obnovitvi Iraka kot suverene države ter oblikovanju institucij, potrebnih za demokratično vlado in vladavino prava. GS se je že v letu 2002 v svojih resolucijah nehala

ukvarjati s stanjem človekovih pravic v Iraku, podobno ECOSOC. Iraški konflikt od leta 2008 glede na resolucije VS OZN tudi ne ogroža več mednarodnega miru in varnosti.

Če je bila zalivska vojna zmagoslavje za OZN, potem je iraška vojna njen poraz. Če je bila resolucija S/RES/678 (1990) znanilka nove dobe, potem je pomanjkanje resolucije v letu 2003 njen mrk. OZN je tako v dobrem desetletju doživela celoten razpon mnenj – od najvišje hvale do največje graje. Največ razprav v zvezi z invazijo in okupacijo Iraka v letu 2003 je povezanih z legitimnostjo in legalnostjo te invazije – ali resolucija S/RES/678 iz leta 1990 dejansko legitimizira in legalizira oborožen odgovor tudi v letu 2003 glede na nespoštovanje ostalih resolucij VS s strani Iraka. Težava ni bila toliko v pomanjkanju soglasja okoli tega, ali je Irak dejansko kršil svoje obveze oziroma ni izpolnjeval s strani VS naloženih obveznosti, pač pa, kdo in kako naj bi te kršitve dokončno ugotovil in kakšne sankcije lahko sledijo. Ena skupina držav je verjela, da je treba na tako številne kršitve odgovoriti s silo, druga skupina držav, da je treba nadaljevati z iskanjem rešitve po mirni poti. Tretja skupina držav, ki že tako ni bila navdušena nad Zahodno prisotnostjo v Iraku in regiji, pa je poudarjala predvsem nesposobnost OZN, da s sankcijami in z drugimi ukrepi vpliva na uresničitev naloženih obveznosti, zaradi česar 'kaznuje' iraško ljudstvo. V vsakem primeru OZN ni znala ponuditi pravega odgovora.

Z avtorizacijo MNF-I je VS morebiti prispeval k delni rešitvi stanja varnostnih sil v novonastajajočem Iraku, z UNAMI pa je prispeval k delni rešitvi stanja demokratičnega vladanja in vladavine prave, vendar hkrati pozabil na škodo, ki so jo povzročile predhodne sankcije. O stanju iraškega prebivalstva in človekovih pravic ne razpravljata več niti GS niti ECOSOC. Irak, ki se na papirju približuje standardom zahodne države z vsemi ustanovljenimi institucijami in volitvami, ostaja prizorišče sektaškega nasilja. Po podatkih za leto 2012 je po indeksu človeškega razvoja (*Human Development Report 2013*, 144–147) najbolj revna država Bližnjega vzhoda (131. od vseh 186) – celo za Palestino. Vse, kar je (po mnenju večine avtorjev) v zadnjem desetletju glede Iraka storil VS, je avtorizacija dela ameriškega načrta okupacije in demokratizacije suverene države, ki ostaja t. i. propadla država (angl. *failed state*). Tudi če izvlamemo naloge v okviru zagotavljanja varnosti in stabilnosti, nad katerimi bi moral bedeti VS OZN, je celoten sistem OZN Irak pustil na cedilu že v 90-ih.

7.4 Haiti, *Multinational Interim Force*, 2004

Na volitvah novembra 2000 je Jean-Bertrand Aristide ponovno zmagal z veliko večino glasov, vendar so volitve in predvsem njegova zmaga bile videne kot zgolj nadaljevanje nelegitimnega stanja. To se je začelo s parlamentarnimi volitvami maja 2000, ki jih je opozicija bojkotirala in tako visoko zmago 'prepusila' Aristidovi stranki (*Haiti poll fraud allegations* 2000). Zapletlo se je namreč pri potrditvi senatnih mandatov,¹⁸⁰ čemur je sledilo tudi mednarodno nezadovoljstvo – ZDA so zaustavile pomoč Haitiju in celo blokirale že odobrena posojila s strani Medameriške razvojne banke (Hallward 2004). Kljub temu da je predsednik Aristide pristal na vse pogoje opozicije, ZDA niso prenehale z ukrepi. Ekonomska in socialna stiska, ki sta jo poslabšala nadaljnje pomanjkanje in očitna korupcija (Marx 2004, Zarrella *et al.* 2004), sta pripeljali do naraščajočega nasilja, na katerega so oblasti odgovorile z nadaljnjim kratenjem človekovih pravic (Letno poročilo za Haiti 2006).

OAS, skupaj s CARICOM, je v letih pred novim prevratom na Haitiju, sklicujoč se na regionalne dokumente o krepitvi demokracije (npr. deklaracija iz Santiaga 1991, deklaracija iz Manague 1993, deklaracije, sprejete na Ameriških vrhovih v Miamiju 1994 in Santiagu 1998), zagotavljala svoj prispevek h krepitvi demokracije in socialno-ekonomskemu razvoju na Haitiju. Leta 2001 je OZN pravzaprav zapustila Haiti (Malone in von Einsiedel 2007, 188). Predsedujoči CARICOM, predsednik vlade Barbadosa in generalni sekretar OAS maja 2001 celo ustanovijo skupno misijo za Haiti. S Skupino prijateljev za Haiti¹⁸¹ skušajo prispevati h končanju politične krize. V letu 2004 pa je upor dosegel prestolnico in (ponovno) pognal predsednika Aristida v beg v tujino. Pravzaprav je (ponovno) bil odpeljan s strani ameriških oboroženih sil,¹⁸² čemur pa je tokrat glasno nasprotoval. V istem dnevu, 29. februarja 2004, je predsednik vrhovnega sodišča Boniface Alexandre v skladu s haitijsko ustavo prisegel kot začasni predsednik in VS OZN je sprejel resolucijo, s katero je avtoriziral MNF pod vodstvom ZDA in uporabo vseh potrebnih sredstev. MNF je (ponovno) vzpostavila osnovni red in mir, čemur je (ponovno) sledila Stabilizacijska misija OZN na Haitiju (angl. *United Nations Stabilization Mission in Haiti*, MINUSTAH), ki na Haitiju deluje še danes.

¹⁸⁰ Mednarodni opazovalci volitev so ugotovili nepravilnosti pri šteju glasov in podelitvi senatnih mandatov, ki so bili močno v prid stranki Jean-Bertranda Aristida (Rezultati parlamentarnih volitev na Haitiju 2000).

¹⁸¹ Članice so Argentina, Brazilija, Čile, Francija, Gvatemala, Kanada, Peru, Urugvaj in ZDA. Nestalne članice VS v času sprejetja ključne resolucije za Haiti leta 2004 pa so bile Alžirija, Angola, Benin, Brazilija, Čile, Filipini, Nemčija, Pakistan, Romunija in Španija.

¹⁸² Pravzaprav so ZDA skupaj s Francijo prepričevale Aristida, da bo najbolje, če zapusti otok (Bosco 2009, 244).

Ko se je politično okolje končno relativno stabiliziralo (na volitvah februarja 2006 je ponovno zmagal René Préval), je Haiti postal žrtev serije naravnih katastrof: v letu 2008 so preživeli 3 orkane in eno tropsko nevihto, ki so za sabo pustili več kot 300 mrtvih in skoraj milijon ljudi, ki so potrebovali humanitarno pomoč (Letno poročilo Mednarodne zveze društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca 2008). 12. januarja 2010 je že tako oslABLJENO državo prizadel še uničujoč potres, v katerem je umrlo okoli 80.000 ljudi, več kot milijon in pol pa jih je ostalo brez domov (Letno poročilo Mednarodne zveze društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca 2010). Novembra istega leta je otok prizadel še orkan Tomas. Haiti ostaja država s šibko politično oblastjo, praktično neobstoječim institucionalnim redom, korupcijo na vseh ravneh,¹⁸³ z oslABLJENIM in zaostalim gospodarstvom, obubožanim prebivalstvom in odvisna od tuje pomoči (Letno poročilo *Hope for Haiti* 2013, Letno poročilo *Amnesty International* 2013, Letno poročilo *Human Rights Watch* 2014).

7.4.1 Obravnava v VS OZN

Haiti se v resolucijah VS OZN spet pojavi februarja leta 2004, ko z resolucijo S/RES/1529 (2004) VS odgovori na ponoven izbruh nasilja na otoku, čemur je sledil prevrat in ponoven izgon predsednika Aristida. VS situacijo opredeli kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter stabilnosti v karibski regiji, predvsem zaradi potencialnega pretoka ljudi v druge države v regiji. Z resolucijo avtorizira MNF in uporabo vseh potrebnih sredstev, da izpolni mandat prispevanja k varnemu in stabilnemu okolju na Haitiju, prispeva k zagotovitvi humanitarne pomoči in mednarodne pomoči obalni straži in policiji Haitija, k vzpostavitvi okolja, v katerem bodo mednarodne organizacije lahko pomagale haitijskemu narodu, in k preprečevanju nadaljnjega poslabšanja humanitarne situacije. Pri sem se sklicuje na:

1. predhodne resolucije VS glede Haitija,
2. predhodne izjave PR VS glede Haitija, še posebej izjave S/PRST/2004/4,
3. prizadevanja OAS in CARICOM v njihovem načrtu aktivnosti (angl. *Plan of Action*),
4. 7. poglavje UL OZN.

¹⁸³ Po podatkih *Transparency International* za 2013 je Haiti na 163. mestu (od 177) z oceno 19 od 100 na lestvici, ki meri korupcijo po državah (*Transparency International za Haiti*).

Tabela 7.5: Resolucije VS OZN za Haiti v obdobju 2004–2012

	ŠT. RESOLUCIJ	RESOLUCIJE
2004	3	29. februar: S/RES/1529 29. november: S/RES/1576 30. april: S/RES/1542
2005	2	31. maj: S/RES/1601 22. junij: S/RES/1608
2006	2	14. februar: S/RES/1658 15. avgust: S/RES/1702
2007	2	15. februar: S/RES/1743 15. oktober: S/RES/1780
2008	1	14. oktober: S/RES/1840
2009	1	13. oktober: S/RES/1892
2010	3	19. januar: S/RES/1908 14. oktober: S/RES/1944 4. junij: S/RES/1927
2011	1	14. oktober: S/RES/2012
2012	1	12. oktober: S/RES/2070

VS v aprilu z resolucijo S/RES/1542 (2004) ustanovi MINUSTAH ter podaljša mandat MNF, dokler MINUSTAH ne prične polno opravljati svojih nalog. MINUSTAH, sestavljena iz civilne (policijske) in vojaške komponente, dobi s sklicem na 7. poglavje UL (brez opredelitve grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti) mandat na področjih: varno in stabilno okolje (rekonstrukcija haitijske policije, program razorožitve, javni red in mir, zaščita civilistov), politični proces (volitve, promocija demokratične vladavine in krepitev institucij), človekove pravice (promocija, opazovanje in poročanje). VS v novembru z resolucijo S/RES/1576 (2004) s sklicem na 7. poglavje UL podaljša mandat MINUSTAH.

Konec maja 2005 VS v resoluciji S/RES/1601 (2005) ponovno določi situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti v regiji ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH. Junija VS v resoluciji S/RES/1608 (2005) ponovno opredeli situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH ter na predlog poročila GSek OZN podpre začasno povečanje vseh elementov MINUSTAH.

Sredi februarja 2006 VS v resoluciji S/RES/1658 (2006) ponovno določi situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH. Sredi avgusta VS v resoluciji S/RES/1702 (2006) ponovno določi situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti ter s sklicem na 7. poglavje UL

ponovno podaljša mandat MINUSTAH. Določi tudi novo sestavo MINUSTAH, potrdi njene naloge in mandat ter pozove haitijske oblasti, da nadaljujejo z reformami.

Februarja 2007 VS v resoluciji S/RES/1743 (2007) ponovno določi situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti v regiji kljub doseženemu napredku ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH. Ponovno tudi potrdi njene naloge in mandat ter pozove haitijske oblasti, da nadaljujejo z reformami. Sredi oktobra VS v resoluciji S/RES/1780 (2007) ponovno opredeli situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti v regiji kljub doseženemu napredku ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH. V skladu s priporočili GSek OZN določi tudi novo sestavo MINUSTAH, potrdi njene naloge in mandat ter pozove haitijske oblasti, da nadaljujejo z reformami.

Sredi oktobra 2008 VS v resoluciji S/RES/1840 (2008) ponovno opredeli situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti v regiji kljub doseženemu napredku ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH. V skladu s priporočili GSek OZN potrdi sestavo MINUSTAH, potrdi njene naloge in mandat ter pozove haitijske oblasti, da nadaljujejo z reformami.

Sredi oktobra 2009 VS v resoluciji S/RES/1892 (2009) ponovno opredeli situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti v regiji kljub doseženemu napredku ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH. V skladu s priporočili GSek OZN potrdi sestavo MINUSTAH, potrdi njene naloge in mandat ter pozove haitijske oblasti, da nadaljujejo z reformami.

V svoji prvi resoluciji v letu 2010 VS z S/RES/1908 (2010) izrazi sočutje in solidarnost ob uničujočem potresu ter na priporočilo GSek OZN poveča celotno MINUSTAH, da bi lahko podprla takojšnje okrevanje ter napore rekonstrukcije. Junija VS z resolucijo S/RES/1927 (2010) s sklicem na 7. poglavje UL še dodatno poveča številčnost MINUSTAH z nalogami iz januarske resolucije. Sredi oktobra VS v resoluciji S/RES/1944 (2010) ponovno opredeli situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti v regiji kljub doseženemu napredku ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH. V skladu s priporočili GSek OZN potrdi sestavo MINUSTAH, potrdi njene naloge in mandat ter pozove haitijske oblasti, da nadaljujejo z reformami.

Sredi oktobra 2011 VS v resoluciji S/RES/2012 (2011) ponovno opredeli situacijo na Haitiju kot grožnjo mednarodnemu miru in varnosti v regiji kljub doseženemu napredku ter s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH. V skladu s priporočili GSek OZN potrdi sestavo MINUSTAH, potrdi njene naloge in mandat ter pozove haitijske oblasti, da nadaljujejo z reformami.

Sredi oktobra 2012 VS v resoluciji S/RES/2070 (2012) s sklicem na 7. poglavje UL ponovno podaljša mandat MINUSTAH. V skladu s priporočili GSek OZN potrdi sestavo MINUSTAH, potrdi njene naloge in mandat ter pozove haitijske oblasti, da nadaljujejo z reformami.

7.4.2 Obravnava pri ostalih organih OZN

GS OZN je v obdobju od 2000 do 2012 na temo Haitija sprejela 20 resolucij, od tega jih 17 obravnava financiranje misij, kot jih je avtoriziral VS. Tri resolucije obravnavajo humanitarno pomoč Haitiju zaradi naravnih katastrof – dve resoluciji ob potresu januarja 2010 in ena ob orkanu Tomas novembra 2010. Tabela z vsemi resolucijami se nahaja v Prilogi J.

ECOSOC je v letih od 2000 do 2012 glede Haitija sprejel 10 sklepov in 12 resolucij; resolucije večinoma obravnavajo *ad hoc* svetovalno skupino in dolgoročni program podpore za Haiti, ena resolucija (v letu 2004) je bila sprejeta v podporo MINUSTAH. Sklepi pa obravnavajo predvsem opazovanje razvoja situacije človekovih pravic na Haitiju, najprej v obliki neodvisnega strokovnjaka in potem v obliki ponovno aktivirane *ad hoc* svetovalne skupine. Leta se ukvarja z dolgoročno strategijo promocije socialno-ekonomskega okrevanja, obnove in stabilnosti, posebna pozornost pa je posvečena koherentnosti in trajnostni mednarodni podpori za Haiti. Njena poročila je najprej pripravljala GSek OZN, od 2004 naprej sama poroča ECOSOC ter GS OZN. V letu 2003 so člani skupine, ki jo sestavljajo stalni predstavniki Bahamov, Benina, Brazilije, Čila, Francije, Haitija, Kanade, Mehike, Peruja, Salvadorja, Španije, Trinidada in Tobaga ter ZDA, celo obiskali Haiti. Tabela z vsemi sklepi in resolucijami se nahaja v Prilogi K.

Od 2004 naprej je GSek OZN za VS spisal več kot 20 poročil na temo Haitija, ki so zajemala najprej stanje in napredek MNF, nato pa delovanje MINUSTAH in priporočila v zvezi z njenim obsegom in nalogami. V letu 2004 GSek še zadnjič tudi poroča o delovanju *ad hoc* svetovalne skupine ECOSOC za Haiti.

7.4.3 Obravnava pri drugih mednarodnih organizacijah in institucijah

OAS se je s Haitijem ponovno začela ukvarjati v letu 2000, saj je poslala svojo misijo za opazovanje majskih parlamentarnih volitev, leta 2001 pa s CARICOM ustanovila skupno misijo, ki je v istem letu tudi obiskala Haiti. Zaskrbljeni nad politično krizo ter zavedajoč se potrebe Haitija po tehnični in finančni pomoči ter z željo prispevati k ekonomskemu in socialnemu napredku Haitija celo pozovejo vlado Haitija, da odstopi. Misija OAS in generalni sekretar OAS sta dobro sodelovala s haitijskimi oblastmi na več področjih (volitve, krepitev varnosti in pravosodnega sistema, izboljšanje stanja človekovih pravic). Od Haitija so zahtevali tudi pripravo poročil, ki pa niso kazala bistvenega izboljšanja situacije. Po vključitvi VS OZN v dogajanje februarja 2004 OAS naloži svoji posebni misiji za krepitev demokracije na Haitiju, da še naprej v sodelovanju z MINUSTAH prispeva pri organizaciji in izvedbi volitev. V ta namen sodelovanja OAS in OZN novembra 2004 celo podpišeta memorandum. Po uspešno izpeljanih volitvah v letu 2006 posebna misija OAS nadaljuje z nalogami krepitev demokracije, reformo pravosodnega sistema in zaščito človekovih pravic. K sodelovanju pri opazovanju in poročanju o človekovih pravicah vključi tudi Medameriško komisijo za človekove pravice. Posebna projektna skupina se od takrat v sodelovanju s haitijskimi oblastmi, z državami v regiji in drugimi regionalnimi skupnostmi ukvarja z modernizacijo procesa volitev, s spodbujanjem gospodarske rasti in razvoja, z donacijami, razvojnimi politikami in nadzorom nad drogami. Krepitev demokracije preide v podporo socialnemu razvoju in trajnostni politični stabilnosti. Z naravnimi katastrofami v letu 2008 pa se podpora osredotoči tudi na takojšnjo pomoč, krepitev kriznih sposobnosti Haitija ter nadaljnje zbiranje donacij. Po potresu januarja 2010 pa stečejo mednarodna prizadevanja za reševanje situacije na Haitiju v vseh pogledih. V letu 2011 OAS sprejme samo še deklaracijo o Haitiju, v letu 2012 pa se Haiti ne pojavi več na dnevnem redu.

Tabela 7.6: Pregled nekaterih dokumentov OAS, sprejetih za Haiti v obdobju 2000–2011

LETO	GENERALNA SKUPŠČINA OAS	STALNI SVET OAS	DRUGI DOKUMENTI OAS
2000		CP/doc.3383/00 CP/RES. 772	CP/doc.3349/00 CP/doc.3371/00
2001	AG/RES. 1831	CP/RES. 786 (1267/01) corr. 1	CP/doc.3419/01 corr. 2 AG/INF.264/01 AG/INF.260/01 corr. 1
2002	AG/RES. 1841	CP/RES. 772	CP/doc.3609/02 corr. 1

		CP/RES. 806 (1303/02) corr. 1 CP/RES. 822	CP/doc. 3625/02 corr. 3 CP/doc.3643/02 corr. 1 CP/INF. 4724/02
2003	AG/RES. 1959	CP/RES. 855	CP/doc.3750/03
2004	AG/RES. 2058	CP/RES. 861 CP/RES. 862	
2005	AG/RES. 2147		
2006	AG/DEC. 51 AG/RES. 2215	CP/DEC.29 CP/DEC.30	
2007	AG/RES. 2306		CP/doc.4186/07
2008	AG/RES. 2424		CP/doc.4253/08 CP/doc.4361/08
2009	AG/RES. 2487		
2010	AG/RES. 2557	CP/DEC. 44 (1740/10) corr. 1	
2011	AG/DEC. 68	CP/DEC. 48	

ICRC je v letu 2004 zaradi posledic nasilja nad že tako obubožanim prebivalstvom močno povečal svojo prisotnost na Haitiju – v Port-au-Princeu so odprli stalno predstavništvo, da bi lahko zagotovili učinkovitejšo podporo lokalnemu Rdečemu križu pri zagotavljanju prve pomoči, zdravstvene oskrbe in kriznega upravljanja, kar je bilo izjemnega pomena predvsem po potresu januarja 2010 (ICRC na Haitiju 2013). V letu 2012 je ICRC obiskal več kot 6.300 zapornikov, zagotovil dostop do čiste vode za več kot 240.000 Haitijcev, 7.640 ljudem zagotovil prvo pomoč ter več kot 700 policistom in vojakom (tudi iz vrst MINUSTAH) podal informacije o humanitarnih načelih, normah človekovih pravic ter dostopu civilistov to zdravstvene oskrbe (Letno poročilo ICRC 2012, 374).

7.4.4 Druge aktivnosti

Izven mednarodnih organizacij so države k rekonstrukciji Haitija prispevale predvsem na mednarodnih donatorskih konferencah (Washington v 2004, Cayenne v 2005, Montreal v 2005, Port-au-Prince v 2006, Washington v 2009, Madrid v 2009, Montreal v 2010). Sredstva so se zbirala za programe ekonomskega in socialnega razvoja ter druge oblike razvojne pomoči. Sodelovanje je bilo vzpostavljeno tudi zato, da bi nadzirali zlorabo drog ter trgovino z drogami v regiji (Santo Domingo v 2007). Treba je bilo razviti trajnostne mehanizme finančne in tehnične pomoči za Haiti (Brasilia v 2006, Lima v 2007). S tako podporo je Haiti kmalu celo

dosegel zaključno fazo v iniciativi za težko zadolžene revne države. Sodelovanje z namenom vzpodbujanja rasti ter uravnoveženega razvoja je bilo večkrat povezano z obvezami vlade na Haitiju, da nadaljuje z reformami na področju demokratičnega vladanja in vladavine prava ter z obveznostmi na teh področjih, ki so jih Haitiju naložile regionalne organizacije, predvsem OAS. Potres januarja 2010 je dosti od teh prizadevanj in uspehov uničil ali pa vsaj postavil spet na stranski tir, donacije pa so se spet osredotočile predvsem na razreševanje humanitarne krize. Skupina prijateljev za Haiti se še vedno sestaja in v sodelovanju z MINUSTAH podpira Haiti na poti proti stabilnosti, okrevanju, socialno-ekonomskemu razvoju in utrjeni demokraciji.

7.4.5 Časovnica (2004–2012)

Leto 2004

DATUM	DOGODEK
26. februar	izjava PR VS OZN (S/PRST/2004/4), v kateri izrazi zaskrbljenost nad dogajanjem na Haitiju in pozdravi namero GSek, da imenuje posebnega svetovalca za Haiti
29. februar	predsednika Aristida legalno in legitimno nadomesti začasni predsednik Alexandre
29. februar	S/RES/1529 (2004): avtorizira MIF
24. marec	pismo SP ZDA za GSek OZN (S/2004/239), v prilogi katerega je poročilo o stanju in napredku MIF
16. april	poročilo GSek OZN (S/2004/300) s priporočili za misijo OZN, ki bo sledila MIF
30. april	S/RES/1542 (2004): ustanovi MINUSTAH, podaljša mandat MIF
13. maj	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2004/386), v prilogi katerega je poročilo o stanju in napredku MIF
1. junij	MINUSTAH postane aktivna
16. junij	pismo GSek OZN za PR VS OZN (S/2004/497), v prilogi katerega je poročilo o stanju in napredku MIF
18. junij	A/RES/58/311: financiranje MINUSTAH
22. julij	E/2004/46: o podpori MINUSTAH
23. julij	E/2004/52: dolgoročni program podpore za Haiti
30. avgust	poročilo GSek OZN (S/2004/698) o stanju in napredku MINUSTAH
29. oktober	A/RES/59/17A: financiranje MINUSTAH
11. november	E/2004/322: ponovno vzpostavi <i>ad hoc</i> svetovalno skupino ECOSOC
18. november	poročilo GSek OZN (S/2004/908), v katerem predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH

29. november	S/RES/1576 (2004): podaljša mandat MINUSTAH
--------------	---

Leto 2005

DATUM	DOGODEK
25. februar	poročilo GSek OZN (S/2005/124) o stanju in napredku MINUSTAH
20. maj	poročilo <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC (E/2005/66) o gospodarski pomoči Haitiju
31. maj	S/RES/1601 (2005): podaljša mandat MINUSTAH
22. junij	S/RES/1608 (2005): podaljša mandat in začasno poveča številčnost MINUSTAH
22. junij	A/RES/59/17B: financiranje MINUSTAH
23. junij	poročilo GSek OZN (S/2005/313 in Add.1), v katerem predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH
25. julij	E/2005/294: o stanju človekovih pravic na Haitiju
27. julij	E/2005/46: podaljša delovanje <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
6. oktober	poročilo GSek OZN (S/2005/631) o stanju in napredku MINUSTAH
18. oktober	izjava PR VS OZN (S/PRST/2005/50), v kateri zagotovi nadaljnjo podporo mednarodne skupnosti za razvoj in stabilizacijo Haitija
23. november	A/RES/60/18A: financiranje MINUSTAH

Leto 2006

DATUM	DOGODEK
2. februar	poročilo GSek OZN (S/2006/60), v katerem predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH
7. februar	1. krog haitijskih predsedniških in parlamentarnih volitev
14. februar	S/RES/1658 (2006): podaljša mandat MINUSTAH
11. april	poročilo <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC (E/2006/69), v katerem predlaga nadaljnjo mednarodno podporo za razvoj in stabilizacijo Haitija
21. april	2. krog haitijskih parlamentarnih volitev
30. april	1. krog haitijskih lokalnih volitev
30. junij	A/RES/60/18B: financiranje MINUSTAH
26. julij	E/2006/10: podaljša delovanje <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
28. julij	poročilo GSek OZN (S/2006/592) o možnostih reorganizacije MINUSTAH za opravljanje novih nalog
15. avgust	S/RES/1702 (2006): podaljša mandat MINUSTAH

19. december	poročilo GSek OZN (S/2006/1003), v katerem predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH
--------------	--

Leto 2007

DATUM	DOGODEK
15. februar	S/RES/1743 (2007): podaljša mandat MINUSTAH
29. april	2. krog haitijskih lokalnih volitev
13. junij	poročilo <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC (E/2007/78) o stanju in napredku razvoja ter stabilizacije Haitija
29. junij	A/RES/61/284: financiranje MINUSTAH
25. julij	E/2007/13: podaljša delovanje <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
22. avgust	poročilo GSek OZN (S/2007/503), v katerem predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH
15. oktober	S/RES/1780 (2007): podaljša mandat MINUSTAH

Leto 2008

DATUM	DOGODEK
26. marec	poročilo GSek OZN (S/2008/202) o stanju in napredku MINUSTAH
april	izbruh nasilja na Haitiju
20. junij	A/RES/62/261: financiranje MINUSTAH
27. junij	poročilo <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC (E/2008/90) o stanju in napredku razvoja ter stabilizacije Haitija
23. julij	E/2008/10: podaljša delovanje <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
15. avgust	tropska nevihta Fay
25. avgust	orkan Gustav
27. avgust	poročilo GSek OZN (S/2008/586), v katerem predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH
28. avgust	orkan Hanna
29. avgust	skupni komunikacije posvetovalne skupine 2x9 za Haiti (S/2008/640), v katerem predlagajo povečanje vloge in podaljšanje mandata MINUSTAH
8. september	orkan Ike
14. oktober	S/RES/1840 (2008): podaljša mandat MINUSTAH

Leto 2009

DATUM	DOGODEK
6. marec	poročilo GSek OZN (S/2009/129) o stanju in napredku MINUSTAH
6. april	izjava PR VS OZN (S/PRST/2009/4), v kateri pohvali nadaljevanje donacij za obnovo in razvoj Haitija ter pozove k svobodnim in poštenim volitvam
20. april	E/2009/211: imenovanje novega člana <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
29. junij	poročilo <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC (E/2009/105), v katerem predlaga nadaljevanje vseh mednarodnih aktivnosti v podporo Haitiju
30. junij	A/RES/63/294: financiranje MINUSTAH
22. julij	izjava PR VS OZN (S/PRST/2009/23), v kateri potrdi vlogo regionalnih organizacij in institucij pri obnovi in razvoju Haitija
23. julij	E/2009/4: podaljša delovanje <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
1. september	poročilo GSek OZN (S/2009/439), v katerem predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH
28. september	skupni komunikacije posvetovalne skupine 2x9 za Haiti (S/2009/509), katerem podprejo priporočila GSek
13. oktober	S/RES/1892 (2009): podaljša mandat MINUSTAH
15. december	E/2009/267: imenovanje novega člana <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC

Leto 2010

DATUM	DOGODEK
12. januar	potres
19. januar	S/RES/1908 (2010): poveča MINUSTAH
22. januar	A/RES/64/250: humanitarna in nujna pomoč za obnovo Haitija po potresu
27. april	poročilo GSek OZN (S/2010/200 in Corr.1) o stanju in napredku MINUSTAH
13. maj	A/RES/64/264: financiranje MINUSTAH
4. junij	S/RES/1927 (2010): poveča MINUSTAH
24. junij	A/RES/64/278: financiranje MINUSTAH
14. julij	poročilo <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC (E/2010/102), v katerem poudari pomen nadaljevanja mednarodne prisotnosti na Haitiju in predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH
23. julij	E/2010/28: podaljša delovanje <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
1. september	poročilo GSek OZN (S/2010/446), v katerem predlaga podaljšanje MINUSTAH
14. oktober	S/RES/1944 (2010): podaljša mandat MINUSTAH
5. november	orkan Tomas

28. november	1. krog haitijskih predsedniških in parlamentarnih volitev
15. december	A/RES/65/135: humanitarna in nujna pomoč za obnovo Haitija po potresu
15. december	A/RES/65/136: nujna pomoč za obnovo po orkanu Tomas
24. december	A/RES/65/256 A: financiranje MINUSTAH

Leto 2011

DATUM	DOGODEK
16. januar	nekdanji predsednik Jean-Claude Duvalier se vrne na Haiti
17. februar	E/2011/207: imenovanje novega člana <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
18. marec	nekdanji predsednik Jean-Bertrand Aristide se vrne na Haiti
20. marec	2. krog haitijskih predsedniških volitev
24. marec	poročilo GSek OZN (S/2011/183) o stanju in napredku MINUSTAH
26. april	E/2011/211: imenovanje novega člana <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
30. junij	A/RES/65/256 B: financiranje MINUSTAH
14. julij	poročilo <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC (E/2011/133), v katerem poudari pomen nadaljevanja mednarodne prisotnosti na Haitiju in predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH
25. avgust	poročilo GSek OZN (S/2011/540), v katerem predlaga podaljšanje MINUSTAH
14. oktober	S/RES/2012 (2011): podaljša mandat MINUSTAH

Leto 2012

DATUM	DOGODEK
12. marec	poročilo GSek OZN (S/2012/128 in Corr.1) o stanju in napredku MINUSTAH
21. junij	A/RES/66/273: financiranje MINUSTAH
20. julij	poročilo <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC (E/2012/87), v katerem poudari pomen nadaljevanja mednarodne prisotnosti na Haitiju in predlaga podaljšanje mandata MINUSTAH
27. julij	E/2012/21: podaljša delovanje <i>ad hoc</i> svetovalne skupine ECOSOC
31. avgust	poročilo GSek OZN (S/2012/678), v katerem predlaga podaljšanje MINUSTAH
12. oktober	S/RES/2070 (2012): podaljša mandat MINUSTAH

7.4.6 Analiza in epilog

OAS in ECOSOC spremljata razvoj na področju človekovih pravic na Haitiju tudi v začetku novega tisočletja, VS in GS OZN pa se vključita šele ob ponovnem izbruhu nasilja in prevratu

v februarju leta 2004. VS OZN praktično istočasno avtorizira MNF in kmalu zatem še MINUSTAH (ki postane aktivna 1. junija 2004), GS pa se v zadnjem desetletju večinoma ukvarja s financiranjem teh misij. OAS skupaj s CARICOM in drugimi regionalnimi skupnostmi skrbi za socialno-ekonomski razvoj, krepitev demokracije in promocijo človekovih pravic na Haitiju, VS pa podaljšuje mandat MINUSTAH, ki skrbi za red in mir na otoku. Mednarodna skupnost se ukvarja z zbiranjem finančnih sredstev, ki posredno ali neposredno prispevajo k oživitvi haitijskega gospodarstva in izboljšanju življenjskih okoliščin haitijskega naroda. Okrepljeno osebje MINUSTAH po uničujočem potresu v letu 2010 v skladu z resolucijo S/RES/1980 (2010) prispeva tudi k takojšnji pomoči in rekonstrukciji prizadetih območij. MINUSTAH, ki od marca 2011 spet izpolnjuje svoje prvotne naloge, ima zaenkrat odobren proračun za delovanje do konca junija 2014. VS v resoluciji S/RES/2070 (2012) sicer prvič omeni epidemijo kolere na Haitiju, ki se je razširila konec 2010, vendar nikakor ne v zvezi z MINUSTAH;¹⁸⁴ kljub temu da je na zahtevo OZN neodvisni odbor strokovnjakov situacijo preiskal in že maja 2011 potrdil, da večina dokazov potrjuje domnevo, da so virus kolere s sabo na Haiti prinesli nepalski pripadniki MINUSTAH (*Final Report of the Independent Panel of Experts on the Cholera Outbreak in Haiti* 2011).

Podobno kot v 90-ih so prizadevanja mednarodne skupnosti tudi v prvem desetletju 21. stoletja največkrat naletela na pomanjkanje konsenza z različnimi deli haitijske družbe o tem, kaj so osnovni socialni in ekonomski cilji in kako jih doseči (Malone in von Einsiedel 2007, 187). OZN je v začetku novega tisočletja vaje razvoja za Haiti prepustila OAS in CARICOM, potem pa v 2004 za trenutek (ponovno) sledila potrebam ZDA.¹⁸⁵ Ko je MNF izpolnila svoje naloge, je MINUSTAH sicer prevzela vodilno vlogo pri nalogah zagotavljanja stabilnosti in miru, vse ostale naloge, povezane s krepitvijo demokracije v obubožani in neorganizirani državi, pa so bile ponovno preusmerjene na regionalne organizacije. Le-te so se resno lotile svojih zavez, ustanovljale misije, organizirale donatorske konference, dosegle relativno dobro in uspešno sodelovanje s haitijskimi oblastmi na različnih področjih, predvsem pa so se s Haitijem

¹⁸⁴ V resoluciji S/RES/2070 (2012) VS zabeleži oziroma vzame na znanje (v angl. *noting*) obstoječe napore haitijske vlade, da bi nadzirala in odpravila epidemijo kolere, in poziva entitete OZN, da v sodelovanju z drugimi relevantnimi akterji še naprej podpirajo haitijsko vladu pri reševanju strukturnih šibkosti, še posebej vodnih in sanitetnih sistemov, ter poudari pomembnost okrepitve haitijskih državnih zdravstvenih institucij in pripoznava napore OZN pri boju s kolero.

¹⁸⁵ V ozadju je svoja prizadevanja dodajala tudi Francija – tudi v tem primeru krize na Haitiju je Francija sodelovala v diplomatskih naporih z ZDA glede izgnanih haitijskih predsednikov, njene oborožene sile pa so leta 2004 skupaj z ameriški ponovno vzpostavljale mir in red na Haitiju (Bosco 2009, 244).

ukvarjale praktično vse države v podregiji in širše ter s svojimi pritiski niso popuščale. Njihove uspehe in napredek so v letu 2010 zaustavile naravne katastrofe.

Haiti je vedno znova žrtev svoje zgodovine – v okoliščinah politične korupcije in prevratov se zdijo redno in brez večjih pomanjkljivosti izpeljane volitve bistven uspeh. Če si je OZN v 90-ih še prizadevala za demokratično izvedene volitve, katerih rezultati so bili spoštovani, četudi so njene misije splošno obravnavane kot neuspešne, je OZN v prvem desetletju 21. stoletja popolnoma zapustila Haiti. Glavne težave in njihovi vzroki bi morali biti bolj opaženi v sistemu OZN – poročila *ad hoc* svetovalne skupine ECOSOC so bila sicer vedno predana tudi GS, vendar le-ta ni sprejemala kakih svojih resolucij na to temo. Podobno kot VS se je odzvala z resolucijo le ob uničujočem potresu v začetku 2010. Skorajda bi se dalo sklepati, da VS OZN ne zanimajo operacije za graditev miru, če se prej ne zgodijo operacije za ohranjanje ali pa vsiljevanje miru. Še več, tudi ko dejanja VS posredno, vendar nedvoumno, prizadenejo prebivalstvo, OZN tega niti ne opazi – zdi se, da to velja tako za sankcije pred intervencijo leta 1994 kot tudi za izbruh epidemije kolere konec leta 2010. V tem kontekstu se javni pozivi, da evropske države plačajo odškodnino Haitiju za obdobje suženjstva, niti ne zdijo tako nepričakovani (Macdonald 2010, Tharoor 2015).

7.5 Primerjalne ugotovitve

V primeru posredovanja MNF na Haitiju leta 1994 ugotavljam, da mednarodno okolje (torej sistem OZN in druge mednarodne organizacije in institucije) ni imelo bistvenega vpliva na delovanje in odločanje v VS, za razliko od neposrednega vpliva med krizo leta 2004. Članice VS so o težavah Haitija v tej krizi razpravljale relativno pozno glede na pravzaprav dolg uvod v politično krizo, ki se je končala z izgonom demokratično izvoljenega predsednika Jean-Bertranda Aristida in z nastopom vojaškega režima. V obdobju med 1990 in 1993 se OAS, ECOSOC in GS OZN precej posvečajo Haitiju ter sodelujejo pri izvedbi volitev in ocenjevanju stanja človekovih pravic. OAS že oktobra 1991 (torej en mesec po izvedenem vojaškem udaru) uvede ukrepe embarga proti Haitiju, GS OZN pa v svojih resolucijah obsodi dogajanje. V letu 1992 se GSeK OZN poveže z generalnim sekretarjem OAS in skupaj imenujeta tudi posebnega odposlanca. Istočasno so dokumentirani izvensodni poboji, prične pa se tudi val beguncev proti ZDA. OAS in OZN na Haiti pošljeta skupno in veliko večjo mednarodno civilno misijo (MICIVIH), VS pa šele sredi 1993 sprejme prve ukrepe embarga. Ker le-ti pravzaprav ne zaležejo, VS še oktobra istega leta proti Haitiju pošlje UNMIH (ki se ne uspe izkrcati na otoku)

ter vzpostavi pomorsko blokado. V letu 1994 VS zaostri sankcije, medtem ko ECOSOC še naprej proučuje stanje človekovih pravic na Haitiju. VS konec julija 1994 avtorizira MNF in uporabo vseh potrebnih sredstev, za kar sicer ni bilo kakega posebnega poziva s strani drugih mednarodnih organizacij in institucij, GSek OZN ali kake druge članice OZN, da bi o tem VS razpravljali ali reševali krizo. Glede na neuspešnost drugih ukrepov, ki so bili prav tako avtorizirani po 7. poglavju UL, je operacija *Uphold Democracy* bila še najbolj neposreden odziv na dejansko dogajanje na Haitiju ter na posledično dogajanje v regiji. Za to študijo primera lahko zato sklepam, da dogajanje v mednarodnem okolju glede na proučevano aktivnost organov OZN in drugih vpletenih mednarodnih organizacij ni bistveno vplivalo na odločitve VS.

Zaveznice Indonezije so za vprašanje Vzhodnega Timorja dolgo aktivno skrbele, da le-to ni prišlo na dnevni red VS ter drugih relevantnih mednarodnih organizacij, čeprav GS obravnava zadevo še vse tja do 1982. V letu 1999, ko VS ponovno obravnava to vprašanje, obravnava navidezno zgodbo o uspehu glasovanja Vzhodnih Timorcev za neodvisnost. Vendar po referendumu, ki ga z mandatom VS misija UNAMET organizira, izvede in opazuje, izbruhne nasilje. Kot izhaja iz zgoraj sestavljene časovnice (glej podpoglavje 4.2.5), je VS v dveh tednih po izbruhu nasilja oziroma izvedbi referendumu na podlagi poročil lastne misije opazovalcev sprejel resolucijo, v kateri je avtoriziral INTERFET. Druge mednarodne organizacije v reševanje Vzhodnega Timorja niso bile vpletene, z vprašanjem odziva na nasilje po referendumu pa se v tistem kratkem obdobju ni ukvarjal noben drug organ OZN. Pri tem je treba poudariti, da je za hitrost in uspešnost odprave misije bilo ključno naslednje: hitra ponudba Avstralije, da oblikuje in vodi tako operacijo, ter letno srečanje APEC na Novi Zelandiji, ki se omenja kot ključno v diplomatskih naporih ter bilateralnih pritiskih na Indonezijo, ki je potem sprejela posredovanje MNF. Tudi za to študijo primera lahko sklepam, da dogajanje v mednarodnem okolju glede na proučevano aktivnost organov OZN in drugih vpletenih mednarodnih organizacij ni bistveno vplivalo na odločitve VS, četudi so mednarodne aktivnosti pomembno prispevale k hitri in učinkoviti izvedbi zapisanega v resoluciji.

Zgodba o Iraku je dolga in kompleksna, v dokumentih organov OZN se je Irak pojavljal v zvezi s številnimi vprašanji. Tudi v času invazije na Irak spomladi 2003 je VS sprejemal resolucije, ki so se nanašale na konflikt med Irakom in Kuvajtom iz začetka 90-ih oziroma na posledične obveznosti Iraka. Z invazijo Iraka leta 2003 se VS ni ukvarjal, pravzaprav je v resolucijah leta 2003 večinoma *de facto* legitimiziral stanje po napadu na to državo, kot ga je vzpostavila t. i.

koalicija voljnih pod vodstvom ZDA. GS OZN v tem obdobju ne sprejema nobenih resolucij na temo Iraka, podobno ECOSOC, poročila GSek pa so se nanašala na UNOMIG oziroma UNIKOM, invazije pa se delno dotakne le s poročilom o delu UNAMI. IAEA je prekinila delovanje INVO na terenu v tem obdobju, zveza NATO in EU pa sta se večinoma ukvarjali s posledicami invazije in okupacije Iraka. Podobno velja za druge regionalne organizacije, kot sta Arabska liga in Svet za zalivsko sodelovanje. Druge aktivnosti v mednarodni skupnosti so zajemale predvsem zbiranje sredstev za obnovo Iraka. Resolucija, ki avtorizira MNF-I, je sicer bila sprejeta pod vplivom vsega tega dogajanja, vendar ne bi mogla trditi, da je na odločanje VS in na vsebino resolucije bistveno vplivala kaka druga mednarodna organizacija. Za to študijo primera lahko prav tako sklepam, da dogajanje v mednarodnem okolju glede na proučevano aktivnost organov OZN in drugih vpletenih mednarodnih organizacij ni bistveno vplivalo na odločitev VS. Odziv v obliki avtorizirane MNF z uporabo vseh potrebnih sredstev je bil predvsem odziv na samo dogajanje v Iraku, ki je eskaliralo in z napadom na prostore OZN postalo resna grožnja s posledicami za vso regijo. Mednarodno okolje v okviru proučevanih aktivnosti se je večinoma ukvarjalo z vprašanji obnove, humanitarne pomoči in administracije Iraka – vsebine, ki so jih zajele druge resolucije VS OZN.

Če je VS OZN v začetku 90-ih reševal mandat haitijskega demokratično izvoljenega predsednika Jean-Bertranda Aristida, ki ga je pregnal vojaški udar, je v letu 2004 reševal mandat istega predsednika pred politično krizo in korupcijo. Vendar so tokrat haitijske in mednarodne institucije delovale veliko bolj usklajeno. V istem dnevu, ko so uporniki predsednika pognali v beg, je v skladu s haitijsko ustavo prisegel začasni predsednik Alexander Boniface. Sestal se je tudi VS OZN ter sprejel resolucijo, s katero je avtoriziral MNF ter uporabo vseh potrebnih sredstev. V tem primeru je VS pravzaprav implicitno sledil predlogu regionalne mednarodne organizacije, kar je prispevalo k hitri rešitvi politične krize, s čimer se je preprečilo tudi nadaljnje slabšanje ekonomsko-socialne situacije na Haitiju. OAS je tako nadaljevala svoje aktivnosti v podporo krepitve demokracije, reforme pravosodnega sistema in spoštovanja človekovih pravic, skupaj z MINUSTAH, ki jo VS ustanovi kmalu po avtorizaciji MNF. Poleg delovanja v okviru mednarodnih organizacij so države k rekonstrukciji Haitija prispevale predvsem na mednarodnih donatorskih konferencah. Če torej zelo na kratko povzamem, je VS (in pravzaprav celoten sistem OZN) skrb za Haiti v največji meri prepustil regionalnim organizacijam ter se zelo hitro in uspešno odzval na njihove pozive k reševanju krize leta 2004.

V vseh izbranih študijah primera torej lahko potrdim, da mednarodno okolje oziroma mednarodne organizacije in institucije niso vplivale neposredno in/ali bistveno na delovanje VS OZN oziroma odločanje stalnih članic o uporabi vojaške sile. V tem smislu lahko tudi pritrdim realističnemu razumevanju mednarodnih odnosov, ki sicer priznavajo obstoj mreže mednarodnih institucij, vendar trdijo, da imajo minimalen vpliv na obnašanje držav. Ker pa je vzorec analize v pričujoči disertaciji relativno majhen in ker študije primera obravnavajo le eno vrsto odziva VS na grožnje in kršitve mednarodnega miru in varnosti, ne morem na splošno trditi, da je vpliv mednarodnega okolja in drugih mednarodnih organizacij večinoma zanemarljiv kot dejavnik pri odločanju VS.

8 Ali je nacionalni interes ključni dejavnik pri avtorizaciji uporabe vojaške sile v okviru VS OZN?

Da bi proučila vlogo nacionalnega interesa v primerih avtorizirane uporabe vojaške sile, to je v primerih grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti, kjer je VS v odziv avtoriziral oblikovanje MNF pod poveljstvom ene od držav in uporabo vseh potrebnih sredstev, se bom v tem poglavju osredotočila na odzive vsake od držav stalnih članic VS. Pri tem iščem odgovor na vprašanje, ali je na oblikovanje in uresničevanje zunanje politike v teh primerih ključno vplival nacionalni interes, kot ga razume realizem, ali pa ključni dejavnik izhaja iz družbe, npr. v obliki pritiska kake politične skupine ali javnega mnenja, kot vpliv družbenih preferenc razume liberalizem. Če sem v prejšnjem poglavju iskala in v časovnico postavljala obravnavo posamezne študije primera v sistemu OZN ter pri drugih mednarodnih organizacijah in institucijah, potem se pri raziskovanju v tem poglavju osredotočam na obravnavo študij primera skozi perspektivo posamezne stalne članice VS OZN v odnosu do osnovnih predpostavk realizma in liberalizma.

Pri vsaki od držav stalnih članic VS bom v nadaljevanju poskusila identificirati ključni dejavnik, ki je vplival na to, ali je resolucijo, ki je avtorizirala uporabe vojaške sile, podprla. Osnovni podatki o teh ključnih resolucijah in rezultati glasovanja se nahajajo v Tabeli 8.1. Najprej na kratko opišem osnovne značilnosti obnašanja posamezne države stalne članice v mednarodnih odnosih in njeno politiko v okviru VS OZN. Potem opišem, kako je posamezna država ravnala pri posameznem primeru avtorizacije uporabe vojaške sile, ter skušam identificirati, zakaj je tako ravnala.

Nadalje pa bom, izhajajoč iz realistične teorije, skušala ugotoviti, ali je posamezna država stalna članica s podporo ključni resoluciji uresničevala svoj nacionalni interes. Zanima me, ali je avtorizacija uporabe oborožene sile za posamezno stalno članico služila potrebi po preživetju in/ali nacionalni varnosti. V skladu z liberalističnim razumevanjem mednarodnih odnosov me v izbranih študijah primera v nadaljevanju zanima, ali je avtorizacija uporabe oborožene sile s strani stalne članice posledica družbenih dejavnikov in gibanj – konkretno, ali je v posameznem primeru na odločitev stalne članice ključno vplivalo javno mnenje ali pa katera od interesnih skupin oziroma političnih grupacij. V osnovi poskušam ugotoviti, ali je posamična država oblikovala in uresničevala svoje interese pri posamezni študiji primera in kako je bil ta interes oblikovan – v skladu z realističnim ali liberalističnim razumevanjem mednarodnih odnosov. Da

bi teorija zadovoljivo obravnavala neko situacijo, je namreč odvisno od tega, ali so v realnosti dejansko prisotni pogoji, na katerih sloni posamezna teorija (Wohlforth 2012, 50).

Tabela 8.1: Ključne resolucije VS OZN za študije primera, predsedujoče države VS OZN v času sprejetja teh resolucij in rezultati glasovanj za te ključne resolucije

Študija primera	Haiti, <i>Uphold Democracy</i> , 1994	Vzhodni Timor, INTERFET, 1999	Irak, MNF-I, 2003	Haiti, 2004
KLJUČNA RESOLUCIJA	S/RES/940 (1994)	S/RES/1264 (1999)	S/RES/1511 (2003)	S/RES/1529 (2004)
DATUM SPREJETJA	31. julij 1994	15. september 1999	16. oktober 2003	29. februar 2004
PREDSEDUJOČA VS OZN	Pakistan	Nizozemska	Združene države Amerike (ZDA)	Kitajska
REZULTATI GLASOVANJA	ZA: 12 PROTI: 0 VZDRŽANI: 2* BREZ ODDANEGA GLASU: 1**	ZA: 15 PROTI: 0 VZDRŽANI: 0 BREZ ODDANEGA GLASU: 0	ZA: 15 PROTI: 0 VZDRŽANI: 0 BREZ ODDANEGA GLASU: 0	ZA: 15 PROTI: 0 VZDRŽANI: 0 BREZ ODDANEGA GLASU: 0

* Brazilija, Kitajska¹⁸⁶

** Ruanda

Namen tega dela disertacije je torej ugotoviti, ali je pri odločitvah, ki so vodile v sprejem ključne resolucije VS OZN, največjo težo odigral nacionalni interes, kot ga razume realizem, oziroma ali je možno ugotoviti, da je za obrazložitev obnašanja držav v teh primerih najbolj ustrezen realistični pristop glede na ugotovljeno ključnost vplivov notranjega okolja oziroma dejavnikov, ki izhajajo iz akterjev znotraj države (podrobneje razloženo v 1.2). Na ta način neposredno naslovim problematiko, ki sem jo zastavila v tezi disertacije: delovanje VS OZN v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile ni pogojeno izključno z nacionalnimi interesi držav stalnih članic. Z zgoraj zapisanimi vprašanji namreč skušam ugotoviti, ali je realistični diskurz, ki prevladuje v razumevanju delovanja VS OZN, zadosten pri razlagi obnašanja stalnih članic v izbranih študijah primera avtorizacije oborožene sile. Cilj pričujoče disertacije v tem delu je

¹⁸⁶ Seznam nestalnih članic VS OZN v obdobju 1990–2012 se nahaja v Prilogi M.

soočiti rezultate analize z razumevanjem delovanja VS OZN, kot ga ponuja večina pregledane literature, ki reflektira realistično razumevanje mednarodnih odnosov.

8.1 Francija

Obnašanje Francije v mednarodnih odnosih je posebna mešanica racionalizma in nacionalizma – prvi je produkt francoske kulturne in intelektualne tradicije, drugi pa se je izoblikoval skozi zmage in poraze v francoski (vojaški) zgodovini (Cogan 2003, 11). Francija je ustanovna članica EU, pa vendar se pogosto ogne referenci na to organizacijo, je ena izmed glasnejših članic zveze NATO, pa vendar večino časa ni bila članica vseh organov organizacije.¹⁸⁷ Na mednarodnem prizorišču si prizadeva postaviti se ob bok ostalim stalnim članicam VS OZN in poudarja svojo posebno povezavo z ZDA,¹⁸⁸ svoj položaj v mednarodni skupnosti utemeljuje »najprej s filozofskim okvirom, s filozofijo in vizijo ter šele potem s pragmatiko« (Cogan 2003, 11). Že od samih začetkov OZN je Francija ustvarjala »videz diplomatske identitete, ki brani pravice majhnih držav« – najpogosteje proti angleško-ameriški dominanci (Bosco 2009, 239). V 60-ih pa je Francija postala celo sovražno nastrojena proti OZN, ker se je takrat po njenem mnenju preveč ukvarjala (tudi z njenimi) kolonijami (Bosco 2009, 15). Čeprav se je njen odnos do OZN otoplil, še vedno »igra žandarja« v svojih nekdanjih kolonijah¹⁸⁹ (Macridis 1992, 57), pri čemer po mnenju nekaterih avtorjev glavni cilj Francije ni demokratizacija, pač pa vzdrževanje ali povečanje francoske moči (Pickering in Peceny 2006, 543). Takšno ravnanje bi lahko potrdilo realistično razumevanje ravnanja Francije v mednarodnih odnosih. Po drugi strani pa, četudi je Francija še vedno pripravljena uporabljati vojaško silo v mednarodnih odnosih, je zelo previdna glede vojaških intervencij (še posebej v t. i. tretjem svetu) brez mednarodne podpore oziroma avtorizacije OZN (Cogan 2003, 97). Ta previdnost lahko nakazuje pomen nekaterih drugih dejavnikov na njeno delovanje, denimo povezanih s transparentnostjo odločanja ter s tem odgovornost javnemu mnenju.

Čeprav je Francija Haiti izgubila (tudi zaradi Napoleonovih porazov na evropskem kontinentu) v začetku 19. stoletja, ga še kar nekaj let ni priznala in ga je skupaj z ZDA še naprej gospodarsko izkoriščala – ko je Francija Haiti končno priznala leta 1825, je od Haitija celo zahtevala

¹⁸⁷ Od 1966 do 2009 Francija ni sodelovala v skupnem vojaškem poveljstvu.

¹⁸⁸ Povezava izhaja iz časov ameriškega boja za neodvisnost od britanskih kolonialistov, ko je francoska vojska, še posebej mornarica, nudila ključno pomoč ameriškim upornikom.

¹⁸⁹ Skoraj 80 % vseh francoskih unilateralnih intervencij od 1946 do 1996 se zgodi v frankofonski Afriki (Pickering in Peceny 2006, 543).

odškodnino za izgube sužnjelastnikov (Schuller 2007, 149). Francija je vsilila svojo različico družbenega in političnega sistema na Haitiju kot v vsaki svoji koloniji; desetletja kasneje pa je dala tudi dom leta 1986 izgnanemu diktatorju Jean-Claudu Duvalierju. Da bi obdržala svoj posreden vpliv na svojo nekdanjo kolonijo in da bi s tem obdržala vsaj videz svoje vloge v regiji, je Francija glede Haitija vseskozi tesno sodelovala z ZDA in jih podpirala. To tudi pojasnjuje, zakaj je Francija podprla obe MNF pod ameriškim vodstvom. Da bi zaščitila svoje interese v svoji nekdanji koloniji, je Francija sodelovala tudi pri 'trgovini z glasovi': pritrdilni glas Ruske federacije (RF) za MNF na Haitiju je bil pridobljen, ko so se ZDA, Francija in RF dogovorile glede uslug medsebojne podpore pri zanje pomembnih vprašanjih –ker je Francija RF pomagala pri podpori resolucijam glede mirovne operacije v Gruziji,¹⁹⁰ je RF pomagala Franciji pri iskanju podpore za operacijo *Turquoise* v Ruandi leta 1994,¹⁹¹ (Malone in von Einsiedel 2007, 472). V obeh primerih krize na Haitiju je Francija sodelovala tudi z ZDA v diplomatskih naporih in rešitvah glede izgnanih haitijskih predsednikov, njene oborožene sile pa so leta 2004 skupaj z ameriški ponovno vzpostavljale mir in red na Haitiju (Bosco 2009, 244).

Francija sicer ni imela močnih gospodarskih vezi z Irakom,¹⁹² je pa zato močno nasprotovala ameriško-britanski invaziji te države¹⁹³ – celo na račun prej dobrih bilateralnih odnosov. Nasprotovanje je izviralo iz deklarirane načelnosti¹⁹⁴ o avtorizaciji uporabe sile, ko vsi ostali napori še niso izčrpani, iz dvomov o dejanski nevarnosti Iraka kot grožnje mednarodnemu miru in varnosti ter verjetnih posledicah okupacije (Bosco 2009, 244). V Franciji so bili zelo zaskrbljeni tudi glede posledic take vojne na francosko muslimansko prebivalstvo (Lynch 2002, 13). Francija je tako grozila z vetom za vsako resolucijo, ki bi vodila v vojno (Cockayne in Malone 2008, 401). Ameriški veleposlanik pri OZN John Negroponte je celo izjavil, da »je vse odvisno do tega, kaj se dogaja v glavi Jacquesa Chiraca« (v Bosco 2009, 238). Po invaziji na Irak pa se je razprava premaknila na pogovore o tem, kakšno vlogo naj ima OZN v tem novem

¹⁹⁰ Opazovalna misija OZN v Gruziji (angl. *United Nations Observer Mission in Georgia*) je bila ustanovljena z resolucijo S/RES/858 (1993) z mandatom nadziranja uresničevanja mirovnega sporazuma med Gruzijo in oboroženimi silami gruzijske regije Abhazije.

¹⁹¹ Operacijo *Turquoise* je VS OZN avtoriziral z resolucijo S/RES/929 (1994); MNF je potekala pod vodstvom Francije, njen mandat pa je obsegal podporo humanitarnim aktivnostim, zaščito beguncev in razseljenih prebivalcev do pričetka izvajanja Podporne misije OZN za Ruando (angl. *United Nations Assistance Mission for Rwanda*).

¹⁹² Francoski izvoz v Irak predstavlja le 0,2% vsega izvoza, uvoz pa le 0,3% (Lynch 2002, 13).

¹⁹³ Podobno kot RF in Kitajska je nasprotovala tudi ameriško-britanski navezi v zalivski vojni v začetku 90-ih (Van Walsum 2004, 187).

¹⁹⁴ V bistvu je šlo za politično igro, ki je vključevala predvsem francosko samo-podobo; zdelo se je celo, da je Francija pred ameriško invazijo celo tekmovala z RF, kdo bo največji iraški prijatelj (Van Walsum 2004, 191).

Iraku. Pri tem glasovanju pa so Francozi brez bistvenega nasprotovanja podprli ameriški prevzem suverene države in potem še MNF.

Francija je glasovala v podporo avtorizaciji vsem štirim obravnavanim oboroženim posredovanjem. Glede na trgovino z glasovi v primeru Haitija leta 1994 (Malone in von Einsiedel 2007, 472) lahko sklepam, da Francija v VS glasuje predvsem iz pragmatizma in ne zaradi spoštovanja mednarodnih načel za zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti. Pri resoluciji S/RES/940 (1994), s katero je bila avtorizirana MNF na Haitiju, je šlo, kot že rečeno, za nabiranje podpore francoski operaciji v Ruandi, ki pa je bila v neposrednem francoskem interesu. Francija se rada vidi kot »rešiteljica/odločevalka v svojih tradicionalnih okoljih«, kot je to v primeru Haitija (Macridis 1992, 57). V obeh primerih Haitija pri Franciji torej v prvi vrsti ni šlo za preživetje ali za obrambo nacionalne varnosti.¹⁹⁵ Francoski nacionalni interes v teh primerih ni nujno vezan na koncept moči v smislu vojaških zmogljivosti ali ekonomske superiornosti, bi pa lahko bil vezan na prestiž kot enega izmed elementov moči, kot jo razume realizem. Po mnenju nekaterih avtorjev so francoske intervencije v drugi polovici 20. stoletja namreč služile prav vzdrževanju ali povečevanju prisotnosti francoskega vpliva in moči (Pickering in Peceny 2006, 543).

Francija bi torej lahko načelno nasprotovala obema intervencijama na Haitiju, a je imela več koristi od nadaljevanja svoje kolonialistične politike in nenasprotovanja ZDA. Po drugi strani pa Vzhodni Timor ni bil pomemben za Francijo in ker posredovanje ni potekalo po vodstvom nobene od stalnih članic, si Francija ni mogla obetati *quid pro quo* koristi. Francija je vsled tega torej lahko podprla operacijo iz načelnih razlogov. Irak je, ko gre za Francijo, poglavje zase. Francija je močno nasprotovala invaziji t. i. koalicije voljnih na Irak, a je potrdila MNF, to pa opravičevala s tem, da je Irak 'pač treba rešiti'. Njen nacionalni interes je močno povezan s tem, kako je Francija opažena in zaznavana v mednarodni skupnosti, kar je pomembna predpostavka realističnega razumevanja mednarodnih odnosov.

Kot ključni dejavnik za ravnanje Francije v obeh primerih Haitija lahko identificiram uresničevanje nacionalnega interesa, ki ga Francija izkazuje do vseh svojih nekdanjih kolonij. Ta nacionalni interes sicer ni v obliki preživetja ali zagotavljanja nacionalne varnosti, pač pa v

¹⁹⁵ Francija se pri obravnavi Haitija na primer ni sklicevala na zaščito teritorialne integritete svojih otoških departmajev v karibski regiji ali pa na obrambo svoje suverenosti v tem okviru.

obliki zagotavljanja in vzdrževanja prestiža,¹⁹⁶ ki je poleg ekonomske moči in vojaških kapacitet eden izmed nepogrešljivih elementov vsake racionalne zunanje politike (Morgenthau 1995, 176). Hkrati za primera Haitija ne morem trditi, da bi na ravnanje Francije opazno ali ključno vplivali dejavniki, ki izhajajo iz francoske družbe.

V primeru Iraka pa je po drugi strani francoska civilnodružbena sfera pomembno vplivala na oblikovanje in uresničevanje francoske zunanje politike v času odločanja o invaziji t. i. koalicije voljnih ter v času samega napada na Irak. Podobno kot pri odločanju o posredovanju v zalivski vojni (Matthews 1993, 84) so francoska javnost, gospodarska sfera in politične skupine skoraj soglasno zahtevale distanciranje od ameriško-britanskih načrtov in zunanja politika je temu sledila (Bosco 2009, 227-236). V primeru Iraka torej realistično razumevanje mednarodnih odnosov oziroma zunanje politike ne obrazloži delovanja Francije v tej fazi iraške krize.

Kljub temu je Francija podprla resolucijo, ki je avtorizirala MNF-I, pol leta po invaziji Iraka ter v okoliščinah, ki so tudi po francoskem razumevanju ogrožale mednarodni mir in varnost, čeprav sama k silam ni prispevala. Pravzaprav je Francija v določenem smislu delovala proti prepričanju lastne javnosti, da bi (vojaška) vpletenost Francije v iraško krizo lahko ogrozila nacionalno varnost. Toda ker ob glasovanju o MNF-I praktično ni zaslediti javnega nasprotovanja ali protestov v francoski družbi, je glasovanje Francije možno pojasniti tako s pozicije realizma kot liberalizma. V skladu z realističnim konceptom nacionalnega interesa zato, ker je vloga družbenih dejavnikov bila zanemarljiva oziroma ni moč zaslediti močne opozicije s strani družbe. V skladu z liberalističnim konceptom družbenih preferenc pa zato, ker je francoska družba, ki je sicer nasprotovala napadu na Irak, očitno 'presodila', da v času po invaziji Irak potrebuje mednarodno pomoč za stabilizacijo razmer v državi.

Na podoben način lahko z obeh teoretskih vidikov obrazložimo glasovanje Francije v podporo resoluciji, ki je avtorizirala uporabo vojaške sile v primeru Vzhodnega Timorja, pri kateri je sodelovala tudi s svojimi oboroženimi silami. Vendar glede na nepomembnost Vzhodnega Timorja za francosko družbo, ki ni protestirala ob nasilju nad prebivalstvom ali kritizirala nemoč mednarodne skupnosti pri reševanju tega konflikta,¹⁹⁷ je vseeno mogoče bolj pritrditi

¹⁹⁶ Države v realističnem razumevanju mednarodnih odnosov delujejo tako, da svojo moč ohranjajo ali povečujejo – v zunanji politiki v ta namen izvajajo tudi politiko prestiža, katere cilj je predvsem ustvarjati videz moči. Za več glej podpoglavje 3.1.

¹⁹⁷ Po drugi strani pa je bil opazen poskus vpliva francoske katoliške cerkve, ki je zagovarjala intervencijo s ciljem reševanja humanitarne krize.

realističnemu razumevanju, in sicer predvsem v okviru želje Francije, da bi izkazovala svoj status (vojaške) moči tudi v pacifiški regiji.

8.2 Kitajska

Kitajska v svoji zunanji politiki dosledno pripisuje velik pomen OZN¹⁹⁸ (Cencen 2011, 356), v primerih, ko gre za njene neposredne interese, pa glasuje v skladu s svojim tradicionalnim prepričanjem o nevmešavanju v notranje zadeve držav.¹⁹⁹ Vloga zunanje politike Kitajske je primerljiva z »ribarjenjem v nevarnih vodah, izkoriščanjem vseh možnosti in izmikanjem mednarodnim sankcijam« (Kim 1994, 424). Se pa v njenem glasovanju v VS izraža tudi poudarek na bilateralnem reševanju problemov (ponovno – predvsem, kadar gre za njene neposredne interese)²⁰⁰ in pa podpora tradicionalnemu modelu mirovnih operacij. Kitajski pristop do mednarodnih odnosov ne izhaja iz ene same tradicije (Hunt 1996, 3). Če je bilo za večino kitajske zgodovine značilno vladanje ene osebnosti na vrhu birokratske piramide (Cencen 2011, 110), je revolucionarno razredno ideologijo v zunanji politiki zamenjala terminologija nacionalne države, ki se osredotoča na svoje interese (Miller in Xiaohong 2001, 148).

Iz podobnih razlogov je Kitajska na začetku nasprotovala vsem mirovnim operacijam²⁰¹ ter bila zelo pazljiva in zadržana pri mirovnih operacijah nove generacije v 90-ih;²⁰² nekaterim je odkrito nasprotovala, pri nekaterih se je zgolj vzdržala glasovanja, čeprav nobena izmed njih ni ogrožala kitajskega ozemlja (Fravel 1996, 1103). Kitajska skrbno pretehta svoje

¹⁹⁸ Pravzaprav naj bi Kitajska uporabljala multilateralne povezave in krepila svojo vlogo v njih (tako v regionalnih, npr. ASEAN, kot v OZN) predvsem zato, da bi omejila unilateralne težnje ZDA, Velike Britanije in zveze NATO (Lampton 2001, 29). Zato večkrat daje prednost GS pred VS OZN, ker v tistem forumu druge članice (predvsem ZDA) nimajo možnosti veta in ker ima tam večjo možnost obrambe svojih stališč kot zagovornica malih in revnih (Cencen 2011, 117). Status stalne članice VS OZN je eden izmed večjih virov in simbolov kitajskega statusa velike države (Kim 2004, 51).

¹⁹⁹ Kitajska vztraja na tem stališču tudi na drugih področjih, na primer telekomunikacije, človekove pravice in okolje (Economy 2001, 233).

²⁰⁰ Nek diplomat v 90-ih je opazil, da zna Kitajska zelo spretno opisati svoje stališče, ki bo vedno v skladu z njenimi načeli, tudi ko realnost zelo meji na to 'načelnost' – tako je bila Kitajska na primer leta 1978 pripravljena sprejeti normalizacijo odnosov z ZDA, čeprav še ni bilo sprejetega dogovora o ameriški prodaji orožja Tajvanu (Kreisberg 1994, 462).

²⁰¹ Tako negativno stališče je izhajalo iz ideologije (Maova teorija pravične vojne in izkušenj) in se oblikovalo kot posledica intervencije OZN na Korejskem polotoku v začetku 50-ih (Kim 1994, 421).

²⁰² Šele leta 1989 je tudi začela sofinancirati mirovne operacije, v začetku 90-ih pa celo sodelovati, predvsem z opazovalci (Cencen 2011, 297) – ekonomske reforme, ki so potrebovale dostop do mednarodne trgovine in investicij, so zahtevale bolj odprto in sodelujočo zunanjo politiko (Fravel 1996, 1104). Podpora za mirovne operacije OZN pa je rasla tudi kot del ponovne normalizacije odnosov Kitajske s Sovjetsko zvezo (Kim 1994, 422).

zunanjepolitične odločitve in še toliko bolj odločitve o glasovanju v VS OZN – vsako vzdržanje glasu, nasprotovanje in podpora so podvrženi natančni kalkulaciji (Tow 1994, 139). Kitajska potreba po zaščiti suverenosti je zato najpogosteje prispevala k nasprotovanju avtorizacije operacij s sklicem na 7. poglavje UL OZN (Fravel 1996, 1107).²⁰³ Od avgusta 1990 do decembra 1999 se je Kitajska glasovanja vzdržala kar 41-krat z obrazložitvijo, ki temelji na načelnem nasprotovanju uporabi sile in humanitarni intervenciji (Kim 2004, 46, Roberts 2004, 146). Tradicionalno razumevanje nacionalne varnosti in obramba nacionalne suverenosti ostajata prioriteta za kitajske odločevalce v mednarodnih odnosih (Economy 2001, 233), kar je do neke mere razumljivo, če upoštevamo, da je večino svoje moderne zgodovine Kitajska bila le objekt mednarodnih odnosov, ne pa tudi akter (Whiting 1992, 232). Stališče Kitajske do mirovniških operacij OZN se je v zadnjih letih prilagodilo – specifično glede na situacijo, saj je Kitajska večkrat morala uravnotežiti svoje interese s svojim ugledom v t. i. razvijajočem se svetu (Kim 2004, 47), saj se pogosto predstavlja kot vodilna sila te velike skupine držav.

V primeru Haitija leta 1994 je Kitajska svoj vzdržan glas ponovno obrazložila na načelni ravni: uporaba sile je neučinkovito orodje za razreševanje konfliktov, nasprotuje načelom v UL OZN in ogroža nepristranskost OZN. Takratni stalni predstavnik Kitajske pri OZN je izjavil, da bi »praksa VS, da avtorizira uporabo sile določenim državam članicam, očitno ustvarila nevaren precedens« (Fravel 1996, 1115). Kitajsko stališče se pri glasovanju za ključno resolucijo za Vzhodni Timor septembra 1999 ni bistveno spremenilo, pomembnost osnovnih načel mirovniških operacij je še vedno prevladovala²⁰⁴ – Kitajska je glasovala v podporo resoluciji zgolj zaradi pristanka oziroma posledičnega povabila s strani Indonezije,²⁰⁵ da OZN na otok pošlje MNF (Economy 2001, 233). Enako razlago, kljub mnogo bolj kontroverznim okoliščinam, lahko apliciramo na glasovanje v podporo avtorizaciji MNF v Iraku oktobra 2003 – čeprav je invaziji na Irak marca glasno nasprotovala (Roberts 2004, 141), in na glasovanje v podporo avtorizaciji MNF na Haitiju v februarju 2004. Kitajska se z ZDA pač ne želi spopadati odkrito in neposredno (Cencen 2011, 300), pri uresničevanju svoje zunanje politike sledi maxi/mi-

²⁰³ Pri tem ne gre pozabiti, da se je Ljudska republika Kitajska pridružila OZN in zasedla svoj sedež v VS šele leta 1971. V bistvu je s tem prvič po opijskih vojnah postala polno suverena in legitimna članica mednarodne skupnosti (Miller in Xiaohong 2001, 148). Kitajska je pravzaprav novinka v modernih mednarodnih odnosih (Whiting 1992, 222).

²⁰⁴ Glede posredovanja v Vzhodnem Timorju je namreč obstajala zaskrbljenost, da bi Kitajska lahko nasprotovala avtorizaciji uporabe sile, ker bi taka intervencija morebiti lahko postala precedens za podobne intervencije v Tibetu (Carey in Walsh 2008, 364).

²⁰⁵ Z Indonezijo je bila Kitajska sicer v dobrih odnosih; v letu 1965 sta državi prekinili diplomatske odnose, vendar sta jih v 90-ih ponovno vzpostavili (Whiting 1992, 258).

načelu: maksimiziranje svojih varnostnih interesov in minimizacija lastnih obvez (Kim 1994, 420–421).

Kitajska je v svojem glasovanju v VS OZN konsistentna in ni pripravljena trgovati – kvečjemu je glede na okoliščine pripravljena vzdržati svoj glas, tudi v primeru Haitija, ki sicer ni ne v kitajski interesni sferi ne v regiji. Kitajska v okviru VS OZN uresničuje najpomembnejše elemente svoje zunanje politike – suverenost, ozemeljska celovitost in nevmešavanje v notranje zadeve. Načelna pa je tudi v drugo smer: ko glasuje za posredovanje v Vzhodnem Timorju, v Iraku in na Haitiju leta 2004, je to samo zato, ker avtorizacija v ključnih resolucijah takrat izpolnjuje enega pomembnejših pogojev, ki jih Kitajska sama zagovarja – to je pristanek vpletene države. V jeziku realizma torej lahko sklepam: Kitajska pri glasovanju v VS o avtorizaciji uporabe oborožene sile zasleduje in uresničuje nacionalni interes na način, da ji ta omogoča vzdrževanje nacionalne varnosti in suverenosti.

Kitajska torej sledi nacionalnemu interesu v bolj 'hladnovojni' interpretaciji realizma, kjer mednarodno okolje in domače dogajanje nimata bistvenega vpliva na zunanjo politiko in kjer sta pravičnost in recipročnost še vedno pomembna elementa načelnosti. Kitajsko delovanje v VS OZN je bolj ali manj predvidljivo, predvsem glede oboroženih intervencij, saj je v (ključnem) kitajskem nacionalnem interesu glasovanje, ki ne bo vzpostavilo precedensa, ki bi lahko ogrozil kitajsko teritorialno celovitost in suverenost. Kitajska uporablja VS OZN kot orodje za uresničevanje svoje zunanje politike, tako za zaščito svojih interesov kot za 'nadzor' nad delovanjem drugih stalnih članic. V tem smislu Kitajska razume VS kot omejitev s strani mednarodnega okolja (in ne kot priložnost za sodelovanje), ki vpliva na ravnanje držav in ki jo izkorišča za omejevanje aktivnosti, ki bi po kitajski interpretaciji lahko pomenile vmešavanje v notranje zadeve države ali kršile suverenost kake države.

Kitajska v svoji zunanji politiki nima preferenc, kot jih razume liberalizem – domača ali zunanja javnost v nobeni obliki in na nobeni ravni nimata vloge pri oblikovanju kitajskega ravnanja v mednarodni politiki. Kitajska ima interese, ki so oblikovani na premisah ravnotežja moči in zasledovanja nacionalnih interesov. Kitajska pri svojem delovanju razume osnovna načela OZN kot omejitve, ki jih uspešno izkorišča sebi in svojim interesom v prid. Njen nacionalni interes v relaciji do drugih stalnih članic VS je vzdrževanje *statusa quo* in omejevanje aktivnosti, ki pomenijo vmešavanje v notranje zadeve. Kitajska na primer ves čas poziva k reformi VS, a hkrati blokira vse predlagane spremembe. Temu konsistentno sledita tudi njeno glasovanje v

VS OZN in tudi njena stališča pri obravnavanih primerih. Kitajska zunanja politika je v tem smislu zelo pragmatična in v tem kontekstu jo je lažje analizirati s pomočjo realistične teorije mednarodnih odnosov. Liberalizem pri obrazložitvi kitajske zunanje politike v okviru VS ne more ponuditi ustrezne razlage v proučenih primerih. Na kitajsko glasovanje v VS ne vpliva javno mnenje, ker le-to večinoma enostavno ni upoštevano pri oblikovanju kitajske zunanje politike.²⁰⁶ Prav tako ne vplivajo druge politične stranke, ker v kitajskem političnem ustroju pravzaprav ne obstajajo, ali civilnodružbena gibanja, ki so se sicer pričela razvijati, vendar ostajajo pod nadzorom kitajskih oblasti (Lampton 2001, 13).

8.3 Ruska federacija

Po padcu Berlinskega zidu je temelje ruske zunanje politike, razpete med zahodnimi ekonomsko-političnimi mehanizmi in tradicionalnimi interesi,²⁰⁷ postavil Gorbačov z doktrino²⁰⁸ sodelovanja z Zahodom in integracijo v Zahod (Mandelbaum 1998, 5). V začetku 90-ih sta se ZDA in RF strinjali o večini globalnih vprašanj (Aspaturian 1992, 170), RF je celo podprla sankcije proti Srbiji (Aron 1998, 24). V okoliščinah zalivske vojne²⁰⁹ se je zdelo, da sta obe (nekdanji) velesili resnično pričeli novo poglavje konstruktivnega medsebojnega sodelovanja, podpisana je bila tudi Pogodba o zmanjšanju strateškega orožja II (1993). Ko pa temu obratu na Zahod niso sledili zeleni rezultati²¹⁰ in se je spremenila tudi ruska domača politična situacija, je Kremelj spremenil smer in pričel izvajati bolj neodvisno in uravnoteženo zunanjo politiko (El-Doufani 1994, 872).

V 90-ih, v času predsedovanja Borisa Jelcina, je RF doživela veliko neuspehov: vojskovanje v Čečeniji (z mandatom OZN) se je končalo klavrno, večina ruskega prebivalstva se je znašla v katastrofalnih razmerah (Marples 2002, 315). Leta 1999 je RF prizadela še huda finančna kriza, ki ji je sledila politična negotovost. RF je izgubila svoj status globalnega igralca in se pričela

²⁰⁶ Razen v ekstremnih primerih, ko je Kitajska sama neposredno napadena, na primer kriza v tajvanski ožini v letih 1996–1998 ali ob bombardiranju kitajskega veleposlaništva s strani zveze NATO v Beogradu leta 1999 (Fewsmith in Rosen 2001, 175). Vendar je tudi v teh primerih javno mnenje izkoriščeno le v podporo uradni politiki.

²⁰⁷ Nasprotniki režima so v tem smislu pogosto kritizirali pasivnost Moskve do tradicionalnih interesnih sfer na Kavkazu ter 'izdajo' tradicionalnih zavezništva na Balkanu (Blacker 1998, 174).

²⁰⁸ Gre za t. i. 'novo politično razmišljanje' – doktrino, ki sta jo konec 80-ih razvila in vpeljala Gorbačov in Ševarnadze (Aron 1998, 23).

²⁰⁹ Pri tem ne gre pozabiti, da je Gorbačov sprva nasprotoval vojaškemu posredovanju in pa tudi, da je bila po desetletjih operacija v Iraku prva, v kateri je bila ruska vloga praktično zanemarljiva (Marples 2002, 297).

²¹⁰ Predvsem zelena ekonomska pomoč s strani zahodnih vlad, vključno z ZDA, ni bila realizirana (Mandelbaum 1998, 5).

ukvarjati s svojo identiteto (Marples 2002, 317). Kljub kritikam iz tujine, javnemu domačemu nasprotovanju in domačim krizam²¹¹ se je RF v času predsednika Vladimirja Putina politično stabilizirala in pričela gospodarsko rasti. Spet je postalo pomembno, v katerih vprašanjih se RF ne strinja z ZDA (na primer intervencija zveze NATO na Kosovu leta 1999) in v katerih ciljih se državi medsebojno podpirata. Kljub videzu, da je ruska diplomacija unilateralna, protizahodna in na splošno neučinkovita, je bila relativno zelo uspešna pri vzpostavljanju ruske diplomatske in varnostne hegemonije v nekdanjem sovjetskem prostoru ter vzdrževanju statusa velesile (Lynch 2001, 8). Ruska zunanja politika je še vedno mešanica približevanja Zahodu in vzdrževanja statusa samosvoje velesile – Rusija se »približuje Zahodu, vendar na ruski način« (Legvold 2001, 65). Za RF sodelovanje v OZN, ki »nima alternative« v mednarodnem sistemu (Ivanov²¹² v Bosco 2009, 242) prinaša več koristi, saj tako vsaj delno lahko vpliva na ameriško vojaško delovanje (Krisch 2008, 149). Podobno kot Kitajska, torej tudi RF razume VS kot omejitvev mednarodnega sistema, s katero nadzira in predvideva delovanje drugih velesil.

Prav tako podobno kot Kitajska RF v svojih glasovanjih v VS OZN najpogosteje zastopa načelo nevmešavanja v notranje zadeve. Pri tem izjemo predstavlja rusko posredovanje na območjih, ki po njenem prepričanju spadajo v interesno sfero RF (kot v primerih Čečenije in Gruzije), kjer gre za regije oziroma države, kjer ima RF tudi močan gospodarski interes,²¹³ ali pa, ko gre za boj proti oboroženim fundamentalistom s separatističnimi cilji na pretežno muslimanskih področjih (Weiss 2004, 45). Ruska federacija je tako glasovala za resolucijo, ki je avtorizirala intervencijo na Haitiju, v zameno za ameriško podporo pri mirovni operaciji v Gruziji (Krisch 2008, 141). Glede posredovanja v Vzhodnem Timorju pa je v VS obstajala zaskrbljenost, da bi RF lahko nasprotovala avtorizaciji uporabe sile, ker bi taka intervencija morebiti lahko postala precedens za podobne intervencije v Čečeniji (Carey in Walsh 2008, 364).

Že sredi 90-ih je RF skupaj s Francijo in Kitajsko zastopala stališče, da Irak sodeluje z VS in izpolnjuje zahteve in da naj bi se zato sankcije morale vsaj omiliti.²¹⁴ RF, skupaj s Kitajsko in Francijo, tudi ni verjela, da bi vojaško posredovanje dejansko pripeljalo Irak do izpolnitve

²¹¹ Na primer tragedija s podmornico Kursk leta 2000 in pa situacija s talci v šoli v Beslanu leta 2004.

²¹² Ruski zunanji minister Igor Ivanov.

²¹³ Kot je to v primeru sankcij proti Iranu, s katerim imata tako RF kot Kitajska energetske in tehnološke vezi, na katere bi sankcije ali celo vojaško posredovanje lahko bistveno vplivali (Bosco 2009, 246).

²¹⁴ Tedanji ruski veleposlanik pri OZN Sergej Lavrov je celo kritiziral inšpektorje, da so prekoračili svoj mandat (Bosco 2009, 206).

zahtevanega v resolucijah. Operacija *Desert Fox*²¹⁵ leta 1998 pa je že nakazovala, da so ZDA in VB še kako pripravljene vojaško posredovati tudi brez avtorizacije VS OZN. Vsakemu ponovnemu vojaškemu posredovanju v Iraku v letu 2003 je RF seveda močno nasprotovala (skupaj s Francijo sta javno napovedali veto za resolucijo, ki bi avtorizirala vojaško nasprotovanje)²¹⁶ in tudi po invaziji sprva nasprotovala kakršnim koli korakom, ki bi retroaktivno upravičili to dejanje (Bosco 2009, 242). Ruski diplomati so si močno prizadevali, da bi v iraški administraciji večjo vlogo igrala OZN, kar pa se ni zgodilo. Ko je v drugi polovici 2003 Irak postajal vse bolj nestabilen, je tudi zaradi možnosti prelivanja konflikta čez iraške meje RF podprla resolucijo, ki je ustanovila MNF-I.

V zadnjih 30-ih letih je ruska zunanja politika doživela izjemne spremembe: odcepiti se je morala od sovjetske miselnosti, prilagoditi na izjemno spremenjene razmere v svetu po padcu železne zaves, prebroditi številne notranje težave, bistveno prilagoditi svoje gospodarstvo in najti svojo identiteto tudi na mednarodnem odru. Rusko zunanjo politiko otežuje lastna percepcija moči in vpliva, ki presega le njene materialne zmogljivosti (Legvold 2001, 64). RF je kljub temu relativno konsistentna pri glasovanjih, ki lahko pomenijo precedens glede nevmešavanja v notranje zadeve, oziroma celo niti ne dovoli, da se tovrstne zadeve sploh uvrstijo na dnevni red VS. VS OZN tako na primer nikoli ni zares obravnaval dogajanja v Čečeniji in Gruziji. RF je glede teh dogodkov dovolila omejeno razpravo in le resolucijo, kjer je bila RF deležna podpore za posredovanje. Pa še v tem primeru je šlo za dogovor v ozadju: RF je v zameno za ameriško podporo pri mirovni operaciji v Gruziji glasovala za resolucijo, ki je avtorizirala intervencijo na Haitiju. RF ne nasprotuje intervencijam, ko nima boljšega razloga kot lastne skrbi glede nevmešavanja; zato pogosto, tudi v primeru Vzhodnega Timorja, raje podpre razlage 'posebnih okoliščin' in glasuje v podporo posredovanju. Pri ruski zunanji politiki veljajo različna pravila za različne partnerje ob različnih priložnostih. Spoštovanje pravil mednarodne skupnosti za RF v okviru VS OZN ni nujno vir moči, je pa vsekakor pomemben element ruske zunanje politike. V primeru invazije na Irak je RF tako razumela in upoštevala okvir VS kot končno avtoriteto in forum odločanja.

²¹⁵ Decembra 1998 sta ZDA in VB bombardirali cilje v Iraku, da bi prisilili Irak k spoštovanju obvez iz obstoječih resolucij VS OZN.

²¹⁶ Prvzaprav so Američani menili, da je ključ do nove resolucije, ki bi avtorizirala posredovanje, ravno v RF in njenem predsedniku Putinu (Bosco 2009, 224).

Ruska federacija se pri oblikovanju svoje zunanje politike pogosto, tudi v zadnjem času, zdi odvisna od percepcij in osebnostnih značilnosti posameznega političnega vodje. Po drugi strani pa je rusko zunanjo politiko vseeno nujno interpretirati s pozicije klasičnega realizma. Bistvo ruske zunanje politike je namreč uresničevanje nacionalnih interesov v obliki ohranjanja ravnotežja moči in celo večanja lastne gospodarske in vojaške moči ter ohranjanje vpliva v njenih (nekdanjih) interesnih sferah. Tako glede tudi na svoje delovanje v VS. Kot že rečeno, za posredovanje v državi, v kateri nima nobenih interesov, je pripravljena glasovati le, če bodo druge države glasovale za njeno posredovanje v državi, kjer prepoznava svoje interese.

Podobno kot pri Kitajski tudi v RF vsako mnenje iz gospodarske, civilnodružbene ali politične sfere, ki bi želelo vplivati na zunanjepolitično usmeritev države, ni upoštevano in je v trenutnih političnih okoliščinah tudi zatrto. Ko gre za interpretacijo ruske podpore avtorizaciji uporabe vojaške sile, liberalizem – podobno kot pri Kitajski – ne more ponuditi realizmu alternativne razlage oblikovanja in uresničevanja ruske zunanje politike.

8.4 Velika Britanija

Britanska zunanja politika je kompleksna: samostojna v razmerju do svojih evropskih partneric in zavezniška v razmerju do ZDA. Velika Britanija deluje v svoji zunanji politiki razumsko ter z dolgoročnim ciljem zagotavljanja lastne stabilnosti in uresničevanja lastnih (gospodarskih) interesov. Če to pomeni, da mora svojo zunanjo politiko praktično podrediti hegemonu, potem pač skuša iz takih okoliščin pridobiti čim več. VB je kljub svojemu statusu ter razmeroma širokim zmogljivostim vedno razpeta med svojimi aspiracijami in (ne)sposobnostjo (Brighi in Hill 2012, 159).

Čeprav je Churchill imel svoje zadržke glede centraliziranosti OZN ob njenem nastajanju, je priznaval, da Velika Britanija po drugi svetovni vojni ne bo sposobna sama zagotavljati svoje varnosti (Bosco 2009, 17). Z zalivsko vojno se je zdelo, da je Velika Britanija ponovno zasedla svoje mesto med globalnimi akterji, čeprav je partnerstvo z ZDA²¹⁷ večkrat neuravnoteženo (Dunne 2004, 907) in so njeni tradicionalni interesi vedno podvrženi tudi evropskemu okviru,

²¹⁷ Poseben odnos, na katerega se ZDA in Velika Britanija (VB) pogosto sklicujeta, je bil prav posebej živ v času hladne vojne. Zunanjo politiko Margaret Thatcher označujemo celo kot »atlanticizem«; gre za strategijo zvestega zaveznika v sovražnem mednarodnem okolju, ki je rezultirala v zlitju številnih varnostnih in obrambnih interesov (Dunne 2004, 895).

obrambna politika pa delovanju v okviru zveze NATO (Reynolds 2000, 317). Poseben status v VS OZN tako ugodno vpliva na percepcijo statusa Velike Britanije, predvsem pa daje možnost omejevanja ameriških unilateralnih tendenc (Bosco 2009, 151). Tako je Velika Britanija (od ZDA)²¹⁸ zahtevala, da se sprejmejo ključne resolucije v primeru zalivske vojne in pred invazijo Iraka leta 2003 (Cockayne in Malone 2008, 398).²¹⁹

Če sta pred zalivsko vojno obe državi najprej pridobili soglasje VS, pa sta v času priprav za napad na Irak leta 2003 najprej prepričevali svoje zakonodajne organe, da podlaga za posredovanje obstaja. Britanski zunanji minister Jack Straw je v parlamentu izjavil: »Mislimo, da je zaželeno, še najmanj politično, da bi imeli novo resolucijo. Ampak če pregledate obstoječe resolucije, boste našli zadostno moč in zadostne dokaze kršitev« (v Bosco 2009, 225) obstoječih resolucij VS, ki so Iraku nalagale obveze glede orožja za množično uničevanje. Britanski premier Tony Blair pa je skladno z ameriško argumentacijo prepričeval parlament in javnost, da Irak poseduje zaloge kemičnega in biološkega orožja (Cockayne in Malone 2008, 397). Britanci so sprejeli ameriško razlago o legalni avtoriteti predhodnih resolucij²²⁰ ter ZDA sledili s svojimi oboroženimi silami. Da so kasneje podprli tudi MNF-I, je zgolj nadaljevanje uresničevanja tradicionalnega zavezništva med VB in ZDA.²²¹

Skupaj z ZDA se je VB tudi šla »diplomatske skrivalnice« z Indonezijo glede Vzhodnega Timorja v 70-ih (Carey in Walsh 2008, 351).²²² Velika Britanija ni imela kakih posebnih interesov, zaradi katerih bi stopila v bran vzhodnotimorski neodvisnosti, Indonezija pa je bila pomembna zahodna zaveznica v času hladne vojne. Šele po stalnem posredovanju SG OZN ter delu v okviru t. i. *Core Group on East Timor*, ki je so-oblikovala interes Zahoda po trajni rešitvi za Vzhodni Timor,²²³ je VB dosledno prispevala k sprejemu resolucij, ki so v letu 1999 reševale situacijo na tem otoku. VB je pravzaprav služila kot izvajalka zunanje politike Avstralije, ki v

²¹⁸ V obeh primerih je bil ameriški predsednik Bush; George H.W. Bush v času Margaret Thatcher in George W. Bush v času Tonyja Blaira.

²¹⁹ Če so bile ZDA osredotočene na vojno z Irakom ne glede na blagoslov VS OZN, je VB dojemala Varnostni svet kot bolj pomemben (*ibid.*).

²²⁰ Legalni razlog za posredovanje je bil iraško neizpolnjevanje zahtev v številnih resolucijah VS OZN in uporaba avtorizacije za uporabo sile iz resolucij S/RES/678 (1990), S/RES/687 (1991) in S/RES/1441(2002) (Roberts v Malone 2004, 140).

²²¹ Nekaj tednov po napadih 11. septembra 2001 je britanski premier Tony Blair glede ZDA izjavil: »Z vami smo bili na začetku, z vami bomo na koncu.« (v Bosco 2009, 223).

²²² Indonezija je uspešno preprečevala obravnavo Vzhodnega Timorja v OZN (in drugje) skoraj 25 let. Francoski predstavnik pri OZN Levitte je celo izjavil, da je Vzhodni Timor »konflikt, ki je sirota hladne vojne, kjer so interesi velikih sil kvečjemu obrobni« (Carey in Walsh 2008, 355).

²²³ Poleg tega je ekonomska šibkost Indonezije v tem času preprečevala, da bi Džakarta lahko pomembneje vplivala na dnevni red VS OZN (Carey in Walsh 2008, 357).

tem času ni bila članica VS OZN (Wheeler in Dunne 2001, 824). Tudi sicer je Velika Britanija pogosto zastopala stališče, da v primeru humanitarne krize (kot v primeru Kurdov in šiitov v Iraku) obstaja legalna pravica posredovati (Gray 2008, 96). Britanski premier Tony Blair je priložnostno celo zagovarjal t. i. politiko 'etičnega' intervencionizma (Reynolds 2000, 294). VB tako razume VS pretežno kot prizorišče, ki omogoča sodelovanje pri pomembnih vprašanih in zagotavlja legitimnost reševanja kršitev in groženj mednarodnemu miru in varnosti. V britanski zunanji politiki VS OZN sam po sebi ne predstavlja omejitev, pač pa priložnosti za sodelovanje.

Bolj kot kadarkoli prej je Velika Britanija v zadnjih desetletjih bila zvesta ZDA.²²⁴ Omajali je niso niti nastopi generala Colina Powella pred VS OZN o iraškem orožju za množično uničevanje, ki so se izkazali za vsaj vprašljive, niti posledična pisna izjava Tonyja Blaira za predstavnike medijev, za katero se je izkazalo, da je plagiat več virov (tudi študentskih). Pravzaprav ostaja vprašanje, kakšna sploh je zunanja politika Velike Britanije, če jo ločimo od ameriške. Če kaj, potem je britanska zunanja politika od izvolitve Blaira leta 1997 konsistentno razvijala le doktrino t. i. liberalnega intervencionizma, v središču katere je ideja, da bi Britanija morala svoji zunanji politiki dodati 'etično' dimenzijo (Dunne 2012, 420).²²⁵ Izven tega pa že težko govorimo o vsebini britanske zunanje politike, ki jo še najbolj opredeli britansko zavezništvo z ZDA – VB je zvesta zaveznica ZDA v zameno za vpliv na smer ameriške zunanje politike (Dunne 2004, 898). Ne bi mogli reči, da VB konsistentno zastopa načela in resolucije OZN, vendar hkrati tudi ne, da jih praviloma krši. Ni preveč glasna zagovornica (humanitarne) intervencije, vendar velikokrat v takih aktivnostih sodeluje. Velika Britanija je kot sekundant ZDA pri dogajanjih v mednarodni skupnosti, še posebej, ko gre za največje krize, ki zahtevajo oboroženo posredovanje. VB ponudi ZDA skorajda »brezpogojno podporo vedno, ko ZDA ocenijo, da so njihovi interesi ogroženi« (Dunne 2012, 907). Vsekakor pa ne gre zanemariti politike Velike Britanije, ko gre za neposredni napad na njene interese, kot v primeru Falklandskih otokov. Odziv je v teh primerih močan in načelen, vendar v okviru mednarodnih norm in večinoma v skladu z mnenjem mednarodne skupnosti. Ob napadu argentinskih

²²⁴ VB je po koncu druge svetovne vojne (še bolj pa po dekolonializaciji) sprejela realnosti novega sveta, v katerem ni več imperialna sila, ne v smislu vojaške ali gospodarske moči ne glede mnenja o problemih in dogajanjih v mednarodnih skupnosti – sposobnost Britanije, da uresniči svoje cilje v mednarodni skupnosti, je postala bistveno omejena (Dunne 2012, 422). VB je preusmerila svoje gospodarstvo v terciarni in kvartarni sektor (*Index of Services* 2013), zunanjo politiko pa poravnala s svojo tradicionalno tesno zaveznico ZDA. Tako njeno ravnanje v mednarodni politiki v relaciji do ZDA narekuje interes varovanja svojega položaja in dokazovanja svojega zavezništva.

²²⁵ V desetletju Blairovega predsedovanja britanski vladi so poslali svoje oborožene sile na celo vrsto prisilnih misij: Afganistan, DR Kongo, Irak, Kosovo, Sierra Leone in Vzhodni Timor (*ibid.*).

oboroženih sil na Falklandske otoke²²⁶ je VB tako poskrbela, da je VS OZN sprejel resolucijo (S/RES/502), ki je opredelila ta napad kot kršitev mednarodnega miru in varnosti, še preden je VB odposlala svoje oborožene sile v obrambo svojega čezmorskega ozemlja,²²⁷ četudi je uporaba sile v obrambne namene dovoljena tudi brez izrecne avtorizacije VS.

V obravnavanih štirih primerih je VB vseskozi podpirala ZDA. V primerih glede Haitija VB ni imela neposrednih političnih ali gospodarskih interesov, prav tako ne v primeru Vzhodnega Timorja. Pri slednjem je sicer aktivno pomagala Avstraliji, državi, ki spada pod njeno krono, vendar to ni bilo potrebno z vidika skrbi za lastno preživetje ali povečevanje svoje moči. V primeru MNF v Iraku pa je VB imela večplastni interes: 1. ker je ZDA podprla že v fazi invazije, ni mogla odreči podpore za MNF, četudi so priznali zmotno ravnanje; 2. z Irakom je VB imela precejšnje gospodarske vezi in nova ureditev je obetala še večje donose, 3. na nek način je morala sodelovati pri popraviljanju stanja, ki ga je invazija povzročila.

Britanski interesi na mednarodnem prizorišču večinoma ne izhajajo iz potrebe po preživetju ali po zaščiti svoje ozemeljske celovitosti in suverenosti. Britanska zunanja politika prav tako neposredno ne služi povečevanju moči, pač pa gospodarski blaginji, zadovoljstvu družbe in postkolonialni neimperialistični identiteti. Liberalizem v tem smislu lahko ponudi bolj celostno razlago mednarodnega delovanja VB, tudi v primerih, ko zunanja politika ne upošteva družbenih interesov. Ko je britanska vlada na primer podprla invazijo na Irak leta 2003 in tudi ko je VB glasovala v podporo ustanovitve MNF-I, je britanska javnost močno nasprotovala taki politiki, hkrati pa sta najmočnejši parlamentarni stranki podpirali invazijo. Notranjepolitična razprava v VB z jasno razvidno vlogo civilne družbe nakazuje, da VB svoje zunanje politike ne oblikuje in uresničuje v realističnem smislu. Še več, tudi zaradi vpliva javnega mnenja je VB močno podpirala avstralsko operacijo v Vzhodnem Timorju.²²⁸ V primeru Haitija, ki ne sodi v britansko interesno sfero in s katerim pravzaprav nima zgodovinskih vezi, je VB zgolj uresničevala prijateljsko politiko podpore svojim največjim zaveznicama, ZDA in Franciji, kar ni v neskladju s preferencami javnosti, ker se preference britanske družbe lahko prevedejo v britansko zunanjo politiko. Čeprav se v obravnavanih študijah primera preference britanske družbe večinoma niso prevajale v zunanjo politiko VB, pa je že zgolj zaradi dejstva, da je

²²⁶ Argentinske oborožene sile so prvi napad izvedle 2. aprila 1982.

²²⁷ Britanske oborožene sile so bile odposlane 5. aprila 1982, resolucija S/RES/502 pa je bila sprejeta 3. aprila 1982.

²²⁸ Avstralske oblasti so pravzaprav zaradi pritiska avstralske (in regionalne) javnosti zahtevale avstralsko oboroženo sodelovanje (McDougall 2007, 873).

interakcija med aktualno vlado in družbo dokaj dinamična, vseeno mogoče trditi, da realizem zgolj z opiranjem na razumevanje nacionalnega interesa kot usmeritve za krepitev svoje moči ne ponuja zadostne razlage za glasovanje VB v VS OZN v primerih podpore avtorizacijam uporabe vojaške sile.

8.5 ZDA

Po nekaterih ocenah 80 % ameriške zunanje politike izhaja iz domače politike in samo 20 % iz dogajanja po preostalem svetu (Wiarda 1996, xiv). Ko je predsednik Clinton priskočil na pomoč izgnanemu haitijskemu predsedniku Aristidu leta 1994,²²⁹ je to storil zaradi interesov in načel, ki jih ZDA zagovarja v mednarodni skupnosti, ali zato, da bi zadovoljil t. i. afriško-ameriško poslansko skupino (angl. *Black Caucus*) v kongresu, katere volilno (po)moč je potreboval pri drugih vprašanjih? Pravzaprav je pri večini ameriških posredovanj iz humanitarnih razlogov težko najti obrambo ključnih ameriških interesov (Snow in Drew 2000, 274). Pri tem ne gre pozabiti, da je ameriško politično mnenje nasploh pod precejšnjim vplivom javnega mnenja.²³⁰

Pri posameznih primerih se zdi, da je televizijsko poročanje o preostalem svetu zelo pogosto vplivalo na odločitve o (oboroženi) zunanji politiki ZDA.²³¹ Američani si želijo zunanje politike, ki je moralna in etična, ki ne sledi samo nacionalnim interesom – le-ti morajo biti »zaviti v zgodbo obrambe načel demokracije in človekovih pravic« (Wiarda 1996, 41). Razširjanje demokracije po vsem svetu je pravzaprav ključno za ameriške varnostne interese (Smith 1994, 345). Vendar medtem ko so ZDA, ko gre za politične cilje, kot je zatreti konflikt, relativno uspešne, je ustrezna pokonfliktna obnova za ZDA večinoma neuresničen cilj (Snow in Drew 2000, 293) – tudi v primeru Haitija leta 1994 in leta 2004.

Ameriška zunanja politika je pogosto tudi žrtev strankarske politike, ki je prav tako pomemben družbeni dejavnik: če je posredovanje v Iraku leta 1990 podpiralo več republikancev kot

²²⁹ Spomnim naj tudi, da se je kriza na Haitiju pričela že leta 1985 in da ne predsednik Reagan ne predsednik Bush st. nista storila prav veliko v času svojih mandatov, da bi konsolidirala in stabilizirala situacijo na otoku (Smith 1994, 281). Ne gre pa pozabiti, da so ZDA na Haitiju vojaško posredovale tudi že leta 1915 (Boot 2002, 160).

²³⁰ V primeru zalivske vojne ameriškega ljudstva ni prepričalo zagotavljanje zunanjega ministra, da zagotovitev virov nafte pomeni nove službe, pač pa moralna komponenta – iraška grozodejstva proti Kuvajtčanom, ki jih je treba zaustaviti (Boot 2002, 340). Zagotovo je javno mnenje preprečilo tudi prisotnost ameriških oboroženih sil v Bosni in primoralo oblasti, da so zmanjšale in na hitro zaključile prisotnost v Somaliji (Wiarda 1996, 5).

²³¹ Spomnim naj na precedenčno visoko ameriško javno podporo operaciji *Enduring Freedom* leta 2001 v Afganistanu. Ker je bil razlog za to intervencijo jasen, za razliko od na primer Somalije ali Balkana, je bila tudi ameriška javnost bolj pripravljena sprejeti žrtve med ameriški vojniki (Singer 2003, 58).

demokratov, je posredovanje na Haitiju leta 1994 podprlo več demokratov kot republikancev (Brewer in Teitelbaum 1997, 117). V času hladne vojne iskanje ključnih nacionalnih interesov ni bilo tako kompleksno, saj se je praktično vsako intervencijo dalo navezati na boj proti komunizmu (Boot 2002, 339). Pravzaprav je strankarska politika poleg konca hladne vojne, javnega mnenja in interesnih skupin med najbolj vplivnimi razlogi težav pri oblikovanju in izvajanju ameriške zunanje politike (Wiarda 1996), kar realizem pomembno zanemari pri razumevanju mednarodnih odnosov.

V 70-ih, ko hladno vojno zaznamuje *détente*, je ameriško zunanjo politiko pomembno oblikoval Henry Kissinger, ki pravi, da je OZN občasno bila v pomoč pri mirovnih operacijah, še posebej, ko so se strani strinjale in je implementacija bila bolj tehnične narave (2002, 43). Po evforiji zalivske vojne se je zdelo, da bo OZN prevzela glavno vlogo pri stabilizaciji in obnovi območij, kjer so potekali spopadi, vendar je splošna podhranjenost mirovnih operacij, tako v finančnem kot v kadrovskega smislu, to preprečevala. Nekdanji veleposlanik ZDA pri OZN Bolton (2001, 143) trdi celo, da je OZN že vpeta v konflikte ali pa se bo vpletla v konflikte, v katerih nima ne avtoritete ne kompetenc, da bi bila učinkovita.²³²

ZDA so velesila, katere primarni cilj je ohranitev relativnega ravnotežja moči, saj je ta njej v prid. Selektivnost in neodločnost, ki sta posledica in razlog previdnosti ameriških predsednikov v 90-ih, pa sta močno zaznamovala ameriško zunanjo politiko in z njo delovanje celotne mednarodne skupnosti.²³³ Lahko bi celo trdili, da je v 90-ih obstajalo neskladje med interesi in grožnjami za ZDA – ključni ameriški interesi pravzaprav niso bili ogroženi, kjer pa so bili, so bili geostrateško neprepričljivi (Snow in Drew 2000, 274). Ko je izbruhnila kriza v Vzhodnem Timorju leta 1999, so ZDA bile »presrečne, da so vaje posredovanja lahko prepustile Avstraliji« (Snow in Drew 2000, 273–274), čeprav so pomembno sodelovale v t. i. osrednji skupini (angl. *Core Group*) (Eldon 2004, 552). Washington ni prepoznal nacionalnega interesa v pošiljanju oboroženih sil v Vzhodni Timor,²³⁴ vendar so mediji že postavili to krizo na dnevni red – ZDA so tako nudile logistično podporo in celo nekaj vojakov (Strobel 2001, 684).

²³² ZDA so tudi z zasebnim sektorjem pokrile veliko teh pomanjkljivosti – ameriško podjetje BRS je na primer nudilo praktično vso logistično podporo pri operacijah v Somaliji, na Haitiju in v Kuvajtu (Singer 2003, 143).

²³³ Tudi Kissinger (2002, 20) pravi, da je pravi izziv v bistvu združiti vrednote interesov, idealizma in realizma, čeprav noben ustvarjalec politike ne more spregledati okoliščin, v katerih se politika izvaja.

²³⁴ Predsedniška direktiva 25, sprejeta leta 1994, pa je tako dosegla svoje – ZDA niso bile več pripravljene niti zainteresirane, da bi reševale probleme vseh drugih (Nenadović 2003, 29).

Ko je ameriški predsednik Bush uvrstil Irak na t. i. 'os zla' (januarja 2002), je v njegovem kabinetu ostala le še debata, kako ukrepati; podpredsednik Dick Cheney in obrambni minister Donald Rumsfeld²³⁵ sta bila mnenja, da bi avtorizacija VS OZN prinesla bolj malo koristi, medtem ko je zunanji minister Colin Powell verjel, da ZDA lahko zberejo potrebno podporo v OZN in tako legitimizirajo kakršno koli operacijo (Bosco 2009, 223). Po seriji diplomatskih prizadevanj, bilateralno in v okviru VS, številnih poskusih prepričevanja stalnih članic in nestalnih članic VS, ter intenzivnemu iskanju kompromisov in t. i. 'druge resolucije' tudi kampanja ZDA in VB v odnosih z javnostmi ni bila uspešna. Četudi je 68 % Američanov podpiralo vojaško posredovanje v Iraku, jih je le 26 % podpiralo izvedbo takega posredovanja brez zaveznikov, le 31 % pa jih je menilo, da naj ZDA nadaljujejo s posredovanjem tudi brez avtorizacije OZN (Rawski in Miller 2004, 367). Invazija se je zgodila in ko je situacija v Iraku postala neobvladljiva, so se ZDA in VB morale vrniti v krog VS OZN in legitimizirati vsaj takrat obstoječe stanje in aktivnosti za naprej. Pri tem je zanimivo, da so oktobra 2003, ko so bile te resolucije sprejete, VS predsedovale ravno ZDA. VS v svojih resolucijah ni legaliziral same invazije Iraka, je pa opredelil stanje v Iraku kot okupacijo (S/RES/1546)²³⁶ ter vzpostavil OZN kot »ključno za humanitarno pomoč, rekonstrukcijo Iraka in obnovitev ter ustanovitev državnih in lokalnih institucij« (Roberts 2004, 150). ZDA so v bistvu ponovile svoj stari vzorec – večje bojne naloge so bile opravljene, izhodna strategija (tudi vojaška) ter stanje ljudstva in okupirane države pa (p)ostanejo odgovornost drugih.

Ameriška zunanja politika pogosto dokazuje klasično realistično postavko, da so velesile same sebi največji sovražnik. ZDA so osnovale svojo zunanjo politiko na veliki strategiji primarnosti, kar pomeni, da ves čas utrjuje svoj položaj neizpodbitne velesile v mednarodnem sistemu (Schmidt 2012, 200–1). Ameriška vojska se vedno pripravlja na vojne, ki se nikoli ne zgodijo, hkrati pa skuša ves svet preurediti po svoji, demokratično kapitalistični, podobi.²³⁷ V svojih tradicionalnih interesnih sferah (predvsem v Latinski Ameriki) nadaljuje z oboroženim reševanjem kriz, tudi ko le-te nimajo večjih posledic za mednarodno dogajanje. ZDA so na Haitiju, ki pravzaprav ni v posebnem interesu nobene druge države, v slabem stoletju oboroženo posredovale kar trikrat. Če so v obdobju hladne vojne na področju Srednje Amerike ZDA

²³⁵ Rumsfeld je naročil Pentagonu, da razvije načrte za vojno v Iraku že konec leta 2001 (Cockayne in Malone 2008, 397).

²³⁶ VS OZN do takrat še nikoli ni bil vključen v upravljanje ali nadziranje teritorijev v okviru vojaškega okupacijskega prava (Scheffer 2008, 581).

²³⁷ Pri tem v primeru ZDA lahko govorimo celo o pojavu *overstretch* – tendenci velesile, ki si nakopljejo celo vrsto obveznosti (ker imajo globalne interese in so zato aktivne na skoraj vsaki fronti), ki jih dolgoročno ne morejo finančno ali vojaško vzdrževati (Brighi in Hill 2012, 159).

delovale pretežno unilateralno, so vsaj za Haiti leta 1994 in leta 2004 iskale in pridobile mednarodno soglasje. Pravzaprav so v primeru Haitija leta 1994 prvič sploh iskale potrditev legalnosti in legitimnosti svojih regionalnih aktivnosti s potrditvijo resolucije v VS OZN. Na območjih, ki niso v interesu ali v soseski ZDA, kot je Vzhodni Timor, pa ZDA niso preveč aktivne in razen če niso spodbujene s strani domače javnosti (in/ali medijev), ne prispevajo s svojimi oboroženimi silami. ZDA svojo moč dojemajo predvsem skozi svojo vojaško zmogljivost, svojo latentno moč pa skozi ekonomsko prevlado in zagovorništvo demokracije in človekovih pravic. Ko gre za ameriške interese, je treba uporabiti vsa sredstva, da se jih doseže, četudi na račun spoštovanja mednarodnega reda. ZDA se ne grejo vojn za prevlado ali preživetje, imajo se za vsaj vojaško in politično silo prvega reda, če že ne za hegemon, in ta status branijo na vseh področjih. V tem smislu zunanja politika ZDA deluje zelo realistično zasnovana.

ZDA se dosti ukvarjajo z javnim mnenjem – vedno preverijo podporo javnosti za oborožene načrte in tudi v zunanji politiki se večinoma odzovejo na pritiske javnosti. Večina ameriškega oboroženega posredovanja po vsem svetu po koncu hladne vojne ni bila v neposrednem ameriškem nacionalnem interesu, pač pa večinoma posledica pritiska drugih elementov na oblikovanje zunanje politike. Tudi posredovanja na Haitiju niso bila v neposrednem nacionalnem interesu ZDA, pač so večinoma zadovoljila domače pritiske oziroma pritiske določene kongresne skupine, kar je potem omogočilo lažje zasledovanje neposrednih nacionalnih interesov v drugih primerih. Tudi v primeru Vzhodnega Timorja so ZDA kljub začetnemu izogibanju sodelovale z logistično podporo in celo nekaj uniformiranega osebja ravno zaradi pritiska javnosti. Če pogledamo ameriško zunanjo politiko kot celoto, potem je njen koncept v osnovi realističen – temelji na njeni percepciji moči, se uravnava glede na relativne koristi in zasleduje svoje interese tudi z nesprejemljivimi sredstvi ter pogosto ne upošteva omejitev, ki jih zastavlja mednarodno okolje. Vendar v osnovi ameriški interesi izhajajo iz družbenih dejavnikov, bodisi javnega mnenja bodisi pritiska civilnodružbenih ali pa političnih skupin. Za ameriško zunanjo politiko tako ugotavljam, da realizem ne ponuja zadostne razlage ter da liberalizem prispeva pri identifikaciji in obrazložitvi drugih ključnih (notranjih) dejavnikov pri ameriški podpori avtorizaciji uporabe oborožene sile.

8.6 Primerjalna analiza

V nobenem od proučevanih primerov pri Franciji ni šlo za vprašanje preživetja, prav tako večinoma ni šlo za vprašanje nacionalne varnosti, razen v primeru odločanja o Iraku, kjer je francoska politika imela določene pomisleke v zvezi s svojim ravnanjem, saj bi zaradi lastne velike muslimanske skupnosti nacionalna varnost v določenih okoliščinah lahko bila ogrožena. Zato je Francija nasprotovala invaziji, vendar ni sodelovala v MNF-I, čeprav je podprla avtorizacijo uporabe vojaške sile ter drugih aktivnostih, ki so si prizadevale za stabilnost in obnovo Iraka. V vseh obravnavanih primerih je Francija delovala z namenom ohranjanja svojega statusa in moči s politiko prestiža – torej politike, katere cilj je ustvarjati videz moči. Hkrati je Francija v vseh proučevanih primerih delovala z namenom izkoriščanja interakcij (predvsem v krogu stalnih članic VS), da bi uresničila najboljšo možnost zase v dani situaciji. Pri tem francoska družba ni igrala posebne vloge. Realistično razumevanje uresničevanja francoskih nacionalnih interesov v obravnavanih primerih avtorizacije vojaške sile ni vedno uporabno. Glede na to, da je francoska družba podpirala vojaško posredovanje za reševanje iraške krize po invaziji, in glede na to, da ni zahtevala uporabe sile za reševanje krize v Vzhodnem Timorju, je možno sklepati, da se je v teh primerih družbeni interes (glede na siceršnjo vlogo) z nacionalnim prekrival in da nam obnašanje Francije torej poleg prestiža kot sredstva za uveljavljanje francoskih interesov lahko pojasni tudi liberalni pogled na mednarodne odnose, ki se osredotoča na interese in preference znotraj francoske družbe kot determinante oblikovanja in izvajanja francoske zunanje politike.

Pri Kitajski v nobenem od proučevanih primerov prav tako ni šlo za vprašanje preživetja ali neposredne nacionalne varnosti. Ker pa Kitajska svojo nacionalno varnost razume zelo konzervativno in jo utemeljuje na tradiciji načel suverenosti in nevmešavanja, je lahko pritrdila resolucijam za Vzhodni Timor, Irak in Haiti v letu 2004, saj so te operacije izpolnjevale po kitajskem mnenju najpomembnejši kriterij, in sicer pristanek vpletene države, da sprejme mednarodno operacijo. V primeru Haitija leta 1994 zato ni mogla glasovati za resolucijo, ki je imela za posledico vmešavanje v notranje zadeve in ki bil potencialno lahko služila kot precedens, ki bi lahko ogrožal Kitajsko nacionalno varnost. Ker pa je Haiti vseeno daleč od kitajske interesne sfere in ker ni želela odprtega konflikta s svojo največjo trgovinsko partnerico, se je Kitajska pri tej resoluciji zgolj vzdržala. Kitajska je v vseh primerih z glasovanjem tudi vzdrževala svojo moč oziroma položaj med stalnimi članicami, saj je bil njen glas večinoma ključen za uspešno sprejetje resolucije. Ne glede na svoj položaj pri dotičnih glasovanjih, Kitajska pravzaprav ni izkoristila potenciala vseh interakcij – prostor za

maksimiziranje absolutnih koristi je bil glede na pomembnost kitajskega glasu pri teh resolucijah zadosti širok. Pri Kitajski je v teh primerih šlo bolj za relativne koristi, po njenem mnenju je Kitajska sama pridobila največ v primerjavi z ostalimi, saj je s svojim ravnanjem zagotavljala trdnost in dolgoročnost svojih načel pri glasovanjih o oboroženih intervencijah. Glede na unitarnost kitajske države je težko govoriti o kakršnem koli obstoju interesnih skupin in idej, ki bi se sploh lahko oblikovale v preference. Kitajska je nazoren primer države, ki jo sestavlja družba, ki je 'zgolj' seštevek svojih posameznikov, kar potrjuje realistično razumevanje oblikovanja in izvajanja kitajske zunanje politike, kjer je ključni dejavnik delovanja nacionalni interes. V vseh obravnavanih študijah primera je Kitajska uresničevala svoj nacionalni interes predvsem v smislu zagotavljanja pogojev, ki bodo tudi nadalje omogočali obrambo ozemeljske celovitosti in nacionalne varnosti Kitajske – torej cilja, ki sta osnova realistične teorije o mednarodnih odnosih.

RF v nobenem od proučevanih primerov ni delovala z motivom preživetja ali zagotavljanja nacionalne varnosti. Vsekakor pa je s svojim glasovanjem v vseh primerih povečevala svojo moč – še posebej ko je v zameno za ameriško podporo pri mirovni operaciji v Gruziji – glasovala za resolucijo, ki je avtorizirala intervencijo na Haitiju. RF tudi ni nasprotovala pri resoluciji glede Vzhodnega Timorja, četudi bi lahko izrazila lastne skrbi glede precedensa o nevmešavanju. RF je izkoristila potencial interakcij in maksimizirala svoje koristi v primeru glasovanja glede Haitija leta 1994. V primeru Vzhodnega Timorja pa okoliščine kažejo, da RF ni izkoristila tega manevrskega prostora, čeprav je pri tem glasovanju dejansko obstajala zaskrbljenost, da bi RF lahko nasprotovala avtorizaciji uporabe sile, ker bi taka intervencija morebiti lahko postala precedens za podobne intervencije v Čečeniji. Podobno lahko trdim za rusko ravnanje glede MNF-I – RF je močno nasprotovala invaziji in si ves čas prizadevala za večjo vlogo OZN (predvsem pri administraciji Iraka), vendar pri tem ni bilo videti, da bi izkoriščala obstoječe interakcije in navezovala močnejše stike z drugimi državami s podobnim mnenjem. RF v novem tisočletju, kot nakazuje tudi primer Haitija v letu 2004, ne išče več koristi skozi interakcije med stalnimi članicami VS, pač pa uporablja OZN (podobno kot Kitajska) za omejevanje in nadziranje delovanja drugih velesil. Tako kot v primeru Kitajske je tudi v RF vloga drugih družbenih dejavnikov in interesov v obravnavanih primerih zanemarljiva. Ključni dejavnik pri razumevanju ruske podpore avtorizaciji uporabe vojaške sile v študijah primera je torej nacionalni interes, kot ga razume realizem; Ruska federacija je pri glasovanjih v podporo ključnim resolucijam uresničevala svoje nacionalne interese v obliki ohranjanja in večanja svoje gospodarske in vojaške moči.

Tudi pri Veliki Britaniji v nobeni izmed obravnavanih študij primera ni šlo za vprašanje preživetja in večinoma tudi ne za vprašanje nacionalne varnosti (razen v primeru Iraka, kjer je Velika Britanija sodelovala že pri sami invaziji). Ravno zaradi tega predhodnega ravnanja in zaradi lastne muslimanske populacije, podobno kot pri Franciji, je bila za Veliko Britanijo avtorizacija MNF edina možnost, ki ni dodatno ogrožala njene nacionalne varnosti. Velika Britanija je podprla vse ključne resolucije v proučevanih primerih in si pri tem prizadevala ohranjati svojo moč v podpori ZDA. Haiti v obeh primerih ni predstavljal kake pomembne priložnosti za Veliko Britanijo, razen v smislu, da izrazi podporo svoji največji zaveznici. Ta korist je bila še posebej pomembna v tem primeru, ker tudi britanska javnost ni več zaupala delovanju britanske zunanje in vojaške politike. V primeru Vzhodnega Timorja je Velika Britanija prav tako izkoristila potencial interakcij, ki so pripeljale do avtorizacije MNF na otoku, ki sicer nima posebnega pomena za Veliko Britanijo. S svojim ravnanjem je Velika Britanija namreč pomembno asistirala Avstraliji, ki takrat ni bila članica VS in je sploh predlagala oblikovanje MNF ter jo potem tudi vodila. Menim, da v tem primeru Velika Britanija hkrati ni izkoristila vsega manevrskega prostora – od Avstralije bi na primer lahko pričakovala kake protiusluge, predvsem pa ta poteza nakazuje, da VB razume VS predvsem kot priložnost za sodelovanje in uresničevanje skupnih koristi. V obravnavanih primerih britanska zunanja politika prav tako ni ohranjala ali povečevala svoje moči, ključni dejavniki pri podpori avtorizacije uporabe vojaške sile so pravzaprav izhajali iz družbe, pritiskov javnega mnenja, strinjanja največjih parlamentarnih strank, zagotavljanja gospodarske blaginje, ki izhaja iz zavezništva z ZDA in s Francijo. Realizem tako za britansko ravnanje v obravnavanih primerih ne ponuja zadostne razlage.

Zanimivo in pomembno pa je pri tem obnašanje Avstralije, ki je pravzaprav štela Indonezijo za pomembno zaveznico v regiji – stabilnost v regiji je bila v nacionalnem interesu Avstralije, avtoritarne poteze Suharta pa so raje kar spregledali (McDougall 2007, 870). Čeprav je nasprotovala oboroženemu zatrtju upora leta 1975,²³⁸ je kmalu priznala priključitev Vzhodnega Timorja Indoneziji. Ko pa je Indonezija izgubila nadzor nad situacijo,²³⁹ je Avstralija prevzela vlogo regionalnega policista – menjava političnega vodstva v Indoneziji in proces napovedano demokratizacije je v njenih očeh pomenilo predvsem tveganje za stabilnost in napovedovalo

²³⁸ Hkrati je Avstralija bila natančno seznanjena z načrtovano invazijo (Wheeler in Dunne 2001, 806).

²³⁹ Indonezija je bila močna članica gibanja neuvrščenih in je imela moče vezi z zahodnim svetom (prejemala je obsežno pomoč, investicije in orožje (Wheeler in Dunne 2001, 810) zaradi svojih proti-komunističnih stališč – šele azijska ekonomska kriza je zamajala njen položaj, sprožila borbe za prevlado v indonezijski vojski ter uporništvu v srednjem razredu in celo pripeljala do zamenjave političnega vodstva leta 1998.

fragmentacijo.²⁴⁰ Avstralija je preferirala gospodarske odnose z eno suvereno partnerico v regiji kot pa z večimi manjšimi in nestabilnimi državicami (Wheeler in Dunne 2001, 809). Avstralski premier John Howard je tako novemu indonezijskemu predsedniku Habibieju predlagal celo, da zamakne datum referendumu za kako desetletje in da se prej posveti razvoju teritorija in izboljšanju situacije za ljudstvo (McDougall 2007, 872).²⁴¹ Javnost (tudi mednarodna) je bila ogorčena in je zahtevala avstralsko oboroženo posredovanje, ki bi zagotovilo mir in varnost (McDougall 2007, 873). Avstralska vlada je kmalu predlagala in izvedla INTERFET, vendar s ključnim poudarkom na pristanku Indonezije, saj si je želela ohraniti relativno dobre odnose s 16. (gospodarsko) največjo državo na svetu. Avstralija je predvsem želela zagotoviti odpravo zgodovinske krivice ne da bi se hkrati destabiliziralo Indonezijo (Carey in Walsh 2008, 358). Oborožena intervencija se je zdela tudi kot dobro zdravilo za slabo vest za avstralska ravnanja v predhodni desetletjih (Wheeler in Dunne 2001, 817).²⁴²

Avstralija je (bila) osredotočena na stabilnost v svoji soseški, je v azijsko-pacifiški regiji igrala pomembno vlogo pri vzdrževanju mednarodnega *statusa quo*. To je bilo pravzaprav tudi izhodišče avstralske zunanje politike glede Vzhodnega Timorja konec 90ih. V avstralskem primeru so nacionalni interesi vsekakor bili pomemben del zunanje politike glede Vzhodnega Timorja, čeprav je težko oceniti, ali tudi ključen. Ali bi se Avstralija dokopala do timorskih naftnih rezerv, tudi če bi vztrajala pri klasičnem nacionalnem interesu in stopila v bran Indoneziji? Ali pa tudi, če ni bi bila nič storila? Očitno je bil strah pred domačo javnostjo (ali pa pred obsodbo mednarodne skupnosti) dovolj velik, da si Avstralija ni želela tvegati iskanja odgovora na ta vprašanja. Avstralska politika je s spremembo izvajanja zunanje politike zagotovila *win-win* situacijo: zadovoljila je domačo javnost, mednarodni skupnosti je ponudila pomembno rešitev pri vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti, izpolnila je potrebe lastnih gospodarskih entitet in obdržala stabilnost v regiji, ki je za njo ključni nacionalni interes.

²⁴⁰ Nobelova nagrada za mir je bila leta 1996 podeljena voditeljem uporniškega gibanja, kar je v kombinaciji s padanjem relevantnosti Indonezije svetovno pozornost spet obrnilo proti Vzhodnemu Timorju (Wallensteen in Johansson 2004, 24).

²⁴¹ Avstralija tudi sicer ni preveč znana po zagovarjanju pravice do samo-odločbe (Woodard 1999, 9).

²⁴² Kljub temu se zdi precej nerazumljivo, da bi Avstralija tvegala ključno pomemben odnos z Indonezijo, da bi branila pravico do samo-odločbe neke nove mini državice, vendar gre očitno za sledenje trendu povezovanja humanitarnih in pravnih norm s koncepti nacionalnega interesa (Woodard 1999, 10). Pri tem ne gre pozabiti, da je Vzhodni Timor za Avstralijo zanimiv tudi zaradi svojih zalog nafte in da za Avstralijo predstavlja pomemben strateško-obrambni položaj v regiji. Spomnim naj še, da so že leta 2005 Avstralci ponovno na Vzhodni Timor poslali svoje oborožene sile (tokrat na neposredno prošnjo timorske vlade), da bi prispevali k ponovni vzpostavitvi reda in miru po uporabi skoraj tretjine timorske vojske.

Avstralija je v pričujoči disertaciji še najbolj jasen primer vpliva preferenc, ki izhajajo iz lastne družbe v konkretnem primeru, na oblikovanje in uresničevanje zunanje politike. Javno mnenje je v neki točki bistveno preoblikovalo obstoječo politiko in stališča, celo do te mere, da je bila Avstralija pripravljena uporabiti svoje oborožene sile, da zaščiti in uresniči odziv domače javnosti. Da je Vzhodni Timor in potencial dobrih odnosov z novo-nastalo državo imel vnaprej znane tudi ekonomske koristi, bi lahko govorilo tudi v prid realistični komponenti in torej le posrednemu vplivu preferenc. Vendar je najverjetneje, da bi Avstralija sklenila posle z Vzhodnim Timorjem tudi, če ne bi vodila MNF oziroma bi jo vodila katera druga država. Navsezadnje bi tak posel bil tudi v interesu Vzhodnega Timorja. Če pa MNF zaradi umanjkanja avstralske vloge sploh ne bi bilo, pa bi se naftnih rezerv Avstralija najbrž dokopala s pomočjo svoje zaveznice Indonezije. Ta element torej ne more biti ključnega pomena in torej ni mogel bistveno vplivati na končno odločitev avstralske zunanje politike. Za vlogo Avstralije v primeru Vzhodnega Timorja lahko trdim, da liberalizem ponudi boljše razlago ravnanja kot realizem ravno zato, ker kot ključni dejavnik vpliva na avstralsko zunanjo politiko in razrešitev vzhodno-timorske krize definiram javno mnenje (in ne povečevanje ekonomske moči).

Po drugi strani pa na ravnanje Avstralije lahko pogledam tudi z vidika konstruktivizma in družbenih identitet. Če razumem, da so odnosi med državami med dejavniki, ki jim dajejo identitete, potem lahko sklepam, da spremembe v teh odnosih lahko vplivajo na spremembe preferenc, ki izhajajo iz družbe. V tem smislu bi lahko razumela, da se je odnos Avstralije do Vzhodnega Timorja (potem, ko je nasilje po referendumu doseglo avstralsko javnost) spremenil, ker se je spremenila percepcija avstralskih državljanov glede njihove identitete. Ker so živeli v družbenem konstrukt, ki ni sprejemal države, ki dovoljuje ali celo podpira takšno dogajanje, so s sredstvom javnega mnenja in s procesom njegovega izražanja v obliki protestov, spremenili odnos Avstralije do tega vprašanja in s tem identiteto Avstralije v regiji in v širši mednarodni skupnosti. Da bi tako sklepanje potrdila, bi bila potrebna podrobnejša analiza družbenega konteksta Avstralije, kar pa ni v središču raziskovanja pričujoče disertacije.

V nobenem od proučevanih primerov ni šlo za preživetje ZDA, je pa pri vseh šlo za ohranjanje elementov nacionalne varnosti. Haiti (in tudi druge politične krize v tej regiji skozi zgodovino) že od nekdaj predstavlja interesno sfero ZDA, ki je tudi geografsko zelo blizu ameriškega ozemlja. Težave na Haitiju se tako zelo hitro prevedejo v vprašanje nacionalne varnosti v ameriški družbi. Ameriška zunanja politika pa je ponavadi zelo odvisna od ameriškega javnega mnenja. Tudi zato se je vprašanje Vzhodnega Timorja prek medijev prevedlo v vprašanje

mednarodne varnosti in s tem nacionalne varnosti, kar je imelo za posledico ameriško sodelovanje, četudi samo z logistično podporo. Primer Iraka pa je že od nekdaj vezan na orodja nacionalne varnosti za ZDA. Avtorizacija MNF je tako bila samo še en ukrep v tej smeri. Pri vseh obravnavanih primerih so si ZDA tudi prizadevale za ohranjanje moči oziroma celo za povečevanje moči. Pri vseh obravnavanih primerih so si za spremembo ZDA tudi prizadevale za upoštevanje mednarodnih institucij, v primeru Haitija celo zelo aktivno. Na oblikovanje ameriške zunanje politike zelo močno in pogosto vplivajo elementi domače politike, različne interesne skupine in celo posamezniki. V vseh obravnavanih primerih je bilo zaslediti bistven vpliv preferenc družbe, v primeru Haitija lahko celo trdim, da so preference bile ključne za posledično izvajano zunanjo politiko. V vseh proučevanih primerih so ZDA izkoristile potencial interakcij v mednarodnem okolju, ni pa to vedno vodilo v izkoriščanje najboljše možnosti. V primeru prvega Haitija bi bilo najbrž ZDA v interesu s problematiko opraviti na hitro in 'po svoje', namesto večletnega ukvarjanja s sankcijami. Še sploh zato, ker se je prvi poskus intervencije, avtorizirane s strani mednarodne skupnosti, tako nerodno izjalovil in pravzaprav osramotil ameriško vojsko. Podobno bi lahko trdila za primer Iraka – iskanje dogovora v okviru mednarodne skupnosti je bilo pretežno posledica domačih in tujih pritiskov, vsekakor pa je to pomenilo doseganje zgolj relativnih koristi. Je pa zato v primeru Vzhodnega Timorja bila dosežena največja možna korist – ZDA so se izognile vojaškemu posredovanju in vseeno pomembno sodelovale pri reševanju humanitarne krize, ki jo je spremljala tudi ameriška javnost. V primeru Haitija leta 2004 pa so okoliščine omogočile rešitev, ki je bila bolj pisana na kožo ameriške zunanje politike – tokrat so z izkoriščenim potencialom interakcij ZDA dosegle tudi najboljšo možnost rešitev zase: hitro in avtorizirano posredovanje, ki ga je podpirala tudi ameriška javnost. Četudi ZDA zasledujejo realistično koncipirane cilje (nacionalna varnost, povečevanje moči), je bilo izvajanje njihove zunanje politike tudi v obravnavanih primerih ključno odvisno od družbenih dejavnikov. Realizem s konceptom nacionalnega interesa zato ne more ponuditi zadostne razlage obnašanja ZDA v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile.

Pri nobeni od stalnih članic VS ne morem potrditi, da je šlo pri kateri ob glasovanju za ključno resolucijo v izbranih študijah primera za vprašanje preživetja, so pa vse stalne članice delovale z namenom ohranjanja (ravnotežja) moči v krogu VS ali celo pridobivanja moči v dotični regiji (npr. ZDA v odnosu do Haitija ali Iraka). Vprašanje nacionalne varnosti pa je bilo v različnih primerih različno pomembno za stalne članice. Primer Haitija leta 1994 kakor tudi leta 2004 je bil pomembno vprašanje nacionalne varnosti za ZDA, primer Iraka je bil pomembno vprašanje

nacionalne varnosti za pravzaprav vse stalne članice, medtem ko primer Vzhodnega Timorja ni predstavljal pomembne okoliščine za nacionalno varnost katerekoli od stalnih članic. Zanimivo v tem pogledu pa je ravnanje Kitajske, ki svojo načelnost pri glasovanju proti zadevam, ki kakorkoli spominjajo na vmešavanje v notranje zadeve, pravzaprav utemeljujejo s skrbjo za svojo nacionalno varnost. Primer Haitija leta 1994, kjer se je Kitajska vzdržala (ni pa glasovala proti), tako nakazuje delni vpliv okoliščin na vprašanje nacionalne varnosti. Če bi proučevanje ustavila na tej točki, bi lahko potrdila, da realizem v okviru svojih osnovnih predpostavk večinoma zadostno obrazloži ravnanje oziroma glasovanje stalnih članic v izbranih proučevanih primerih, če upoštevam, da se nacionalni interes uresničuje skozi dejavnosti, ki zagotavljajo nacionalno varnost in služijo ohranjanju ter povečevanju moči.

Vendar nacionalni interes v pomembnem delu proučevanih primerov ni bil ključni dejavnik izvajanja zunanje politike posamezne stalne članice oziroma podpore avtorizaciji uporabe vojaške sile. V primeru ZDA so tako v vseh študijah primera ključni dejavniki izhajali iz družbe. Vloga in vpliv preferenc na obnašanje držav v izbranih študijah primera postane očitna tudi v primerih VB in Francije, zato ta del liberalističnega razumevanja oblikovanja in uresničevanja zunanje politike pomembno vpliva na razumevanje ravnanja stalnih članic v primerih avtorizacije vojaške sile v pričujoči disertaciji. Proučevani primeri tako nakazujejo, da je v vsaj teh primerih treba dopolniti realistično razlago obnašanja stalnih članic VS, saj koncept nacionalnega interesa v nekaterih primerih zadostno ne obrazloži delovanja oziroma obnašanja stalne članice oziroma zanemari vpliv družbenih interesov. Na nek način v pričujoči disertaciji torej pritrdim Legru in Moravesiku (1999), ki pravita, da je realizem močna teorija le v primerih, ko gre za osnovne/klasične predpostavke realističnega pristopa – z njunega vidika so rezultati raziskovanja pričakovani. Ker pri obravnavanih študijah primera ni šlo za večje ali pomembnejše konflikte, realistični pristop ne (z)more biti glavna obrazložitev obnašanja držav.

Če bi analiza pokazala, da je v obravnavanih primerih večinoma šlo za elemente nacionalne varnosti in moči, bi lahko trdila, da je nacionalni interes, kot ga razume realizem, dejavnik, ki obrazloži delovanje stalnih članic pri avtorizaciji uporabe vojaške sile. Vendar ker sem s predvidevanjem, da realizem zanemari vlogo dejavnikov, ki izhajajo iz akterjev znotraj družbe, proučila tudi dogajanje znotraj držav stalnih članic, ugotavljam, da so ti 'realistični' cilji v pomembnem delu nastajali in bili uresničevani na podlagi dejavnikov in interesov, ki izhajajo iz družbe. V tem poglavju sem proučila dogajanje v posamezni stalni članici VS v času avtorizacije uporabe vojaške sile, da bi identificirala ključni dejavnik, ki je vplival na podporo

s strani posamezne stalne članice. Pri tem sem ugotovila, da četudi realizem s konceptom nacionalnega interesa lahko obrazloži ravnanje vsake od stalnih članic, v določenih primerih taka obrazložitev ni zadostna, saj je ključni dejavnik izhajal iz družbenih akterjev, katerih vlogo realizem pravzaprav spregleda. V primerih ZDA, VB in v nekem obsegu tudi Francije in Rusije v obravnavanih študijah primera v pričujoči disertaciji ugotavljam, da realizem ne ponuja zadostne razlage delovanja teh držav v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile. Liberalizem s konceptom družbenih idej in družbenih preferenc na teh točkah ne samo izziva, pač pa pomembno dopolnjuje celostno razumevanje ravnanja stalnih članic v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile.

9 Zaključek

V sklepnem poglavju disertacije bom izpostavila ugotovitve glede na zastavljeno tezo, cilje in osrednje raziskovalno vprašanje. Da bi odgovorila na tezo pričujoče disertacije, sem najprej iskala odgovor na osrednje vprašanje - ali je v primerih dogodkov, ko je VS OZN avtoriziral uporabo vojaške sile, mogoče ovreči prevladujoči realistični diskurz in trditi, da delovanje VS OZN ni bilo odvisno izključno od nacionalnih interesov stalnih držav članic VS OZN in je razloge za delovanje posamezne države mogoče najti v drugih vrstah dejavnikov, ki vplivajo na oblikovanje in izvajanje zunanje politike posamezne države? To je zahtevalo pregled proučevanja VS, teoretski razmislek in operacionalizacijo, s katero sem določila študije primera. Ugotovitve teh treh poglavij sem potem uporabila na študijah primera, ki sem jih analizirala z vidika dveh vrst dejavnikov. Sklepe v tem poglavju zato strnem v treh delih: ugotovitve o delovanju VS, ugotovitve o vplivu mednarodnega okolja in ugotovitve o vplivu družbenih dejavnikov. Pri tem sproti odgovarjam na zastavljene cilje proučevanja in izpostavljam odprta vprašanja ter razmišljam o možnostih nadaljnega raziskovanja, na koncu pa ugotovljeno predstavim še v luči osrednjega vprašanja in se izrečem glede zastavljene teze.

Proučevanje VS je vse prej kot enostavno. VS je v bistvu politični organ, ki odseva okoliščine časa, v katerem je nastal, in ki je izpostavljen vrednotenju na vseh ravneh in v praktično vsakem trenutku. Upoštevanje mednarodno pravo je edini organ, ki lahko odloča o mednarodnem miru in varnosti (če se o tem izreče) ter o ukrepih za njegovo vzdrževanje. Skladno z UL je uporaba sile v mednarodnih odnosih legalna in legitimna le, kadar jo avtorizira VS ali kadar je uporabljena v samoobrambi. Pravila so jasna, praksa pa izkazuje zelo raznoliko stanje. Neskladje med tem, kaj bi VS moral biti in kako bi moral delovati, ter dejanskim dogajanjem, se še najbolj izkazuje v vprašanju, ki si ga zastavlja večina avtorjev: ali je VS neka samosvoja entiteta ali pa je zgolj podaljšek, orodje za stalne članice, ki VS uporabijo le, kadar to njim ustreza. Ali torej, ko govorimo o VS, govorimo o dejanjih posameznih držav (stalnih) članic ali pa dejansko lahko govorimo o delovanju neke mednarodne entitete?

Kot sem opisovala v drugem poglavju, je pri proučevanju mednarodnih odnosov izjemno pomembno teoretsko ozadje. Pri večini pregledane literature se namreč izkaže, da avtorji bolj ali manj manifestirano izhajajo iz realističnega teoretskega okvirja. Tak pristop, ki je tako prevladujoč, je v pričujoči disertaciji izpostavljen kot problematičen z več vidikov. Če se obstoječa literatura večinoma naslanja na eno teoretsko izhodišče, to neposredno vpliva na

splošno percepcijo o proučevanem pojavu. Če večina literature pristaja na določeno, to je realistično razumevanje mednarodnih organizacij, potem je treba razumeti, da to prispeva k splošnemu razumevanju delovanja dotične mednarodne organizacije. Gre torej za neke vrste 'izvirno pristranskost'. V prvi vrsti je torej na mestu vprašanje, ali je delovanje VS razumljeno pretežno negativno ravno zato, ker ga v večini primerov avtorji obravnavajo s (teoretskega) stališča, ki mednarodne organizacije razume kot nepotrebne in nepomembne. Prevladujoč realistični pristop je problematičen tudi zato, ker ne obravnava ali celo zanemari dejavnike, ki izhajajo iz akterjev znotraj držav. Vplivi družbenih interesov in preferenc, ki jih obrazloži liberalizem, ostajajo zato marginalni.

Ugotovljeno stanje po pregledu literature pa je problematično tudi z metodološkega vidika. Večina avtorjev uporablja omejeno število primerov, pri čemer so nekonsistentni pri uporabi terminologije za vrste misij in operacij ter pri kategorizaciji posameznih misij in operacij. Pravzaprav obstoječa literatura priznava, da ni enotno sprejetih kriterijev, na podlagi katerih bi dogodke proučevali sistematično in primerljivo. Tudi druge mednarodne ustanove in programi, ki se ukvarjajo s proučevanjem konfliktov (COW, SIPRI, UCDP/PRIO), ne ponujajo enovitega pristopa. Še več, tudi VS OZN ponuja pomanjkljiv pregled svojih dokumentov. Imena resolucij in drugih dokumentov so večkrat nekorektna in nekonsistentna, veliko povezav do dokumentov pa se konča s tehničnimi težavami odpiranja spletnih strani OZN. Temeljito in transparentno raziskovanje po osnovnih dokumentih organov OZN je tako pravzaprav že v osnovi oteženo.

Da bi v tej disertaciji zagotovila čim manj šumov pri iskanju dokumentov, sem za proučevano obdobje od 1946 do 2012 pregledala vsako resolucijo VS posebej z namenom oblikovanja lastne kategorizacije dogodkov, ki je neodvisna od sekundarnih virov in interpretacij različnih avtorjev. Na ta način sem tudi definirala avtorizacijo uporabe vojaške sile kot avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev pripadnikom mednarodne oborožene sile s strani VS v obliki operacije, ki poteka pod poveljstvom ene od držav in v odziv na opredeljeno grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti.

Po natančnem pregledu resolucij sem ugotovila, da jih je najprej treba razdeliti na postopkovne in vsebinske. Postopkovnih resolucij je slabih 20 % od 2085 resolucij, sprejetih v VS OZN od 1946 do 2012, vse preostale se ukvarjajo z dogajanjem v neki državi oziroma med dvema ali več državami. Dogodek je v tej disertaciji zato definiran kot dogajanje ali situacija v eni državi ali med več državami, o katerem je VS razpravljal in glede katerega je VS sprejel vsaj eno

resolucijo. Število teh resolucij, ki obravnavajo dogodke, pa lahko razdelimo v štiri skupine, ki pravzaprav zelo dobro nakazujejo povezavo na značilnosti in dogajanje v mednarodni skupnosti:

1. obdobje nizkega števila obravnavanih dogodkov v letih 1946–1969, torej pričetek obdobja hladne vojne;
2. obdobje porasta števila resolucij, ki obravnavajo dogodke v letih 1970–1989, torej obdobje *detanta* in splošne otoplitve odnosov po svetu;
3. obdobje bistvenega porasta števila resolucij, ki obravnavajo dogodke v 90-ih, torej obdobje, zaznamovano z bistveno povečano aktivnostjo OZN,
4. obdobje od leta 2000 naprej, ko število resolucij, ki obravnavajo dogodke, ostaja visoko, vendar počasi pada (medtem ko število resolucij z drugimi temami rahlo naraste).

Glede krajevne razporejenosti pa ugotovim, da se VS OZN ni nikoli ukvarjal z dogodki v regiji Oceanije in da se VS OZN največ ukvarja z dogodki v Aziji (kamor po metodi Statistične divizije OZN prištevamo tudi Bližnji vzhod), da so dogodki v Afriki doživeli največji porast v obravnavi v VS in da so dogodki v Amerikah in Evropi bistveno prisotni v resolucijah VS le v 90-ih.

Te ugotovitve so zanimive same po sebi, odpirajo pa tudi celo vrsto novih vprašanj in možnosti za raziskovanje. Nekatere se zdijo celo očitne, vendar je tudi za samoumevne trditve pomembno prikazati empirično podporo in jih podvreči kritični presoji. Že osnovni pregled resolucij tako nakaže dvom glede kriterija, ki ga pravzaprav uporablja veliko avtorjev v pregledani literaturi, to je razlikovanje dejavnosti VS zgolj glede na obdobje – med in po hladni vojni.

Z novovzpostavljeno kategorizacijo sem torej neodvisno od sekundarnih virov oblikovala skupine dogodkov in jih potem analizirala glede na obdobje in regijo, da bi ugotovila nekaj nadaljnjih osnovnih značilnosti delovanja VS pri vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti. Da bi lahko različne dogodke primerjala med sabo, je bilo treba najprej iz besedil resolucij izluščiti, v katero kategorijo sodijo. Osnovni elementi definicije oziroma ključni kriteriji so se po pregledih resolucij izkazali kot: določitev grožnje ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, avtorizacija ustanovitve MNF ter avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev. Z novo kategorizacijo sem dogodke tako ločila na: 46 dogodkov, ki so jih resolucije opredelile kot grožnjo ali kršitev mednarodnega miru in varnosti, 16 dogodkov, za katere so resolucije

avtorizirale ustanovitev mednarodne sile (MNF), ter 26 dogodkov, za katere so resolucije avtorizirale uporabo vseh potrebnih sredstev.

Pri tem sem ugotovila, da se največ obravnavanih kršitev in groženj mednarodnemu miru in varnosti dogaja v Afriki, da se v Evropi zgodi več obravnavanih kršitev in groženj mednarodnemu miru in varnosti kot v Amerikah ter da se najmanj obravnavanih kršitev in groženj mednarodnemu miru in varnosti zgodi v 80-ih. Avtorizacija MNF in avtorizacija uporabe vseh potrebnih sredstev se kot odziva VS na dogodke, ki so grožnje ali kršitve mednarodnega miru in varnosti, v bistvu pojavita šele v 90-ih. Pri tem, absolutno gledano, je MNF avtoriziran v enakem številu dogodkov v Afriki in v Evropi, relativno pa to pomeni, da VS OZN redko avtorizira MNF za dogodke v Afriki.

Z uporabo vseh ključnih besed in dodatnih kriterijev sem kot primere avtorizacije uporabe vojaške sile opredelila naslednje študije primera: 1. operacija *Uphold Democracy*, ki je bila za Haiti avtorizirana leta 1994, potekala pa je pod vodstvom ZDA, 2. operacija INTERFET, ki je bila za Vzhodni Timor avtorizirana leta 1999, potekala pa je pod vodstvom Avstralije, 3. operacija MNF-I, ki je bila za Irak avtorizirana leta 2004, potekala pa je pod vodstvom ZDA, in 4. operacija MIF, ki je bila za Haiti avtorizirana leta 2004, potekala pa je pod vodstvom ZDA.

Študije primera sem v luči iskanja ključnega dejavnika, ki je vplival na avtorizacijo uporabe vojaške sile, obravnavala najprej z vidika zunanjega, mednarodnega okolja. Da bi proučila pomen in vpliv mednarodnega okolja ter mednarodnih organizacij oziroma VS OZN, sem posamezni dogodek opisala z vidika obravnave v VS, drugih organov v sistemu OZN, drugih regionalnih organizacij in drugih relevantnih mednarodnih aktivnosti. Razvoj dogajanja v okviru VS sem tako postavila v časovnico z razvojem dogodka na terenu oziroma obravnavo dogodka v okviru mednarodnega institucionalnega okolja. Posamezna študija primera se tako ne začne s sprejetjem ključne resolucije, pač pa sem skušala čim bolj celostno proučiti posamezni dogodek od njegovega začetka do njegovega konca.

Da bi zasledila vplive mednarodnega okolja na obravnavo v VS, sem aktivnosti vseh organov OZN in drugih mednarodnih organizacij uvrstila v časovnico, ki vključuje tudi drugo dogajanje, povezano s posamezno študijo primera. Želela sem ustvariti čim bolj izčrpen prikaz razvoja dogodka, ki bi vključeval čim več možnih vplivov na obravnavo v VS. Na ta način sem se želela izogniti tudi drugi večji problematiki obstoječe literature, ki se večinoma ponavlja pri izbranih

primerih in pri opisovanju le-teh. Časovnice so omogočile naslednje primerjave pri obravnavanih primerih:

Tabela 9.1: Primerjava problema in aktivnosti OZN pri obravnavanih študijah primera

Študija primera	PROBLEM	AKTIVNOSTI OZN
<i>Uphold Democracy</i>	država, ki je z vojaškim udarom izgnala svojega demokratično izvoljenega predsednika	embargo, (neuspešna) misija OZN, MNF, 4 misije OZN
INTERFET	nasilje po referendumu, ki je potekal pod nadzorom OZN	obstoječa misija OZN, MNF, 4 misije OZN
MNF-I	<i>de jure</i> in <i>de facto</i> okupiran Irak razpade kot država	obstoječe sankcije, obstoječa misija OZN, okupacija, misija OZN, MNF, nadaljevanje misije OZN
MFI	država, ki je z vojaškim udarom (ponovno) izgnala svojega (istega) demokratično izvoljenega predsednika	MNF, 1 misija OZN

Tabela 9.2: Primerjava števila resolucij pred avtorizacijo uporabe vojaške sile in v kateri resoluciji je bil dogodek opredeljen kot grožnja mednarodnemu miru in varnosti pri obravnavanih študijah primera

Študija primera	ŠTEVILO RESOLUCIJ PRED AVTORIZACIJO UPORABE VOJAŠKE SILE	V KATERI RESOLUCIJI JE BIL DOGODEK OPREDELJEN KOT GROŽNJA MEDNARODNEMU MIRU IN VARNOSTI
<i>Uphold Democracy</i>	9	v prvi (S/RES/940 (1994))
INTERFET	4	v peti (S/RES/1264 (1999))
MNF-I	5 (od invazije naprej)	v prvi S/RES/1511 (2003)
MFI	0	v prvi S/RES/1529 (2004)

Kot sem ugotavljala že v petem poglavju, je primere avtorizacije uporabe vojaške sile težko primerjati po nekih osnovnih značilnostih (kje in kdaj so se zgodile, katere države so sodelovale, koliko resolucij je VS sprejel pred avtorizacijo, katere vrste situacija je bila opredeljena kot grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti). Prav tako si primeri takega odziva OZN niso podobni z vidika celostne obravnave v okviru VS in v okviru OZN. S kriteriji in

terminologijo, ki jo ponuja pregledana literatura, te skupine dogodkov oziroma operacij niti ne bi bilo možno zajeti. Ta redka vrsta odziva VS, proučevana v pričujoči disertaciji, ponuja pomemben vpogled v delovanje VS in v razumevanje vzdrževanja mednarodnega miru in varnosti.

VS OZN oziroma države članice so vsekakor uresničile avtoriziranje uporabe vojaške sile v vseh štirih obravnavanih primerih, vendar po zelo različnih scenarijih. V obeh primerih Haitija je taka operacija sicer res vzpostavila novo stanje – z vojaško komponento je razrešila oboroženi problem, vendar to ni bilo dovolj za uresničitev drugih pomembnih ciljev. Nevtralizacija zgolj vojaške komponente haitijskega problema ni bila zadostna, čeprav nujna, saj je le-ta bila zgolj simptom večjih strukturnih in družbenih problemov. Glede na aktivnosti organov OZN se je v obeh primerih za Haiti zdelo, da OZN ni pretirano zainteresirana za njihovo razreševanje. Ugotavljam, da avtorizacija uporabe vojaške sile kot rešitev dogajanja ni bila zadostna in je do neke mere celo omogočila ponovitev problema leta 2004, na katero pa je mednarodna skupnost spet odgovorila z istim tipom operacije. Kombinacija drugih okoliščin na Haitiju ter serija neverjetnih naravnih nesreč so pokazale resnično šibkost te države in potrdile, da haitijsko ljudstvo potrebuje pomoč v precej drugačni obliki.

Za Vzhodni Timor pa po drugi strani avtorizacija uporabe vojaške sile vzpostavi nujne in zadostne pogoje za razrešitev konflikta in krize. Sklepam lahko tudi, da je oboroženo posredovanje bolje delovalo tudi zato, ker je šlo za konflikt, ki je dve stranki s samim posredovanjem postavil na enako raven (medtem ko je pri Haitiju šlo za znotrajdržavni problem). Glede na proučene okoliščine se namreč zdi, da je Vzhodni Timor potreboval predvsem konec indonezijske vladavine in vojaškega režima. Vsekakor so timorsko ljudstvo in oblasti potrebovali še veliko pomoči s strani mirovnih misij (in ponovno, bilateralno dogovorjeno, posredovanje avstralske vojske), vendar bi lahko trdila, da je država na dobri poti k razvoju ter stabilni in demokratični družbi. Uresničena mednarodna oborožena sila pod vodstvom Avstralije je torej v Vzhodnem Timorju bistveno pozitivno vplivala na razrešitev krize, ki je ogrožala mednarodni mir in varnost.

Irak že nekaj desetletij nikakor ne izgine z dnevnega reda VS in se vedno znova pojavlja kot grožnja ali kršitev mednarodnega miru in varnosti. V situaciji, ko je že tako oslABLJENA iraška država doživela še invazijo in okupacijo, je bil kakršen koli odziv OZN težaven. Ker pa je zaradi sektaškega nasilja država propadala naprej, kljub naporom okupacijskih sil, da bi vzpostavile

stabilno okolje in administracijo, je VS moral prispevati k rešitvi oborožene krize že zaradi nevarnosti prelivanja krize čez iraške meje ter nadaljnjega ogrožanja mednarodnega miru in varnosti. MNF pod vodstvom ZDA je bila odposlana, vse številke pa kažejo na to, da je na zagotavljanje miru, reda in varnosti vplivala zelo počasi, če sploh, ter z velikimi stroški za države, ki so v operacijo prispevale.

Odločitev o avtorizaciji MNF in uporabi vseh potrebnih sredstev je torej v celoti oziroma odločilno v rokah držav članic VS. Oboroženo posredovanje pa ni bilo vedno najboljša rešitev – v primerih Haitija vsekakor ni bila zadostna rešitev, v primeru Iraka pa ostaja vprašanje, če je MNF sploh bila smotrna. Za Vzhodni Timor je bila po drugi strani taka operacija odrešujoča rešitev. Na uspeh MNF pa lahko vpliva tudi cela serija dejavnikov, ki niso niti povezani z značilnostmi samega dogodka, zato je težko oceniti primernost uporabe vojaške sile kot orodja pri razreševanju groženj mednarodnemu miru in varnosti. To vprašanje si zagotovo zasluži obsežno obravnavo v kakem drugem raziskovalnem delu.

V proučevanih aktivnostih v obravnavanih primerih sem ugotovila le eno neposredno povezavo – le v primeru Haitija leta 2004 je VS sprejel ukrepe, kot jih je predlagala regionalna organizacija. V vseh primerih proučevane aktivnosti drugih mednarodnih organizacij in organov ter agencij v sistemu OZN niso neposredno naslavljale VS in tako niso vplivale na obravnavo posameznega dogodka v VS. Glede na določila UL tak rezultat ni nepričakovan. Postopkovnik VS (angl. *Provisional Rules of Procedure*) namreč v 3. členu predvideva naslednje možne razloge za sklic VS: a) če je VS obveščen o nekem dogodku v skladu s 35. členom²⁴³ ali 3. odstavkom 2. člena UL OZN, b) če v skladu z 2. odstavkom 11. člena²⁴⁴ UL OZN GS OZN predlaga ali napoti neko vprašanje na VS, c) če generalni sekretar OZN v skladu z 99. členom UL zadevo naslovi na VS. V obravnavanih primerih GS in GSeK OZN nista uporabila predpisanih možnosti za sklic seje VS, glede na postopkovnik pa druge (regionalne) organizacije pravzaprav sploh nimajo take možnosti.

V situaciji, ko večina pregledane literature reflektira realistični pristop razumevanja mednarodnih odnosov in ko sama pravila pravzaprav močno omejujejo sodelovanje in vpliv

²⁴³ Vsaka država članica sme opozoriti VS ali GS na kateri koli spor ali pa na katero koli situacijo, ki bi utegnila pripeljati do trenja ali spora, katerega nadaljevanje bi lahko ogrozilo mednarodni mir in varnost.

²⁴⁴ GS sme razpravljati o vseh vprašanjih, ki se nanašajo na ohranitev mednarodnega miru in varnosti in ki jih postavi pred njo katera koli država članica ali VS, in sme z izjemo, ki je predpisana v 12. členu UL OZN, glede vseh takih vprašanj dajati priporočila prizadeti državi in/ali VS.

mednarodnih organizacij, je ugotovljen rezultat skorajda pričakovan. Vendar proučevanje v tem delu disertacije in ugotovitve, ki iz tega izhajajo, vsekakor niso brez vrednosti. S takim proučevanjem je možno zaznati posreden vpliv, na primer vpliv mednarodne organizacije na tiste akterje, ki lahko pozovejo VS k obravnavi in reševanju nekega dogodka, in vpliv mednarodne organizacije s konkretnim predlogom reševanja nekega dogodka, kot sem ugotovila tudi sama v primeru Haitija leta 2004. Če regionalna organizacija v tem primeru ne bi predlagala MNF, obstaja možnost, da je tudi VS ne bi avtoriziral, kar nakazuje, da tudi tak posreden vpliv lahko odigra pomembno vlogo pri odzivih, ki jih VS avtorizira v odziv kršitvam in grožnjam mednarodnemu miru in varnosti. To prav tako pomeni, da četudi le posredno, mednarodno institucionalno okolje lahko pomembno vpliva na delovanje VS oziroma na odločanje držav (stalnih) članic.

Rezultati raziskovanja v tej disertaciji omogočajo večplastne zaključke z vidika teoretskega okvira. Če razumemo VS zgolj kot seštevek držav (stalnih) članic, ti isti rezultati potrjujejo realistično razumevanje mednarodnih organizacij, ki so torej praktično brez vpliva na obnašanje in odločanje držav. Nobena od držav članic OZN namreč ni na podlagi delovanja v regionalni organizaciji ali drugem organu OZN, ki so pravzaprav dokaj obširno obravnavali situacije v istih državah z drugih vidikov, pozivala VS, da se sestane in obravnava dotični dogodek. Prav tako se VS ni sestal zaradi vpliva kake druge organizacije ali pa organa OZN, pač pa na poziv vpletenih držav. Države, podpornice avtorizacije uporabe oborožene sile v obravnavanih primerih, so v tem smislu iskale soglasje v VS zgolj zato, ker sodelovanje med državami v mednarodnem institucionalnem okviru samo po sebi ni nemogoče in ker je tako ravnanje omogočilo večje predvidevanje obnašanja drugih držav (stalnih) članic. Minimalen ali celo zanemarljiv vpliv mednarodnih organizacij in institucij na obnašanje držav bi tako v obravnavanih primerih v okviru proučenih aktivnosti lahko štela kot potrjen v pričujoči disertaciji.

Če pa razumemo VS kot samosvojo entiteto, kot ključni mednarodni organ, ki je omogočil kakršne koli aktivnosti pri reševanju teh dogodkov z avtorizacijo uporabe oborožene sile, potem je vsekakor mogoče v pričujoči disertaciji pritrčiti liberalistični teoriji, ki zagovarja, da imajo mednarodne organizacije ključno vlogo pri omogočanju in izvedbi sodelovanja med državami, s katerim države dosegajo koristi, ki jih sicer same zase ne bi mogle. V primerih avtorizacije uporabe oborožene sile je pravzaprav možno trditi, da bi se obravnavane operacije lahko zgodile tudi brez eksplicitne avtorizacije VS na neposredni poziv vpletene države, kot recimo v obeh

primerih za Haiti in za Irak. Ker so države v MNF vseeno vztrajale pri odobritvi s strani VS, bi bilo možno pritrđiti teoretskim pristopom, ki pripisujejo pomen mednarodnim organizacijam. Še več, v primeru Vzhodnega Timorja, kjer so bile okoliščine bolj zapletene in je bilo soglasje Indonezije rezultat širokih diplomatskih naporov, se je delovanje v okviru VS in drugih mednarodnih aktivnosti izkazalo pravzaprav za ključno pri iskanju soglasja med stalnimi članicami. Ker torej ni možno spregledati posrednih vplivov in relevantnosti obrazložitve ravnanja držav (stalnih) članic, ni mogoče pritrđiti izključnosti realističnega razumevanja delovanja VS. Realizem namreč ne ponudi zadostnega odgovora na to, zakaj so si države v teh primerih prizadevale za odobritev s strani VS oziroma zakaj se je delovanje v okviru VS izkazalo za ključno.

Taka ugotovitev dodatno izpostavlja problematiko, ki jo pričujoča disertacija postavlja v središče proučevanja, in sicer da je razumevanje delovanja VS OZN (predvsem ko gre za uporabo vojaške sile) pod prevladujočim vplivom realističnega diskurza – delovanje VS je večinoma pojasnjeno skozi prizmo nacionalnih interesov ali pa zgolj kot rezultanta le-teh. Realizem, kot je bilo ugotovljeno, zadostno ne obrazloži sodelovanja med državami (stalnimi) članicami VS v obravnavanih primerih avtorizacije uporabe vojaške sile, poleg tega pa s konceptom nacionalnega interesa zanemarja tudi vlogo t. i. preferenc države in družbenih idej, ki lahko bistveno vplivajo na obnašanje države. Ta problematika pa ni zanimiva in pomembna samo z vidika teorije mednarodnih odnosov, pač pa se lahko odraža v dejanski zunanji politiki držav in jo je predvsem zaznati v splošnem, javnem dojemanju delovanja mednarodne skupnosti in VS OZN. V pričujoči disertaciji tako pritrđim tudi potrebi po sintezi teoretskih pristopov in paradig, saj ugotovitev, da realizem ni bil zadostna ali primerna teoretska razlaga za obravnavane študije primera, še ne pomeni, da je realizem tudi sicer nezadosten. Pomemben prispevek pričujočega raziskovanja je zato tudi v prid naporom razjasniti in razumeti osnovne predpostavke realizma v množici njegovih današnjih teoretskih izpeljank.

Cilj tega dela raziskovanja je bil odgovoriti na vprašanje, ali je VS OZN v obravnavanih primerih res le orodje realističnega pristopa k mednarodnim odnosom in forum, kjer izključno nacionalni interesi stalnih članic določajo usodo kršitev in groženj mednarodnemu miru in varnosti ter, nadalje, ali gre v teh primerih res samo za nacionalne interese ali pa je na delovanje stalnih članic VS vplivalo tudi kaj drugega. V osnovi me je zanimalo, ali so nacionalni interesi teh držav oblikovani in izvajani, kot to predvideva realistični pristop, ali pa bo katera od študij primera pokazala, da je za obrazložitev delovanja VS oziroma obnašanja stalnih članic VS bolj

primeren kak drug pristop (v primeru pričujoče disertacije pač liberalističen). V tem smislu sem izzvala realistično teorijo, njeno prevladujočo razlago mednarodnih odnosov in koncept nacionalnega interesa kot ultimativnega odločevalca. Disertacija tako problematizira tautologijo realizma na točki določanja nacionalnih interesov kot nujnega in vedno odločujočega faktorja pri odločanju VS OZN in sooča realistično razumevanje delovanja VS OZN, kot ga ponuja dosedanja literatura. Zato sem razširila prej uporabljeni analitični model proučevanja mednarodnega institucionalnega okolja ter za vsako državo stalno članico opisala nekaj splošnih značilnosti glede njene zunanje politike in odnosov v okviru VS ter nadalje skušala najti ključne razloge v obnašanju posamezne stalne članice, ki bi prispevali k razumevanju tega, kako je vsaka od teh držav glasovala glede ključnih resolucij in zakaj. Namen je bil ugotoviti in analizirati okoliščine na ključnih nacionalnih ravneh, v katerih so posamezni dogodki nastali, ter posledično proučiti delovanje VS OZN pri avtorizaciji uporabe vojaške sile in tako odgovoriti na vprašanje, ali so razlogi za tako avtorizacijo utemeljeni (zgolj) v nacionalnih interesih ali pa jih je mogoče razložiti tudi z analizo drugih dejavnikov notranjega okolja posamezne države.

Pri nobenem od primerov pri stalnih članicah ni šlo za vprašanje preživetja ali neposredne nacionalne varnosti.²⁴⁵ Za Kitajsko je pri vseh primerih šlo za glasovanje, ki bi posredno lahko vplivalo na njen nacionalni interes v obliki nevmešavanja v notranje zadeve in obrambe ozemeljske celovitosti. Za Kitajsko torej v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile glede na proučene aktivnosti potrdim nacionalni interes, kot ga razume realizem, kot ključni dejavnik ravnanja te stalne članice v obravnavanih primerih. Podobno lahko potrdim za Rusko federacijo, saj je glasovanje RF v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile predvsem služilo uresničevanju ruskih nacionalnih interesov v obliki ohranjanja in večanja njene gospodarske in vojaške moči. Za Francijo sem ugotovila, da se njen nacionalni interes v obravnavanih primerih izkazuje predvsem v obliki uresničevanja potrebe po ohranjanju ali večanju moči s poudarjanjem lastnega prestiža. V tem smislu, kljub sicer ugotovljeni vlogi dejavnikov, ki

²⁴⁵ Stalne članice VS, ki so tudi članice zveze NATO, se prav tako v obeh primerih Haitija in primeru Vzhodnega Timorja niso obrnile na zvezo NATO oziroma pri svojem delovanju v VS niso izhajale iz kakih medsebojnih dogovorov ali politik, oblikovanih v okviru zavezništva. Noben od teh primerov se ne pojavi v uradni dokumentaciji zveze. Po drugi strani pa je zveza NATO odigrala aktivno vlogo v obravnavanem primeru Iraka, vendar šele po sprejetju ključne resolucije v VS – na njeni podlagi je bila še v istem mesecu ustanovljena misija zveze NATO za usposabljanje v Iraku, v kateri pa so sodelovale tudi države, ki niso članice zveze NATO. Do neke mere bi tako lahko predvidevali, da so v tem primeru Francija, Velika Britanija in Združene države Amerike verjetno usklajevale svoje aktivnosti v VS tudi v okviru svojega članstva v zvezi NATO oziroma v okviru soglasja o tem, da bo pod okriljem zveze NATO oblikovana omenjena misija. Ne bi pa mogla trditi, da so v tem primeru te tri države pri glasovanju v VS uresničevale kako skupno politiko, ki bi izhajala iz njihovega članstva v zvezi NATO.

izhajajo iz francoske družbe in vplivajo na francosko zunanjo politiko v drugih primerih, prav tako lahko potrdim, da realizem glede na proučevane aktivnosti zadostno obrazloži ravnanje Francije v obravnavanih primerih avtorizacije uporabe vojaške sile. V primeru Velike Britanije in ZDA pa so na glasovanje za avtorizacijo uporabe vojaške sile glede na proučevane aktivnosti odločilno vplivali ravno dejavniki, ki izhajajo iz družbe. Vloga javnega mnenja, parlamentarnih strank in skupin ter civilnodružbenih gibanj je v obravnavanih primerih večinoma ključno vplivala na ravnanje VB in ZDA, četudi se nekatere elemente da obrazložiti tudi z vidika realističnega pristopa. Vprašanje Haitija na primer je za ZDA zagotovo tudi vprašanje nacionalne varnosti in moči v regiji, vendar je na uresničevanje zunanje politike v tem primeru pravzaprav bistveno vplivala kombinacija družbenih preferenc in idej. Zato realizem s konceptom nacionalnega interesa ne ponuja zadostne razlage obnašanja VB in ZDA v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile.

Zaključim lahko, da je sicer mogoče videti, kot da je 'igra za mizo' VS še vedno največkrat uravnavana s pravili politike moči, vendar je potrebna podrobna obravnava primerljivih dogodkov oziroma operacij, da bi empirično podprli tako stanje kot dejansko. Zato so rezultati proučevanja v pričujoči disertaciji pomembni, saj sem ugotovila, da so v nekaterih primerih na glasovanje o avtorizaciji uporabe vojaške sile jasno in odločilno vplivali dejavniki, ki izhajajo iz notranjega okolja posamezne države. V tem smislu trdim, da realizem ne more biti edina razlaga obnašanja držav VS OZN, ko odločajo o uporabi sile. Koncept nacionalnega interesa v obravnavanih primerih avtorizacije uporabe vojaške sile ni vedno ključni dejavnik odločanja v VS OZN, kot to predpisuje realizem in kot to reflektira večina pregledane literature.

Ta sklep seveda ni absoluten; rezultate analize z vidika nacionalnih interesov in realizma je treba soočiti z drugimi razlagami in pristopi na več primerljivih študijah primera, da bi lahko bodisi potrdili oziroma dopolnili realistični pristop pri proučevanju delovanja VS OZN z novimi empiričnimi dokazi bodisi v pomembnem delu ovrgli primat realističnega diskurza pri razumevanju delovanja VS OZN. Kljub temu pa na tej točki lahko osrednjo tezo disertacije ovrednotim na naslednji način: delovanje VS OZN v primerih avtorizacije uporabe vojaške sile ni pogojeno izključno z nacionalnimi interesi držav stalnih članic. V nekaterih obravnavanih primerih je bilo možno posredni vpliv zaznati z vidika mednarodnega institucionalnega okolja, v nekaterih primerih pri določenih državah (stalnih) članicah VS pa je ključni dejavnik glasovanja za avtorizacijo uporabe vojaške sile možno obrazložiti tudi drugače – v primeru

pričujoče disertacije skozi prizmo liberalizma.²⁴⁶ V tem okviru se je treba ponovno dotakniti tudi vprašanje razumevanja delovanja VS, ki ga večina pregledane literature, odsevajoč realistični pristop, razume kot orodje, ki ga stalne članice uporabijo, ko ga potrebujejo.

Ko razmišljamo o realizmu, je treba upoštevati, da je le-ta zgolj ena od teorij in pristopov, ki poskušajo razložiti in razumeti mednarodne odnose. Mogoče »retorično najbolj pretirava« in mogoče celo ne razloži večine dogajanja v mednarodni skupnost (Donnelly 2013, 54–55), vendar vseeno ostaja ena od temeljnih miselnosti v znanosti o mednarodnih odnosih. Najpomembnejše vprašanje pri uporabi različnih teorij in pri iskanju empiričnih potrditev za posamezne pristope ni v tem, katera teorija je 'tista' in katera je prava, najpomembneje je upoštevati, kako posamezna teorija prispeva k celostnemu razumevanju. Realizem mora zato ostati ena od perspektiv, skozi katere proučujemo mednarodne odnose, hkrati pa ne edina. Primat realističnega diskurza je možen, ko govorimo o vprašanjih in postavkah, ki so bistvene za realizem²⁴⁷ – na primer preživetje, nacionalni interes in trda moč, vendar je treba tudi razumeti, da dlje ko se proučevanje oddaljuje od teh pojmov, težje realizem ponudi zadostno obrazložitev.

V pričujoči disertaciji sem z izbranimi primeri pravzaprav potrdila ravno to: ko ni šlo za preživetje in nacionalni interes, realizem ne zmore obrazložiti ravnanja nekaterih držav. Vendar to ne pomeni, da je realizem zato treba zavreči in pristati na vse liberalistične (ali katere druge) razlage. Pomembno pa je pri tem priznati, da na primer koncept nacionalnega interesa za nekatera ravnanja ne zadostuje, ter o tem razpravljati. Ravno v tem je največja vrednost empiričnega raziskovanja in te disertacije.

Poleg tega je pri kompleksnih okoliščinah, kot spremljajo avtorizacijo uporabe vojaške sile, potrebno upoštevati, da nobena od teorij nima izključnega odgovora in da je za celostno razumevanje morebiti treba združiti različne pristope v en diskurz. Potreba po sintezi je ključno končno sporočilo te disertacije.

²⁴⁶ Kot opisano v prejšnjem poglavju, bi za obrazložitev ravnanja Avstralije, ki seveda ni stalna članica VS OZN, v primeru Vzhodnega Timorja lahko uporabili tudi konstruktivistični pristop, vendar bi to presegalo zastavljeni raziskovalni okvir.

²⁴⁷ Kot bi rekla Legro in Moravcsik (1999, 14): »... značilna realistična teorija je zato možna le, če predpostavimo obstoj resnega konflikta med osnovnimi preferencami držav.«

Seznam literature

- Adler, Emmanuel. 2006. Constructivism and International Relations. V *Handbook of International Relations*, ur. Walter Carlsnaes *et al.*, 95–118. Thousand Oaks: Sage.
- An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-keeping* 1992. Report of the Secretary General Pursuant to the Statement Adopted by the Summit Meeting of the Security Council on 31 January 1992, A/47/277-S/24111. Dostopno prek: [http://www.un.org/ Docs/SG/agpeace.html](http://www.un.org/Docs/SG/agpeace.html) (11. julij 2010).
- Al-Qaq, Richard Kareem. 2009. *Managing World Order: United Nations Peace Operations and the Security Agenda*. London: Tauris Academic Studies.
- Amstutz, Mark R. 1999. *International Conflict and Cooperation: An Introduction to World Politics*, 2. izdaja. Boston: McGraw-Hill College.
- Antonini, Blanca. 2009. Introduction. V *Security Council Resolutions Under Chapter VII: Design, Implementation and Accountabilities: The Cases of Afghanistan, Cote d'Ivoire, Kosovo and Sierra Leone*, ur. Blanca Antonini, 1–24. Madrid: FRIDE.
- Arab States Line Up Behind Iraq*. 2003. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/2882851.stm (8. september 2013).
- Archibugi, Daniele in David Held, ur. 1995. *Cosmopolitan Democracy: An Agenda for a New World Order*. Cambridge: Polity Press.
- Aron, Leon. 1998. The Foreign Policy Doctrine of Postcommunist Russia and Its Domestic Context. V *The New Russian Foreign Policy*, ur. Michael Mandelbaum, 23–64. New York: Council on Foreign Relations.
- Aspaturian, Vernon V. 1992. Soviet Foreign Policy. V *Foreign Policy in World Politics*, 8. izdaja, ur. Roy C. Macridis, 143–186. Englewood Cliffs: Prentice-Hall International.
- Bailey, Sydney D. in Sam Daws. 1998. *The Procedure of the UN Security Council*, 3. izdaja. Oxford: Oxford University Press.
- Barnett, Michael N. in Martha Finnemore. 1999. The Politics, Power and Pathologies of International Organizations. V *International Organization* 53 (4): 699–732. Cambridge: The MIT Press.
- Basic Facts About the United Nations*. 2004. New York: United Nations.
- Behraves, Maysam. 2011. Constructivism: An Introduction. *E-International Relations*. Dostopno prek: http://www.e-ir.info/2011/02/03/constructivism-an-introduction/#_edn25 (17. december 2015).
- Bellamy, Alex J. *et al.* 2012. *Understanding Peacekeeping*, 2. izdaja. Cambridge: Polity Press.

- Bernstein, Dennis. 1993. What's behind Washington's silence on Haiti drug connection? *Pacific News Service*. Dostopno prek: <http://www.globalresearch.ca/articles/BER402A.html> (19. april 2015).
- Bernstein, Dennis in Howard Levine. 1993. The CIA's Haitian connection. *San Francisco Bay Guardian*. Dostopno prek: <http://www.globalresearch.ca/articles/BER402A.html> (19. april 2015).
- Benko, Vladimir. 2000. *Zgodovina mednarodnih odnosov*. 2. izdaja. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Berdal, Mats. 2008. The Council and Peacekeeping. V *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*, ur. Vaughan Lowe et al., 175–205. Oxford: Oxford University Press.
- Blacker, Coit D. 1998. Russia and the West. V *The New Russian Foreign Policy*, ur. Michael Mandelbaum, 167–194. New York: Council on Foreign Relations.
- Blin, Arnaud in Gustavo Marin. 2009. *The UN and World Governance*. Forum for a New World Governance. Dostopno prek: http://www.world-governance.org/IMG/pdf_TheUNandWorldGovernance.pdf (11. julij 2010).
- Blokker, Niels. 2005. The Security Council and the use of force: On recent practice. V *The Security Council and the Use of Force. Theory and Reality – A Need for Change?*, ur. Niels Blokker in Nico Schrijver, 1–31. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Bojinović Fenko, Ana. 2010. *Premoščanje ločnice med proučevanjem mednarodnih odnosov in zunanje politike: primer mednarodnega regionalizma*. Ljubljana: FDV.
- Bolton, John R. 2001. United States Policy on United Nations Peacekeeping: Case Studies in the Congo, Sierra Leone, Ethiopia-Eritrea, Kosovo, and East Timor. V *World Affairs* 163 (3): 129–147. Washington: World Affairs Institute.
- Boot, Max. 2002. *The Savage Wars of Peace: Small Wars and the Rise of American Power*. New York: Basic Books.
- Bosco, David L. 2009. *Five to Rule Them All: The UN Security Council and the Making of the Modern World*. Oxford: Oxford University Press.
- Boulden, Jane. 2001. *Peace Enforcement: The United Nations Experience in Congo, Somalia and Bosnia*. Westport: Praeger Publishers.
- Brahimijevo poročilo*. 2000. Poročilo Odbora o mirovnih operacijah OZN, A/55/305–S/2000/809. Dostopno prek: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/55/305 (28. marec 2014).

- Brems Knudsen, Tonny. 2006. The English School: International Society's Constraints on Power Politics. V *Making Sense of International Relations Theory*, 2. izdaja, ur. Jennifer Sterling-Folker, 307–327. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Brewer, Thomas L. in Lorne Teitelbaum. 1997. *American Foreign Policy: A Contemporary Introduction*, 4. izdaja. Upper Saddle River: Prentice-Hall, Inc.
- Brglez, Milan. 2008. *Filozofija družbenih ved v znanosti o mednarodnih odnosih: od kritike političnega realizma h kritičnemu ontološkemu realizmu*. Ljubljana: FDV.
- Brighi, Elisabetta in Christopher Hill. 2012. Implementation and behaviour. V *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*, 2. izdaja, ur. Steve Smith *et al.*, 147–168. Oxford: Oxford University Press.
- Brown, Michael E. *et al.*, ur. 1998. *Theories of War and Peace: An International Security Reader*. Cambridge: The MIT Press.
- Bryman, Alan. 2012. *Social Research Methods*, 4. izdaja. Oxford: Oxford University Press.
- Brzezinski, Zbigniew. 1992. The Consequences of the End of the Cold War for International Security. V *New Dimensions in International Security, Part I*, 3–18. London: The International Institute for Strategic Studies.
- Burchill, Scott. 2013. Liberalism. V *Theories of International Relations*, ur. Scott Burchill in Andrew Linklater, 57–88. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Burchill, Scott in Andrew Linklater. 2013. Introduction. V *Theories of International Relations*, ur. Scott Burchill in Andrew Linklater, 1–32. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Butler, Michael J. 2009. *International Conflict Management*. London: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Buzan, Barry. 1991. *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, 2. izdaja. Essex: Pearson Education Limited.
- Calvocoressi, Peter. 2001. *World Politics 1945-2000*, 8. izdaja. Essex: Pearson Education Limited.
- Carey, Peter in Pat Walsh. 2008. The Security Council and East Timor. V *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*, ur. Vaughan Lowe *et al.*, 346–368. Oxford: Oxford University Press.
- CARICOM. Dostopno prek: <http://www.caricom.org> (19. november 2013).
- Carr, E. H. 1981. *The Twenty Years' Crisis 1919-1939: An introduction to the study of international relations*, 2. izdaja. London: Macmillan Press.
- Case Concerning East Timor (Portugal V. Australia)*. 1995. Dostopno prek: <http://www.icj-cij.org/docket/files/84/6949.pdf> (8. september 2013).

- Cencen, Marjan. 2011. *Mednarodni položaj Kitajske po koncu hladne vojne*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Chandler, David. 2008. Post-Conflict Statebuilding: Governance Without Government. V *Whose Peace? Critical Perspectives on the Political Economy of Peacebuilding*, ur. Michael Pugh *et al.*, 337–356. New York: Palgrave Macmillan.
- Chega!*. Dostopno prek: <http://www.cavr-timorleste.org/en/cheгаReport.htm> (8. september 2013).
- Chesterman, Simon. 2007. East Timor. V *United Nations Interventionism 1991–2004*, ur. Mats Berdal in Syros Economides, 192–217. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cockayne, James in David M. Malone. 2008. The Security Council and the 1991 and 2003 Wars in Iraq. V *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*, ur. Vaughan Lowe *et al.*, 384–406. Oxford: Oxford University Press.
- Cogan, Charles. 2003. *French Negotiating Behavior: Dealing with La Grande Nation*. Washington: United States Institute of Peace.
- Copeland, Dale C. 2000. The Constructivist Challenge to Structural Realism: A Review Essay. V *International Security* 25 (2): 187–212. Cambridge: The MIT Press.
- 2006. The constructivist challenge to structural realism: a review essay. V *Constructivism and International Relations: Alexander Wendt and his critics*, ur. Stefano Guzzini in Anna Leander, 1-21. Abingdon: Routledge.
- Correlates of War*. Dostopno prek: <http://www.correlatesofwar.org> (18. julij 2012).
- Correlates of War New War List*. Dostopno prek: http://www.correlatesofwar.org/COW2%20Data/WarData_NEW/WarList_NEW.html#New%20COW%20War%20List (18. julij 2012).
- Cortright, David in George A. Lopez. 2002. *Sanctions and the Search for Security: Challenges to UN Action*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Creswell, John W. 2011. Controversies in Mixed Methods Research. V *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, 4. izdaja, ur. Norman K. Denzin in Yvonna S. Lincoln, 269–285. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Creswell, John W. in Vicki L. Plano Clark. 2011. *Designing and Conducting Mixed Methods Research*, 2. izdaja. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Cronin, Bruce in Ian Hurd. 2008. Introduction. V *The UN Security Council and the Politics of International Authority*, ur. Bruce Cronin in Ian Hurd, 3–23. Oxon: Routledge.

- Dannreuther, Roland. 1992. *The Gulf Conflict: A Political and Strategic Analysis*. London: The International Institute for Strategic Studies.
- De Jonge Oudraat, Chantal. 2001. UN Sanctions Regimes and Violent Conflict. V *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, ur. Chester A. Crocker *et al.*, 323–353. Washington: United States Institute of Peace Press.
- De Wet, Erika. 2004. *The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council*. Portland: Hart Publishing.
- Dedring, Juergen. 2008. *The United Nations Security Council in the 1990s: Resurgence and Renewal*. Albany: State University of New York.
- Delegacija EU v Iraku, bilateralne pogodbe*. Dostopno prek: http://eeas.europa.eu/delegations/iraq/eu_iraq/political_relations/agreements/index_en.htm (19. november 2013).
- Delegacija EU v Iraku, tehnično in finančno sodelovanje*. Dostopno prek: http://eeas.europa.eu/delegations/iraq/eu_iraq/tech_financial_cooperation/index_en.htm (19. november 2013).
- Dessler, David in John Owen. 2005. Constructivism and the Problem of Explanation: A Review Article. V *Perspectives on Politics* 3 (3): 597–610. Cambridge: Cambridge University Press.
- Diehl, Paul F. in Alexandru Balas. 2014. *Peace Operations*, 2. izdaja. Cambridge: Polity Press.
- DiPrizio, Robert C. 2002. *Armed Humanitarians: U.S. Interventions from Northern Iraq to Kosovo*. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press.
- Donnelly, Jack. 2013. Realism. V *Theories of International Relations*, 5. izdaja, ur. Scott Burchill in Andrew Linklater, 32–57. New York: Palgrave Macmillan.
- Dower, Nigel. 2009. *The Ethics of War and Peace: Cosmopolitan and Other Perspectives*. Cambridge: Polity Press.
- Doyle, Michael W. 2001. War Making, Peace Making, and the United Nations. V *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, ur. Chester A. Crocker *et al.*, 529–561. Washington: United States Institute of Peace Press.
- 2012. Liberalism and foreign policy. V *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*, 2. izdaja, ur. Steve Smith *et al.*, 54–78. Oxford: Oxford University Press.
- Doyle, Michael W. in Nicholas Sambanis. 2006. *Making War and Building Peace: United Nations Peace Operations*. Princeton: Princeton University Press.
- Dunne, Tim. 2004. 'When the Shooting Starts': Atlanticism in British Security Strategy. V *International Affairs* 80 (5): 893–909. Oxford: Blackwell Publishing za Royal Institute of International Affairs.

- 2012. Blair's Britain and the road to war in Iraq. V *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*, 2. izdaja, ur. Steve Smith *et al.*, 419–441. Oxford: Oxford University Press.
- Economy, Elizabeth. 2001. The Impact of International Regimes on Chinese Foreign Policy-Making: Broadening Perspectives and Policies ... But Only to a Point. V *The Making of Chinese Foreign and Security Policy in the Era of Reform*, ur. David M. Lampton, 230–257. Stanford: California University Press.
- Resolucije in sklepi ECOSOC*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/ecosoc/docs/docs.shtml>.
- Eldon, Stewart. 2004. East Timor. V *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, ur. David M. Malone, 551–575. London: Lynne Rienner Publishers.
- El-Doufani, Mohamed M. 1994. Futile Interventions: Russia's Disengagement from the Third World. V *International Journal* 49 (4): 846–873. Toronto: Canadian International Council.
- EUJUST LEX – Iraq*. Dostopno prek: http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eujust-lex-iraq/mission-description/index_en.htm (19. november 2013).
- Evans, Gareth. 2006. Foreword. V *The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to Responsibility to Protect*, Ramesh Thakur, xi–xvi. Cambridge: Cambridge University Press.
- 2008. *The Responsibility to Protect: Ending Mass Atrocity Crimes Once and For All*. Washington: Brookings Institution Press.
- Fewsmith, Joseph in Stanley Rosen. 2001. The Domestic Context of Chinese Foreign Policy: Does "Public Opinion" Matter? V *The Making of Chinese Foreign and Security Policy in the Era of Reform*, ur. David M. Lampton, 151–191. Stanford: Stanford University Press.
- Fierke, K. M. 2013. Constructivism. V *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 3. izdaja, ur. Tim Dunne *et al.*, 187–205. Oxford: Oxford University Press.
- Final Report of the Independent Panel of Experts on the Cholera Outbreak in Haiti*. 2011. Dostopno prek: <http://www.un.org/News/dh/infocus/haiti/UN-cholera-report-final.pdf> (19. november 2013).
- Finnemore, Martha. 1996. *National interests in international society*. Ithaca: Cornell.
- Flockhart, Trine. 2012. Constructivism and foreign policy. V *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*, 2. izdaja, ur. Steve Smith *et al.*, 78–94. Oxford: Oxford University Press.
- Foley, Conor. 2010. *The Thin Blue Line: How Humanitarianism Went to War*. New York: Verso.

- France and allies rally against war.* 2003. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/middle_east/2821145.stm (19. april 2015).
- Fras, Romana. 2004. *Zalivska vojna*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Fravel, M. Taylor. 1996. China's Attitude toward U.N. Peacekeeping Operations since 1989. V *Asian Survey* 36 (11): 1102–1121. Berkeley, California: University of California Press.
- Frost, Mervyn. 2015. *Mistakes and Misunderstandings in IR*. Javno predavanje na King's College London, 20. januar 2015.
- Galtung, Johan, Carl G. Jacobsen in Kai Frithjof Brand-Jacobsen. 2002. *Searching for Peace: The Road to Transcend*, 2. izdaja. London: Pluto Press.
- Goldstein, Joshua S. 1994. *International Relations*. New York: HarperCollins College Publishers.
- Goulding, Marrack. 1993. The Evolution of United Nations Peacekeeping. V *International Affairs* 69 (3): 451–464. Oxford: Wiley.
- Gray, Christine. 2008. The Charter Limitations on the Use of Force: Theory and Practice. V *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*, ur. Vaughan Lowe *et al.*, 86–99. Oxford: Oxford University Press.
- Grizold, Anton, ur. 1998. *Perspektive sodobne varnosti: Iz obramboslovnih raziskav II*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- 1999. *Evropska varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Gulf Cooperation Council, zaključna izjava vrhovnega sveta.* 2003. Dostopno prek: <http://www.gcc-sg.org/eng/index6873.html?action=Sec-Show&ID=126> (19. november 2013).
- Gulf Cooperation Council, zaključna izjava vrhovnega sveta.* 2004. Dostopno prek: <http://www.gcc-sg.org/eng/index46be.html?action=Sec-Show&ID=127> (19. november 2013).
- Gulf Cooperation Council, zaključna izjava vrhovnega sveta.* 2005. Dostopno prek: <http://www.gcc-sg.org/eng/indexbabd.html?action=Sec-Show&ID=128> (19. november 2013).
- Guzzini, Stefano. 2000. A Reconstruction of Constructivism in International Relations. V *European Journal of International Relations* 6 (2): 147–182. London: Sage Publications.
- Haiti poll fraud allegations.* 2000. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/758000.stm> (19. april 2015).
- Hall, Martin R. 2012. *Historical Dictionary of Haiti*. Plymouth: Scarecrow Press.

- Halliday, Fred. 1994. The Gulf War 1990–1991 and the Study of International Relations. V. *Review of International Studies* 20 (2): 109–130. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hallward, Peter. 2004. Option Zero in Haiti. V *New Left Review*, št. 27. Dostopno prek: <http://newleftreview.org/II/27/peter-hallward-option-zero-in-haiti> (19. april 2015).
- Hanhimäki, Jussi M. 2008. *The United Nations: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Hasenclever, Andreas *et al.* 1997. *Theories of International Regimes*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Haaški kodeks ravnanja proti širjenju balističnih izstrelkov*. 2002. Dostopno prek: <http://www.armscontrol.org/documents/icoc> (23. avgust 2015).
- Held, David. 1995. *Democracy and the Global Order*. Cambridge: Polity Press.
- Herring, Eric. 2008. Neoliberalism Versus Peacebuilding in Iraq. V *Whose Peace? Critical Perspectives on the Political Economy of Peacebuilding*, ur. Michael Pugh *et al.*, 47–67. New York: Palgrave Macmillan.
- Hesse-Biber, Sharlene Nagy. 2010. *Mixed Methods Research: Merging Theory with Practice*. New York: The Guilford Press.
- Hilsman, Roger *et al.* 1993. *The Politics of Policy Making in Defense and Foreign Affairs: Conceptual Models and Bureaucratic Politics*, 3. izdaja. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc.
- Hirst, Paul. 2001. *War and Power in the 21st Century: The State, Military Conflict and the International System*. Cambridge: Polity Press.
- Hoffman, Stanley. 2001. The Debate about Intervention. V *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, ur. Chester A. Crocker *et al.*, 273–285. Washington: United States Institute of Peace Press.
- Hollis, Martin in Steve Smith. 1992. *Explaining and Understanding International Relations*. Oxford: Oxford University Press.
- Human Development Report: The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World*. 2013. Dostopno prek: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2013> (19. november 2013).
- Hunt, Michael H. 1996. *The Genesis of Chinese Communist Policy*. New York: Columbia University Press.
- Hurd, Ian. 2007. *After Anarchy: Legitimacy and Power in the United Nations Security Council*. Princeton: Princeton University Press.

- ICRC na Haitiju*. Dostopno prek: <http://www.icrc.org/eng/where-we-work/americas/haiti/overview-haiti.htm> (8. september 2013).
- ICRC na Vzhodnem Timorju*. Dostopno prek: <http://www.icrc.org/eng/where-we-work/asia-pacific/indonesia/overview-jakarta.htm> (8. september 2013).
- ICRC v Iraku*. Dostopno prek: <http://www.icrc.org/eng/where-we-work/middle-east/iraq/overview-iraq.htm> (19. november 2013).
- Index of Services*. 2013. Dostopno prek: http://www.ons.gov.uk/ons/dcp171778_315661.pdf (17. marec 2015).
- International Compact with Iraq*. Dostopno prek: <http://www.uniraq.org/ici.asp> (13. avgust 2015).
- International Reconstruction Fund Facility for Iraq*. Dostopno prek: <http://www.irffi.org> (8. september 2013).
- Iraq Body Count*. Dostopno prek: <http://www.iraqbodycount.org/about/> (8. september 2013).
- Iraq Investment and Reconstruction Task Force*. Dostopno prek: <http://www.trade.gov/iraq/> (13. avgust 2015).
- Iraq Nuclear Verification Office*. Dostopno prek: <http://www.iaea.org/OurWork/SV/Invo/about.html> (19. november 2013).
- Jefferies, Judson. 2001. The United States and Haiti: An Exercise in Intervention. V *Caribbean Quarterly* 47 (4): 71–94. Kingston: University of West Indies Press.
- Jelušič, Ljubica. 2005. Mirovne operacije: opredelitve, problem, prihodnost. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*, ur. Ljubica Jelušič, 11–33. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jeong, Ho-won. 2008. *Understanding Conflict and Conflict Analysis*. London: Sage Publications.
- Johnson, R. Burke in Anthony J. Onwuegbuzie. 2004. Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. V *Educational Researcher* 33 (7): 14–26. Washington: American Educational Research Association.
- Karns, Margaret P. in Karen A. Mingst. 2004. *International Organizations: The Politics and Processes of Global Governance*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Kegley, Charles W., Jr. in Gregory Raymond. 1994. *A Multipolar Peace? Great-Power Politics in the Twenty-first Century*. New York: St. Martin's Press.
- Keohane, Robert O. 1986a. Realism, Neorealism and the Study of World Politics. V *Neorealism and its critics*, ur. Robert O. Keohane, 1–27. New York: Columbia University Press.

- 1986b. Theory of World Politics: Structural Realism and Beyond. V *Neorealism and its critics*, ur. Robert O. Keohane, 158–204. New York: Columbia University Press.
- Kim, Samuel S. 1994. China's International Organizational Behavior. V *Chinese Foreign Policy: Theory and Practice*, ur. Thomas W. Robinson in David Shambaugh, 401–435. Oxford: Oxford University Press.
- 2004. China in World Politics. V *Does China Matter? A Reassessment: Essays in Memory of Gerald Segal*, ur. Barry Buzan in Rosemary Foot, 37–54. New York: Routledge.
- King, Gary *et al.*, ur. 1994. *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*. Princeton: Princeton University Press.
- Kinsella, David in Craig L. Carr, ur. 2007. *The Morality of War: A Reader*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Kissane, Dylan. 2007. A chaotic theory of international relations? The possibility for theoretical revolution in international politics. V *Pro Polis 2*: 85–103. Dostopno prek: <http://works.bepress.com/dylankissane/16> (15. april 2014).
- Kissinger, Henry. 2002. *Does America Need a Foreign Policy? Toward a Diplomacy for the 21st Century*. London: Free Press.
- Konvencija o prepovedi izpopolnjevanja, proizvodjanja in ustvarjanja zalog bakteriološkega (biološkega) in toksičnega orožja ter o njegovem uničenju*. 1972. Dostopno prek: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=BWC/CONF.VII/7 (13. avgust 2015).
- Konvencija o prepovedi razvoja, proizvodnje, kopičenja zalog in uporabe kemičnega orožja ter o njegovem uničenju*. 1993. Dostopno prek: <https://www.opcw.org/chemical-weapons-convention/articles/> (23. avgust 2015).
- Kreisberg, Paul H. 1994. China's Negotiating Behavior. V *Chinese Foreign Policy: Theory and Practice*, ur. Thomas W. Robinson in David Shambaugh, 453–481. Oxford: Oxford University Press.
- Krisch, Nico. 2008. The Security Council and the Great Powers. V *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*, ur. Vaughan Lowe *et al.*, 133–154. Oxford: Oxford University Press.
- Kurki, Milja. 2008. *Causation in International Relations: Reclaiming Causal Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kurki, Milja in Colin Wight. 2013. International Relations and Social Science. V *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 3. izdaja, ur. Tim Dunne *et al.*, 14–36. Oxford: Oxford University Press.

- Kydd, Andrew. 2001. Trust Building, Trust Breaking: The Dilemma of NATO Enlargement. V *International Organization* 55 (4): 801–828. Cambridge: The MIT Press.
- Lampton, David M. 2001. China's Foreign and National Security Policy-Making Process: Is It Changing and Does It Matter? V *The Making of Chinese Foreign and Security Policy in the Era of Reform, 1978–2000*, ur. David M. Lampton, 1–39. Stanford: Stanford University Press.
- Lebow, Richard Ned. 1994. The Long Peace, the End of the Cold War, and the Failure of Realism. V *International Organization* 48 (2): 249–277. Cambridge: The MIT Press.
- 2013. Classical Realism. V *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 3. izdaja, ur. Tim Dunne *et al.*, 59–77. Oxford: Oxford University Press.
- Legro, Jeffrey W. in Andrew Moravcsik. 1999. Is Anybody Still a Realist? V *International Security* 24 (2): 5–55. Dostopno prek: <https://www.princeton.edu/~amoravcs/library/anybody.pdf> (2. december 2015).
- Legvold, Robert. 2001. Russia's Unformed Foreign Policy. V *Foreign Affairs* 80 (5): 62–75. New York: Council on Foreign Relations.
- Lepard, Brian D. 2002. *Rethinking Humanitarian Intervention: A Fresh Legal Approach Based on Fundamental Ethical Principles in International Law and World Religions*. University Park: The Pennsylvania State University Press.
- Letno poročilo Amnesty International za Haiti. 2006. Dostopno prek: <http://www.webcitation.org/5ipoupJCq> (19. april 2015).
- 2013. Dostopno prek: <http://www.amnestyusa.org/research/reports/annual-report-haiti-2013> (19. april 2015).
- Letno poročilo Hope for Haiti. 2013. Dostopno prek: <http://hopeforhaiti.com/wp-content/uploads/2014/12/2013-Hope-for-Haiti-Annual-Report.pdf> (19. april 2015).
- Letno poročilo Human Rights Watch. 2014. Dostopno prek: <http://www.hrw.org/world-report/2014/country-chapters/haiti> (19. april 2015).
- Letno poročilo Medameriške komisije o človekovih pravicah. 2008. Dostopno prek: <https://www.cidh.oas.org/annualrep/2008eng/Chap4.e.eng.htm> (19. april 2015).
- Letno poročilo ICRC. 2003. Dostopno prek: <http://www.icrc.org/eng/resources/documents/annual-report/icrc-annual-report-2003.htm> (19. november 2013).
- 2012. Dostopno prek: <http://www.icrc.org/eng/assets/files/annual-report/icrc-annual-report-2012.pdf> (19. november 2013).

- Letno poročilo Mednarodne zveze društev Rdečega križa in Rdečega polmeseca*. 2010. Dostopno prek: <http://www.ifrcmedia.org/assets/pages/annual-report/resources/IFRC-Annual-report-2010-English.pdf> (19. april 2015).
- Linklater, Andrew. 2013. The English School. V *Theories of International Relations*, 5. izdaja, ur. Scott Burchill in Andrew Linklater, 88–113. New York: Palgrave Macmillan.
- Lowe, Vaughan. 2008. Introduction. V *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*, ur. Vaughan Lowe et al., 1–61. Oxford: Oxford University Press.
- Lowe, Vaughan et al., ur. 2008. *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*. Oxford: Oxford University Press.
- Luard, Evan. 1994. *The United Nations: How it Works and What it Does*, 2. izdaja. Hampshire: The Macmillan Press.
- Luck, Edward C. 2006. *UN Security Council: Practice and Promise*. Oxon: Routledge.
- 2008. A Council for All Seasons: The Creation of the Security Council and its Relevance Today. V *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*, ur. Vaughan Lowe et al., 61–86. Oxford: Oxford University Press.
- Lynch, Allen C. 2001. The Realism of Russia's Foreign Policy. V *Europe-Asia Studies* 53 (1): 7–31. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Lynch, Marc. 2002. Using and Abusing the UN. V *Middle East Report*. Dostopno prek: <http://www.merip.org/mer/mer225/using-abusing-un-redux> (19. november 2013).
- Macdonald, Isabel. 2010. France's debt of dishonour to Haiti. V *The Guardian*. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/commentisfree/cifamerica/2010/aug/16/haiti-france> (13. avgust 2015).
- MacQueen, Norrie. 2010. *The United Nations*. Oxford: Oneworld Publications.
- Macridis, Roy C. 1992. French Foreign Policy: The Quest for Rank. V *Foreign Policy in World Politics*, 8. izdaja, ur. Roy C. Macridis, 32–68. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall International.
- Malanczuk, Peter. 1997. *Akenhurst's Modern Introduction to International Law*. 7. izdaja. London: Routledge.
- Malone, David M., ur. 2004. *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*. London: Lynne Rienner Publishers.
- 2004a. Introduction. V *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, ur. David M. Malone, 1–17. London: Lynne Rienner Publishers.

- 2004b. Conclusion. V *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, ur. David M. Malone, 617–653. London: Lynne Rienner Publishers.
- Malone, David M. in Sebastian von Einsiedel. 2007. Haiti. V *United Nations Interventionism 1991-2004*, ur. Mats Berdal in Syros Economides, 168–192. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mandelbaum, Michael, ur. 1998. *The New Russian Foreign Policy*. New York: Council on Foreign Relations.
- Manusama, Kenneth. 2006. *The United Nations Security Council in the Post-Cold War Era: Applying the Principle of Legality*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Marples, David. 2002. *Motherland Russia in the Twentieth Century*. London: Pearson Education Limited.
- Martin, Ian. 1999. Haiti: International Force or National Compromise? V *Journal of Latin American Studies* 31 (3): 711–734. Cambridge: Cambridge University Press.
- Marx, Gary. 2004. Haitian ‘Cannibal Army’ leader orchestrates chaos to force Aristide’s ouster. V *Chicago Tribune*. Dostopno prek: <http://www.highbeam.com/doc/1G1-118751501.html> (19. april 2015).
- Matthews, Ken. 1993. *The Gulf Conflict and International Relations*. London: Routledge.
- McDougall, Derek. 2007. “Intervening” in the Neighbourhood: Comparing Australia’s Role in East Timor and the Southwest Pacific. V *International Journal* 62 (4): 867–885. Toronto: Canadian International Council.
- Mearsheimer, John J. 1995. A Realist Reply. V *International Security* 20 (1): 82–93. Cambridge: MIT Press.
- 2004. Anarchy and the Struggle for Power. V *Essential Readings in World Politics*, 2. izdaja, ur. Karen A. Mingst in Jack L. Snyder, 54–73. New York: W.W. Norton & Company.
- 2013. Structural Realism. V *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 3. izdaja, ur. Tim Dunne *et al.*, 77–94. Oxford: Oxford University Press.
- Medameriška razvojna banka*. Dostopno prek: <http://www.iadb.org/en/inter-american-development-bank-2837.html> (19. april 2015).
- MICIVIH*. Dostopno prek: <http://www.un.org/rights/micivih/first.htm> (19. november 2013).
- Miller, Judith in Laurie Mylroie. 1990. *Saddam Hussein and the Crisis in the Gulf*. New York: Times Books.
- Miller, H. Lyman in Liu Xiaohong. 2001. The Foreign Policy Outlook of China’s “Third Generation” Elite. V *The Making of Chinese Foreign and Security Policy in the Era of Reform*, ur. David M. Lampton, 123–151. Stanford: California University Press.

- Mingst, Karen A. 2004. *Essentials of International Relations*, 3. izdaja. New York: W.W. Norton & Company.
- Mirovne operacije OZN v teku*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/current.shtml> (15. april 2014).
- Moran, Michael. 2005. *The Arab League and Iraq*. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/iraq/arab-league-iraq/p9061> (19. november 2013).
- Moravcsik, Andrew. 1993. Preferences and power in the European Community: A liberal intergovernmentalist approach. V *Journal of Common Market Studies* 31 (4): 473–524. Oxford: Wiley.
- 1997. Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics. V *International Organization* 51 (4): 513–53. Cambridge: Cambridge University Press.
- Morgenthau, Hans. 1995. *Politika med narodi: borba za moč in mir*. Ljubljana: DZS.
- Nardin, Terry. 2013. International Political Theory. V *Theories of International Relations*, 5. izdaja, ur. Scott Burchill in Andrew Linklater, 291–319. New York: Palgrave Macmillan.
- NATO, izjava o Iraku*. 2004. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_21025.htm?selectedLocale=en (19. november 2013).
- NATO Training Mission – Iraq*. Dostopno prek: http://www.jfcnaples.nato.int/training_mission_iraq.aspx (19. november 2013).
- NATO, zaključni komunike*. 2007. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_47011.htm?selectedLocale=en (19. november 2013).
- Nenadović, Maja. 2003. *The Presidential Decision Directive (PDD) 25: Origins and Impacts on U.S. Policy towards Multilateral Peacekeeping Operations and Humanitarian Interventions*. Magistrsko delo. Budimpešta: Central European University.
- O’Loughlin, John. 1994. Waging the War. V *War and Its Consequences: Lessons from the Persian Gulf Conflict*, ur. John O’Loughlin *et al.*, 1–5. New York: HarperCollins College Publishers.
- Operacija Astute*. Dostopno prek: <http://www.defence.gov.au/op/eastTimor/index.htm> (8. september 2013).
- Organization of American States*. Dostopno prek: <http://www.oas.org> (19. november 2013).
- OVSE, izjava za javnost*. 2003a. Dostopno prek: <http://www.osce.org/cio/55013> (19. november 2013).
- 2003b. Dostopno prek: <http://www.osce.org/pa/55052> (19. november 2013).
- 2004. Dostopno prek: <http://www.osce.org/cio/56296> (19. november 2013).

- Osman, Mohamed Awad. 2002. *The United Nations and peace enforcement: wars, terrorism and democracy*. London: Ashgate Publishing.
- Paris, Roland. 2001. Wilson's Ghost: The Faulty Assumptions of Postconflict Peacebuilding. V *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, ur. Chester A. Crocker *et al.*, 765–785. Washington: United States Institute of Peace Press.
- Peace Research Institute Oslo*. Dostopno prek: <http://www.prio.no/About/> (16. december 2013).
- Pease, Kelly-Kate S. 2003. *International Organizations: Perspectives on Governance in the Twenty-First Century*, 2. izdaja. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Peck, Connie. 2001. The Role of Regional Organizations in Preventing and Resolving Conflict. V *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, ur. Chester A. Crocker *et al.*, 561–585. Washington: United States Institute of Peace Press.
- Pickering, Jeffrey in Mark Peceny. 2006. Forging Democracy at Gunpoint. V *International Studies Quarterly* 50 (3): 539–559. Oxford: Wiley.
- Pogodba o neširjenju jedrskega orožja*. 1968. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/conf/npt/2005/npttreaty.html> (13. avgust 2015).
- Pogodba o zmanjšanju strateškega orožja II*. 1993. Dostopno prek: <http://cns.miis.edu/inventory/pdfs/aptstartII.pdf> (13. avgust 2015).
- Poročila SG OZN za VS OZN*. Dostopno prek: <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?session=11M05388A49G2.3580&menu=searchaspect=power&npp=50&ipp=20&spp=20&profile=bib&ri=&index=.UD&term=s&matchopt=0|0&oper=and&aspect=power&index=.TW&term=Report+of+the+SecretaryGeneral&matchopt=2|0&oper=and&index=.TN&term=&matchopt=0|0&oper=and&index=.AW&term=&matchopt=0|0&ultype=&uloper==&ullimit=&ultype=&uloper==&ullimit=&sort=&x=10&y=10#focus>.
- Pouliot, Vincent. 2004. The Essence of Constructivism. V *Journal of International Relations and Development* 7 (3): 319–336. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Prantl, Jochen. 2006. *The UN Security Council and Informal Groups of States: Complementing or Competing for Governance?* Oxford: Oxford University Press.
- Pretekle mirovne operacije OZN*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/past.shtml> (15. april 2014).
- PRIO*. Dostopno prek: <http://www.prio.org> (24. avgust 2012).
- Prispevek Japonske k UNPKO*. Dostopno prek: <http://www.mofa.go.jp/policy/un/pko/pdfs/contribution.pdf> (16. december 2013).

- Protokol o prepovedi uporabe dušljivih, strupenih ali drugih plinov in bakterioloških načinov bojevanja*. 1925. Dostopno prek: http://www.un.org/disarmament/WMD/Bio/pdf/Status_Protocol.pdf (13. avgust 2015).
- Provisional Rules of Procedure*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/sc/about/rules/> (21. marec 2015).
- Putnam, Robert D. 1988. *Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games*. V *International Organization* 42 (3): 427–460. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rawski, Frederick in Nathan Miller. 2004. *The United States in the Security Council: A Faustian Bargain?* V *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, ur. David M. Malone, 357–373. London: Lynne Rienner Publishers.
- Resolucije Generalne skupščine OZN*. Dostopno prek: <http://www.un.org/documents/resga.htm>.
- Resolucije Varnostnega sveta OZN*. Dostopno prek: <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/index.shtml>.
- Reus-Smit, Christian. 2013. *Constructivism*. V *Theories of International Relations*, ur. Scott Burchill in Andrew Linklater, 217–241. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Reynolds, David. 2000. *Britannia Overruled: British Policy and World Power in the 20th Century*, 2. izdaja. Essex: Pearson Education Limited.
- Rezultati parlamentarnih volitev na Haitiju*. Dostopno prek: http://www.ipu.org/parline-e/reports/arc/2138_00.htm (19. april 2015).
- Richmond, Oliver P. 2008. *Peace in International Relations*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Rittberger, Volker, ur. 1995. *Regime Theory and International Relations*. Oxford: Oxford University Press.
- Roberts, Adam. 2004. *The Use of Force*. V *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, ur. David M. Malone, 133–153. London: Lynne Rienner Publishers.
- Roberts, Adam in Dominik Zaum. 2008. *Selective Security: War and the United Nations Security Council since 1945*. London: Routledge za The International Institute for Strategic Studies.
- Roper, John *et al.* 1993. *Keeping the Peace in the Post-Cold War Era: Strengthening Multilateral Peacekeeping: a report to the Trilateral Commission*. New York: The Trilateral Commission.

- Rosecrance, Richard. 1973. *International Relations: Peace or War?* New York: McGraw-Hill Book Company.
- Rothgeb, John M., Jr. 1993. *Defining Power: Influence and Force in the Contemporary International System*. New York: St. Martin's Press.
- Rubinstein, Alvin Z. 1994. Moscow and the Gulf War: Decisions and Consequences. V *International Journal* 49 (2): 301–327. Toronto: Canadian International Council.
- Rupesinghe, Kumar in Sanam Naraghu Anderlini. 1998. *Civil Wars, Civil Peace: An Introduction to Conflict Resolution*. London: Pluto Press.
- Russett, Bruce. 1994. The Gulf War as Empowering the United Nations. V *War and Its Consequences: Lessons from the Persian Gulf Conflict*, ur. John O'Loughlin *et al.*, 185–198. New York: HarperCollins College Publishers.
- 2013. Liberalism. V *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 3. izdaja, ur. Tim Dunne *et al.*, 94–114. Oxford: Oxford University Press.
- Russett, Bruce in Harvey Starr. 1992. *Svetovna politika: izbira možnosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ryan, Stephen. 2000. *The United Nations and International Politics*. New York: St. Martin's Press.
- Sarooshi, Danesh. 1999. *The United Nations and the Development of Collective Security: The Delegation by the UN Security Council of its Chapter VII Powers*. Oxford: Oxford University Press.
- Scheffer, David. 2008. The Security Council and International Law on Military Occupation. V *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*, ur. Vaughan Lowe *et al.*, 580–608. Oxford: Oxford University Press.
- Schoenbaum, Thomas J. 2006. *International Relations – The Path Not Taken: Using International Law to Promote World Peace and Security*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schmidt, Brian C. 2012. The primacy of national security. V *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*, 2. izdaja, ur. Steve Smith *et al.*, 188–204. Oxford: Oxford University Press.
- Schuller, Mark. 2007. Haiti's 200-Year Ménage-à-Trois: Globalization, the State, and Civil Society. V *Caribbean Studies* 35 (1): 141–179. Puerto Rico: Institute of Caribbean Studies.
- Singer, P.W. 2003. *Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry*. New York: Cornell University Press.
- SIPRI. Dostopno prek: <http://www.sipri.org/about> (18. julij 2012).

- SIPRI Database on Multilateral Peace Operations*. Dostopno prek: <http://www.sipri.org/research/conflict/pko/multilateral/sipri-database-on-multilateralpeace-operations> (18. julij 2012).
- SIPRI Multilateral Peace Missions Overview*. Dostopno prek: http://conflict.sipri.org/SIPRI_Internet/ (18. julij 2012).
- Slaughter, Anne-Marie. 2011. International Relations, Principal Theories. V *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, ur. Rüdiger Wolfrum. Dostopno prek: https://www.princeton.edu/~slaughtr/Articles/722_IntlRelPrincipalTheories_Slaughter_20110509zG.pdf (25. avgust 2015).
- Smillie, Ian and Larry Minear. 2004. *The Charity of Nations: Humanitarian Action in a Calculating World*. Bloomfield: Kumarian Press.
- Smith, Tony. 1994. *America's Mission*. Princeton: Princeton University Press.
- Smith, Steve *et al.*, ur. 2012. *Foreign policy: Theories, Actors, Cases*, 2. izdaja. Oxford: Oxford University Press.
- Smith, Steve. 2013. Introduction: Diversity and Disciplinarity in International Relations Theory. V *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 3. izdaja, ur. Tim Dunne *et al.*, 1–14. Oxford: Oxford University Press.
- Snow, Donald M. in Eugene Brown. 1996. *The Contours of Power: An Introduction to Contemporary International Relations*. New York: St. Martin's Press.
- Snow, Donald M. in Dennis M. Drew. 2000. *From Lexington to Desert Storm and Beyond: War and Politics in the American Experience*. Armonk: M. E. Sharpe.
- Snyder, Glenn H. 1996. Process Variables in Neorealist Theory. V *Realism: Restatements and Renewal*, ur. Benjamin Frankel, 167–193. London: Frank Cass and Company.
- Sobek, David. 2009. *The Causes of War*. Cambridge: Polity Press.
- Statistična divizija OZN*. Dostopno prek: <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm> (18. julij 2012).
- Stears, Jill in Lloyd Pettiford. 2001. *International Relations: Perspectives and Themes*. Essex: Pearson Education Limited.
- Sterling-Folker, Jennifer. 2013. Neoliberalism. V *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 3. izdaja, ur. Dunne *et al.*, 114–132. Oxford: Oxford University Press.
- Strange, Susan. 1982. Cave! Hic Dragones: A Critique of Regime Analysis. V *International Organization* 36 (2): 479–496. Madison: University of Wisconsin Press.

- Strobel, Warren P. 2001. Information and Conflict. V *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, ur. Chester A. Crocker *et al.*, 677–695. Washington: United States Institute of Peace Press.
- Sweeney, John. 1996. Stuck in Haiti. V *Foreign Policy* 102: 142–151. Washington: Washingtonpost.Newsweek Interactive, LLC.
- Šabič, Zlatko in Petra Roter. 2002. OZN in ohranjanje mednarodnega miru in varnosti: razvoj varstva človekovih pravic. V *Dokumenti človekovih pravic z uvodnimi pojasnili*, ur. Miro Cerar *et al.*, 31–48. Ljubljana: Društvo Amnesty International Slovenije, Mirovni inštitut.
- Tadjbakhsh, Shahrbanou. 2009. Afghanistan. V *Security Council Resolutions Under Chapter VII: Design, Implementation and Accountabilities: The Cases of Afghanistan, Cote d'Ivoire, Kosovo and Sierra Leone*, ur. Blanca Antonini, 24–86. Madrid: FRIDE.
- Taylor, John G. 1994. *Indonesia's Forgotten War: The Hidden History of East Timor*. London: Zed Books.
- Teddle, Charles in Abbas Tashakkori. 2009. *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- 2011. Mixed Methods Research: Contemporary Issues in an Emerging Field. V *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, 4. izdaja, ur. Norman K. Denzin in Yvonna S. Lincoln, 285–301. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Teixeira, Pascal. 2003. *The Security Council at the Dawn of the Twenty-First Century: To What Extent Is It Willing and Able to Maintain International Peace and Security?* Geneva: United Nations, UNDIR.
- Thakur, Ramesh, ur. 1998. *Past Imperfect, Future UNCertain: The United Nations at Fifty*. London: Macmillan Press.
- 2006. *The United Nations, Peace and Security: From Collective Security to Responsibility to Protect*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thakur, Ramesh in Albrecht Schnabel. 2001. Cascading generations of peacekeeping: Across the Mogadishu line to Kosovo and Timor. V *United Nations Peacekeeping Operations: Ad Hoc Missions, Permanent Engagement*, ur. Ramesh Thakur in Albrecht Schnabel, 3–26. Tokyo: United Nations University Press.
- Tharoor, Ishaan. 2015. Is it time for France to pay its real debt to Haiti? V *The Washington Post*. Dostopno prek: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/05/13/does-france-owe-haiti-reparations/> (13. avgust 2015).

- The Blue Helmets: A Review of United Nations Peacekeeping*. 1990. New York: UN Department of Public Information.
- The More Things Change: Human Rights in Haiti*. 1989. New York: Americas Watch, The National Coalition for Haitian Refugees and Caribbean Rights.
- Tow, William T. 1994. China and the International Strategic System. V *Chinese Foreign Policy: Theory and Practice*, ur. Thomas W. Robinson in David Shambaugh, 115–158. Oxford: Oxford University Press.
- Transparency International za Haiti*. 2013. Dostopno prek: <http://www.transparency.org/country#HTI> (19. november 2013).
- Trent, John E. 2007. *Modernizing the United Nations System: Civil Society's Role in Moving from International Relations to Global Governance*. Leverkusen Opladen: Barbara Budrich Publishers.
- True, Jacqui. 2013. Feminism. V *Theories of International Relations*, 5. izdaja, ur. Scott Burchill in Andrew Linklater, 241–266. New York: Palgrave Macmillan.
- Türk, Danilo. 2007. *Temelji mednarodnega prava*. Ljubljana: GV Založba.
- UCDP/PRIO Armed Conflict Dataset*. Dostopno prek: http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/datasets/ucdp_prio_armed_conflict_dataset/ (24. avgust 2012).
- UCDP/PRIO Customized Report*. Dostopno prek: http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/datasets/generate_your_own_datasets/customized_report (24. avgust 2012).
- UCDP/PRIO Customized Report Manual*. Dostopno prek: http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/datasets/generate_your_own_datasets/customized_report/manual/ (24. avgust 2012).
- Uppsala Conflict Data Program*. Dostopno prek: <http://www.pcr.uu.se/about/> (24. avgust 2012).
- Ustanovna listina Združenih narodov*. Dostopno prek: <http://www.unaslovenia.org/dokumenti/ulzn>.
- Van Walsum, Peter. 2004. The Iraq Sanctions Committee. V *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, ur. David M. Malone, 181–195. London: Lynne Rienner Publishers.
- Von Einsiedel, Sebastian in David M. Malone. 2004. Haiti. V *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, ur. David M. Malone, 467–483. London: Lynne Rienner Publishers.

- Wæver, Ole. 2013. Still a Discipline After All These Debates? V *International Relations Theories: Discipline and Diversity*, 3. izdaja, ur. Dunne *et al.*, 306–329. Oxford: Oxford University Press.
- Wallensteen, Peter in Patrik Johansson. 2004. Security Council Decisions in Perspective. V *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, ur. David M. Malone, 17–37. London: Lynne Rienner Publishers.
- Walsh, James I. 2001. National Preferences and International Institutions: Evidence from European Monetary Integration. V *International Studies Quarterly* 45: 59–80. Oxford: Wiley.
- Waltz, Kenneth N. 1979. *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley Publishing Company.
- 1999. Globalization and Governance. V *PS: Political Science and Politics* 32 (4): 693–700. Washington: American Political Science Association.
- Weiss, Thomas G. 2004. The Humanitarian Impulse. V *The UN Security Council: From the Cold War to the 21st Century*, ur. David M. Malone, 37–55. London: Lynne Rienner Publishers.
- Weiss, Thomas G. in Cindy Collins. 2000. *Humanitarian Challenges and Intervention*, 2. izdaja. Boulder: Westview Press, Perseus Books Group.
- Weiss, Thomas G. in Sam Daws, ur. 2008. *The Oxford Handbook on the United Nations*. New York: Oxford University Press.
- Welsh, Jennifer M. 2008. The Security Council and Humanitarian Intervention. V *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and Practice since 1945*, ur. Vaughan Lowe *et al.*, 535–563. Oxford: Oxford University Press.
- Wendt, Alexander. 1992. Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. V *International Organization* 46 (2): 391–425. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wheeler, Nicholas J. in Tim Dunne. 2001. East Timor and the New Humanitarian Interventionism. V *International Affairs* 77 (4): 805–827. Oxford: Blackwell Publishing za Royal Institute of International Affairs.
- Whiting, Allen S. 1992. Foreign Policy of China. V *Foreign Policy in World Politics*, 8. izdaja, ur. Roy C. Macridis, 222–268. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall International.
- Wiarda, Howard J. 1996. *American Foreign Policy: Actors and Processes*. New York: HarperCollins College Publishers.

- Wohlforth, William C. 2012. Realism and foreign policy. V *Foreign Policy: Theories, Actors, Cases*, 2. izdaja, ur. Steve Smith *et al.*, 35–54. Oxford: Oxford University Press.
- Zarrela, John *et al.* 2004. Haitians flee to US in boats. V *Edition CNN*. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2004/US/South/02/26/haiti.refugees/index.html> (19. april 2015).
- Ziring, Lawrence *et al.* 2005. *The United Nations: International Organization and World Politics*, 4. izdaja. Belmont: Thomson Learning, Wadsworth.
- Žrtve v operaciji *Uphold Democracy*. Dostopno prek: <http://peacetime-casualties.findthedata.org/d/a/Operation-Uphold-Democracy> (6. januar 2013).
- Žrtve v operaciji *INTERFET*. Dostopno prek: <http://pandora.nla.gov.au/nph-wb/20001106130000/http://easttimor.defence.gov.au/index.html> (6. januar 2013).
- Žrtve v operaciji *MNF-I*. Dostopno prek: <http://www.icasualties.org/Iraq/Index.aspx> (6. januar 2013).

Stvarno in imensko kazalo

- Adler, Emmanuel, 64
An Agenda for Peace, 22, 52, 74
Al-Qaq, Richard Kareem, 43, 45, 51, 87
Amstutz, Mark R., 17
Anderlini, Sanam Naraghu, 19, 43
Antonini, Blanca, 45, 49, 51
Archibugi, Daniele, 60
Aron, Leon, 196
Aspaturian, Vernon V., 196
AU, 71, 101
- Bailey, Sydney D., 22, 23, 43
Balas, Alexandru, 17, 18, 45, 72–74
Barnett, Michael N., 19, 27, 41
Bellamy, Alex J., 45, 72, 73
Bernstein, Dennis, 114
Benko, Vladimir, 56
Berdal, Mats, 72
Blacker, Coit D., 196
Blin, Arnaud, 20
Blokker, Niels, 18, 39
Bojinović Fenko, Ana, 48, 63
Bolton, John R., 135, 151, 152, 2004
Boot, Max, 203, 204
Bosco, David L., 20, 114, 132, 170, 182, 189,
190, 192, 197–200, 205
Boulden, Jane, 71
Brahimijevo poročilo, 52, 74
Brand-Jacobsen, Kai Frithjof, 43, 44
Brems Knudsen, Tonny, 20
Brewer, Thomas L., 204
Brglez, Milan, 65
Brighi, Elisabetta, 199, 205
Brown, Eugene, 17, 22, 43, 44
Brown, Michael E., 47
Bryman, Alan, 31, 32, 53, 74
Brzezinski, Zbigniew, 154
Burchill, Scott, 27, 53, 60–63
Butler, Michael J., 22
Buzan, Barry, 21, 22
- Calvocoressi, Peter, 114, 115, 134, 135, 153,
154
Carey, Peter, 194, 197, 200, 210
CARICOM, 122, 170, 171, 175, 182
Carr, Craig L., 57, 58
Carr, E. H., 58, 59
Cencen, Marjan, 193, 194
Chandler, David, 51
Chesterman, Simon, 135, 136, 141, 151
Cockayne, James, 190, 200, 205
Cogan, Charles, 189
Collins, Cindy, 43, 44
Copeland, Dale C., 65
COW, 69, 70, 216
Cortright, David, 43
Creswell, John W., 31, 32
Cronin, Bruce, 39, 41, 42, 49
- Dannreuther, Roland, 152, 153
Daws, Sam, 22, 23, 43
De Jonge Oudraat, Chantal, 133
De Wet, Erika, 40, 41, 50, 132
Dedring, Juergen, 39, 41, 342
Dessler, David, 64
Diehl, Paul F., 17, 18, 45, 72–74
DiPrizio, Robert C., 114, 115
Donnelly, Jack, 53, 55–58, 226

- Dower, Nigel, 57, 58
- Doyle, Michael W., 22, 45, 60, 61, 132
- Drew, Dennis M., 203, 204
- Dunne, Tim, 134, 141, 199, 201, 209, 210
- Economy, Elizabeth, 193, 194
- ECOSOC, 113, 183–185
in Haiti, 119, 120, 131, 133, 174, 177–181, 184
in Vzhodni Timor, 140, 141, 144, 151
in Irak, 159, 160, 169
- Eldon, Stewart, 204
- El-Doufani, Mohamed M., 196
- EU, 72, 101, 189
in Irak, 161, 166, 167, 18
- Evans, Gareth, 43, 68, 71
- Fewsmith, Joseph, 196
- Fierke, K. M., 53, 62, 63
- Finnemore, Martha, 19, 21, 27
- Flockhart, Trine, 64, 65
- Foley, Conor, 45, 68
- Francija, 103, 114, 123, 170, 174, 182, 189–193, 197, 199, 202, 207, 209, 213, 214, 224, 225
- Fras, Romana, 153
- Fravel, M. Taylor, 193, 194
- Frost, Mervyn, 38
- Galtung, Johan, 43, 44
- Generalna skupščina OZN, 113, 183–185, 193, 221
in Haiti, 115, 116, 118–120, 122, 124, 129–131, 174, 181, 182
in Vzhodni Timor, 137, 140, 144, 145, 150
in Irak, 159, 160, 168, 169
- Generalni sekretar OZN, 17, 51, 183–185, 221
in Haiti, 116–118, 120, 122–131, 172–174, 177–181, 183
in Vzhodni Timor, 135–152
in Irak, 155, 157–160, 162–168
- Goldstein, Joshua S., 17, 43
- Goulding, Marrack, 72
- Gray, Christine, 201
- Grizold, Anton, 43, 73
- Guzzini, Stefano, 65
- Hall, Martin R., 114
- Halliday, Fred, 154
- Hallward, Peter, 170
- Hanhimäki, Jussi M., 17, 43
- Hasenclever, Andreas, 59
- Held, David, 60
- Herring, Eric, 51
- Hesse-Biber, Sharlene Nagy, 31
- Hill, Christopher, 199, 205
- Hilsman, Roger, 152
- Hirst, Paul, 43
- Hoffman, Stanley, 151
- Hollis, Martin, 52
- Hunt, Michael H., 193
- Hurd, Ian, 39, 41, 42, 49
- ICRC
in Haiti, 122, 123, 176
in Vzhodni Timor, 141
in Irak, 162
- INTERFET, 101–103, 109, 134–136, 143, 144, 184, 188, 210, 218, 219
- Jacobsen, Carl G., 43, 44

Jefferies, Judson, 114
 Jelušič, Ljubica, 68, 72, 73
 Jeong, Ho-won, 22
 Johansson, Patrik, 43, 44, 210
 Johnson, R. Burke, 31

 Karns, Margaret P., 23, 57–63, 68
 Kegley, Charles W., Jr., 43, 44
 Keohane, Robert O., 18, 38, 48, 53, 60, 61
 Kim, Samuel S., 193–195
 King, Gary, 52
 Kinsella, David, 57, 58
 Kissane, Dylan, 18, 38
 Kissinger, Henry, 204
 Kitajska, 132, 133, 188, 190, 193–197, 199,
 207, 208, 213, 224
 Konstruktivizem, 21, 29, 48, 56, 62–65, 67,
 110, 196, 211, 226
 Kreisberg, Paul H., 193
 Krisch, Nico, 197
 Kurki, Milja, 28, 52, 53
 Kydd, Andrew, 37

 Lampton, David M., 193, 196
 Lebow, Richard Ned, 53, 56–58
 Legro, 18, 48, 53, 66, 226
 Legvold, Robert, 197, 198
 Lepard, Brian D., 43
 Levine, Howard, 114
 Liberalizem, 29, 51, 54, 59–63, 66, 67, 110,
 187, 192, 195, 196, 199, 202, 206,
 211, 213, 214, 216, 222, 224, 226
 Linklater, Andrew, 21, 27, 5
 Lopez, George A., 43
 Lowe, Vaughan, 45, 68, 73
 Luard, Evan, 43

 Luck, Edward C., 17, 20, 40–42, 48
 Lynch, Allen C., 197
 Lynch, Marc, 190

 Macdonald, Isabel, 183
 MacQueen, Norrie, 44, 45, 68
 Macridis, Roy C., 189, 191
 Malanczuk, Peter, 17
 Malone, David M., 20, 22, 23, 43–45, 71,
 114, 123, 132, 133, 170, 182, 190,
 191, 200, 205
 Mandelbaum, Michael, 197
 Manusama, Kenneth, 39–42, 49–51, 75
 Marples, David, 196, 197
 Marin, Gustavo, 20
 Martin, Ian, 114, 123, 132, 133
 Marx, Gary, 170
 Matthews, Ken, 152, 153, 192
 McDougall, Derek, 202, 209, 210
 Mearsheimer, John J., 19, 20, 57–59
 Meddržavno sodišče, 51, 113
 in Vzhodni Timor, 140
 MIF, 102, 103, 177, 218
 Miller, Judith, 152, 153
 Miller, H. Lyman, 193, 194
 Miller, Nathan, 205
 Minear, Larry, 43, 44
 Mingst, Karen A., 19, 121, 23, 27, 55–63, 71
 MNF-I, 101–103, 161, 164, 165, 167–169,
 185, 188, 192, 198, 200, 202, 207,
 208, 218, 219
 Model mešanih metod, 31, 32, 37, 53, 54
 Moran, Michael, 162
 Moravcsik, Andrew, 18, 27, 37, 48, 53, 59–
 61, 66, 213, 226
 Morgenthau, Hans, 56, 57, 59, 192

- Myroie, Laurie, 152, 153
- Nardin, Terry, 58
- NATO, 37, 51, 72, 73, 101, 185, 189, 173,
196, 197, 200, 224
in Irak, 154, 157, 160, 161, 166, 168
- Nenadović, Maja, 204
- O'Loughlin, John, 153
- Onwuegbuzie, Anthony J., 31
- OAS, 72, 104
in Haiti, 114–117, 120–122, 124, 130–133,
170, 171, 175, 177, 181–183, 185
- Operacija *Uphold Democracy*, 101–103,
105, 109, 114, 132, 184, 188, 218,
219
- Osman, Mohamed Awad, 18, 71
- OVSE, 72
in Irak, 161–163, 165
- Owen, John, 64
- Paris, Roland, 135
- Pease, Kelly-Kate S., 19
- Peceny, Mark, 189, 191
- Peck, Connie, 141, 152
- Pettiford, Lloyd, 21
- Pickering, Jeffrey, 189, 191
- Plano Clark, Vicki L., 31, 32
- Pouliot, Vincent, 64
- Prantl, Jochen, 42, 49
- Putnam, Robert D., 27, 60, 61
- Rawski, Frederick, 205
- Raymond, Gregory, 43, 44
- Realizem, 18–22, 24, 27–29, 31, 38, 47, 48,
53–58, 60, 62, 65–67, 110, 111, 187,
- nadaljevano*
185, 191, 192, 195, 196, 199, 203,
204, 206, 208, 211, 213, 214, 223–
226, 229
- Reus-Smit, Christian, 53, 62, 81
- Reynolds, David, 200, 201
- Richmond, Oliver P., 21, 22, 43, 44
- Rittberger, Volker, 60
- Roberts, Adam, 22, 43, 194, 200, 205
- Roper, John, 17, 43, 44
- Rosecrance, Richard, 43
- Rosen, Stanley, 196
- Roter, Petra, 17
- Rothgeb, John M., Jr., 43
- Rubinstein, Alvin Z., 152
- Rupesinghe, Kumar, 19, 43
- Ruska federacija, 152, 190, 196–199, 208,
224
- Russett, Bruce, 53, 60, 153
- Ryan, Stephen, 21, 43
- Sambanis, Nicholas, 22
- Sarooshi, Danesh, 40
- Scheffer, David, 205
- Schoenbaum, Thomas J., 43
- Schmidt, Brian C., 205
- Schnabel, Albrecht, 23, 45
- Schuller, Mark, 190
- Singer, P.W., 203, 204
- SIPRI, 71, 216
- Slaughter, Anne-Marie, 21
- Smillie, Ian, 43, 44
- Smith, Tony, 203
- Smith, Steve, 27, 38, 48, 52, 53
- Snow, Donald M., 17, 22, 43, 44, 203, 204
- Snyder, Glenn H., 57

Sobek, David, 58
 Starr, Harvey, 53
 Steans, Jill, 21
 Sterling-Folker, Jennifer, 61
 Strange, Susan, 59
 Strobel, Warren P., 204
 Sweeney, John, 114, 133

 Šabič, Zlatko, 17

 Tadjbakhsh, Shahrbanou, 49, 51
 Tashakkori, Abbas, 31, 32
 Taylor, John G., 134, 135, 150
 Teddlie, Charles, 31, 32
 Teitelbaum, Lorne, 204
 Teixeira, Pascal, 51
 Thakur, Ramesh, 20, 22, 23, 39, 40, 43, 44,
 45, 48, 51, 52
 Tharoor, Ishaan, 183
 Tow, William T., 194
 Trent, John E., 22, 43
 True, Jacqui, 57
 Türk, Danilo, 17, 22, 73

 UCDP/PRIO, 69, 216

 Van Walsum, Peter, 190
 Velika Britanija, 104, 135, 152, 162–164,
 189, 190, 192, 193, 198–203, 205,
 209, 213, 214, 224, 225
 Von Einsiedel, Sebastian, 114, 123, 132, 133,
 170, 182, 190, 191

 Wæver, Ole, 54
 Wallenstein, Peter, 43, 44, 210
 Walsh, James I., 37
 Walsh, Pat, 194, 197, 200, 210
 Waltz, Kenneth N., 57, 59
 Weiss, Thomas G., 21, 43, 44, 68, 197
 Welsh, Jennifer M., 132
 Wheeler, Nicholas J., 134, 141, 201, 209, 210
 Whiting, Allen S., 194
 Wiarda, Howard J., 203, 204
 Wight, Colin, 53
 Wohlforth, William C., 38, 188

 Xiaohong, Liu, 193, 194

 Zarrela, John, 170
 Zaum, Dominik, 22, 43
 ZDA, 43, 46, 49, 51, 73, 101–103, 109, 114,
 115, 122, 123, 125, 127, 131–133,
 135, 142, 153–157, 163, 164, 167,
 168, 170, 174, 177, 182, 183, 185,
 188–191, 193, 194, 196–206, 209,
 211–214, 218, 221, 225
 Ziring, Lawrence, 43, 45, 68

Priloge

Priloga A: Seznam držav po regijah

AFRIKA (58)	VZHODNA AFRIKA (20)	Burundi Komorski otoki Džibuti Eritreja Etiopija Južni Sudan Kenija Madagaskar Malavi Mauritius	Mayotte Mozambik Réunion Ruanda Sejšeli Somalija Uganda Tanzanija Zambija Zimbabve
	SREDNJA AFRIKA (9)	Angola Čad DR Kongo Ekvatorialna Gvineja Gabon	Kamerun Kongo Sao Tome in Principe Srednjeafriška republika
	SEVERNA AFRIKA (7)	Alžirija Egipt Libija Maroko	Sudan Tunizija Zahodna Sahara
	JUŽNA AFRIKA (5)	Bocvana Lesoto Namibija	Republika Južna Afrika Svaziland
	ZAHODNA AFRIKA (17)	Benin Burkina Faso Gambija Gana Gvineja Gvineja-Bissau Liberija Mali Mavretanija	Niger Nigerija Sv. Helena Senegal Sierra Leone Togo Slonokoščena obala Zelenortski otoki
AMERIKE	KARIBI	Ameriški deviški otoki	Jamajka

(55)	(28)	Anguilla	Kajmanski otoki
		Antigva in Barbuda	Kuba
		Aruba	Martinique
		Bahami	Montserrat
		Barbados	Puerto Rico
		Bonaire, Saint Eustatius in Saba	Saint-Barthélemy
		Britanski deviški otoki	Sv. Kitts in Nevis
		Curaçao	Sv. Lucija
		Dominica	Sv. Martin (fr. del)
		Dominikanska republika	Sv. Martin (niz. del)
		Grenada	Trinidad in Tobago
		Guadeloupe	Turks in Caicos
		Haiti	
	SREDNJA AMERIKA	Belize	Mehika
	(8)	Gvatemala	Nikaragva
		Honduras	Panama
		Kostarika	Salvador
	JUŽNA AMERIKA	Argentina	Gvajana
	(14)	Bolivija	Kolumbija
		Brazilija	Paragvaj
		Čile	Peru
		Ekvador	Surinam
		Falklandski otoki	Urugvaj
		Francoska Gvajana	Venezuela
	SEVERNA AMERIKA	Bermudski otoki	Sv. Pierre in Miquelon
	(5)	Grenlandija	Združene države Amerike
		Kanada	
AZIJA	SREDNJA AZIJA	Kazahstan	Turkmenistan
(50)	(5)	Kirgizistan	Uzbekistan
		Tadžikistan	
	VZHODNA AZIJA	Demokratična ljudska republika Koreja	Kitajska
	(7)	Hongkong, Kitajska	Macau, Kitajska
		Japonska	Mongolija
			Republika Koreja

JUŽNA AZIJA (9)		Afganistan	Maldivi
		Bangladeš	Nepal
		Butan	Pakistan
		Indija	Šrilanka
		Iran	
JUGOVZHODNA AZIJA (11)		Brunej	Mjanmar
		Filipini	Singapur
		Indonezija	Tajska
		Kambodža	Vietnam
		Laos	Vzhodni Timor
		Malezija	
ZAHODNA AZIJA (18)		Armenija	Katar
		Azerbajdžan	Kuvajt
		Bahrajn	Libanon
		Ciper	Oman
		Gruzija	Palestina
		Irak	Savdska Arabija
		Izrael	Sirija
		Jemen	Turčija
		Jordanija	Združeni arabski emirati
EVROPA (53)	VZHODNA EVROPA (10)	Belorusija	Poljska
		Bolgarija	Romunija
		Češka republika	Rusija
		Madžarska	Slovaška
		Moldavija	Ukrajina
	SEVERNA EVROPA (18)	Ålandski otoki	Kanalski otoki
		Danska	Latvija
		Estonija	Litva
		Ferski otoki	Norveška
		Finska	Sark
	Guernsey	Svalbardski in Jan Mayen	
	Irska	otoki	
	Islandija	Švedska	
	Isle of Man	Velika Britanija	
	Jersey		

JUŽNA EVROPA (16)		Albanija	Malta	
		Andora	NJR Makedonija	
		Bosna in Hercegovina	Portugalska	
		Črna gora	San Marino	
		Gibraltar	Slovenija	
		Grčija	Srbija	
		Hrvaška	Sveti sedež	
		Italija	Španija	
	ZAHODNA EVROPA (9)		Avstrija	Monako
			Belgija	Nemčija
		Francija	Nizozemska	
		Liechtenstein	Švica	
		Luksemburg		
OCEANIJA (25)	AVSTRALIJA IN NOVA	Avstralija	Nova Zelandija	
	ZELANDIJA	Norfolk		
	(3)			
	MELANEZIJA	Fidži	Salomonovi otoki	
	(5)	Nova Kaledonija	Vanuatu	
		Papua Nova Gvineja		
	MIKRONEZIJA	Guam	Nauru	
	(7)	Kiribati	Palau	
		Marshallovi otoki	Severni marijanski otoki	
		Mikronezija		
POLINEZIJA	Ameriška Samoa	Samoa		
(10)	Cookovi otoki	Tokelau		
	Francoska Polinezija	Tonga		
	Niue	Tuvalu		
	Pitcairn	Wallis in Futuna otoki		

Priloga B: Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z opredeljeno kršitvijo

	LETO	ŠTEVILKA RESOLUCIJE
1.	1950	82
2.	1950	83
3.	1950	84
4.	1982	502
5.	1987	598
6.	1990	660

Priloga C: Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z opredeljeno grožnjo

	LETO	ŠTEVILKA RESOLUCIJE
1.	1948	54
2.	1948	62
3.	1961	161
4.	1966	221
5.	1966	232
6.	1968	253
7.	1970	277
8.	1971	307
9.	1973	326
10.	1973	327
11.	1973	328
12.	1974	360
13.	1976	388
14.	1977	403
15.	1977	406
16.	1977	409
17.	1977	411
18.	1977	418
19.	1977	421
20.	1978	423
21.	1979	445
22.	1979	445
23.	1979	447
24.	1980	475
25.	1985	571
26.	1985	573
27.	1985	577
28.	1987	602
29.	1988	611
30.	1991	668
31.	1992	743
32.	1992	748

33.	1992	757
34.	1992	767
35.	1992	775
36.	1992	787
37.	1992	788
38.	1992	794
39.	1993	807
40.	1993	808
41.	1993	813
42.	1993	814
43.	1993	815
44.	1993	816
45.	1993	836
46.	1993	837
47.	1993	859
48.	1993	864
49.	1993	886
50.	1994	897
51.	1994	900
52.	1994	913
53.	1994	917
54.	1994	918
55.	1994	923
56.	1994	929
57.	1994	933
58.	1994	940
59.	1994	941
60.	1994	942
61.	1994	954
62.	1994	958
63.	1995	998
64.	1995	1021
65.	1995	1022
66.	1995	1031
67.	1996	1037

68.	1996	1038
69.	1996	1066
70.	1996	1078
71.	1996	1079
72.	1996	1080
73.	1996	1088
74.	1997	1093
75.	1997	1101
76.	1997	1114
77.	1997	1119
78.	1997	1120
79.	1997	1125
80.	1997	1127
81.	1997	1132
82.	1997	1135
83.	1997	1136
84.	1998	1152
85.	1998	1155
86.	1998	1159
87.	1998	1173
88.	1998	1174
89.	1998	1176
90.	1998	1199
91.	1998	1203
92.	1999	1227
93.	1999	1234
94.	1999	1237
95.	1999	1244
96.	1999	1247
97.	1999	1264
98.	1999	1270
99.	1999	1272
100.	2000	1289
101.	2000	1291
102.	2000	1295

103.	2000	1297
104.	2000	1298
105.	2000	1304
106.	2000	1305
107.	2000	1306
108.	2000	1315
109.	2001	1336
110.	2001	1341
111.	2001	1343
112.	2001	1348
113.	2001	1355
114.	2001	1357
115.	2001	1363
116.	2001	1374
117.	2001	1376
118.	2001	1385
119.	2001	1386
120.	2002	1398
121.	2002	1399
122.	2002	1400
123.	2002	1404
124.	2002	1408
125.	2002	1413
126.	2002	1417
127.	2002	1423
128.	2002	1444
129.	2002	1445
130.	2002	1446
131.	2003	1457
132.	2003	1464
133.	2003	1468
134.	2003	1474
135.	2003	1478
136.	2003	1479
137.	2003	1483

138.	2003	1484
139.	2003	1491
140.	2003	1493
141.	2003	1497
142.	2003	1501
143.	2003	1509
144.	2003	1510
145.	2003	1511
146.	2003	1514
147.	2003	1518
148.	2003	1519
149.	2003	1521
150.	2004	1527
151.	2004	1528
152.	2004	1529
153.	2004	1532
154.	2004	1533
155.	2004	1542
156.	2004	1545
157.	2004	1546
158.	2004	1551
159.	2004	1552
160.	2004	1555
161.	2004	1556
162.	2004	1558
163.	2004	1562
164.	2004	1563
165.	2004	1564
166.	2004	1565
167.	2004	1572
168.	2004	1575
169.	2004	1576
170.	2004	1577
171.	2004	1579
172.	2005	1581

173.	2005	1587
174.	2005	1590
175.	2005	1591
176.	2005	1592
177.	2005	1593
178.	2005	1594
179.	2005	1596
180.	2005	1600
181.	2005	1601
182.	2005	1602
183.	2005	1603
184.	2005	1607
185.	2005	1608
186.	2005	1609
187.	2005	1610
188.	2005	1616
189.	2005	1621
190.	2005	1623
191.	2005	1626
192.	2005	1627
193.	2005	1628
194.	2005	1630
195.	2005	1632
196.	2005	1633
197.	2005	1635
198.	2005	1636
199.	2005	1637
200.	2005	1639
201.	2005	1641
202.	2005	1643
203.	2005	1644
204.	2005	1647
205.	2005	1649
206.	2005	1650
207.	2005	1651

208.	2006	1652
209.	2006	1654
210.	2006	1657
211.	2006	1658
212.	2006	1663
213.	2006	1665
214.	2006	1667
215.	2006	1669
216.	2006	1671
217.	2006	1672
218.	2006	1676
219.	2006	1679
220.	2006	1682
221.	2006	1683
222.	2006	1689
223.	2006	1692
224.	2006	1693
225.	2006	1694
226.	2006	1698
227.	2006	1701
228.	2006	1702
229.	2006	1706
230.	2006	1707
231.	2006	1708
232.	2006	1709
233.	2006	1711
234.	2006	1712
235.	2006	1713
236.	2006	1714
237.	2006	1718
238.	2006	1721
239.	2006	1722
240.	2006	1723
241.	2006	1724
242.	2006	1725

243.	2006	1726
244.	2006	1727
245.	2006	1731
246.	2006	1736
247.	2007	1737
248.	2007	1742
249.	2007	1743
250.	2007	1744
251.	2007	1750
252.	2007	1751
253.	2007	1753
254.	2007	1755
255.	2007	1756
256.	2007	1757
257.	2007	1760
258.	2007	1761
259.	2007	1763
260.	2007	1765
261.	2007	1766
262.	2007	1768
263.	2007	1769
264.	2007	1771
265.	2007	1772
266.	2007	1773
267.	2007	1776
268.	2007	1777
269.	2007	1778
270.	2007	1779
271.	2007	1780
272.	2007	1782
273.	2007	1784
274.	2007	1785
275.	2007	1790
276.	2007	1792
277.	2007	1794

278.	2008	1795
279.	2008	1799
280.	2008	1807
281.	2008	1811
282.	2008	1812
283.	2008	1814
284.	2008	1816
285.	2008	1819
286.	2008	1826
287.	2008	1828
288.	2008	1831
289.	2008	1832
290.	2008	1833
291.	2008	1834
292.	2008	1836
293.	2008	1838
294.	2008	1840
295.	2008	1841
296.	2008	1842
297.	2008	1843
298.	2008	1844
299.	2008	1845
300.	2008	1846
301.	2008	1851
302.	2008	1853
303.	2008	1854
304.	2008	1856
305.	2008	1857
306.	2009	1861
307.	2009	1863
308.	2009	1865
309.	2009	1870
310.	2009	1872
311.	2009	1880
312.	2009	1881

313.	2009	1884
314.	2009	1885
315.	2009	1890
316.	2009	1891
317.	2009	1892
318.	2009	1893
319.	2009	1895
320.	2009	1896
321.	2009	1897
322.	2009	1903
323.	2009	1906
324.	2009	1907
325.	2010	1910
326.	2010	1911
327.	2010	1913
328.	2010	1916
329.	2010	1919
330.	2010	1922
331.	2010	1923
332.	2010	1924
333.	2010	1925
334.	2010	1933
335.	2010	1935
336.	2010	1937
337.	2010	1938
338.	2010	1943
339.	2010	1944
340.	2010	1945
341.	2010	1946
342.	2010	1948
343.	2010	1950
344.	2010	1951
345.	2010	1952
346.	2010	1961
347.	2010	1962

348.	2010	1964
349.	2011	1972
350.	2011	1973
351.	2011	1975
352.	2011	1976
353.	2011	1978
354.	2011	1980
355.	2011	1982
356.	2011	1990
357.	2011	1991
358.	2011	1996
359.	2011	2000
360.	2011	2002
361.	2011	2003
362.	2011	2004
363.	2011	2008
364.	2011	2010
365.	2011	2011
366.	2011	2012
367.	2011	2015
368.	2011	2019
369.	2011	2020
370.	2011	2021
371.	2011	2023
372.	2011	2024
373.	2011	2025
374.	2011	2032
375.	2012	2035
376.	2012	2036
377.	2012	2045
378.	2012	2046
379.	2012	2047
380.	2012	2053
381.	2012	2056
382.	2012	2057

383.	2012	2060
384.	2012	2062
385.	2012	2063
386.	2012	2064
387.	2012	2066
388.	2012	2069
389.	2012	2071
390.	2012	2072
391.	2012	2073
392.	2012	2074
393.	2012	2075
394.	2012	2076
395.	2012	2077
396.	2012	2078
397.	2012	2079
398.	2012	2085

Priloga Č: Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z avtorizacijo ustanovitve MNF

	LETO	ŠTEVILKA RESOLUCIJE
1.	1950	83
2.	1950	84
3.	1992	743
4.	1994	940
5.	1995	1031
6.	1996	1078
7.	1996	1088
8.	1997	1101
9.	1999	1244
10.	1999	1264
11.	2001	1386
12.	2003	1484
13.	2003	1497
14.	2003	1511
15.	2004	1529
16.	2004	1546
17.	2004	1575
18.	2005	1637
19.	2005	1639
20.	2006	1671
21.	2006	1722
22.	2007	1744
23.	2007	1772
24.	2007	1778
25.	2007	1785
26.	2008	1831
27.	2008	1845
28.	2009	1895
29.	2010	1910
30.	2010	1948
31.	2010	1964
32.	2011	1973

33.	2011	2010
34.	2012	2073
35.	2012	2074
36.	2012	2085

Priloga D: Seznam resolucij, ki vsebujejo dogodke z avtorizacijo uporabe vseh potrebnih sredstev

	LETO	ŠTEVILKA RESOLUCIJE
1.	1950	84
2.	1978	423
3.	1979	445
4.	1990	678
5.	1992	794
6.	1993	816
7.	1993	836
8.	1993	871
9.	1994	908
10.	1994	929
11.	1994	940
12.	1994	958
13.	1995	981
14.	1995	1031
15.	1996	1080
16.	1996	1088
17.	1998	1174
18.	1999	1244
19.	1999	1247
20.	1999	1264
21.	1999	1272
22.	2000	1305
23.	2001	1357
24.	2001	1386
25.	2002	1413
26.	2002	1423
27.	2002	1444
28.	2003	1484
29.	2003	1491
30.	2003	1493
31.	2003	1497

32.	2003	1510
33.	2003	1511
34.	2004	1528
35.	2004	1529
36.	2004	1545
37.	2004	1546
38.	2004	1551
39.	2004	1562
40.	2004	1563
41.	2004	1565
42.	2004	1575
43.	2005	1609
44.	2005	1623
45.	2005	1639
46.	2005	1649
47.	2006	1671
48.	2006	1706
49.	2006	1707
50.	2006	1722
51.	2007	1737
52.	2007	1744
53.	2007	1756
54.	2007	1772
55.	2007	1776
56.	2007	1778
57.	2007	1785
58.	2007	1794
59.	2008	1831
60.	2008	1833
61.	2008	1845
62.	2008	1846
63.	2008	1856
64.	2009	1861
65.	2009	1890
66.	2009	1895

67.	2009	1906
68.	2010	1910
69.	2010	1933
70.	2010	1943
71.	2010	1948
72.	2010	1962
73.	2010	1964
74.	2011	1973
75.	2011	1996
76.	2011	2000
77.	2011	2010
78.	2011	2011
79.	2011	2019
80.	2012	2036
81.	2012	2057
82.	2012	2062
83.	2012	2069
84.	2012	2073
85.	2012	2074
86.	2012	2085

Priloga E: Resolucije GS OZN za Haiti v obdobju 1990–2000

	ŠTEVILO RESOLUCIJ	RESOLUCIJE
1990	2	10. oktober: A/RES/45/2 21. december: A/RES/45/257A
1991	3	17. maj: A/RES/45/257B 17. december: A/RES/46/138 11. oktober: A/RES/46/7
1992	2	24. november: A/RES/47/20A 18. december: A/RES/47/143
1993	3	20. april: A/RES/47/20 B 20. december: A/RES/48/151 6. december: A/RES /48/27A
1994	4	5. april: A/RES/48/246 5. december: A/RES/49/27A 8. julij: A/RES/48/27B 23. december: A/RES/49/201
1995	5	31. marec: A/RES/49/239 19. december: A/RES/50/90A 12. julij: A/RES/49/27B 22. december: A/RES/50/196 15. december: A/RES/50/86A
1996	7	3. april: A/RES/50/86B 4. november: A/RES/51/15A 7. junij: A/RES/50/90B 12. december: A/RES/51/110 29. avgust: A/RES/50/86C 17. december: A/RES/51/196A 4. november: A/RES/51/14A
1997	5	13. junij: A/RES/51/14B 12. december: A/RES/52/138 13. junij: A/RES/51/15B 18. december: A/RES/52/147 31. julij: A/RES/51/196B
1998	4	26. junij: A/RES/52/246 8. december: A/RES/53/95 5. oktober: A/RES/53/1B 9. december: A/RES/53/159
1999	4	7. april: A/RES/53/222A 17. december: A/RES/54/187 8. junij: A/RES/53/222B 17. december: A/RES/54/193
2000	2	15. junij: A/RES/276 4. december: A/RES/55/118

Priloga F: Sklepi ECOSOC in resolucije UNCHR za Haiti v obdobju 1990–2000

	ŠTEVILO		SKLEPI	RESOLUCIJE
	SKLEPOV/RESOLUCIJ			
1990	1	1	25. maj: E/1990/235	UNCHR resolucija: 1990/56 (7. marec)
1991	1	1	31. maj: E/1991/258	UNCHR resolucija: 1991/77 (6. marec)
1992	1	1	20. julij: E/1992/245	UNCHR resolucija: 1992/77 (5. marec)
1993	?	?		
1994	1	1	25. julij: E/1994/266	UNCHR resolucija: 1994/80 (9. marec)
1995	1	1	25. julij: E/1995/281	UNCHR resolucija: 1995/70 (8. marec)
1996	1	1	23. julij: E/1996/269	UNCHR resolucija: 1996/58 (19. april)
1997	1	1	22. julij: E/1997/262	UNCHR resolucija: 1997/52 (15. april)
1998	?	?		
1999	1	1	27. julij: E/1999/248	UNCHR resolucija: 1999/77 (28. april)
2000	1	0	27. julij: E/2000/235	

Priloga G: Resolucije GS OZN za Vzhodni Timor v obdobju 1975–2012

	ŠTEVILO RESOLUCIJ	RESOLUCIJE
1975	1	12. december: A/RES/3485 (XXX)
1976	1	1. december: A/RES/31/53
1977	1	28. november: A/RES/32/34
1978	1	13. december: A/RES/33/39
1979	1	21. november: A/RES/34/40
1980	1	11. november: A/RES/35/27
1981	1	24. november: A/RES/36/50
1982	1	23. november: A/RES/37/30
1999	5	29. junij: A/RES/53/240 17. december: A/RES/54/194 29. oktober: A/RES/54/20A 23. december: A/RES/54/246A 15. december: A/RES/54/96H
2000	5	7. april: A/RES/54/246B 14. december: A/RES/55/172 7. april: A/RES/54/20B 23. december: A/RES/55/228A 15. junij: A/RES/54/246C
2001	3	14. junij: A/RES/55/228B 24. december: A/RES/56/249 14. december: A/RES/56/104
2002	5	1. maj: A/RES/56/282 27. september: A/RES/57/3 22. maj: A/RES/56/283 25. november: A/RES/57/105 27. junij: A/RES/56/296
2003	3	18. junij: A/RES/57/327 23. december: A/RES/58/260A 17. december: A/RES/58/121
2004	2	18. junij: A/RES/58/260B 29. oktober: A/RES/59/13A
2005	2	22. junij: A/RES/59/13B 23. december: A/RES/60/244
2006	2	30. junij: A/RES/60/271 22. december: A/RES/61/249A
2007	3	2. april: A/RES/61/249B 29. junij: A/RES/61/282 29. junij: A/RES/61/249C
2008	2	20. junij: A/RES/62/257 20. junij: A/RES/62/258
2009	1	30. junij: A/RES/63/292
2010	1	24. junij: A/RES/64/276
2011	1	30. junij: A/RES/65/297
2012	1	21. junij: A/RES/66/270

Priloga H: Resolucije GS OZN za Irak v obdobju 1981–2006

	ŠTEVILO RESOLUCIJ	RESOLUCIJE
1981	1	13. november: A/RES/36/27
1982	2	22. oktober: A/RES/37/3 16. november: A/RES/37/18
1983	1	10. november: A/RES/38/9
1984	1	16. november: A/RES/39/14
1985	1	1. november: A/RES/40/6
1986	1	29. oktober: A/RES/41/12
1987	0	
1988	2	17. avgust: A/RES/42/233 21. december: A/RES/43/230
1989	1	21. december: A/RES/44/189
1990	1	21. december: A/RES/45/245
1991	5	3. maj: A/RES/45/260 20. december: A/RES/46/197 17. december: A/RES/46/134 20. december: A/RES/46/216 17. december: A/RES/46/135
1992	4	18. december: A/RES/47/145 22. december: A/RES/47/206 18. december: A/RES/47/151 22. december: A/RES/47/208A
1993	2	14. september: 20. december: A/RES/48/144 A/RES/47/208B
1994	2	5. april: A/RES/48/242 23. december: A/RES/49/203
1995	2	12. julij: A/RES/49/245 22. december: A/RES/50/191
1996	2	7. junij: A/RES/50/234 12. december: A/RES/51/106
1997	2	13. junij: A/RES/51/234 12. december: A/RES/52/141
1998	2	26. junij: A/RES/52/238 9. december: A/RES/53/157
1999	3	8. junij: A/RES/53/229 17. december: A/RES/54/178 29. oktober: A/RES/54/18A
2000	2	15. junij: A/RES/54/18B 4. december: A/RES/55/115
2001	2	14. junij: A/RES/55/261 19. december: A/RES/56/174
2002	2	27. junij: A/RES/56/297 18. december: A/RES/57/232
2003	1	18. junij: A/RES/57/330
2004	1	18. junij: A/RES/58/304
2005	0	
2006	1	30. junij: A/RES/60/274

Priloga I: Sklepi ECOSOC in resolucije UNCHR za Irak v obdobju 1991–2010

	ŠTEVILO		SKLEPI	RESOLUCIJE
	SKLEPOV/RESOLUCIJ			
1991	1	1	31. maj: E/1991/256	UNCHR resolucija: 1991/74 (6. marec)
1992	1	1	20. julij: E/1992/241	UNCHR resolucija: 1992/71 (5. marec)
1993	?	1		UNCHR resolucija: 1993/74 (10. marec)
1994	1	1	25. julij: E/1994/278	UNCHR resolucija: 1994/74 (9. marec)
1995	1	1	25. julij: E/1995/286	UNCHR resolucija: 1995/76 (8. marec)
1996	1	1	23. julij: E/1996/277	UNCHR resolucija: 1996/72 (23. april)
1997	1	1	22. julij: E/1997/269	UNCHR resolucija: 1997/60 (16. april)
1998	1	1	30. julij: E/1998/263	UNCHR resolucija: 1998/65 (21. april)
1999	1	1	27. julij: E/1999/229	UNCHR resolucija: 1999/14 (23. april)
2000	1	1	28. julij: E/2000/250	UNCHR resolucija: 2000/17 (18. april)
2001	1	1	24. julij: E/2001/250	UNCHR resolucija: 2001/14 (18. april)
2002	0	0		
2003	1	1	23. julij: E/2003/262	UNCHR resolucija: 2003/84 (25. april)
2010	1	0	19. julij: E/2010/214	

Priloga J: Resolucije GS OZN za Haiti v obdobju 2000–2012

	ŠTEVILO RESOLUCIJ	RESOLUCIJE
2000	1	15. junij: A/RES/54/276
2001	1	14. junij: A/RES/55/269
2002	2	27. junij: A/RES/56/504 27. junij: A/RES/56/507
2003	0	
2004	2	18. junij: A/RES/58/311 29. oktober: A/RES/59/17A
2005	2	22. junij: A/RES/59/17B 23. november: A/RES/60/18A
2006	1	30. junij: A/RES/60/18B
2007	1	29. junij: A/RES/61/284
2008	1	20. junij: A/RES/62/261
2009	1	30. junij: A/RES/63/294
2010	6	22. januar: A/RES/64/250 15. december: A/RES/65/135 13. maj: A/RES/64/264 15. december: A/RES/65/136 24. junij: A/RES/64/278 24. december: A/RES/65/256A
2011	1	30. junij: A/RES/65/256B
2012	1	21. junij: A/RES/66/273

Priloga K: Sklepi in resolucije ECOSOC za Haiti v obdobju 2000–2012

	ŠT. SKLEPOV / RESOLUCIJ		SKLEPI	RESOLUCIJE
2000	1	0	27. julij: E/2000/235	
2001	1	1	24. julij: E/2001/290	24. julij: E/2001/25
2002	1	1	25. julij: E/2002/284	24. julij: E/2002/22
2003	0	1		23. julij: E/2003/46
2004	1	2	11. november: E/2004/322	22. julij: E/2004/46 23. julij: E/2004/52
2005	1	1	25. julij: E/2005/294	27. julij: E/2005/46
2006	0	1		26. julij: E/2006/10
2007	0	1		25. julij: E/2007/13
2008	0	1		23. julij: E/2008/10
2009	2	1	20. april: E/2009/211 15. december: E/2009/267	23. julij: E/2009/4
2010	0	1		23. julij: E/2010/28
2011	3	0	17. februar: E/2011/207 26. april: E/2011/211 28. julij: E/2011/268	
2012	0	1		27. julij: E/2012/21

Priloga L: Seznam generalnih sekretarjev OZN (1945–2012)

GENERALNI SEKRETAR	MANDAT	DRŽAVA POREKLA
Gladwyn Jebb	24. 10. 1945 – 1. 2. 1946	Velika Britanija
Trygve Lie	2. 2. 1946 – 10. 11. 1952	Norveška
Dag Hammarskjöld	10. 4. 1953 – 18. 9. 1961	Švedska
U Thant	30. 11. 1961 – 31. 12. 1971	Burma
Kurt Waldheim	1. 1. 1972 – 31. 12. 1981	Avstrija
Javier Pérez de Cuéllar	1. 1. 1982 – 31. 12. 1991	Peru
Boutros Boutros-Ghali	1. 1. 1992 – 31. 12. 1996	Egipt
Kofi Annan	1. 1. 1997 – 31. 12. 2006	Gana
Ban Ki-moon	1. 1. 2007 –	Južna Koreja

Priloga M: Seznam nestalnih članic VS OZN (1990–2012)

LETO	NESTALNE DRŽAVE ČLANICE VS OZN	
1990	Etiopija Finska Jemen Kanada Kolumbija	Kuba Malezija Romunija Slonokoščena obala Zair
1991	Avstrija Belgija Ekvador Indija Jemen	Kuba Romunija Slonokoščena obala Zair Zimbabve
1992	Avstrija Belgija Ekvador Indija Japonska	Madžarska Maroko Venezuela Zelenortski otoki Zimbabve
1993	Brazilija Džibuti Japonska Madžarska Maroko	Nova Zelandija Pakistan Španija Venezuela Zelenortski otoki
1994	Argentina Brazilija Češka republika Džibuti Nigerija	Nova Zelandija Oman Ruanda Pakistan Španija
1995	Argentina Bocvana Češka republika Honduras Indonezija	Italija Nemčija Nigerija Oman Ruanda
1996	Bocvana Čile Egipt	Indonezija Italija Južna Koreja

	Gvineja-Bissau Honduras	Nemčija Poljska
1997	Čile Egipt Gvineja-Bissau Japonska Južna Koreja	Kenija Kostarika Poljska Portugalska Švedska
1998	Bahrajn Brazilija Gabon Gambija Japonska	Kenija Kostarika Portugalska Slovenija Švedska
1999	Argentina Bahrajn Brazilija Gabon Gambija	Kanada Malezija Namibija Nizozemska Slovenija
2000	Argentina Bangladeš Jamajka Kanada Malezija	Mali Namibija Nizozemska Tunizija Ukrajina
2001	Bangladeš Irska Jamajka Kolumbija Mali	Mauritius Norveška Singapur Tunizija Ukrajina
2002	Bolgarija Gvineja Irska Kamerun Kolumbija	Mauritius Mehika Norveška Singapur Sirija
2003	Angola Bolgarija Čile Gvineja	Mehika Nemčija Pakistan Sirija

	Kamerun	Španija
2004	Alžirija Angola Benin Brazilija Čile	Filipini Nemčija Pakistan Romunija Španija
2005	Alžirija Argentina Benin Brazilija Danska	Filipini Grčija Japonska Romunija Tanzanija
2006	Argentina Danska Gana Grčija Japonska	Katar Kongo Peru Slovaška Tanzanija
2007	Belgija Gana Indonezija Italija Katar	Kongo Panama Peru Republika Južna Afrika Slovaška
2008	Belgija Burkina Faso Hrvaška Indonezija Italija	Kostarika Libija Panama Republika Južna Afrika Vietnam
2009	Avstrija Burkina Faso Hrvaška Japonska Kostarika	Libija Mehika Turčija Uganda Vietnam
2010	Avstrija Bosna in Hercegovina Brazilija Gabon Japonska	Libanon Mehika Nigerija Turčija Uganda

2011	Bosna in Hercegovina Brazilija Gabon Indija Kolumbija	Libanon Nemčija Nigerija Portugalska Republika Južna Afrika
2012	Azerbajdžan Gvatemala Indija Kolumbija Maroko	Nemčija Pakistan Portugalska Republika Južna Afrika Togo

Priloga N: Nabor opredelitev groženj in kršitev v resolucijah (v angleškem jeziku)

1.	constitutes a breach
2.	constitutes a serious threat to international peace and security
3.	constitutes a threat
4.	constitutes a threat to international peace and security
5.	constitutes a threat to peace and security
6.	constitutes a threat to international peace and security in the region
7.	constitutes a threat to peace and security in the region
8.	continues to be a threat to international peace and security
9.	continues to constitute a threat to international peace and security
10.	continues to constitute a threat to international peace and security in the region
11.	continues to constitute a threat to peace and security in the region
12.	continues to pose a threat to international peace and security in the region
13.	continues to threaten peace and security in the region
14.	determines ... a threat to the peace
15.	determines ... a threat to international peace and security
16.	reaffirming ... a threat to international peace and security
17.	remains a threat to international peace and security
18.	still constitutes a threat to international peace and security
19.	there exists a breach of international peace and security
20.	there exists a breach of the peace in the region